

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KËSHILLI KOMBËTAR I TERRITORIT

MIRATOHET

KRYETAR I K.S.T-së

Z. EDI RAMA

MINISTRI I INFRASTRUKTURËS DHE ENERGJISË

Z. BELINDA BALLUKU

Kryetar i Këshillit Bashkiak

Z. BUJAR BLOKU

Miratur me Vendim të Këshillit Bashkiak

Nr. 55 Datë 15.10.2018

Kryetar i Bashkisë

Z. ARIF TAFANI

PLANI I PËRGJITHSHËM VENDOR I BASHKISË BELSH
STRATEGJIA TERRITORIALE

Miratur me Vendim të Këshillit Kombëtar të Territorit Nr.1 , Datë 27.02.2019

DPKZHT: Arsen Hysa

KONSULENT "METROPOLIS": Besnik Aliaj , Nr.Liq. N.5711/5

Tabela e përmbajtjes

1 Pozicioni gjeografik i Bashkisë Belsh	8
1.2 Elementët e fortë në territor dhe elementët përjashtues	8
1.2.1 Elementët e fortë natyror	9
1.2.2 Elementët e fortë artificiale	9
1.3 Përfundime	10
2 Dokumentet e Planifikimit të hartuara më parë dhe parashikimet e PPK (Plani i Përgjithshëm Kombëtar)	10
2.1 Strategjitë e zhvillimit	10
2.2 Përfundime mbi drejtimin e zhvillimit të planit rregullues	19
3 Rëndësia Kombëtare në territor	21
3.1 Monumete Kulturore	21
3.2 Zona të mbrojtura natyrore	21
3.3 Menaxhim i integruar i burimeve ujore	22
3.4 Tokat Bujqësore	23
3.5 Pyjet, drufrutorët dhe kullotat	24
3.6 Zonat industriale	25
3.7 Konkluzione dhe Rekomandime	26
4 Zhvillimi ekonomik	26
4.1 Kuadri Makroekonomik	26
4.1.1 Produkti i Brendshëm Bruto (PBB)	26
4.1.2 Vlera e Shtuar Bruto (VSHB) dhe produktiviteti i sektorëve	27
4.1.3 Prirjet e ndërmarrjeve ekonomike	28
4.2 Klima e Biznesit	29
4.2.1 Bujqësia dhe Prodhimi	30
4.3 Ekonomitë Urbane dhe Agrare	31
4.3.1 Nxitësit ekonomikë dhe potencialet për zhvillim të mëtejshëm	32
5 Analiza e bujqësisë	33
5.1 Kuadri Ligjor për bujqësinë dhe zhvillimin rural	33
5.2 Strategjitë dhe Planet Kombëtare për Bujqësinë dhe për Zhvillimin rural	35
5.3 Rajonizimi i kulturave dhe skemat mbështetëse për bujqësinë	37
5.4 Prodhimet organike	38
5.5 Plani Kombëtar i Planifikimit të Territorit	38
5.6 Toka Bujqësore	38
5.7 Infrastruktura Bujqësore	40
5.8 Sfidat dhe Konkluzionet	41
6 Sistemi i kullimit dhe vaditjes	42
6.1 Analiza e rrjetit të kanaleve vaditëse dhe kulluese bujqësore në bashkinë Belsh	43
7 Sistemi rrugor dhe transporti publik	45
7.1 Sistemi rrugor dhe transporti publik	45
7.1.1 Transporti ndërqytetas (Interurban)	46
7.2 Rrugët urbane dhe rurale	49
7.2.1 Profilet e infrastrukturës rrugore bazuar në Kodin Rrugor të Republikës së Shqipërisë	49
7.2.2 Analiza e rrjetit infrastrukturor rrugor sipas funksionalitetit	51
7.3 Gjëndja e infrastrukturës rrugore	52
7.4 Lëvizshmëria (Mobiliteti) dhe transporti publik rrethqytetas	54
7.5 Përfundimet	57

8 Përdorimi i tokës dhe sistemet e territorit.....	57
8.1 Analiza e përdorimit ekzistues të tokës.....	57
8.2 Sistemet Territoriale.....	60
8.3 Mbivendosjet/kundravajtjet e përdorimit të tokës.....	62
9 Metabolizmi i territorit.....	63
9.1 Uji në Rajon.....	65
9.2 Fluksi i energjisë.....	66
9.3 Fluksi i ujit.....	68
9.4 Fluksi i ushqimit.....	69
9.4.1 Fluksi i mbetjeve.....	70
9.5 Përfundime.....	71
10 Analiza SWOT.....	72
11 Konkluzione dhe Rekomandime për Planin.....	75
12 Vizioni i Zhvillimit Territorial i Bashkisë Belsh.....	82
12.1 Fashat, Zonat dhe Qendërsitë.....	84
12.2 Belshi në raport me akset rajonale dhe kombëtare të propozuara.....	85
12.3 Objektivat strategjike, Programet dhe Projektet.....	87
13 Plani i Veprimit.....	92
14.1 Projektet prioritare të zhvillimit.....	105
14.2 Sistemet e Territorit dhe Konvertimet.....	135
14 Decentralizimi i Qeverisjes dhe Strukturat Përkatëse.....	137
15 Ndryshimet e mundshme institucionale dhe ligjore.....	140
Aneks.....	141
Planifikimi me pjesmarrje dhe aktorët e përfshirë.....	141
Raporte të konsultave dhe dëgjësive publike.....	141

Lista e Figurave

Figura 1. Pozicioni Gjeografik i Bashkisë Belsh.....	8
Figura 2. Harta e Elementëve të fortë	9
Figura 3. Vizioni i Planit të Përgjithshëm Kombëtar	10
Figura 4. Vizioni i Polit të Zhvillimit të Qarkut Elbasan sipas Planit të Përgjithshëm Kombëtar	12
Figura 5. Vizioni i Polit të Zhvillimit të Qarkut Elbasan sipas Planit të Përgjithshëm Kombëtar	13
Figura 6. Vizioni i Planit Operacional të Zhvillimit Lokal të Bashkisë Belsh.....	16
Figura 7. Sistemi Rrugor Ekzistues sipas Dokumentit të Detyrës së Projektimit të Planit Rregullues të Bashkisë Belsh 2008.	18
Figura 8. Harta e rëndësisë kombëtare	26
Figura 9. Shpërndarja e biznesit sipas madhësisë, në Njësitë Administrative, Bashkia Belsh.....	29
Figura 10. Klasifikimi i bizneseve, sipas llojit të aktivitetit ekonomik.....	30
Figura 11. Klasifikimi i Ekonomive mbështetur në numrin e të punësuarve për sektor, Bashkia Belsh	31
Figura 12. Belshi në raport me infrastrukturën rajonale	45
Figura 13. Transporti ndërqytetës (nisja nga qyteti Belsh)	47
Figura 14. Hierarkia e sistemit rrugor sipas Kodit Rrugor.....	48
Figura 15. Profil rrugë interurbane dytësore (majtas) dhe rrugë lokale (djathtas)	49
Figura 16. Profil rrugë urbane kryesore	50
Figura 17. Profil rrugë urbane dytësore	50
Figura 18. Hierarkia e sistemit rrugor sipas funksionalitetit.....	51
Figura 19. Kryqëzimet e rrugëve lokale rrugët interurbane dytësore.....	52
Figura 20. Cilësia e infrastrukturës rrugore Bashkia Belsh	53
Figura 21. Cilësia e infrastrukturës rrugore në qytetin Belsh.....	53
Figura 22. Linjat e transportit publik rrethqytetas, Bashkia Belsh	55
Figura 23. Fluksi i lëvizjeve sipas numrit të orareve, Bashkia Belsh	55
Figura 24. Stacionet e Transportit publik rrethqytetas, Bashkia Belsh	57
Figura 25. Përdorimi ekzistues i tokës i Qytetit të Belshit.....	58
Figura 26. Përdorimi ekzistues i tokës i Bashkisë Belsh.....	60
Figura 27. Sistemet Territoriale ekzistuese të Bashkisë Belsh	61
Figura 28. Sistemet Territoriale ekzistuese në qytetin e Belshit.....	61
Figura 29. Mbivendosjet/kundravajtjet e përdorimit të tokës.....	62
Figura 30. Energjia në Rajon	64
Figura 31. Uji në Rajon	66
Figura 32. Fluksi i Energjisë në Bashkinë Belsh.....	67
Figura 33 Fluksi i Ujit në Bashkinë Belsh	69
Figura 34 Fluksi i ushqimit në Bashkinë Belsh	70
Figura 35 Fluksi i mbetjeve në Bashkinë Belsh.....	71
Figura 36. Vizioni Territorial i Bashkisë Belsh	82
Figura 37. Fashat, zonat dhe qendërsitë në Bashkinë Belsh	85
Figura 38. Impakti i projekteve rajonale dhe kombëtare, Bashkia Belsh	86
Figura 39. Projektet strategjike sipas proiriteteve zhvillimore nw nivel bashkie	104
Figura 40. Projektet strategjike sipas proiriteteve zhvillimore nw nivel qyteti	105
Figura 41. Shembull i ndërtimit të bujtinave.....	109
Figura 42. Skemë konceptuale e ndërtimit të unazës së qytetit	112

Figura 43. Skemë konceptuale e rrjetit të shtigjeve që lidhin liqenet e Belshit	114
Figura 44. Shembull për ndërtimin e terminalit të autobuzëve	117
Figura 45. Shembull i dizenjimit të parkut përgjatë Rezervuarit të Thanës	119
Figura 46. Shembull i zhvillimit të parkut rajonal Pylli i Dëshiranit.....	121
Figura 47. Shembull i rehabilitimit të zonave ripariane dhe kthimi i tyre në zona rekreative	123
Figura 48. Shembull i rikonstruksioneve të shesheve	125
Figura 49. Shembull i rikonstruksionit të shesheve	126
Figura 50. Shembull për ndërtimin e qendra multifunkzionale.....	128
Figura 51. Shembull për ndërtimin e qendra multifunkzionale.....	128
Figura 52. Skema konceptuale për rivitalizimin e belvederes.....	131
Figura 53. Qendra Rinore dhe Kulturore "Gehua", Qinhuangdao, Kinë, nga Open Architecture.....	133
Figura 54. Konvertimet e mundshme të sistemeve të territorit	136

Lista e Tabelave

Tabela 1. PBB për frymë e Qarkut të Elbasanit në raport me nivelin kombëtar	27
Tabela 2. Struktura e PBB ndër vite.....	27
Tabela 3. VSHB sipas degëve të ekonomisë në Qarkun Elbasan	27
Tabela 4. Produktiviteti në sektorin e Industrisë dhe të Shërbimeve, qarku Elbasan	28
Tabela 5. Ndërmarrjet sipas aktivitetit ekonomik në Qarkun Elbasan.....	29
Tabela 6. Numri i fermave sipas madhësisë dhe NjA-së në Bashkinë Belsh	36
Tabela 7. Numri i fermave sipas madhësisë dhe në % në Bashkinë Belsh.....	36
Tabela 8. Kulturat Bujqësore të përshtatshme për zhvillim për ish-Rrethin e Elbasanit	37
Tabela 9. Prodhimet bujqësore në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve	39
Tabela 10. Prodhimet e Pemtarisë në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve.....	39
Tabela 11. Prodhimet e Blegtorisë në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve.....	40
Tabela 12. Aftësia ujitëse e Tokave në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve.....	40
Tabela 13 Sistemi vaditës në Bashkinë Belsh	43
Tabela 14. Infrastruktura rrugore e Bashkisë Belsh sipas kodit rrugor të Republikës së Shqipërisë.....	48
Tabela 15. Shpërndarja e rrugëve sipas funksionit dhe gjatësisë përkatëse	51
Tabela 16. Kategoritë bazë të përdorimit në Bashkinë Belsh sipas sipërfaqes dhe në %	59
Tabela 17. Sistemet Territoriale në Bashkinë Belsh sipas sipërfaqes dhe në %	60
Tabela 18 Rezultatet e Censurit të Popullsisë dhe Banesave 2011	67
Tabela 19. Njësitë Ekonomike Familjare sipas llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohjen e zonës urbane dhe rurale.....	68

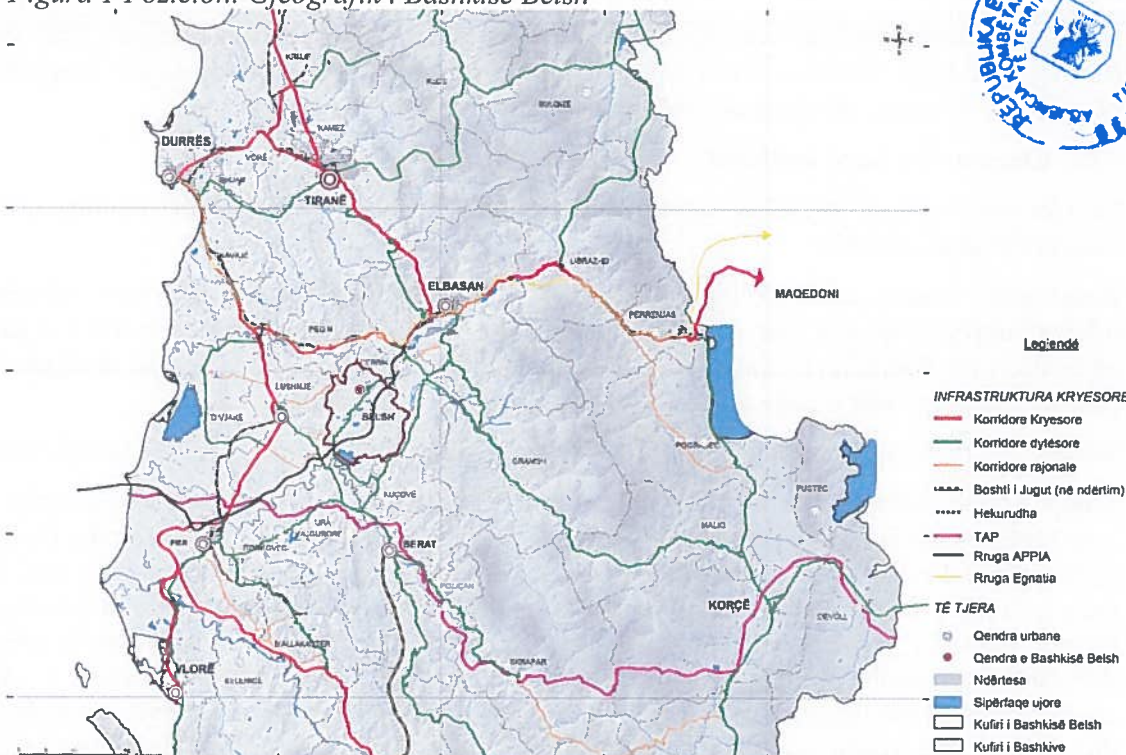
1 Pozicioni gjeografik i Bashkisë Belsh

Pozicioni i Bashkisë Belsh është mjaft i favorshëm, pasi ndodhet në qendër të vendit dhe është mjaft mirë e lidhur me qytetet kryesore në vend. Kjo bashki përbëhet nga 5 NJA: Belsh, Rrasë, Fierzë, Grekan dhe Kajan. Ajo kufizohet nga Bashkia e Peqinit në Veri, nga Bashkia Cërrik në Lindje, nga Bashkia Kuçovë në Jug si edhe nga Bashkia Lushnje në Perëndim. Ky pozicion mund të quhet i favorshëm pasi gjendet në kryqëzim të rrugëve kryesore të vendit.

Ky element kryqëzimi ka ekzistuar që në lashtësi, pasi Belshi ishte pikë kalimi për Lushnjen, Vlorën në rrugën Egnantia që kalonte në Elbasan. Megjithatë edhe sot, me rrugët interurbane, Bashkia Belsh lidhet mjaft mirë me disa nga qytetet kryesore, me distancë të favorshme:

- Tiranë - 63.3 km (1orë e 23 min)
- Durrës - 72.9 km (1orë e 17 min)
- Elbasan- 27.3 km (46 min)
- Vlorë - 88 km (1orë e 44 min)
- Fier - 52.2 km (1orë)

Figura 1 Pozicioni Gjeografik i Bashkisë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe METROPOLIS, 2017

1.2 Elementët e fortë në territor dhe elementët përjashtues

Elementët e fortë në një territor mund të konsiderohen ato pjesë që ushtrojnë ndikimin më të madh në zhvillimin e pjesëve të tjera. Elementët mund të shfaqen në forma apo situata që favorizojnë, por edhe kundërshtojnë/ pengojnë zhvillimin. Shtrirja e tyre fizike dhe ndikimi i tyre në territor mund të jetë pikësor/ qëndror, por edhe sipërfaqësor në formën e fashave të ndikimit. Elementët e tillë mund të jenë natyrorë, por edhe artificialisht të krijuar nga njeriu.

Bashkia Belsh pavarësisht se ka një sipërfaqe të vogël paraqet disa nga këto elementë, sidomos ato natyrorë.

1.2.1 Elementët e fortë natyror

Territori i Bashkisë Belsh është një element i fortë që ka ndikuar në zhvillimin e kësaj bashkie. Duke qënë se pjesa më e madhe e terrenit përbëhet nga toka fushore, kemi një bashki të fokusuar në aktivitetin bujqësor, i cili favorizohet edhe nga klima e mirë. Një tjetër element natyror me ndikim mund të konsiderohen liqenet e shumtë karstikë. Secili nga këta liqene përfaqësojnë pika me rëndësi natyrore e kulturore pas janë të lidhura historikisht me vendbanimet e lashta. Ata paraqesin elementë të fortë peisazhistikë dhe janë zona për aktivitete të ndryshme si peshkim, lundrim etj. Me rëndësi është të mbahet parasysh edhe mbrojtja e këtyre liqeneve, pasi mbishfrytëzimi i tyre, mund të sjellë dëmtimin dhe humbjen e vlerave.

Megjithëse territori i bashkisë është në përgjithësi i pjerrët kemi edhe disa kodra të cilat ndikojnë në ndërtimin dhe shpërndarjen e vendbanimeve. Një nga këto kodra është ajo e Gradishtës, nga e cila mund të shikohet i gjithë territori i Bashkisë Belsh. Në këtë kodër ka edhe një monument kulture dhe janë gjetur gjurmë të vendbanimeve të hershme. Pra rëndësia e saj si një pikë strategjike nga ku mund të shihej i gjithë territori njihej që në lashtësi, dhe ky aspekt mund të përdoret në të ardhmen.

Elementë të tjerë natyrorë është edhe Lumi i Devollit. Lumi i Devollit kalon në kufirin juglindor të bashkisë duke sjellë me vete materialet inerte që merr që nga burimi. Përgjatë këtij lumi shtrihet edhe Pylli i Dushkut, i cili është një zonë pyjore në përgjithësi e paprekur. Megjithatë përgjatë lumit mungojnë pjesë të zonës ripariane të cilat duhet të rigjenerohen.

1.2.2 Elementët e fortë artificiale

Në elementët e fortë artificiale mund të përmendim: Liqenin e Thanës dhe monumentet e kulturës të kësaj bashkie.

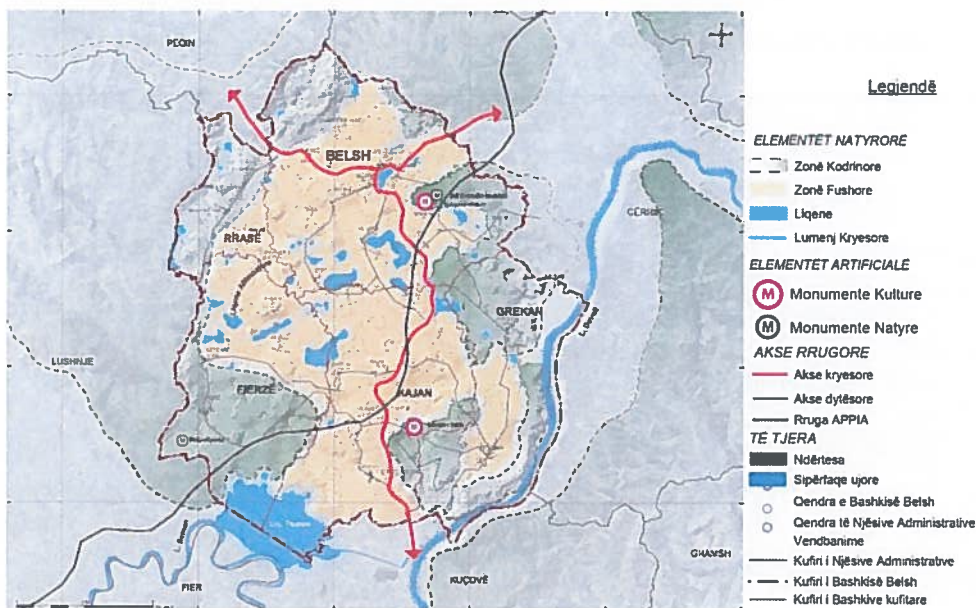
Rezervuari i Thanës është një liqen i krijuar në mënyrë artificiale për të lehtësuar vaditjen e tokave bujqësore që nga Divjaka, Lushnje dhe Belsh. Këtë rezervuar Bashkia Belsh e ka të përbashkët me Bashkinë Lushnje. Vlen të përmendet që rezervuari është një pikë shtegtimi që përdoret nga shpendët e Lagunës së Karavastasë, sidomos pelikanët.

Monumentet e kulturës në Belsh janë Kalaja e Gradishtës dhe Rrënojat e Kishës në Gjinkur.

Kalaja e Gradishtës gjendet në një vendbanim të hershëm ilir. Nga gërmimet arkeologjike që janë bërë në Gradishtë nga arkeologu Neritan Ceka, janë gjendur mjaft enë qeramike (baltë e pjekur) shek. IV-II p.e.s. të periudhës qytetërimit ilir. Vlen të përmenden objektet siç janë enë balte pa vegje, me një ose dy vegje, portrete të ndryshme në terrakotë, stoli prej ari, enë prej bronxi, monedha, figurina dhe pllaka relievi, byzylyk argjendi, enë për pije me figurën e Afërditës, karfica dhe gjilpëra argjendi etj. Gradishta vazhdon si qendër banimi shek. I – V të e.s duke qënë pranë degëzimeve të rrugës Egnatia, degëzim i cili vinte nga Apollonia në Belsh dhe që lidhej me rrugën Egnatia nëpërmjet urës së Topciasit (urë mbi lumin shkumbin në afërsi të qytetit të Elbasanit). Në shek. e IV-VI të e.s. u rifortifikua me mure guri të lidhura me llaç, dhe më pas historia e tij ngjason me ato të vendbanimeve të vjetra fshatare. Për periudhën e shek.VII-XV nga gërmimet arkeologjike dëshmohej një rënie e theksuar e jetës në shekujt e parë dhe një rigjallërim të saj, deri në prag të pushtimit osman. Në fillim të shek. 20, në vitin 1910-1912 në çeten e Byshekut që drejtohej nga Irfan Ohri që luftonte kundër Osmanëve kanë marrë pjesë dhe luftetarë nga zona e Dumres¹, si dhe në luftën e Vlorës në vitin 1920, kanë marrë pjesë dhe luftetarë nga Dumrea siç ka qënë Hysen Tabaku nga Karthneka².

Figura 2. Harta e Elementëve të fortë

Burimi: Bashkia Belsh dhe METROPOLIS, 2017

1.3 Përfundime

Bashkia Belsh ka një pozicion gjeografik të favorshëm, e ndodhur që në antikitet në kryqëzim të rrugëve kryesore. Distancat me qytetet e mëdha janë të favorshme dhe në rrugë me cilësi të mira.

Terreni i bashkisë përbën elementin më të fortë. Tokat bujqësore janë pjellore dhe sasia e madhe e liqeneve, së bashku me klimën e butë, ndikojnë në zonë të përshtatshme për rritjen e shumë kulturave bujqësore me prodhimtari të madhe. Gjithashtu nuk mungojnë elementet me vlera turistike, si ato natyrore dhe kulturore.

2 Dokumentet e planifikimit të hartuara më parë dhe parashikimet e PPK (Plani i Përgjithshëm Kombëtar)

Gjatë hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor është e rëndësishme të merren në konsideratë planet dhe propozimet e parashtruara në dokumentet e mëparshme të planifikimit, në kuadër të bashkërendimit horizontal dhe vertikal me proceset e planifikimit që ndikojnë mbi territorin e bashkisë, si dhe për të ndikuar në një planifikim më të mirë, duke rimarrë ide dhe propozime ende të vlefshme.

Dokumentet e planifikimit që kanë ndikuar mbi territorin e bashkisë së Belsh janë të dy llojeve:

- Strategji zhvillimi ekonomik, hapësinor etj.
- Plane rregulluese dhe planifikim vendor.

2.1 Strategjitë e zhvillimit

A. Plani i Përgjithshëm Kombëtar (PPK)

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (PPK) "Shqipëria 2030", është instrumenti më i lartë i planifikimit territorial në Shqipëri i cili adreson në mënyrë të integruar çështjet e planifikimit, duke e parë territorin shqiptar si një të tërë. Më poshtë shpjegohet Vizioni dhe Objektivat Strategjike të Zhvillimit që ndërmerr ky plan.

Figura 3. Vizioni i Planit të Përgjithshëm Kombëtar

Burimi: Plani i Përgjithshëm Kombëtar, AKPT 2017

Vizioni për Shqipërinë:

“Shqipëria një qendër e integruar në sistemin ekonomik dhe infrastrukturor European, një ekonomi e shumëllojshme dhe konkurruese në hapësirën Ballkanike, një shtet që synon barazinë në akses, infrastrukturë, ekonomi dhe dije e cila siguron mbrojtje të trashëgimisë natyrore, historike dhe kulturore me synimin për t’u shndërruar në një destinacion autentik.”

Objektivat e Planit të Përgjithshëm Kombëtar bazohen në objektivat e planifikimit të qendrueshëm të dokumenteve më të rëndësishëm të planifikimit europian, si Axfenda Evropiane e Territorit 2020, Strategjia Evropa 2020, Vizioni Territorial i Evropës 2050, etj.

Objektivat strategjikë të PPK-së:

- Integrimi shumëdimensional në kontekstin europian;
- Krijimi dhe forcimi i një pozite ekonomike të fortë dhe konkurruese të Shqipërisë në rajonin e Ballkanit dhe të Mesdheut;
- Sigurimi i integritetit fizik dhe territorial të peizazhit historik, kulturor, natyror dhe urban në të gjithë territorin shqiptar;
- Rritja dhe përmirësimi i cilësisë së jetës për njerëzit, duke promovuar zhvillimin ekonomik, eliminuar pabarazitë hapësinore, hequr barrierat e aksesit në ekonomi, infrastrukturë dhe dije;

Promovimi i "së drejtës për qytetin";

Krijimi i bazave për zhvillim rajonal.

Objektivat specifikë të planit

Këto objektiva që burojnë nga ligji nr. 107, datë 31.07.2014 “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”, i ndryshuar janë:

- përcaktimi i parimeve dhe i drejtimeve për një zhvillim të qëndrueshëm e të balancuar të territorit;
- krijimi i kushteve territoriale për zhvillimin rajonal;
- drejtimi i krijimit dhe zhvillimit të infrastrukturës publike kombëtare;
- krijimi i kushteve për ruajtjen e ekosistemeve, biodiversiteteve, burimeve natyrore mbi e nën tokë dhe të pasurisë natyrore e kulturore, balancimi i efekteve të sistemeve të banimit e veprimtarive ekonomike. Mbrojtja dhe zhvillimi i sipërfaqeve të gjelbra dhe sipërfaqeve të tjera të kultivueshme;
- orientimi i objektivave për planifikimin rajonal, ndërvendor e vendor;
- bashkërendimi i punës, harmonizimi dhe orientimi i objektivave sektoriale të zhvillimit me efekt në territor;
- përputhja me orientimet dhe udhëzimet e dokumentit të Perspektivës Europiane për Zhvillimin Hapësinor.

Politikat

- Zhvillimi i infrastrukturës kombëtare që lidh Shqipërinë me korridoret e transportit pan-europian;
- Zhvillimi i Shqipërisë si qendër ndërlidhëse infrastrukturore dhe energjetike për rajonin e Ballkanit;
- Rritje inteligjente e sistemit urban përmes zhvillimit: policentrik, densifikues dhe gjithëpërfshirës;
- Promovimi dhe akses i zonave me karakteristika natyrore dhe të peizazhit. Menaxhimi inteligjent i pasurive natyrore dhe trashëgimisë kulturore, i cili siguron ruajtjen e identitetit dhe diversitetit kulturor përballë rritjes dhe globalizimit. Në të njëjtën kohë i bën ato aktive dhe kontribuese në rritjen ekonomike të vendit duke i riaktivizuar si asete, përmirësuar dhe rritur aksesin e përshtatshëm në to;
- Zhvillimi i sistemit të transportit multimodal dhe miqësor ndaj mjedisit. Promovimi i transportit të integruar dhe i koncepteve të reja të lëvizjes miqësore ndaj mjedisit. Ky transport mbështetet në zhvillimin policentrik të territorit, për të arritur një progres gradual që siguron akses të barabartë në infrastrukturë dhe ekonomi;
- Zhvillimi i infrastrukturës energjetike të diversifikuar drejt energjisë së rinovueshme;
- Planifikimi dhe zhvillimi i integruar i flukseve shpërndarës dhe ndërlidhës të komunikimit, transportit, ushqimit dhe energjisë që siguron zhvillim koheziv, eficient dhe cilësor të korridoreve të mësipërme;
- Hierarkizimi, specializimi dhe grupimi funksional i qendrave urbane;
- Promovimi i "së drejtës për qytetin" për zonat informal

B. Poli i zhvillimit rajonal – Elbasan

Figura 4. Vizioni i Polit të Zhvillimit të Qarkut Elbasan sipas Planit të Përgjithshëm Kombëtar

Nga ana tjetër realizimi i boshtit qendror, që do të lidhë Elbasanin me Beratin për të dalë në Gjirokastrë, rrit mundësinë e asocimit dhe të vlerësimit të potencialeve të reja bashkëpunuese midis këtyre dy qendrave, duke konsideruar një pol ekonomik qendrat Elbasan, Korçë, Berat, fuqizuar kjo edhe nga lidhjet e reja të propozuara për Korçën me Beratin.

Projektet strategjike ndër-rajonale dhe rajonale që propozohen nga PPK-ja janë:

- Vlerësimi i potencialit natyror në aspektin e diversifikimit të energjisë alternative.
- Vlerësimi i mundësisë së krijimit të parqeve fotovoltaike, me qëllim shfrytëzimin e 2500 orëve vjetore diellore.
- Riaktivizimi i linjës hekurudhore, pjesë e korridorit VIII, për një lidhje të qëndrueshme që mbështet zhvillimin e tregtisë dhe transportin të qëndrueshëm të mallrave nga Deti i Zi në portin e Durrësit.
- Projekti strategjik i rijetëzimit të itinerarit antik të "Via Egnatia" në nxitje të turizmit që mbështet dhe vlerëson vlerat traditat dhe historinë e vendit tonë.
- Mbështetje për nxitjen e turizmit elitar në zonat termale, turizmit malor në pika turistike si Gjinari, etj.

C. Strategjia e Zhvillimit të Qarkut Elbasan 2009-2016

Kjo strategji është hartuar në kuadër të Projektit Mbështetje e Integruar për Decentralizimin, i cili është një projekt i financuar nga BE-PNUD. Ky Projekt u zbatua nga Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillimin (PNUD), Zyra e PNUD-it në Shqipëri si dhe asistencë teknike e konsorciumit ECORYS, OPM dhe Co-PLAN.

Kjo strategji zhvillimi si fillim bën një përshkrim të përgjithshëm të situatës aktuale ku analizon komponentë të ndryshëm të zhvillimit ku shfaqen problematikat që ka çdo sektor që ndikon në zhvillimin e territorit të këtij qarku gjithashtu dhe analizimin e potencialeve të zhvillimit që ka çdo sektor. Si hap i dytë është ndërmarrja e analizës SWOT që analizon pikat e forta, të dobëta, mundësitë dhe rreziqet, hap i tretë është ndërmarrja e vizionit dhe objektivave strategjike të cilat kthehen në prioritetë dhe projekte për zhvillimin e territorit të Qarkut Elbasan.

Vizioni

Në 5 vite Elbasani do të jetë një rajon ekonomikisht i qëndrueshëm që mund të ofrojë shanse reale për të jetuar dhe punuar për brezat e sotëm dhe të ardhshëm, që do të tërheqë investimet e huaja, do të nxisë sipërmarrjen dhe bizneset e vogla dhe të mesme, ku industria, bujqësia dhe turizmi do të marrin mbështetjen e duhur dhe çështjet mëdha mjedisore do të gjejnë zgjidhje.

Ky vizion nënkupton:

- Një thyerje të shumë tendencave/mentalitetesh tradicionale, që përfshijë qëndrime, sjellje apo performanca institucionale apo individuale
- Një angazhim për të farkëtuar një formë të re bashkëpunimi përmes sistemeve dhe niveleve të qeverisjes
- Një angazhim për të punuar për një shkallë më të lartë performancë ekonomike e veçanërisht rritjen e produktivitetit të saj
- Një angazhim për të rishikuar dhe ndryshuar (kur kërkohet) praktika regullatore dhe administrative, që janë në kundërshtim me vizionin e kësaj strategjie.
- Një thirrje për qeverinë qendrore, e cila është përgjegjëse për aspekte të ndryshme brenda kësaj strategjie, për të përvijuar politikat dhe praktikën e saj me këtë strategji dhe të pranojnë thirrjen për t'u angazhuar në partneritetet rajonale
- Një thirrje për organizatat donatore për ta studiuar këtë vizion dhe strategji dhe për të identifikuar veprime specifike të cilat ata t'i mbështesin.

Vizioni mund të realizohet përmes objektivave strategjike të poshtëshënuar dhe veprimeve dhe instrumentave të zhvillimit e investimeve që bëjnë pjesë në fushat prioritare.

Objektivat Strategjikë

OS1– Të zhvillohen kapacitetet e aktorëve rajonalë për të menaxhuar dhe mbështetur në mënyrë të zgjuar, të përshtatshme dhe strategjike procesin e zhvillimit të rajonit, përfshirë këtu edhe zhvillimin e duhur urban dhe rural.

OS2– Ti japi formë një mjedisi ekonomik konkurrues dhe sipërmarrës, veçanërisht në sektorë kryesore të tillë si industria bujqësia dhe turizmi.

OS3– Të zhvillohet Elbasani si një destinacion tërheqës turistik dhe të promovohen në një mënyrë qëndrueshme potencialet e saj turistike.

OS4– Kujdes për mjedisin natyror dhe ruajtjen e burimeve të tij natyrore, të rritet ndërgjegjësimi i individëve dhe bizneseve dhe të nxitet një sjellje e përgjegjshme e tyre ndaj mjedisit.

OS5– Të fuqizohen njerëzit përmes edukimit dhe të furnizohet tregu i punës, veçanërisht në sektorin e biznesit, me individë konkurrues dhe lehtësisht të punësueshem si një faktor kyç i një shoqërie dhe ekonomie të ditur dhe të begatë.

OS6– Të sigurojë ofrimin e shërbimeve të përshtatshme dhe thelbësore që garantojnë shëndet të mirë për qytetarët.

OS7– Të përmirësojë dhe të mirëmbajë më tej rrjetin e brendshëm dhe të jashtëm rrugor në mënyrë që t'i paraprijë rritjes së ardhshme socio-ekonomike të rajonit.

Prioritetet janë të orientuara nga rezultatet, por gjithashtu edhe tregues të veprimeve që duhet të ndërmerren. Ata caktojnë drejtime që qartësisht shkojnë përtej burimeve financiare në dispozicion. Në shumë raste ndërkohë që Partneriteti Rajonal thellohet dhe fiton përvojë mbi projektet, atëherë ato do të fokusohen vetëm në aspekte të caktuara të zonave prioritare të përkufizuara gjerësisht. Në këtë kuptim kjo strategji i përngjan më shumë një procesi se sa një dokumenti përfundimtar.

Prioritetet strategjike janë përshkruar me detaje më poshtë:

Prioriteti 1: Forcimi i kapaciteteve të zhvillimit njerëzor për të zhvilluar rajonin

Objektivi përkatës strategjik: Të zhvillojë kapacitetet e aktorëve rajonalë për të menaxhuar dhe mbështetur në një mënyrë të zgjuar, të përshtatshme dhe strategjike procesin e zhvillimit të rajonit, përfshirë edhe zhvillimin e duhur urban dhe rural.

Prioriteti 2: Zgjerimi i bazës produktive të ekonomisë rajonale

Objektivi përkatës strategjik: T'i japi formë një mjedisi ekonomik konkurrues dhe sipërmarrës, veçanërisht në sektorë kryesorë, të tillë si industria, bujqësia dhe turizmi.

Prioriteti 3: Zhvillimi i turizmit

Objektivi përkatës strategjik: Të zhvillohet Elbasani si një destinacion tërheqës turistik dhe të promovohen potencialet e tij turistik në mënyrë të qëndrueshme.

Prioriteti 4: Zhvillimi i qëndrueshëm mjedisor dhe infrastruktura mbështetëse

Objektivi përkatës strategjik: Të tregohet kujdes për mjedisin natyror dhe të ruhen burimet e saj natyrore, të rritet ndërgjegjësimi i njerëzve dhe bizneseve si dhe të nxitet që ata të kenë një qëndrim të përgjegjshëm ndaj mjedisit.

Prioriteti 5: Zhvillimi i njerëzve me anë të arsimit

Objektivi përkatës strategjik: Të fuqizohen njerëzit me anë të arsimit dhe të furnizohet tregu i punës, veçanërisht sektori i biznesit, me individë konkurrues dhe lehtësisht të punësueshem si faktor kryesor për lulëzimin e shoqërisë dhe ekonomisë.

Prioriteti 6: Shëndeti publik dhe zhvillimi social

Objektivi përkatës strategjik: Të sigurojë ofrimin e shërbimeve të përshtatshme dhe thelbësore që u garantojnë qytetarëve shëndet të mirë dhe përfshirje sociale.

Prioriteti 7: Aksesit dhe ndërlidhja

Objektivi përkatës strategjik: Të përmirësohet më tej dhe të mirëmbahet rrjeti i brendshëm dhe i jashtëm rrugor me qëllim që t'i paraprihet rritjes së ardhshme social-ekonomike të rajonit.

D. Plani Operacional i Zhvillimit Lokal Bashkia Belsh 2015

Ky dokument u përgatit nga Bashkia Belsh dhe Universiteti POLIS në kuadër të Projektit STAR, me mbështetjen teknike të Programit të Zhvillimit të Kombeve të Bashkuara (UNDP) dhe Ministrisë të Shtetit për Çështjet Vendore.

Ky dokument bën një analizim të problematikave që ka Bashkia Belsh dhe vendos disa prioritetet zhvillimi në formën e Objektivave Strategjike për përmbushjen e Vizionit. Është një dokument që mbart një rëndësi të madhe për sa i përket analizimit të territorit sepse është dokumenti i parë që u hartua mbas Reformës Administrative Territoriale. Gjithashtu ky dokument është një bazë mjaft e mirë për zhvillimin dhe hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor.

Me poshtë do të paraqiten Vizioni dhe Prioritetet e Zhvillimit të cilat ndahen në projekte për përmbushjen e Vizionit

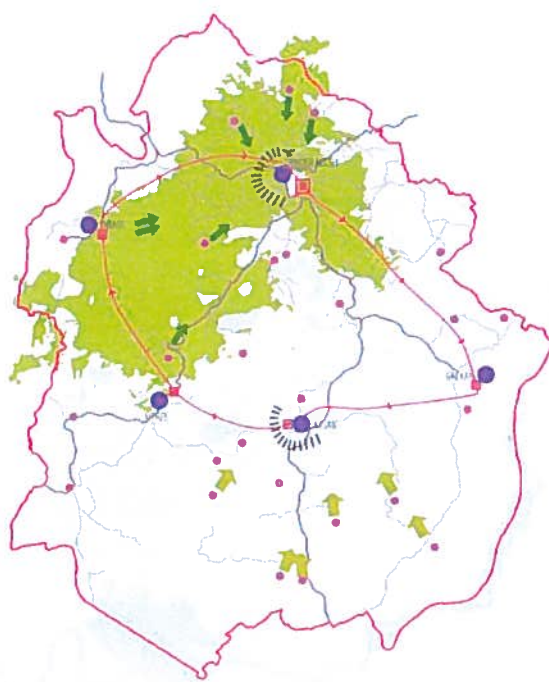
Vizioni

Belshi një qendër e zhvillimit të bujqësisë dhe turizmit agrikulturor e peizazhistik, përmes transformimit në një hapësirë të qëndrueshme për zhvillimin e produkteve bujqësore e blegtorale. Një Bashki, e cila bazon zhvillimin në respektin e ambientit natyror e peizazhistik, të vetmit në llojin e tij me 84 liqene"

Figura 6. Vizioni i Planit Operacional të Zhvillimit Lokal të Bashkisë Belsh

LEGJENDE

- Njësia administrative
- Fshat
- Kulturale
- Infrastruktura magjistrale
- Qendër grumbullimi produktivë bujqësor
- Qendër kulturore
- Zonë për zhvillim të turizmit
- Qendër grumbullimi produktivë lokal
- Lendë produktivë bujqësorë lokale

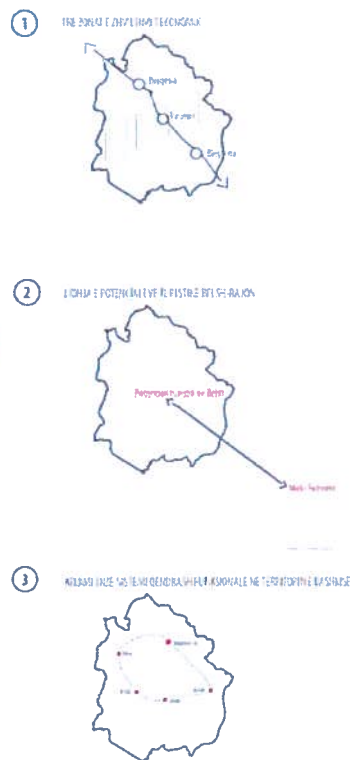

Figura 12: Harta e Vizionit për Bashkinë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh, 2017

Prioritetet e Zhvillimit

Ngritja e Kapaciteteve vendore në menaxhimin, planifikimin dhe zhvillimin e territorit

- Hartimi i Planit të Përgjithshëm Vendor;
- Ngritja e Kapaciteteve Lokale në planifikim dhe menaxhim territori;
- Ngritja e Zyrës së Punës, si dhe Zyrës me një Ndalesë për Zhvillimin e Territorit.

Diversifikimi i Ekonomisë dhe Zhvillimi Ekonomik

- Ngritja e kapaciteteve tek të rinjtë dhe mbështetja e sipërmarrjeve të reja lokale;
- Rritja e vizibilitetit, aksesueshmërisë në tregje dhe promovimi i produkteve lokale;
- Diversifikim dhe specializim i ekonomisë me fokus më të madh në turizmin liqenor, agro-turizëm, agro-përpunim.

Rehabilitimi i mjedisit:

- Ndalim i derdhjes së ujërave të ndotura në liqene;
- Mbrojtja e mjedisit dhe peizazhit;
- Menaxhim i mbetetjeve.

Përmirësimi i Infrastrukturës Rrugore:

- Përmirësim i aksesit në zonë;
- Rregullim i infrastrukturës lokale;
- Transporti ndërrurban.

Shfytëzimi i objekteve që Bashkia ka në zotërim për zhvillimin e aktiviteteve sociale për grupmosha të ndryshme, duke filluar nga parashkollorët e deri tek grupmosha e tretë:

- Mbështetja e të rinjve;

- Ngritja e strukturave në mbështetjen e grave;
- Aktivitetet Social-Kulturore në zonë;

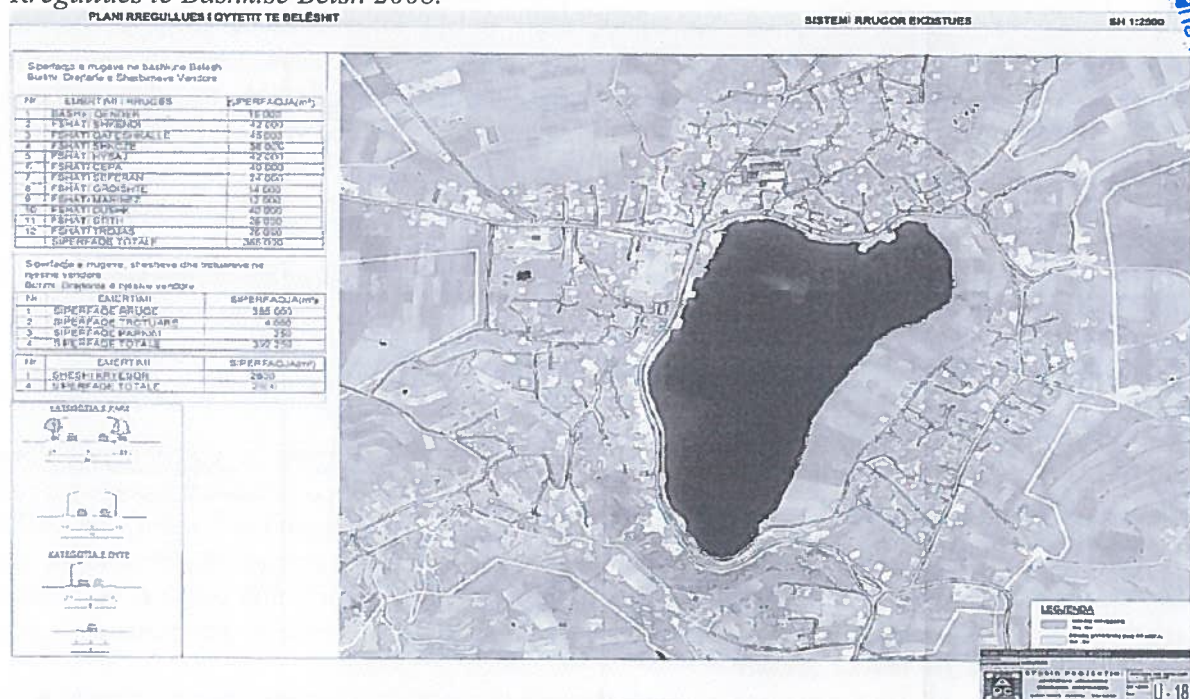
Shërbimet Publike:

- Përmirësimi i sistemit të furnizimit me Ujë të pijshëm;
- Përmirësimi i sistemit të kanalizimeve të ujërave të zeza;
- Ngritja e një sistemi funksional për grumbullimin e të dhënave mbi territorin dhe popullsinë e Bashkisë Belsh;
- Përmirësimi i kushteve fizike të institucioneve arsimore;
- Përmirësimi i kushteve fizike të institucioneve shëndetësore.

E. Detyra e Projektimit për Planin e Përgjithshëm Rregullues të Qytetit të Belshit 2008

Detyra e Projektimit të Planit të Rregullues është një studim i cili i paraprinte Dokumentit të Planit Rregullues dhe me legjislacionin e vjetër ishte elementi bazë teknik dhe ligjor për hartimin e këtij plani, e cila kishte si qëllim: Grumbullimin dhe sistemimin e të dhënave për të paraqitur gjendjen ekzistuese të Qytetit të Belshit. Analizën e gjendjes ekzistuese mbi bazën e të dhënave të paraqitura dhe identifikimin e problematikave kryesore të cilat duhet të merren parasysh gjatë hartimit të Planit Rregullues. Parashtrimin e udhëzimeve orientuese mbi zhvillimin perspektiv dhe zgjidhjen e problemeve kryesore urbane, të cilat do të merren parasysh gjatë hartimit të Planit Rregullues.

Figura 7. Sistemi Rrugor Ekzistues sipas Dokumentit të Detyrës së Projektimit të Planit Rregullues të Bashkisë Belsh 2008.

Burimi: Bashkia Belsh, 2017

Objekti i këtij studimi ishte paraqitja e një baze të bollshme të dhënash statistikore, sasiore dhe cilësore mbi situatën atëherëshme të zhvillimit urban të qytetit të Belshit, analizimin e faktorëve që ndikojnë në këtë zhvillim, si edhe evidentimi i problematikave dhe tendencave të ndryshme, pozitive ose negative me të cilat perballej qyteti i Belshit, me qëllim kryesor krijimin e një

vizioni të qartë mbi situatën e zhvillimit urban të qytetit të Belshit. Gjithashtu, ky studim nxirrte në pah një serë çështjesh të rëndësishme urbanistike, ndërtimore, sociale, ekonomike, higjieno-sanitare, inxhiniero-teknike dhe mjedisore me të cilat përballej qyteti dhe që janë objekt i zhvillimit afatgjatë urban të tij. Gjithashtu ky studim paraqet disa rekomandime të cilat do të ishin baza e propozimeve të Planit të Përgjithshëm Rregullues të qytetit të Belshit por që nuk u hartua si dokument.

2.2 Përfundime mbi drejtimin e zhvillimit të planit rregullues

Drejtimet e hartimit të Planit Rregullues do të përcaktoheshin nga një serë parimesh, që do të udhëhiqnin zhvillimin planifikues të qytetit. Keto parime ishin:

- a. Zhvillimi i qytetit të Belshit duhej të konsiderohej si zhvillimi i një qendre banimi dhe ekonomike e lidhur ngushtë me bujqësinë
- b. Zhvillimi dhe planifikimi i qytetit duhej të bazohet me intensifikimin e hapësirave shfrytëzuese, si dhe zgjerimin e kufijve të vijës së verdhë ekzistuese.
- c. Zhvillimi i qytetit paraqiste nevojë të ngushtë për caktimin e parimit të zonimit të qartë funksional në të.
- d. Zhvillimi i vlerave urbane të qytetit të Belshit duhej parë ngushtë me zhvillimin e vlerave turistike e rekreative të tij.
- e. Planifikimi urban i zhvillimit të qytetit duhej të shoqerohet me planifikimin e drejtë të zhvillimit të sistemit të infrastrukturës.

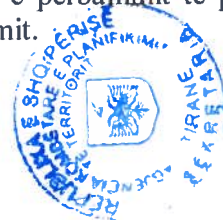
Si rekomandime të Dokumentit të Detyrës së Projektimit të Planit Rregullues të Bashkisë Belsh dhe në zbatim të principeve të mësipërme janë këto çështje:

A- Zhvillimi i qytetit si qendër ekonomike të lidhur me bujqësinë

- Planifikimi i një qendre banimi siç është Belshi duhet të marrë parasysh zhvillimin hapësinor të qytetit, duke evidentuar si shumë të rëndësishëm parimin e zhvillimit në lidhje me bujqësinë. Lidhja e qartë me zhvillimin bujqësor do të arrihet nëpërmjet zhvillimit në kontakt të ngushtë të zonave bujqësore me zonat e banimit, nëpërmjet zhvillimit të parcelimeve në formën e banimit dhe oborrit personal, kryesisht në zonat e banimeve periferike si dhe planifikimin e zhvillimit industrial mbi bazën e produkteve bujqësore.
- Zhvillimi i qytetit si qendër banimi ekonomike duhet t'i japë një definicion më të qartë territorial zhvillimit të industrisë.

B- Zgjerimi dhe intensifikimi urban në procesin e planifikimit.

- Duke studiuar me kujdes formën e vendbanimit, formën e parcelimeve, format ndërtimore të banesave, konstatojmë që kemi një zhvillim të dukshëm nga format rurale drejt formave urbane. Duhet thënë që intensiteti i shfrytëzimit të territorit në kufijtë e dendësisë bruto 30-40 ba/ha shprehin tendencën e zonave rurale të shfrytëzimit urban të territorit. Kjo është dhe arsyeja që në procesin e planifikimit duhet të shikohet me kujdes intensifikimi i parcelimit, i grupimit dhe i formave të ndërtimit si forma të intensifikimit të banimit.
- Përveç kësaj kalimi në format tipike urbane vendbanimi të grupuar, do të kërkojë në të ardhmen zhvillimin me të qartë të banimit me lagje, me blloqe apartamentesh.
- Në këtë drejtim qyteti duhet të sigurojë zona të qarta të zhvillimit të formave të tilla të banimit, ku për lartësinë e ndërtesave deri në 5 kate do të kishim dendësi të banimit deri në 300 ba/ha. Kjo do të ishte dhe mënyra me kryesore e përballimit të procesit të banimit, duke zgjeruar e duke intensifikuar blloqet e banimit.

- Duhet të evidentohet që procesi i zgjerimit të kufijve të territorit është i ndikuar nga zgjerimi i zonave të cilat mungojnë si ajo industriale, rekreative, zonat e parkut e të gjelbërimit, etj.

C- Zonimi i qartë funksional

- Zonimi funksional si parim i përgjithshëm i zonimit të qytetit duhet të jetë një nga parimet kryesore në planifikimin për të parën herë të një qyteti si Belshi.
- Në të duhet të evidentohen qartësisht kufizimet ose zgjerimet e zonave ekzistuese të banimit si dhe të zonave përreth që krijohen.
- Zonimi funksional duhet të qartësojë territoret ekonomike duke lënë të hapur perspektivën e zgjerimit të tyre.
- Zonimi funksional duhet të qartësojë qendrën e re të qytetit, lidhjen e re me të vjetrën dhe rikonstrukcionin e të vjetrës.
- Në qytet duhet të evidentohet qartësisht zona e hyrjes, zonë ku mund të vendosen zona komunitare si dhe objekte të rëndësishme të veçantë të qytetit, si hotele etj.
- I gjithë plani rregullues dhe zonimi funksional duhet të evidentojë riorganizimin e hapsirës rekreative, panoramike, të brezit rreth vijës së ujit të qytetit, nëpërmjet sistemimit të shëtitoreve, hapsirës për zhvillimin e lokaleve, hapsirës për zhvillimin e plazheve, hapsirës së parqeve dhe gjelbërimit qytetar, nyjes së molit të lundrimit, etj.
- Zonimi funksional duhet të qartësojë zhvillimin e zonave sportive si dhe zhvillimin e shkollave të vjetra në ristrukturimin e tyre si dhe të reja në territore të gjëra.
- Një pjesë e rëndësishme e zonave, sidomos e atyre të hedhjes së mbeturinave të ngurta e të lëngëta do të hidhen në zona jashtë vijës së verdhë në formën e zonave të mirëpërcaktuara si vendndodhje dhe si sipërfaqe.
- Planifikimi i zonimit funksional duhet të realizohet në kufijte e vijës së verdhë të re të propozuar brenda sipërfaqes 196 Ha si dhe duke konsideruar dhe territoret rezervë në kufijtë 10% për aktivitete jashtë qytetit ose aktivitete në perspektivë.

D- Zhvillimi i vlerave turistike rekreative

- Principi i zhvillimit të vlerave turistike e rekreative në planifikimin e qytetit duhet të zëjë një vend të shënuar. Për këtë duhet të marrë parasysh formën e analizës projekteve konkrete.
- Vlerat panoramike të zonës përreth liqenit si dhe periferisë së qytetit.
- Vlerat panoramike dhe arkitektonike të impaktit të ndërtimeve të reja siç mund të jetë hyrja e re në qytet, shëtitorja përreth liqenit, akset e reja rrugore dhe blloqet e reja të ndërtesave shumëkatëshe në drejtimin perendimor.
- Përpunimi i pamjeve panoramike të zhvillimit të lagjeve ekzistuese në format tradicionale panoramike të ngritura në kodrat përreth liqenit.
- Zhdukja dhe modifikimi i formave ndërtimore me impakt negativ në peizazh, siç janë strukturat e betonuara, strukturat teknologjike, etj.
- Studim dhe vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet hapjes së hapsirave të gjelbërta që sot nuk ekzistojnë në qytet. Përpunimi i parqeve me drurë dekorativ, por dhe shfrytëzimi i mbjelljeve me drurë frutor si element i rëndësishëm i vegjetacionit me ndikim të rëndësishëm në qytet.

E- Përmirësimi i Sistemit të Infrastrukturës mbi bazën e parimeve më sipër mbi bazën e tendencës së zhvillimit dhe modernizimit të strukturës urbane, do të duhet që Planin Rregullues të qartësojë:

- Rrjetin rrugor kryesor dhe unazor të qytetit.
- Rrjetin sekondar të ndarjes së lagjeve dhe lidhjes së blloqeve.
- Përcaktimit të skemave të kanalizimit të ujrave të zeza me eliminimin tërësor të derdhjeve në liqen.
- Përcaktimi i saktë i rrjetit të furnizimit me ujë, burimeve të depozitimit dhe të marrjes, sistemeve të shpërndarjes.
- Përcaktimi i rrjetit të infrastrukturës për furnizimin me energji elektrike, rrjeti shpërndarës, nënstacione, kabina elektrike, etj.
- Sistemi i infrastrukturës duhet të sigurojë një zhvillim të qartë aktual dhe perspektiv të lidhjeve, të realizueshem në mënyrë, ekonomike dhe fleksibël sipas fazave të zhvillimit.

3 Rëndësia Kombëtare në territor

3.1 Monumente Kulturore

Gradishta e Belshit në Dumre, në jug të liqenit të Belshit, në kuotën 239m, e kufizuar me arrat e livadhet që rrethojnë në 4 anët kodrën, është shpallur monument kulture e kategorisë së I-rë sipas Ligj.609 dt.1948 Vendimi Nr.586 dhe aprovuar si monument kulture në datë 23.09.1971 me Nr.Vendimi 4874.

Zona e Gradishtës gjithashtu klasifikohet si vendbanim i hershëm në zonën e Dumresë. Në listën e monumenteve kulturore të kategorisë së I-rë të shpallur nga Ministria e Arsimit dhe e Kulturës me datë 10.06.1973, Vendim Nr.1886 janë Rrënojat e Kishës në fshatin Belsh.

3.2 Zona të mbrojtura natyrore

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës dhe të neneve 4, 7 dhe 13 të ligjit nr81/2017 "Për zonat e mbrojtura", me propozimin e Ministrit të Mjedisit, Këshilli i Ministrave vendosi shpalljen zonë e mbrojtur të monumenteve të natyrës shqiptare, me Nr. Vendimi 676, datë 20.12.2002, për rrethin Elbasan, Bashkinë Belsh të monumenteve të mëposhtme:

1. Liqeni i Deges (Dumre), rrethi e qarku Elbasan. Ndodhet pranë fshatit Fierzë, në pllajën e Dumresë, në rrethin e Elbasanit, në lartësinë rreth 160 m mbi nivelin e detit. Përbën një liqen interesant karstik, me formë tepër të përzgatur (1600 m i gjatë dhe deri në rreth 300 m i gjerë), ka 3800 m gjatësi të vijës bregliqenore, 17,9 m thellësi dhe sipërfaqe 37,4 Ha. Është ndër liqenet më të bukura në grupin e atyre të Dumresë. të formuar nën veprimin e karstit në gjipse nga bashkimi i disa hinkave karstike të mbushura me ujë, si pasojë e bllokimit me materiale të patretshme dhe të papërshkueshme të kanaleve nënëtokësore karstike. Formon një ekosistem të veçantë liqenor me botë të gjallë të pasur. Temperatura e ujit në dimër është 7,8 – 8 °C. Deri në thellësinë – 15 m përmbajtja e oksigjenit të tretur në ujë është 1,5 mg/l. Ende ruhet në gjëndje të mirë. Rigjallërimi i bimësisë natyrore në shpatë dhe kufizimi i kultivimit të drithërave në shpatet e pjerrtë përreth tij, do t'i shtonin edhe më shumë vlerat e tij atraktive. Ka vlera shkencore (gjeologjike, gjeomorfologjike, hidrologjike, biologjike), estetike, didaktike, ekologjike dhe kulturore.
2. Hinka e Kosovës (Dumre), rrethi e qarku Elbasan, Ndodhet në Dumre, në afërsi të fshatit Kosovë, të rrethit të Elbasanit. Përbën një formë të veçantë karstike sipërfaqësore, në trajtën e një hinke interesante (rreth 70 m e thellë dhe rreth 60 m), të formuar nën veprimin e karstit në gjipsin e Dumresë. Në fundin e saj ndodhet një ponore

thithëse, që tregon se karsti në të vazhdon të jetë aktiv. Ka vlera shkencore (gjeologjike dhe gjeomorfologjike), estetike, didaktike, ekologjike dhe kulturore.

3. Liqeni i Seferanit, rrethi e qarku Elbasan. Ndodhet në Dumre, pranë fshatit homonim. Përbën një liqen interesant karstik, të formuar nën veprimin e karstit në gjipset e Dumresë nga bashkimi i disa hinkave karstike të mbushura me ujë, si pasojë e bllokimit me materiale të patretshme dhe të papërshkueshme të kanaleve nënëtokësore karstike. Ka sipërfaqe 87,5 ha, thellësi mesatare 4,5 m, thellësi më të madhe 20,8 m, gjatësi 2,05 km, gjerësi më të madhe 500 m, gjatësi të brigjeve 5.95 km. Formon një ekosistem të veçantë liqenor, me botë të gjallë të pasur. Ka vlera shkencore (gjeologjike, gjeomorfologjike, hidrologjike, biologjike), estetike, didaktike, ekologjike dhe kulturore.
4. Mali (Shkëmbi) i Gradishtës, rrethi e qarku Elbasan. Gjendet në Dumre, në juglindje të Belshit të rrethit të Elbasanit. Përfaqëson një mbetje të veprimtarisë karstike në gjipset e permianit të sipërmë - triasi i poshtëm. Me lartësinë e tij prej rreth 350 m dominon gjithë zonën përreth. Shkëmbi është i rrethuar nga shumë forma karstike, veçanërisht uvala e fusha. Ka shpate të thepisura dhe kreshtë të sheshtë, në të cilën ka mbetje arkeologjike, që tregojnë për ekzistencën e një vendbanimi prehistorik, ndaj dhe banorët e kanë emërtuar Gradishtë. Ka vlera shkencore (gjeologjike, gjeomorfologjike, arkeologjike), didaktike, ekologjike dhe kulturore.

3.3 Menaxhim i integruar i burimeve ujore

Krahina e Dumresë numëron 84 liqene. Liqenet e Belshit, me një bukuri të rrallë si, ai i Seferanit, Merhojes, Cestijes, Degës, me një florë të pasur si, zambaku i bardhë, zambaku i verdhë etj, kanë tërhequr vëmendjen e vizitorëve vendas dhe të huaj. Sipërfaqja e përgjithshme e liqeneve është rreth 640 ha, ndërsa aftësia ujëmbajtëse 26 milion m³ ujë. Ata kanë madhësi dhe thellësi të ndryshme. Liqenet e pafund të Dumresë, kodrat e buta e të valëzuara mund të jenë një shpresë reale për zhvillimin e zonës, si dhe favorizojnë zhvillimin e bujqësisë dhe blegtorisë. Furnizimi me ujë i liqeneve të Dumresë bëhet kryesisht nga rreshjet. Përbërja gjeologjike e formacioneve të pellgut ujëmbledhës është kryesisht gëlqerorë, gipse, dolomite. Në liqenet e Belshit burimet kryesore të ndotësve janë rrjedhjet nga tokat bujqësore dhe derdhja e mbeturinave ujore të patrajtuara në to.

Të gjithë liqenet e marrë në studim kanë premisa për eutrofikim. Gjithashtu, amoniaku përbën problem për sistemet biologjike në këto liqene. Monitorimi i vazhdueshëm i parametrave kimikë të këtyre liqeneve, duke krijuar edhe lidhje me sistemet biologjike, krijon një bazë të dhënash për hartimin e strategjive të përmirësimit dhe restaurimit të tyre. Këtu mund të përmendet; trajtimi i mbeturinave ujore urbane, zhvillimi i teknikave bujqësore me impakt sa më të vogël në ekosistemet ujore, hartimi i programeve për rritjen e ndërgjegjes publike, etj.

Dy ndër liqenet me problematikën më të madhe mjedisore janë ato të Liqenit të “Gjolit të Gjatë” dhe Liqeni i Belshit i cili ndodhet në qytezën e Belshit.

- *Liqeni ‘Gjoli i Gjatë’* ndodhet në hyrje të qytezës së Belshit. Është një liqen me sipërfaqe më të vogël në krahasim me liqenet e tjerë të marrë në studim. Ai ndodhet rreth 135.6 m mbi nivelin e detit. Në matjet e kryera, ky liqen ka thellësi të vogël, prej disa centimetrash. Megjithatë, thellësia e tij ndryshon në varësi të reshjeve. Ky liqen është i rrethuar nga shtëpi banimi, të cilat

shkarkojnë mbeturinat e tyre ujore në të, dhe nga toka bujqësore, rrjedhjet e të cilave të pasura me nutrientë, përfundojnë përsëri në liqen.

- *Liqeni i Belshit* ndodhet në anën Lindore dhe Jugore të qytezës së Belshit. Ndodhet në lartësi rreth 148.6 m mbi nivelin e detit. Thellësia e tij në matjet e kryera është rreth 3 m. Megjithatë ai mund të arrijë një thellësi maksimale prej 15 m. Sipërfaqja e tij është rreth 30 Ha. Liqeni i Belshit rrethohet nga zona të banuara, të cilat derdhin mbeturinat e tyre ujore në liqen pa asnjë trajtim paraprak. Shfrytëzohet për peshkim dhe ujitje.

- *Rezervuari i Thanës* ndodhet në pjesën jugore të Bashkisë Belsh. Ky rezervuar është rezervuari më i madh në Shqipëri dhe është pjesë edhe e Bashkive Lushnje dhe Kuçovë.

Të gjitha burimet ujore së bashku me të gjitha brigjet dhe shtretërit e trupave të ujit pa përjashtim, sipas specifikimit të Ligjit nr.111, datë 15.11.2012 “Për menaxhimin e integruar të burimeve ujore”, janë në pronësi të shtetit dhe në administrim të organeve shtetërore. Përgjatë trupave ujore, ky ligj specifikon distanca sigurie në dy breza në varësi të këndit të bregut më pak ose më shumë se 10%. Zona A shtrihet nga 5 m deri në 20 m (përkatësisht për brigje të pjerrëta e të sheshta) dhe përdoret për qëllime publike me dispozita të veçanta. Zona B shtrihet nga 100 m deri në 200 m (përkatësisht për brigje të pjerrëta e të sheshta) dhe çdo veprimtari e zhvilluar përcaktohet nga organet e administrimit e menaxhimit të burimeve ujore.

Sistemet e kanalizimeve dhe dranzhimit për mbarëvajtjen e tokave bujqësore rregullohen nëpërmjet Ligjit nr. 24/2017 “Për Administrimin e Ujitejs dhe Kullimit”. Sistemet e kullimit që janë pronë shtetërore mund të kalojnë në përdorim apo në pronësi të një federate, organizate ose bordi pa ndryshuar destinacionin vetëm me vendim të Këshillit të Ministrave (Neni 9). Sipas strategjisë të decentralizimit dhe Ligjit nr. 139/2015 “Për vetqeverisjen Vendore”, sistemet dytësore dhe tretësore të ujitjes dhe kullimit i kalojnë në administrim bashkive si funksion i vetë.

Ligji nr. 9115, datë 24.7.2003 “Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura” i ndryshuar, përcakton rregullat e trajtimit mjedisor të ujërave të ndotura, duke përfshirë ujërat e ndotura urbane, ujërat e ndotura industriale, ujërat nga kullimi i tokave bujqësore dhe ujërat e ndotura të çdo lloji. Sipas VKM nr.686, datë 22.11.2017, “Për miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit”, distancat minimale të mbrojtjes nga impiantet për trajtimin e ujërave të zeza janë 200 m për kapacitet më pak se 5,000 banorë dhe 1,000 m për kapacitet 1,000 – 50,000 banorë.

3.4 Tokat Bujqësore

Komponenti i rëndësishëm i mbulesës së tokës janë sipërfaqet e tokave bujqësore të cilat krijojnë një peizazh të veçantë në zonën e Belshit dhe të Dumresë. Nga vetë përbërja e relievit kryesisht kodrinoro-fushor si dhe klima tipike mesdhetare me diellëzim të lartë bën që tokat bujqësore të kenë një zë të rëndësishëm në përdorimin e tokës dhe në ekonominë e njësisë vendore, potencial ky i cili mund të ndikojë në ekzistencën e agroturizmit të munguar në këtë vend.

Kryesisht mbulesa e tokës është e përqëndruar në tre kultura kryesore si duhani, vreshtaria dhe ullinjë pasi zona e Dumresa ka kushte të favorshme klimatiko-tokësore për kultivimin e tyre. Gjithashtu mbarështron edhe bagëti të trasha dhe të imta, derra, shpend dhe bletë për të siguruar produkte për nevojat e veta dhe një pjesë për shitje. Në vitet e fundit, shtimi i përdorimit të pesticideve në bujqësi, por edhe ndërtimet e pakontrolluara në tokë bujqësore kanë pasur impakte negative. Ndotja e tokës bujqësore me nitrato dhe përdorimi i ujërave të ndotur të liqeneve për vaditje ka krijuar një rreth vicioz të qarkullimit të ndotjes i cili është një kërcënim i madh për cilësinë e produkteve dhe shëndetin.

Bujqësia është zhvilluar kryesisht në zonat përreth liqeneve të Dumresë. Për të rritur prodhimin bujqësor, në shumicën e rasteve tokat bujqësore plehërohen me plehëra kimike me përmbajtje nitratesh dhe fosfatesh, pa asnjë konsideratë për efektet e tyre në mjedis. Si rrjedhojë e kushteve klimatike dhe atyre të përbërjes së tokës, zona e Dumresë është konkurrese kryesisht në prodhimin e ullinjve, duhanit dhe vreshtarisë. Por, mungon zhvillimi i mëtejshëm i ciklit të produkteve pasi ato janë të limituara vetëm në prodhimin e produkteve bazë duke mos kaluar në përpunimin e mëtejshëm të tyre. Përsa i përket problematikave të lidhura me zhvillimin e bujqësisë, ato mund të ndahen në disa aspekte.

Sipas legjislacionit në fuqi dhe ligjit nr. 131/2014 “Për mbrojtjen e tokës bujqësore”, specifikohet mbrojtja nga ndërtimet, mbrojtja e shtretërve dhe brigjeve të lumenjve për parandalimin e erozionit si dhe zbatimi i një praktike të mirë bujqësore. Sipas këtij ligji, kthimi i tokës bujqësore në tokë urbane, mund të propozohet vetëm përmes një dokumenti planifikimi, sipas legjislacionit të planifikimit. Ndërtimi është i ndaluar përveç ndërtimeve të përkohshme, të cilat nuk janë të lidhura në mënyrë të qëndrueshme dhe të përhershme me tokën dhe që janë të nevojshme për ushtrimin e aktivitetit bujqësor dhe blegtoral, të cilësuar në Vendimin e KM nr. 283, datë 1.4.2015 “Për përcaktimin e tipave, rregullave, kritereve dhe procedurave për ndërtimin e objekteve për prodhimin, ruajtjen dhe përpunimin e produkteve bujqësore dhe blegtorale, në tokë bujqësore”. Gjithashtu rregullat dhe kriteret e kësaj VKM janë të detyrueshme për zbatim nga të gjitha autoritetet përgjegjëse të planifikimit dhe zhvillimit të territorit për hartimin e dokumenteve të planifikimit në të gjitha nivelet. Në të gjitha kategoritë e bonitetit miratimi i kalimit të sipërfaqes për ndërtim bëhet me Vendim të Këshillit të Ministrave dhe në asnjë rast nuk lejohet ndryshimi i destinacionit të objektit ndërtimor.

Po ashtu, ligji nr. 16/2012, “Për disa shtesa në ligjin 8752, datë 26.3.2001,” Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për Administrimin dhe Mbrojtjen e Tokës”, cilëson që në tokat bujqësore mundësohet kalimi në sipërfaqe për ndërtime me vendim të Këshillit të Ministrave, vetëm për rastet e domosdoshme si infrastrukturë (rrugore, hekurudhore, ajrore, detare), hidrocentrale, varreza si dhe raste të tjera të cituara tek neni 11/1. Shtesa e sipërfaqes nuk mund të jetë më e madhe se 3 Ha dhe kërkesa për shtesë bëhet vetëm një herë. Kalimi i tokës bujqësore (boniteti V deri në X) në kategori të tokës urbane (truall) bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave për sipërfaqe deri në 30 Ha dhe me ligj të veçantë për sipërfaqe mbi 30 Ha. Ndërkohë pika 4/5 e nenit 11/1 shpreh që kalimi i tokave bujqësore në kategori të resurseve të tjera, si pyll, tokë pyjore, kullotë dhe livadh, si dhe anasjelltas bëhet me miratimin e përbashkët të ministrave përkatës, që i administrojnë këto resurse për sipërfaqe deri në 5 ha dhe me miratimin e Këshillit të Ministrave për sipërfaqe mbi 5 ha.

3.5 Pyjet, drufrutorët dhe kullotat

Zona e Dumresë ka pyje dushku, drize, shkozë, frashër dhe pemë frutore të cilët i japin asaj një bukuri të rrallë. Pas formimit të Kooperativave Bujqësore në vitin 1956-57 kjo zonë u nënshtrua shpyllëzimeve pa kriter, të prerjes masive të pemëve për t'i kthyer ato në tokë buke. Pas shembjes së sistemit komunist e deri më sot po rigjenerohen mjaft pyje dushku, si dhe po gjelbërohet e gjithë zona për ta kthyer atë siç ka qenë, gjithashtu fermerët kanë mbjellë masive me vreshta, ullishtë e pemë të ndryshme frutore. Gjithsesi, duke qenë se pyjet menaxhohen nga Bashkitë, është e rëndësishme që ato të përdoren edhe si burim ekonomik duke u shfrytëzuar në mënyrë eficiente dhe pa dëmtuar mjedisin.

Për shkak të terrenit kodrinor, cilësia e tokës dhe aksesit në ujë është i variueshëm, gjë që ka sjellë edhe parcelizim tepër të lartë të tokës që u shpërnda familjeve fermere në vitin 1991.

Shumë nga kodrat e Belshit kanë filluar të mbillen me plantacione me ullinj dhe me vreshta. Janë kryesisht emigrantët nga Belshi, të cilët janë kthyer dhe po investojnë në zonë.

Gjithashtu në kodrat e Belshit, ekzistojnë pyje të mbuluara kryesisht me pemë ahu, lisi, dushku ndër të tjera. Fondi Pyjor në Bashkinë Belsh ka një potencial të madh për të kontribuar në ekonomi por që për momentin është i pashfrytëzuar. Gjatë vizitave në terren nuk vërehen problematika të shpyllëzimit pa kriter, kryesisht ato përdoren për ngrohje nga banorët e zonës. Gjithsesi është e nevojshme, që të ketë disa plane menaxhimi për pyjet të cilat do të garantojnë mbrojtjen e florës dhe faunës por njëkohësisht të mundësojnë aktivizimin e tyre në ekonomi për qëllime të lidhura me turizmin apo dhe përpunimin e drurit.

Përcaktuar në ligjin nr.9385 datë 4.5.2005 “ Për Pyjet dhe Shërbimin Pyjor, të Ndryshuar” “Toka pyjore” janë sipërfaqe toke me drurë, shkurre e bimësi tjetër jopyjore, me shkallë mbulimi nga 5 deri në 30 për qind, së bashku me sipërfaqet e tjera që sigurojnë funksionet e pyllit. Fondi pyjor publik zotërohet e administrohet nga Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimit Pyjor dhe organet e qeverisjes vendore. Pjesë e këtij fondi pyjor kombëtar, mund të kërkohen nga subjekte juridike ose fizike apo nga organet e qeverisjes vendore, për t'u kthyer në truall për destinacione specifike të parashikuara në ligjin e mësipërm: me miratim të ministrit për sipërfaqe deri në 1 ha; me vendim të Këshillit të Ministrave për sipërfaqe nga 1 deri në 100 ha; dhe me ligj të veçantë për sipërfaqe mbi 100 ha. Sipas përcaktimeve të Ligjit nr. 16/2012, “Për disa shtesa në ligjin 8752, datë 26.3.2001,” Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për Administrimin dhe Mbrojtjen e Tokës”, pjesë të fondit pyjor kombëtar kthehen në kategorinë e resursit të tokës bujqësore vetëm për mbjelljen e këtyre sipërfaqeve me kultura të drurëve, të cilët janë pjesë e programeve dhe të politikave prioritare shtetërore afatgjata. Ndërsa për të ndryshuar vëllimin e tokës pyjore nevojitet miratimi i organeve të shërbimit pyjor, kalimi i resursit të tokës së pafrytshme, që është në pronësi private apo të organeve të qeverisjes vendore, bëhet me kërkesë të pronarit apo organit të qeverisjes vendore dhe miratohet nga ministri përkatës.

Në bazë të ligjit 7929 datë 11.05.1995 “Për mbrojtjen e drufrutoreve”, pemët frutore, vreshtat, agrumet dhe ullishtet, pavarësisht se në pronësi të kujt janë, janë pasuri kombëtare dhe mbrohen me ligj nga shteti. Pasuria shtetërore drufrutore e ish-ndërmarrjeve bujqësore, i është dhënë në administrim organeve të pushtetit lokal me vendim të Këshillit të Ministrave nr. 473 datë 14.10.1999.

Fondi kullor i përbërë nga kullotat dhe livadhet në pronësi publike dhe private është burim natyror dhe pjesë e pasurisë kombëtare. Ai mbrohet, administrohet dhe përdoret sipas kërkesave të ligjit nr. 9693, datë 19.3.2007 “Për fondin kullor”, i ndryshuar e të akteve nënligjore të dala në zbatim të tij. Heqja e një kullote, apo livadhi nga fondi kullor, ose ndryshimi i destinacionit për një sipërfaqe kullote bëhet me miratimin e ministrit për sipërfaqe deri në 1 Ha dhe me vendim të Këshillit të Ministrave për sipërfaqe mbi 1 ha.

3.6 Zonat industriale

Sipas VKM nr.686, datë 22.11.2017 “Për miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit”, objektet industriale, ato të prodhimit, transmetimit e shpërndarjes së energjisë elektrike, përveçse kur është përcaktuar ndryshe në legjislacionin e posaçëm, kanë një gjerësi minimale të zonës mbrojtëse sanitare prej 50 m përgjatë gjithë vijës kufizuese të saj dhe një distancë minimale të mbrojtjes prej 200 m. Këto vlera rriten sipas llojit të objektit e teknologjisë së përdorur, si dhe shkallës së ndotjes së zonës industriale gjatë projektimit të saj.

Industria Nxjerrëse e Mineraleve luan një rol shumë të vogël në ekonominë lokale të Bashkisë Belsh. Vlen të përmendim një sërë rezervash me lënde të parë siç janë:

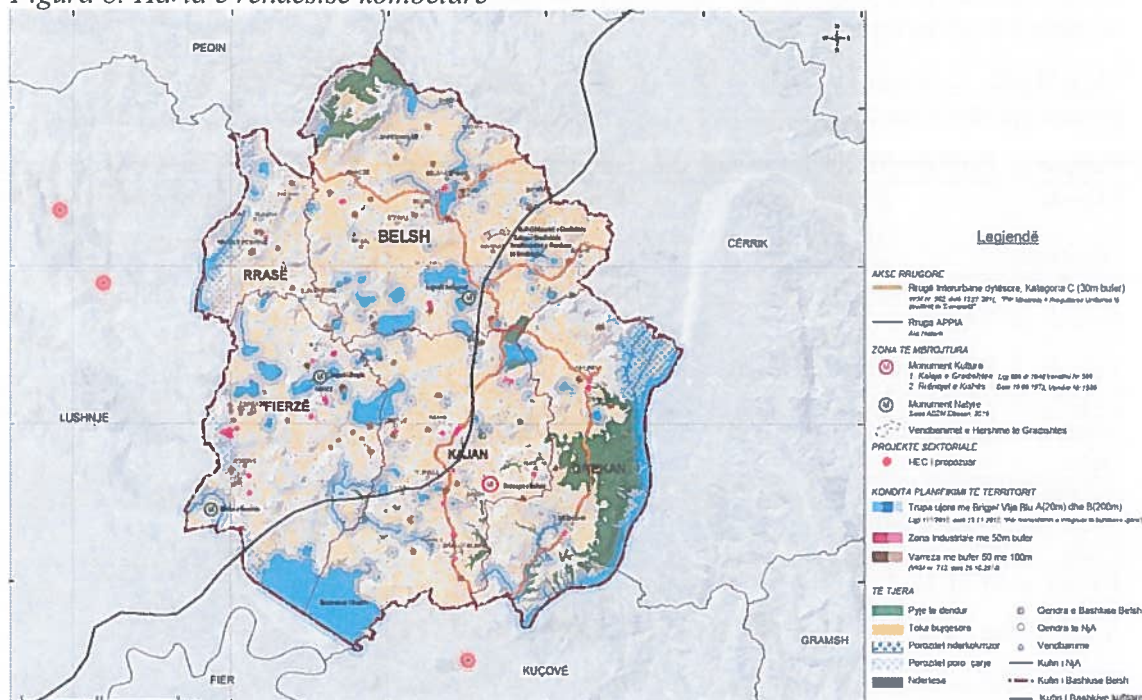
- Rezerva të gurit të Mermerit të Kuq në fshatin Kosovë: Këto rezerva janë të studiuara dhe janë marrë gurë mermeri në fshatin Kosovë. Aktualisht këto burime nuk shfrytëzohen por mund të kenë potencial për zhvillimin e mëtejshëm.

- Rezervat e naftës dhe gazit: sot funksionojnë puse në Pekisht, Xibrakë dhe Rrasë ku vazhdohet që të nxirret naftë.

3.7 Konkluzione dhe Rekomandime

Bashkia Belsh ka një sërë pontencialesh të rëndësisë së veçantë kombëtare të cilat gjenden brenda territorit të saj. Gjithsesi, këto elementë nuk shfrytëzohen në mënyrën e duhur për të rritur të ardhurat ekonomike të banorëve. Veçanërisht, monumentet e kulturës nuk kanë akses të mirëfilltë dhe i mungon promovimi. Gjithashtu, edhe potencialet natyrore nuk kanë një akses të mirë si dhe nuk kanë infrastruktura mbështetëse të cilat të lejojnë zhvillimin e turizmit.

Figura 8. Harta e rëndësisë kombëtare

Burimi: Bashkia Belsh dhe METROPOLIS, 2017

4 Zhvillimi ekonomik

Analiza e zhvillimit ekonomik trajton prirjet kryesore të zhvillimit të Bashkisë Belsh në aspektin ekonomik, duke u mbështetur në të dhëna si Prodhimi i Brendshëm Bruto (PBB), Vlera e Shtuar Bruto (VSHB), ndërmarrjen ekonomike që operojnë territorin e bashkisë, punësimin sipas sektorëve, etj.

Ndryshimi i kufirit administrativ, me reformën administrative në maj 2014, edhe prirjet e zhvillimit ekonomik kanë ndryshuar. Fakti që territori i Elbasanit është rritur disa herë dhe territoret të cilat janë përfshirë kanë karakter rural, ka sjell gjithashtu ndryshime në vendosjen e prioritetëve për zhvillimin e mëtejshëm ekonomik të Bashkisë Belsh.

4.1 Kuadri Makroekonomik³

4.1.1 Produkti i Brendshëm Bruto (PBB)

Produkti i Brendshëm Bruto është një tregues i vlerës së tregut të të gjithë të mirave dhe shërbimeve përfundimtare të prodhuar në një vend. PBB përfshin prodhimet dhe shërbimet

aktuale, të destinuara për treg dhe ato të prodhuara për konsum vetjak nga të gjitha njësitë rezidente, që veprojnë territorin e një shteti.

Referuar të dhënave të INSTAT, PPB për frymë në nivel kombëtar është 460 mijë lekë, ndërsa në qarkun e Elbasanit 346 mijë lekë, pra rreth 25% më i ulët në raport me PPB për frymë në nivel kombëtar. Pësia që zë PBB e qarkut Elbasan në vlerën e përgjithshme të PBB-s kombëtare vlerësohet 7.9%, çka tregon për rëndësinë e Qarkut të Elbasanit në ekonominë kombëtare, i renditur qarku i katërt për nga rëndësia ekonomike.

Duke u mbështetur në të dhënat e mëposhtme PBB për frymë në Qarkun e Elbasanit ka arritur duke u rritur në mënyrë graduale nga viti 2000 deri në 2008, ku në vitin 2009 kemi një rritje prej 1.5%, rritja me e madhe e PBB dhe në vitin 2010 është shënuar rritja më e madhe me 6.6% për periudhën 2000-2010.

Këto vlera në rritje tregojnë për një angazhim dhe performacë të mirë të të gjithë sektorëve ekonomikë në qarkun e Elbasanit.

Megjithatë, si pasojë e krizës ndërkombëtare ekonomike, PBB për frymë, në vitin 2012 ka pësuar një rënie me 1.9%.

Tabela 1. PBB për frymë e Qarkut të Elbasanit në raport me nivelin kombëtar

Vendi	Struktura e PBB	PBB për frymë në lekë	Struktura e indeksit për frymë ndaj PBB-së (%)
Shqipëria	100%	460436	100
Qarku Elbasan	7.9%	346054	75.2

Burimi: INSTAT 2012

Tabela 2. Struktura e PBB ndër vite

Viti	2000	2001	2002	2003	2004	2005
PBB për frymë në lekë	128,307	143,553	150,502	169,194	188,137	211,835
Viti	2006	2007	2008	2009	2010	2012
PBB për Frymë në lekë	230,213	243,640	278,698	286,865	352,000	346,054

Burimi: INSTAT 2012

4.1.2 Vlera e Shtuar Bruto (VSHB) dhe produktiviteti i sektorëve

Vlera e shtuar bruto përfaqëson kontributin e aktiviteteve të ndryshme në PBB, dhe llogaritet si difference midis prodhimit dhe konsumit të ndërmjetëm.

Vlerën e Shtuar Bruto më të lartë, në qarkun e Elbasanit, e ka sektori i shërbimeve me 43.50%, ku 23.60% e zënë shërbimet e tjera dhe 16.30% tregti, hotele, restorante.

Sektori i dytë me VSHB-në më të lartë është bujqësia me 34.10%, më pas renditet industria me 14.20% dhe e fundit renditet ndërtimi me 8.20%. Bashkia e Belshit, me një karakter kryesisht bujqësor (vec qytetit të Belshit), duket se është dhe një nga kontribuesit kryesor të VShB në qarkun e Elbasanit.

Tabela 3. VSHB sipas degëve të ekonomisë në Qarkun Elbasan

	Bujqësi & Peshkim	Industri total	Industri nxjerrëse	Industri përpunuese	Ndërtim	Shërbime total	Tregti, hotele, restorante	Transport	Postë dhe telekomunikacion	Shërbime të tjera
VSHB	34.10 %	14.20%	1.60%	12.60%	8.20%	43.50%	16.30%	2%	1.50%	23.60%

Burimi: INSTAT 2012

Megjithëse për sa i përket Vlerës së shtuar Bruto, sektori i shërbimeve renditet i pari në këtë qark, sa i përket numrit të të punësuarve (i llogaritur më poshtë si produktiviteti i një sektori) qarku i Elbasanit renditet sektorin Industrial të parin në listë. Megjithatë e parë në kuadrin Lokal, duket se ky sektor dominohet nga Bashkia Elbasan e cila ofron dhe numrin më të madh të popullsisë në qark, ndërkohë që Bashkia Belsh do të reflektojë një produktivitet më të lartë në sektorin Bujqësor, i cili renditet i dyti sektor me numrin më të madh të të punësuarve në Qarkun e Elbasanit.

Vlera e produktivitetit llogaritet si raport i vlerës së VSHB-së të sektorit me numrin e punonjësve në atë sektor.

Nga Tabela mëposhtë, produktivitetin më të lartë e ka sektori i industrial me 3.72, më pas është **bujqësia me produktivitet 2.8** dhe në të fundit për nga produktiviteti renditen shërbimet me 1.68.

Tabela 4. Produktiviteti në sektorin e Industrisë dhe të Shërbimeve, qarku Elbasan

Sektori	VSHB sipas sektorit	Numri i punonjësve për sektor	Produktiviteti
Industria	59818	16067	3.72
Shërbimet	68135	40328	1.68
Bujqësia	144037	51436	2.8

Burimi INSTAT 2012

4.1.3 Prirjet e ndërmarrjeve ekonomike

Referuar INSTAT, bizneset sipas llojit të aktivitetit ndahen në prodhues të mirash dhe shërbimesh⁴.

Referuar të dhënave të Vjetarit Statistikor të 2015, ndërmarrjet aktive në Qarkun e Elbasanit që prodhojnë të mira përbëjnë 14% dhe prodhuesit e shërbimeve 86%. Sigurisht që kontribuesi më i madh i kësaj shifre është qyteti i Elbasanit, i cili alokon dhe numrin më të madh të bizneseve në qark.

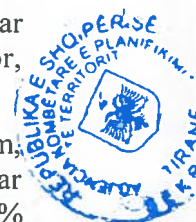
Nga viti 2013 deri në vitin 2014 ka pasur një ndryshim me 0.2 % tkurrje të prodhuesve të të mirave kundrejt prodhuesve dhe shërbimeve

Prodhuesit e të mirave ndahen në 3 kategori: a) bujqësia, b) pyjet dhe peshkimi, c) industria dhe ndërtimi. Bujqësia pyjet dhe peshkimi, që vlerësohen 1.4 %, në vitin 2014 ka pësuar një rritje me 0.2% krahasuar me vitin 2013. ***Këto shifra është e rëndësishme të merren në konsideratë për Bashkinë Belsh, si një nga kontribueset kryesore të rritjes së prodhimit bujqësor në Qarkun e Elbasanit.*** Ndërkohë Sektori i Industrisë dhe i ndërtimit kanë pësuar ulje me 0.2% nga viti 2013 në vitin 2014 kryesisht si pasojë e uljes së aktivitetit ndërtimor, fenomen ky i vërejtur në të gjithë Shqipërinë.

Prodhuesit e shërbimeve ndahen në 5 kategori: a) tregti, b) transport, magazinim, c) akomodim, shërbime sociale, d) informacion komunikim dhe e) shërbime të tjera. Sektori më i zhvilluar në kategorinë e shërbimeve është tregtia, i cili nga 42.6% në vitin 2013 është rritur në 42.7% në vitin 2014. Sektori i transportit dhe magazinimit ka pësuar tkurrje me 0.6%, nga 10.8% në vitin 2013 në 10.2% në vitin 2014. Akomodimi dhe shërbimet sociale janë rritur nga 15.5% në vitin 2013 në 15.9% në vitin 2014.

Në Qarkun e Elbasanit sektori kryesor ekonomik është sektori bujqësor. Ky qark ka rreth 10.4 % të tokës bujqësore në rang kombëtar dhe 11.7 % të tokës pyjore dhe kullotave në rang kombëtar çka dëshmon për potencialin bujqësor dhe natyror që ka.

Të ardhurat nga bujqësia në qark vlerësohen me 6.5% të të ardhurave totale të bujqësisë (në rang kombëtar) dhe të ardhurat nga blegtoia vlerësohen 9.6% të të ardhurave totale blegtorale

(në rang kombëtar). Gjithashtu, të ardhurat nga produktet e ndryshme bujqësore vlerësohen me 4.1 % të totalit dhe të ardhurat nga produktet të ndryshme blegtorale vlerësohen me 20.7% të totalit. Këto të dhëna na ndihmojnë të kuptojmë se Qarku i Elbasanit ka një potencial të madh bujqësor dhe kryesisht është i orientuar drejt sektorit blegtoral kundrejt atij bujqësor⁵.

Referuar shifrave të mësipërme, Bashkia Belsh, duhet të synojë jo vetëm të përmirësojë performancën e saj në qark në sektorin e bujqësisë dhe Peshkimit, por gjithashtu të krijojë mundësi për ringritjen e një sektori të shërbimeve si magazinimi, tregtia e produkteve bujqësore dhe rritja e pikave të grumbullimit në territorin e saj.

Tabelat më poshtë ilustrojnë gjetjet sa më sipër, duke bërë një diferencim të gjetjeve për dy kategoritë kryesore të ndërmarrjeve.

Tabela 5. Ndërmarrjet sipas aktiviteti ekonomik në Qarkun Elbasan

Të mira						
	Prodhues të mirash total		Bujqësi, Pyje, Peshkim		Industria	Ndërtimi
2013	1,057		90		768	199
2013	14.20%		1.20%		10.30%	2.70%
2014	1,094		107		794	193
2014	14%		1.40%		10.10%	2.50%
Shërbime						
	Prodhues shërbimesh total	Tregtia	Transport, magazinim	Akomodim, shërbime sociale	Informacioni, komunikacioni	Shërbime të tjera
2013	6,385	3,172	806	1,156	156	1095
2013	85.80%	42.60%	10.80%	15.50%	2.10%	14.80%
2014	6,705	3,354	800	1,253	168	1,190
2014	86%	42.70%	10.20%	15.90%	2.10%	15.10%

Burimi: INSTAT Vjetari Statistikorë 2015

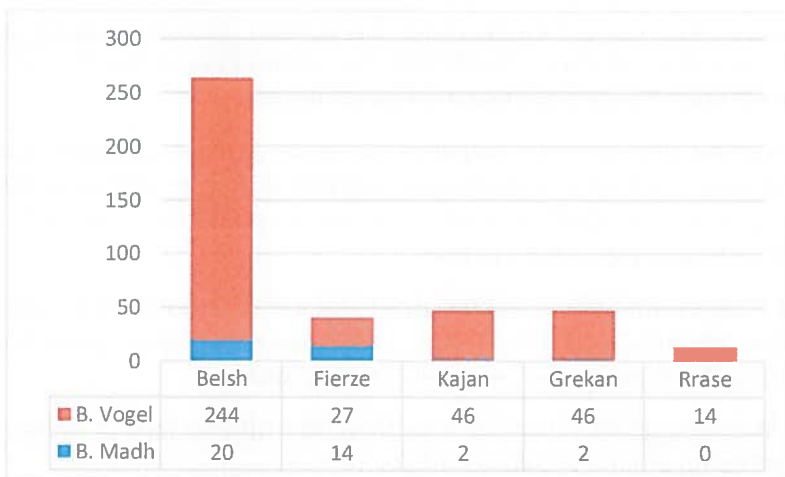
4.2 Klima e Biznesit

Bazuar në të dhënat e INSTAT sektori kryesor i ekonomisë në Bashkinë Belsh është bujqësia me 66.8% të të punësuarve në këtë sektor, i ndjekur nga industria me 12.5% dhe shërbimet me 20.7%. Megjithatë zhvillimi ekonomik në Bashkinë Belsh është në nivele shumë të ulëta, kjo e demonstroi jo vetëm në numrin e madh të të papunëve (16.6% e forcës punëtore) por gjithashtu referuar dhe listës së bizneseve që operojnë në Bashki. Pjesa më e madhe e bizneseve që operojnë në zonë janë biznese të vogla dhe ambulatorë, të llojit kafene, dyqane, shërbime transporti apo tregtim i disa produkteve apo materialeve mbështetëse për bujqësinë.

Referuar të dhënave të departamentit të Tatim Taksave në Bashkinë e Belshit, deri në qershor të vitit 2017 në Bashki numërohet një total prej 415 biznesesh ndër të cilat vetëm 38 janë biznes i madh, kryesisht të përqëndruara në qytetin e Belshit i cili paraqet dhe nivelin me të lartë ekonomik krahasuar me njësitë e tjera administrative.

Figura 9. Shpërndarja e biznesit sipas madhësisë, në Njësitë Administrative, Bashkia Belsh

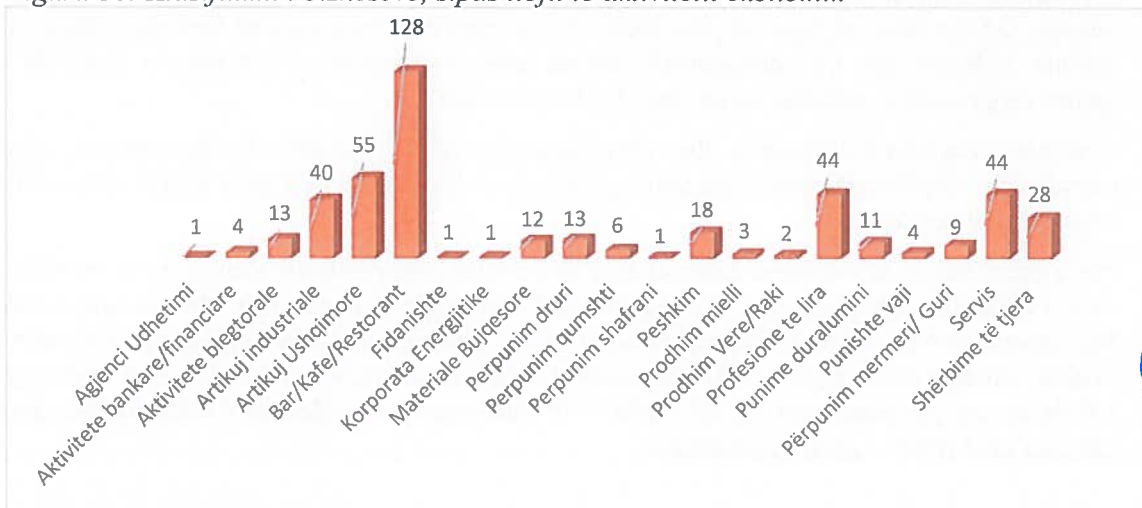

Burimi: Bashkia Belsh, 2017

Bashkia Belsh, paraqet një numër relativisht të vogël të bizneseve që operojnë në zonë, krahasuar me bashki të ngjashme brenda qarkut si ajo e Gramshit, apo dhe brenda rajonit si ajo e Kuçovës. Ndonëse në Bashkinë Belsh operojnë 38 biznese të mëdha, këto biznese nuk mund të renditen si bizneset promotore të vlerave të Belshit. Në këtë listë bëjnë pjesë, njësitë e komunikacionit, aktivitetet bankare dhe shoqëritë financiare apo pikat e karburantit.

Diversitet më të madh nga ana tjetër shfaqin bizneset e vogla dhe ato ambulatorë apo të profesioneve të lira. Në listat e tyre renditen biznese të përpunimit të drurit dhe artizanale, baxho dhe njësi të përpunimit të qumshutit, punishte të vajit të ullirit, pika grumbullimi dhe popullimi të peshkut etj.

Figura 10. Klasifikimi i bizneseve, sipas llojit të aktivitetit ekonomik

Burimi: Bashkia Belsh, 2017

Megjithëse pjesë e grupimit të biznesit të vogël, janë pikërisht këto biznese të cilat kanë mundësitë më të mëdha të zhvillimit, dhe që nga pikëpamja ekonomike mund të kthehen në element konkurrues të bashkisë së Belshit brenda qarkut dhe më gjerë në Rajon.

4.2.1 Bujqësia dhe Prodhimi

Në zonë kultivohen kultura të ndryshme bujqësore si grurë, misër, duhan, perime, vreshtari e frutikulture pasi zona e Dumresa ka kushte të favorshme klimatiko-tokësore për kultivimin e tyre. Gjithashtu mbarështron edhe bagëti të trasha dhe të imta, derra, shpend dhe bletë për të siguruar produkte për nevojat e veta dhe një pjesë për shitje.

Bujqësia është zhvilluar kryesisht në zonat përreth liqeneve të Dumresë. Për të rritur prodhimin bujqësor, në shumicën e rasteve tokat bujqësore plehërohen me plehra kimike me përmbajtje nitratesh dhe fosfatesh, pa asnjë konsideratë për efektet e tyre në mjedis.

Si rrjedhojë e kushteve klimatike dhe atyre të përbërjes së tokës, zona e Dumresë është konkurrese kryesisht në prodhimin e ullinjve, duhanit dhe vreshtarisë. Por, mungon zhvillimi i mëtejshëm i ciklit të produkteve pasi ato janë të limituara vetëm në prodhimin e produkteve bazë duke mos kaluar në përpunimin e mëtejshëm të tyre.

Referuar Planit Operacional të Zhvillimit për Bashkinë Belsh, ka një sërë arsyes pse sektori bujqësor ende nuk ka arritur në nivele të kënaqshme konkurrese në rajon, pavarësisht potencialit të madh për zhvillim. Ndër më thelbësoret do të përmendim:

- infrastrukturat mbështetsë bujqësore (kanalet e kullimit dhe ujitjes) janë të dëmtuara dhe nuk lejojnë shfrytëzimin e plotë të tokave bujqësore
- Madhësia e fermave është e vogël cka kufizon aktivitetin bujqësor vetëm në atë familjar dhe jo në prodhimin e sasive të konsiderueshme për eksport
- Aksesi në tregjet e mëdha është i limituar, si pasojë edhe e mungesës së infrastrukturave të magazinimit.
- Investimet në sektorin e agropërpunimit mungojnë.
- Të rinjtë përgjithësisht e shpërfillin këtë sektor si pasojë e mungesës së informimit.

4.3 Ekonomitë Urbane dhe Agrare⁶

Nga pikëpamja e politikëbërjes, zhvillimi ekonomik mund të përkufizohet si përpjekje të cilat synojnë të përmirësojnë mirëqënien ekonomike dhe cilësinë e jetës për qytetarët duke krijuar dhe/ose mundësuar vende të reja pune dhe rritjen e të ardhurave të përgjithshme.

Me **zhvillim ekonomik rural** do të kuptojmë të gjitha ato njësi territoriale e rajone me përparësi ekonomitë agrare⁷ të prodhimit dhe përpunimit, ku me rural kuptohet çdo njësi jo urbane. Ndryshe nga kjo, **ekonomitë urbane** janë ato ekonomi të orientuara kryesisht nga ofrimi i shërbimeve, administratës dhe shërbimeve tregtare.

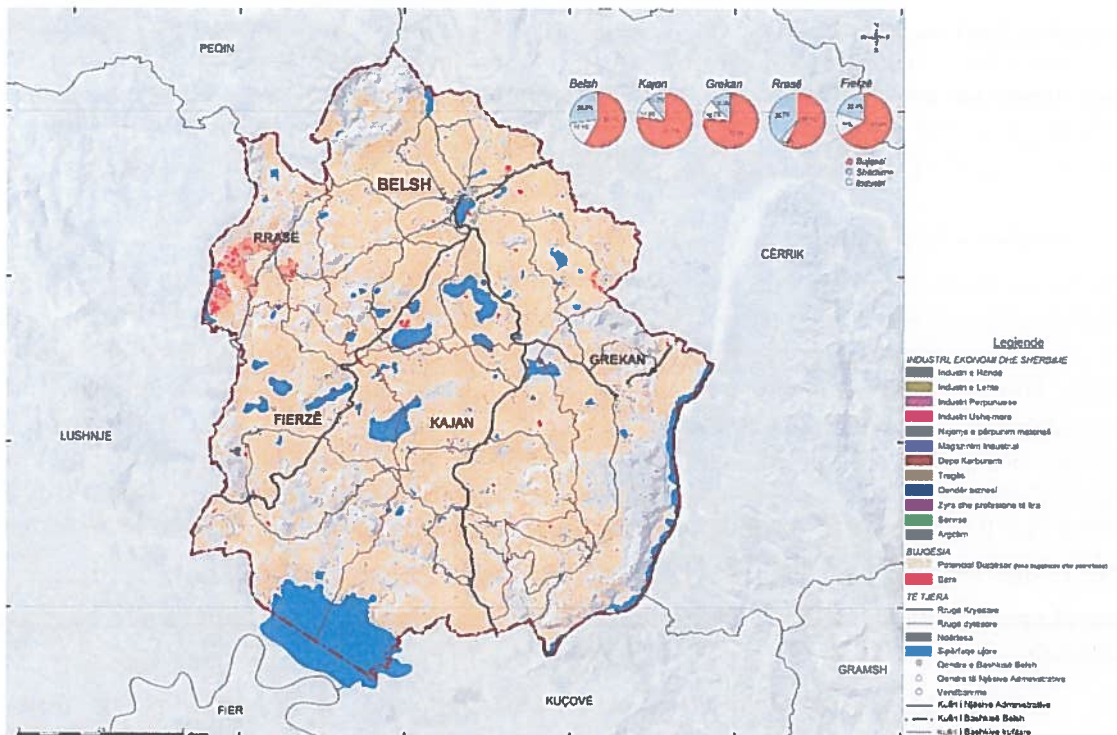
Analizat e zhvillimit ekonomik dhe rural fokusohen në vlerësimin e karakteristikave të cilat mundësojnë dhe formësojnë ekonomitë aglomeruese dhe efektet përkatëse të tyre në qeverisjen rajonale dhe vendore.

Për evidentimin e ekonomive aglomeruese dhe rurale janë përdorur analiza ekonometrike, të cilat i referohen dy treguesve të rëndësishëm: *densitetit të punësimit*⁸ dhe *produktivitetit*⁹. Mbështetur në këto dy të dhëna, siç mund të shihet edhe nga hartëzimi i gjetjeve në figurën më poshtë, bashkia Belsh është e orientuar drejt ekonomisë agrare, ku përjashtim bën vetëm qyteti i Belshit, me përqendrimin më të madh të të punësuarve në sektorin e shërbimeve, duke e cilësuar këtë njësi si njësi aglomeruese.

Figura 11. Klasifikimi i Ekonomive mbështetur në numrin e të punësuarve për sektor, Bashkia Belsh

Burimi: INSTAT 2015, Përpunoi: MetroPOLIS sh.p.k dhe Universiteti Polis, 2017

4.3.1 Nxitësit ekonomikë dhe potencialet për zhvillim të mëtejshëm

Në Bashkinë Belsh ka potenciale për zhvillimin e turizmit liqenor dhe natyror, potencial për zhvillimin e agro-përpunimit veçanërisht për ullinj të vreshtat, si dhe për rritjen e aksesit në treg të produkteve bujqësore. Mundësi të tjera ofrohen dhe në prodhimet artizanale apo dhe në përfshirjen më të madhe të grave në ekonomi. Është e nevojshme që të krijohen mundësitë për mbështetjen dhe hapjen e sipërmarrjeve të reja.

Bashkia Belsh ka 85 liqene dhe rezerva të mëdha ujore prej 640 Ha ku kultivohet peshku, nga shoqatat e peshkimit, të cilat shtojnë të ardhurat për ekonominë e zonës si dhe rrisin numrin e të punësuarve. Fauna e liqeneve është e pasur me peshq të llojeve të ndryshme, siç janë krapi, karasi, ballgjëri, amuri, etj. Në disa liqene ka dhe ngjalla, të cilat janë specie endogjene. Gjithsesi, peshkimi është ende në fazat fillestare dhe nuk shfrytëzohet në potencialin e plotë të tij, si rrjedhojë edhe e mungesës së aksesit në treg.

Por Dumrea nuk ofron vetëm turizmin liqenor, ajo gjithashtu ka dhe vlera historike dhe arkeologjike të cilat i bëjnë nder edhe historisë së shtetit Shqiptar, nga të cilat mund të përmendim gjetjet arkeologjike në malin e Gradishtës dhe liqenin e Seferanit dhe për nga ana historike mund të përmendim shpëtimin e udhëtarëve të avionit të rënë midis liqenit të Merhoxhës dhe atij të Çestijes gjatë luftës së dytë botërore.

Zona e Belshit si rrjedhojë e peizazhit dhe burimeve të saj ujore (liqeneve) ka një potencial të madh për të zhvilluar turizmin natyror, liqenor dhe agro-turizmin. Por për shkak të mungesës së infrastrukturës së përshtatshme rrugore si dhe mungesës së promovimit nga autoritetet lokale e kombëtare, ky lloj aktiviteti ekonomik është ende i pazhvilluar dhe i paeksploruar.

Ndonëse e vogël në madhësi krahas sektorëve të tjerë të zhvillimit në Bashkinë e Belshit, industria e nxjerrjes së mineraleve është një sektor i cili mundet të zhvillohet më shumë në Bashki. Belshi zotëron një sërë rezervash me lëndë të parë si guri i Mermerit të Kuq në fshatin

Kosovë. Deri në fund të viteve 90, funksiononin edhe miniera të tjera të rëndësishme, ajo e Trojësit edhe miniera e Gradishtës. Në vitin 2008 në zonën e Dumresë u kryen kërkime për gaz nga firma italiane AIPA, e cila arriti në konkluzione pozitive përse i perket rezervave të nëndheshme. Në fshatin Pekisht, Xibrakë dhe Rrasë ende funksionojnë puse të naftës, çka demonstroi për rezerva të naftës dhe pse jo një potencial ekonomik për tu konsideruar.

5 Analiza e bujqësisë

Bashkia e Belshit, ka një sipërfaqe prej 196.44 km². Përbëhet nga 5 njësi administrative: Belsh, Grekan, Kajan, Fierzë dhe Rrasë. **Bashkia Belsh karakterizohet si bashki tërësisht rurale.** Rreth 65 % e forcës së punës punësohen në bujqësi. Zhvillimi ekonomik është në nivele të ulëta. Baza e bujqësisë janë pemtaria, vreshtaria, duhani, ulliri dhe blegtoaria dhe peshkim që kultivohet në 85 liqene prej 640 Ha. Kultivohen kultura të ndryshme bujqësore si grurë, misër, duhan, perime, vreshtari e frutikulturë, mbarështron edhe bagëti të trasha dhe të imta, derra, shpend dhe bletë për të siguruar produkte për nevojat e veta dhe një pjesë për shitje. Bujqësia është zhvilluar kryesisht në zonat përreth liqeneve të Dumresë. Territori është i përshtatshëm për prodhimin e ullinjve, duhanit dhe vreshtarisë.

Përse i përket problematikave të lidhura me zhvillimin e bujqësisë, ato mund të ndahen në disa aspekte:

- Infrastruktura mbështetëse (kanalizimet e kullimit dhe të ujitjes) janë të dëmtuara në disa raste dhe nuk lejojnë në shfrytëzimin e plotë të tokave bujqësore. Dëmtimi vjen si rezultat i investimeve të pakëta në mirëmbajtje si dhe si rrjedhojë i ndërtimeve në toka bujqësore. Si rrjedhojë e dëmtimit të sistemit të vaditjes, shumë fermerë kanë përzgjedhur opsionin e puseve i cili është edhe më i kushtueshëm dhe jo eficient.
- Madhësia e fermave është e vogël
- Aksesin në tregje më të mëdha i produkteve është i limituar, çka krijon probleme në lidhje me të ardhurat e fermerëve. Kjo gjë vjen edhe si rezultat i mungesës së qendrave të grumbullimit dhe të tregjeve rajonale
- Mungesa e përdorimit të teknologjisë në prodhim. Kjo gjë sjell në zvogëlimin e aftësisë konkurruese të produkteve bujqësore në raport me zona të tilla si Lushnja, fusha e Myzeqesë.
- Mungesa e investimeve në agro-përpunim dhe ndërlidhja më e mirë e prodhimit me tregun
- Mungesa e promovimit të produkteve bujqësore
- Mungon ofrimi i këshillimit për fermerët e rinj si dhe trajnimet për ngritjen e kapaciteteve

Peshkimi në Bashkinë Belsh është një aktivitet ekonomik dhe punesimi.

Kryesisht mbulesa e tokës është e përqëndruar **në tre kultura kryesore si duhani, vreshtaria dhe ullinjtë.**

5.1 Kuadri Ligjor për bujqësinë dhe zhvillimin rural

Sipas ligjit nr. 9817 datë 22.10. 2007 “Për bujqësinë dhe zhvillimin rural”, objektivat e përgjithshme të qeverisë në lidhje me zbatimin e politikave bujqësore dhe zhvillimin rural lidhen me rritjen e të ardhurave për popullsinë rurale, rritjen e prodhimit të përgjithshëm kombëtar, duke garantuar cilësi dhe siguri ushqimore dhe në të njëjtën kohë duke ruajtur dhe mbrojtur mjedisin. Përse i përket rolit dhe funksioneve të qeverive lokale në këtë drejtim, ligji Nr. 139/2015 **Për Vetëqeverisjen Vendore**, përmbledh funksionet e zgjeruara të bashkive në fushën e bujqësisë, zhvillimit rural, pyjeve dhe kullotave pas reformës administrative territoriale, duke përfshirë: administrimin e infrastrukturës vendore të ujitjes dhe kullimit,

menaxhimin e pyjeve dhe kullotave vendore si dhe menaxhimin e institucioneve në shërbim të këtyre funksioneve. Për më tepër, bashkitë kanë funksion krijimin dhe administrimin e skemave vendore të granteve për bujqësinë dhe zhvillimit rural, të financuara nga buxheti lokal dhe/ose me bashkëfinancim nga të tretët; dhe janë përgjegjëse për shërbimin veterinar vendor, informacionin statistikor bujqësor dhe administrimin e kadastrës së tokave bujqësore.

Përsa i përket aspektit të planifikimit, objektivat e politikave të zhvillimit bujqësor dhe rural janë të lidhura me rritjen e sipërfaqes së tokave bujqësore të shfrytëzuara, për të rritur madhësinë mesatare të fermave e në këtë mënyrë për të rritur prodhimtarinë e sektorit (**Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor, 2014-2020**). Sipas legjislacionit në fuqi dhe ligjit 9244 datë 17.06.2004 **“Për mbrojtjen e tokës bujqësore”**, i ndryshuar, specifikohet mbrojtja e tokës nga ndërtimet, mbrojtja e shtretërve dhe brigjeve të lumenjve për parandalimin e erozionit si dhe zbatimi i një praktike të mirë bujqësore. Sipas këtij ligji, kthimi i tokës bujqësore në tokë urbane, mund të propozohet vetëm përmes një dokumenti planifikimi, sipas legjislacionit të planifikimit. Ndërtimi është i ndaluar, me përjashtim të ndërtimeve të përkohshme, të cilat nuk janë të lidhura në mënyrë të qëndrueshme dhe të përhershme me tokën dhe që janë të nevojshme për ushtrimin e aktivitetit bujqësor dhe blegtoral, të cilësuar në Vendimin e KM nr. 283, datë 01.04.2015 **“Për përcaktimin e tipave, rregullave, kriterëve dhe procedurave për ndërtimin e objekteve për prodhimin, ruajtjen dhe përpunimin e produkteve bujqësore dhe blegtorale, në tokë bujqësore”**. Për të gjitha objektet për qëllime bujqësore duhet të respektohen distancat nga rrugët, çdo infrastrukturë tjetër publike, nga kanalet ujitëse e kulluese, si dhe brigjet e lumenjve, me sipërfaqe dhe kriterë të veçanta të përcaktuar në pikat 1-12. Leja e ndërtimit lëshohet nga njëسيا e qeverisjes vendore në përputhje me dokumentin e planifikimit vendor.

Ndryshimi i tokës bujqësore në kategori të tjera burimesh si në tokë urbane, pyjore, kullotë, livadh dhe tokë e pafrytshme bëhet sipas përcaktimit në ligjin nr. 8752, datë 26.03.2001 **“Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës”** i ndryshuar, si dhe akteve nënligjore në zbatim të tij si dhe VKM nr 410 datë 27.6.2012 **“Për Përcaktimin e Rregullave dhe Procedurave të Ndryshimit të Kategorive të Resurseve të Tokës”**. Më specifikisht, ligji cilëson që në tokat bujqësore të kategorisë së parë, dytë, tretë dhe katërt të bonitetit mundësohet kalimi në sipërfaqe për ndërtime me vendim të Këshillit të Ministrave, vetëm për rastet e domosdoshme si infrastukturë (rrugore, hekurudhore, arjore, detare), hidrocentrale, varreza, si dhe raste të tjera të cituara tek neni 11/1. Shtesa e sipërfaqes nuk mund të jetë më e madhe se 3 Ha dhe kërkesa për shtesë bëhet vetëm një herë. Kalimi i tokës bujqësore (boniteti V deri në X) në kategori të tokës urbane (truall), si dhe për veprimtari minerare e gjeologjike, për gurore e kariera, bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave për sipërfaqe deri në 30 Ha dhe me ligj të veçantë për sipërfaqe mbi 30 Ha. Ndryshimi i kategorisë së resursit tokë bujqësore në kategoritë e resurseve pyll, kullotë dhe livadh, bëhet vetëm me kërkesë të pronarit të saj apo organit të qeverisjes vendore, i cili i ka në përdorim këto toka. Ndryshimi për sipërfaqet deri në 5 Ha bëhet me urdhër të ministrit përkatës, kurse për sipërfaqet mbi 5 Ha, me vendim të Këshillit të Ministrave. Ndërkohë miratimi i ndryshimit të kategorisë së resurseve pyll, tokë me bimësi pyjore, kullotë dhe livadh dhe kalimi i tyre në kategorinë e resursit tokë bujqësore bëhet nga komisioni që krijohet pranë bashkisë (me përfaqësues të drejtorive specifike në qark, kryetarin e bashkisë dhe juristin e bashkisë). Megjithatë, këto ndryshime si në rastet e pronësisë private, ashtu edhe në rastet e pronës publike të bashkisë, ndërmerren vetëm kur paraqiten projekte zhvillimi afatgjata të kulturave bujqësore, që përputhen me programet mbështetëse të qeverisë. Ndryshimi i tokës së pafrytshme në kategorinë e resursit tokë bujqësore miratohet nga Ministri i Bujqësisë, Ushqimit dhe Mbrojtjes së Konsumatorit për sipërfaqet deri në 5 Ha, dhe me vendim të Këshillit të Ministrave për sipërfaqet mbi 5 Ha. Në tokat bujqësore, në të gjitha kategoritë e bonitetit, kalimi i kalimit

të sipërfaqes për ndërtimin e objekteve për prodhimin, ruajtjen dhe përpunimin e produkteve bujqësore dhe blegtorale bëhet me vendim të Këshillit të Ministrave dhe në asnjë rast nuk lejohet ndryshimi i destinacionit të objektit ndërtimor. Sipas ligjit nr.10 263, datë 08.04.2010 **“Për përdorimin dhe shfrytëzimin e tokave bujqësore të pakultivuara”**, toka bujqësore konsiderohet si e pakultivuar në rastet kur autoritetet vendore kanë vërtetuar se toka nuk është kultivuar për të paktën 2 vjet rradhazi. Në këto raste, kur pronari i tokës nuk ushtron të drejtën për kultivimin e saj, bashkia ka të drejtë ta nxjerrë në ankand për ta ofruar me qera sipas procedurave të përcaktuara në këtë ligj.

Akte të tjera nënligjore që i shërbejnë zhvillimit të përgjithshëm bujqësor dhe rural përfshijnë VKM nr. 52, datë 21.01.2015 **“Për përcaktimin e kriterëve bazë të sektorëve që do të mbështeten dhe të masës së përfitimit nga fondi i programit për bujqësinë dhe zhvillimin rural, për vitin 2015”** dhe udhëzimin e Ministrisë të Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave nr. 4, datë 25.02.2015 **“Për procedurat dhe mënyrën e administrimit të fondit të programit për bujqësinë dhe zhvillimin rural”**, të cilat përcaktojnë mbështetjen financiare për vitin 2015, nga Fondi i Programit për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural, i cili bazohet në rajonizimin e aktiviteteve sipas hartës bujqësore të miratuar nga Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave. Ligje të tjera që organizojnë veprimtarinë bujqësore përfshijnë ligjin nr. 9199, datë 26.02.2004 **“Për prodhimin, përpunimin, çertifikimin dhe tregtimin e produkteve "bio", në mbështetje të përdorimit harmonik të kushteve të mjedisit, të kryera në përputhje me rregullat e përshkruara në këtë ligj, për prodhimin e produkteve organike dhe ligji nr. 38, datë 05.04.2012 “Për shoqëritë e bashkëpunimit bujqësor”**, ku shprehet përcaktimi i rregullave, kriterëve dhe kushteve për themelimin e administrimit të shoqërive të bashkëpunimit bujqësor, si dhe aspekte të tjera të veprimtarisë së tyre.

5.2 Strategjitë dhe Planet Kombëtare për Bujqësinë dhe për Zhvillimin rural

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014-2020, shkon në të njëjtin drejtim me perspektivën e vendit në antarësimin në BE dhe si rrjedhojë mbështetet në parimet dhe objektivat e Politikës së Përbashkët Bujqësore të BE-së (CAP) dhe politikat e para aderimit (IPARD), duke patur në fokus edhe kushtet dhe problemet specifike të bujqësisë dhe të zonave rurale në Shqipëri. Objektivi i përgjithshëm i strategjisë është trajtimi i sfidave me të cilat përballlet sektori i bujqësisë dhe agro-përpunimit në vend, si edhe zhvillimi i zonave rurale në një mënyrë të qëndrueshme ekonomike, mjedisore dhe sociale. Në lidhje me zhvillimin ekonomik, social dhe territorial, objektivi lidhet me rritjen e konkureshmërisë së sektorit, duke mbështetur sektorët prioritarë, rritjen e sipërfaqeve bujqësore të shfrytëzuara, për të rritur madhësinë mesatare të fermës, e si rrjedhim edhe produktivitetin. Një dokument tjetër i rëndësishëm është **“Strategjia kombëtare e konsolidimit të tokës”, e cila ka si qëllim të ndërtohen dhe zbatohen modele të rritjes së madhësisë së fermave dhe konsolidimin e tokës, gjë që aktualisht është e fragmentuar në nivele të larta.**

Bujqësia mbetet sektor mjaft i rëndësishëm në ekonominë e Qarkut të Elbasanit. Për qarkun e Elbasanit, të ardhurat nga bujqësia vlerësohen me 6.5% e të ardhurave totale që përfitohen nga sektori i bujqësisë në rang kombëtar dhe të ardhurat nga blegtoria vlerësohen 9.6% e të ardhurave totale nga blegtoria. Qarku i Elbasanit është kryesisht i orientuar drejt sektorit blegtoral kundrejt atij bujqësor.

Edhe në Bashkinë e Belshit, ashtu si në të gjithë vendin, në raport me madhësinë dhe zhvillimin e sektoreve, bujqësia mbetet një nga drejtimet kryesore ekonomike, bazë e sigurimit të produkteve ushqimore, punësimit dhe mbështetjes së turizmit me produkte tradicionale. Megjithatë performanca ekonomike e sektorit bujqësor në bashki, është ende e pamjaftueshme për shkak të fermave të vogla (edhe pse më të mëdha se mesatarja e vendit) dhe të fragmentimit

të tokës, strukturës të pa konsoliduar të prodhimit, nivelit të teknologjisë, rendimenteve të ulëta, reduktimi i disa bimëve fitimprurëse dhe produktivitetit total të faktorëve të prodhimit krahasuar me mesataren e BE-së. Sektori i bujqësisë, zhvillohet në formën e fermave familjare dhe në mungesë të fermave të specializuara, ose të zmadhuara nëpërmjet kooperimit të fermerëve.

Fermat Bujqësore

Bashkia Belsh, karakterizohet si një bashki krejtësisht rurale. Ferma si njësi bazë e prodhimit, zhvillohet kryesisht në formë të fermave familjare, me vetëpunësim, duke siguruar kryesisht nevojat familjare. Dominojnë fermat e përziera (bujqësi, blegtori), ndërsa fermat e specializuara të pemëtarisë ose kulturave të veçanta janë në minimum. Fermat zhvillohen kryesisht në formë të fermave familjare dhe shërbejnë si burim vetëpunësimi.

Tabela 6. Numri i fermave sipas madhësisë dhe NjA-së në Bashkinë Belsh

NR	NjA	Toka Bujqësore në Ha	Nr i Fermave	Madhësia mesatare e Fermës në Ha	Madhësia e Fermës				
					Nën 0,5 ha	0.5-1 ha	1-1.5 ha	1.5-2 ha	Mbi 2 ha
1	BELSH	4389.31	1821	2,41	51	179	707	688	196
2	RRASE	988.2	380	1,95	5	10	100	190	75
3	FIERZE	2632.85	822	3,2	5	5	250	410	152
4	KAJAN	3382	1114	3	0	10	20	74	1010
5	GREKAN	1788.9	700	2,35	0	50	200	250	200
Total	BASHKIA BELSH	13181.26	4837	2,72	61	254	1277	1612	1633

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS 2017

Numri i fermave në Bashkinë e Belshit rezulton të jetë 4387 ferma, me madhësi mesatare 2,72 ha, të klasifikuara sipas grupeve:

Tabela 7. Numri i Fermave sipas madhësisë dhe në % në Bashkinë Belsh

Nr	Madhësia në ha	Numri fermave	%
1	0,5-1	254	5.30
2	1-1,5	1277	26.50
3	1,5-2	1612	33.50
4	>2	1633	33.70
Total		4837	100

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS 2017

Njësitë Administrative Belsh dhe Kajan, zënë 60.6 % (2935) të fermave bujqësore të Bashkisë, përfshijnë 59 % (7021 Ha) të tokës bujqësore. Fermat më të mëdha i përkasin NjA Belsh mesatarisht 2.41 Ha.

Në përgjithësi, sektori bujqësor në të gjithë territorin shqiptar karakterizohet nga niveli i lartë i fragmentimit. E njëjta dukuri ndodh edhe në Bashkinë e Belshit, ku mesatarja e copave që përbëjnë pronën është më shumë se 4. Megjithatë Fermat në Bashkinë e Belshit, janë të madhësisë mbi mesataren e Republikës, përsëri ato nuk mund të sigurojnë një prodhim për të dalë në treg. Përsa i përket madhësisë së parcelës, edhe në Belsh janë të coptuara në parcela të vogla, që krijojnë vështirësi në punime, mbjellje, grumbullimin e prodhimit dhe rritjen e kostos. Rritja e madhësisë së fermës konsiderohet si një faktor i rëndësishëm për të përmirësuar efikasitetin ekonomik në sektorin bujqësor dhe për tu bërë më konkurrues në treg.

Aktualisht, nevojat për produkte blegtorale dhe bujqësore mbulohen nga importi i cili mbetet shumë i lartë krahasuar me eksportet. Megjithatë, potencialet për rritjen e prodhimit bujqësor dhe blegtoral brenda bashkisë janë të mëdha, për shkak të burimeve të papërdorura tokësore,

ku rreth 15-20 % e tokës bujqësore është e pashfrytëzuar dhe dendësisë së vogël të bagëtive, ku rritja e lopës në zonën fushore mund të intensifikohet.

5.3 Rajonizimi i kulturave dhe skemat mbështetëse për bujqësinë

Rajonet bujqësore zakonisht përcaktohen si zona me një homogjenitet të lartë në reliev, llojin e tokës, kushtet klimatike, praktikat bujqësore, kulturat e prodhuara bujqësore. Në bashkinë e Belshit, ekzistojnë mundësitë për zhvillimin e një grupi të bimëve bujqësore dhe blegtorisë, është krijuar një traditë e rajonizimit të bujqësisë, por megjithatë pas vitit 1990, në raport me ndryshimin e strukturës së industrisë, ndryshoi edhe struktura e kulturave bujqësore. Kështu duhani ka qënë një nga kulturat më të përhapura dhe eficiente, është reduktuar në disa dhjetra hektarë. Në bazë të kushteve specifike, si reliev, klimë e përshtatshme, lloji i tokës, traditë kultivuese, etj, janë specializuar sipas përparësisë drejt disa kulturave të veçanta dhe duhani duhet të marrë përsëri një zhvillim me rritjen e sipërfaqës.

Në krahasim me vitin 1990, është ulur sipërfaqja dhe prodhimi i drithërave, bimëve industriale (duhan, lule diell), është rritur sipërfaqja e foragjereve, aktualisht ka kushte të përshtatshme për shtimin e pemëve frutore, vreshtave dhe ullirit, bimeve arnore dhe blegtorisë. Rendimentet e realizuara arrijnë në rreth 65-70 % të kapacitetit prodhues të tokës bujqësore. Nga struktura është ulur gruri, i cili në mungesë të mekanizimit nuk ka leverdi ekonomike. Prodhimet për eksport pothuajse janë të papërfillshme, kur mundësitë janë për të dalë me eksporte të duhanit, patate e perime në sera, mish dhe prodhime të tjera blegtorale.

Rritja dhe kultivimi i perimeve konsiderohet të sjellë të ardhura të larta ekonomike, në nivel lokal, por edhe për shtimin e të ardhurave të fermerëve, duke qënë dhe një drejtim prioritar i prodhimit bimor, i shprehur në Strategjinë Ndërsektoriale të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural. Me kalimin e viteve, është rritur kultivimi i perimeve në kete zonë si përparësi mesatare për shkak të terrenit të theksuar kodrinor dhe aftësisë ujëtare të ulët.

Tabela 8. Kulturat Bujqësore të përshtatshme për zhvillim për ish-Rrethin e Elbasanit

Ish-Rrethi e vjetër Elbasan dhe komunat sipas ndarjes së vjetër administrative			
	Bimët e Arave	Pemët frutore	Blegtoria
Përparësi kryesore	Grurë, misër, fasule, perime në sera, foragjerë, duhan	Ullishtaria, Vreshtari, qersh, Pjeshkë	Gjedhë, Të leshta, të dhirta
Përparësi mesatare	Perime e bostan, bimë medicinale	Arrorë, kumbulla	Bletët
Jo përparësi	Patate	Mollë, Agrume, Arrore	Derrat

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Pemëtaria zë një vend të rëndësishëm në prodhimin bujqësor të bashkisë ka një traditë të pasur të kultivimit të drufrutorëve. Kushtet e përshtatshme klimatike dhe tokësore i japin përparësi kryesore rajonizimit të pemëve frutore, ullishtarisë. Zhvillimi i ullishtarisë në bashki lidhet me nivelet e treguesve ekonomikë të prodhimit, por mbi të gjitha, me përshtatshmërinë e kushteve tokësore dhe klimatike, ndaj dhe rajonizimi i tyre duhet të jetë i përhapur kudo në zonën kodrinore të Bashkisë. Duke konsideruar kushtet e përshtatshme tokësore e klimatike të bashkisë për kultivimin e kësaj kulture, nevojat për ullinj kokërr dhe vaj ulliri, efektivitetin ekonomik që paraqet ulliri, ndikimin pozitiv në biodiversitet, zhvillimin e industrisë agropërpunuese, rezulton se bashkia është e favorizuar në zhvillimin e mëtejshëm të kësaj kulture. Duke konsideruar kapacitetet për mbarështimin e gjedhit (lopës) në disa fshatra dhe bagëtisë së imët në fshatrat që zotërojnë kullota. E njëjta gjë, vlerësohet edhe për mbarështimin

e të leshtave dhe veçanërisht të dhive. Kapacitetet kullosëse dhe pyjore favorizojnë rritjen e numrit të krerëve të bagëtive të imta.

5.4 Prodhimet organike

Në përgjithësi, kushtet e favorshme klimatike, gjeomorfologjia e përshtatshme e tokës, si dhe njohuritë tradicionale të fermerëve vendas e vendosin bujqësinë organike në vendin tonë në avantazhe shumë të favorshme për t'u zgjeruar dhe rritur më tej si nëndegë e veçantë e sektorit të bujqësisë. Për shkak të zhvillimeve të vullshme të turizmit kulinar dhe elitar, kërkesa për produktet bio-organike është e lartë në tregjet mesdhetare apo Europiane, ndaj Shqipëria duhet të fokusohet në zhvillimin e këtij sektori si një avantazh konkurrues. "Prodhime organike" janë të gjitha veprimet e përfshira për prodhimin e produkteve "Bio", në mbështetje të përdorimit harmonik të kushteve të mjedisit dhe të kryera në përputhje me rregullat e përshkruara në ligjin nr.9199, datë 26.2.2004 "**Për prodhimin, përpunimin, certifikimin dhe tregtimin e produkteve "bio"**". Një nga parimet kryesore për prodhimet organike, veç të tjerave, lidhet me sasinë totale të plehrave kimikë, e cila nuk mund t'i kalojë 170 kg azot për vit/hektarë të përdorur në një zonë bujqësore. Sipas studimit të ndërmarrë nga Ministria e Bujqësisë¹⁰ **produktet** relativisht më të lehta për t'u prodhuar **bio** janë: ulliri dhe vaji ullirit, gështenja, bimët mjekësore; disa perime si domatja, speci, patellxhani, lakra, lulëlakra, sallatrat, brokoli, spinaqi, erëzat e kuzhinës, patatja; **nga frutat** hurma, shega; si **produkte blegtorale**, mishi i viçit në alpe, mishi qingjave dhe kecape, djathi dhisë dhe mjalti. Mbështetja e prodhimeve organike duhet të orientohet në zonat kodrinore dhe malore ku ndotjet janë më të pakta dhe mjedisi ruhet më mirë. Bashkia e Belshit ka në zona të caktuara potenciale për prodhimin e produkteve bio, për shkak të terrenit të përshtatshëm kodrinor dhe klimës së favorshme. Megjithatë, momentalisht nuk ka ferma organike në Bashkinë e Belshit ndaj sugjerohet që të rritet mbështetja financiare dhe teknike për fermat bio dhe gradualisht të kalohet nga mbështetja e fermave individuale në grup fermerësh.

5.5 Plani Kombëtar i Planifikimit të Territorit

Bashkia Belshit përfshihet në zonën klimatike *mesdhetare kodrinore* dhe karakterizohet me reshje në periudhën vjeshtë-dimër-pranverë dhe verë të nxehtë. Sasia vjetore e reshjeve varion nga 800-1000 mm reshje/vit. Dimri është i butë dhe me temperaturë nën 0 grade. Temperatura mesatare varion në 18-20 gradë C. Thatësira zgjat 4-5 muaj. Pjesa më e madhe e reshjeve bien gjatë stinës së vjeshtës dhe dimrit (65.8% e reshjeve totale) dhe më pak në periudhën e verës dhe pranverës (34.2% e reshjeve totale). Gjatë gjithë vitit territori i Qarkut të Elbasanit ka afërsisht 2,441 orë me diell, ku vetëm korriku numëron rreth 326 orë me diell, ndërsa dhjetori vetëm 111 orë të tilla. Erërat që fryjnë nga verilindja janë dominuese gjatë gjithë vitit dhe vlerën maksimale e arrijnë në dimër me 4.7 m/s. Nëse periudha e dimrit dominohet nga erërat verilindore, gjatë periudhës së pranverës erërat kanë drejtim jugperëndimor, i cili vazhdon edhe gjatë periudhës së verës. Gjatë stinës së vjeshtës erërat forcohen me drejtim veriperëndimor, por ndikimi i tyre është i papërfillshëm. Rajonizimi i kulturave bujqësore në bashki ndikohet thelbësisht nga kushtet e klimës (reshjet, temperaturat, erërat, etj.), së bashku me karakteristikat e vetë kulturave bujqësore si për shembull qendrueshmëria e bimëve, orientimi i afateve të mbjelljeve dhe mbarshtimit. Në kushtet klimatike të Belshit dhe të karakteristikave të tokës, me përshkueshmëri të lartë, nevojitet planifikimi i rritjes së aftësisë ujitëse në forme shiu ose me pika, si një teknologji e avancuar, e cila ndihmon në kursimin e ujit.

5.6 Toka Bujqësore

Tokat bujqësore kanë një sipërfaqe prej 13181 Ha ose 67.2 % e sipërfaqes së përgjithshme të territorit. Tokat bujqësore shtrihen në lartësi të ndryshme deri në 600m lartësi në Belsh, Rrasë, Kajan, Grekan dhe Fierzë.

Në tokat bujqësore dominojnë tokat kodrinore dhe fushore tipet kryesore të tokave (I) Tokat e tipit të hinjta kafe (HK) në Belsh, Rrasë, Grkan Kajan me kapacitet të ulët e mesatar prodhues, thellësi nga e cektë 0-20 cm dhe deri në 90 cm. (II) Toka të hinjta kafe livadhore (HKL) që shtrihen rrëzë kodrave, në Belsh, Rrasë, Kajan, Grekan, me horizont e thellësi mesatare, por gjenden në sipërfaqe edhe në kufijtë ekstrem të cekëta dhe të thella, të përshtatshme për zhvillimin e pemtarisë (III) Tipi livadhore të hinjta kafe (LHK), të cilat shtrihen në fushë në pjerrësinë më të ulët të Belshit, me thellësi mesatare në të cektë. Tokat më potencialet më të mëdha bujqësore brenda bashkisë janë tokat e hinjta kafe livadhore me kapacitet të lartë prodhues. Këto sipërfaqe nevojiten të mbrohen nga urbanizimi dhe shpërhapja urbane gjatë procesit të planifikimit dhe ndryshimit të tokës për përdorime të tjera.

Tokat bujqësore në aspektin e vlerave agroprodhuese dallohen për një larmi të potencialeve prodhuese, por në shumicë dominojnë tokat bujqësore të klasave IV-VII, me vlera mesatare dhe të ulëta.

Në strukturën e prodhimit peshën kryesore e zënë foragjeret, drithërat, duhani me pak sq 100 Ha, kur është një nga bimët më ekonomike dhe me mundësi zhvillimi. Vreshtaria në rreth 250 Ha aktualisht ka kushte për të shtrirë gjerësisht, ulliri gjithashtu ka kushte për tu zhvilluar në zonën kodrinore dhe aroret në disa zona të Belshit.

Tabela 9. Prodhimet bujqësore në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve

	Drithra			Duhani			Perime të njoma			Perime		
	ha	kv/ha	Ton	ha	kv/ha	ton	ha	kv/ha	ton	ha	kv/ha	ton
NjA Belsh	1400	3.2	4474	120	14.56	1746.75	40	30.70	1228	75	26.37	1978
NjA Fierzë	1000	28.6	28560	2	15.00	30	30	268.67	8060	85.4	293.33	25050
NjA Grekan	700	29.4	20580	42	15.00	630	42	260.95	10960	68	260.29	17700
NjA Rrasë	460	31	14270	15	14.00	210	15	258.67	3880	46.15	325.24	15010
NjA Kajan	1200	30.2	36240	46	15.59	717	80	271.38	21710	165.3	292.44	48340

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Tabela 10. Prodhimet e Pemtarisë në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve

	Peme Frutore			Vreshte			Ullinj			Agrume		
	Rrenj e	ha	Prodhim (ton)	Rrenj e	ha	Prodhim (ton)	Rrenj e	ha	Prodhim (ton)	Rrenj e	ha	Prodhim (ton)
NjA Belsh	27270	22	520.84	455100	130.1	985.7	84350	258.42	692	3200	0.8	82.9
NjA Fierzë	11000	15	218.1	140300	45.5	504	117060	345	520.48	2000	2	48
NjA Grekan	16500	22	210.9	231000	72	658.5	36150	110.3	357.8	1160	1	26.2
NjA Rrasë	16000	5	319.9	101300	33	308	26600	85.45	214.7	2000	1.2	42
NjA Kajan	23000	37	279.6	231400	68.5	600	60760	195.1	454	2040	3	46

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Nga analiza e prodhimit dhe rendimenteve të realizuar, rezulton se kapaciteti prodhues i tokës shfrytëzohet jo më shumë se 70 %, ka rezerva që lidhen me zgjedhjen e një strukture më të përshtatshme, duke synuar shtimin e sipërfaqes së duhanit, i cili rritet edhe në toka skeletike dhe pa sasi të larta uji, shtimi i sipërfaqes së vreshtit, ullirit, arorëve dhe pemëve frutore. Gjithashtu rritja e sipërfaqes së ujtitshme, pasi aktualisht nuk ujiten më shumë se 400 Ha, rritja madhësisë së fermave bujqësore, kooperimi i fermerëve lidhur me organizimin e prodhimit dhe në veçanti të tregimit të prodhimit.

Përmirësimi i industrisë mbështetëse si ndërtimi i një qendre grumbullimi për prodhimet bujqësore e blegtorale, qendra e përpunimit të produkteve dhe në nivele të kufizuara edhe qendra frigoriferike.

Tabela 11. Prodhimet e Blegtorisë në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve

	Belsh	Fierzë	Grekan	Rrasë	Kajan
Lope	3751590	1909500	2250000	11300	3210300
Dele	160020	144000	114000	240	215000
Dhije	121040	30000	52500	450	90000
Qumesht gjithsej	4032650	2083500	2416500	11990	3515300
Gjedhi	291504	154740	169010	960	248250
Dele	80030	68000	54100	112	107100
Dhije	21500	5200	9100	86	16045
Derri	37200	57340			0
Shpendi	23140	17532.6	21070	5.2	35960
Mish gjithsej	453374	302812.6	253280	1163.2	407355
Dele	8009	7800	7350	8.83	11000
Dhije	320	100.5	137.5	0.75	233
Lesh gjithsej	8329	7900.5	7487.5	9.58	11233
Veze(000/kokrra)	1360100	1102850	931000	560	2121600
Mjalte	9025	7200	5198	56	7450

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Në Bashkinë Belshit, mungojnë qendrat e grumbullimit me standarte të produkteve bujqësore e blegtorale si dhe nevoja e ndërtimit të një thertore me standarte të bagëtive dhe të kontrolluara nga ana veterinare.

Të gjitha bashkitë e reja të Qarkut të Elbasanit, të riorganizuar në vitin 2015, deri në vitin 1990 ishin të përfshira në rrethin e Elbasanit me një sipërfaqe të përgjithshme prej 1481 km², ose rrethi i katërt për nga madhësia në shkallë vendi.

Njësitë Administrative të Bashkisë Belsh, deri në vitin 1990 ishin kooperativa bujqësore (Kajan, Grekan, Belsh Rrasë si dhe Cërragë e Kosovë. Pas vitit 1990 u organizuan Komunat të cilat në vitin 2015 u bashkuan në Bashkinë Belsh në formën e Njësie Administrative.

Bujqësia është sektor ekonomik primar në të gjitha njësitë administrative të Qarkut të Elbasanit. Bashkia Belsh me një sipërfaqe totale të tokës bujqësore prej 13821 ha, Njësitë Administrative të bashkisë konfigurojnë shtrirjen e tokave bujqësore në shumicë në lartësinë deri në 600 m mbi nivelin e detit dhe një pjesë e konsiderueshme e sipërfaqes me pjerrësi të lartë 6-25% dhe 26-50 %. Në Bashkinë e Belshit zhvillimi bujqësisë shtrihet në zonën kodrinore.

Performanca e përgjithëshme e sektorit bujqësor për Bashkinë e Belshit mbetet e ulët, për shkak të peshës së ulët të prodhimit bujqësor, kontributit të ulët të prodhimeve blegtorale, eficiencës së ulët të fermave bujqësore (ferma të mesme familjare (në krahasim me mesataren e vendit), me madhësi mesatare 2,72 ha), infrastrukturë të pa zhvilluar mbështetëse (sistemi ujitje-kullimit, rrugët e brendshme të pazhvilluara), specializimi i ulët në kultivim të kulturave fitimprurëse, mungojnë qendrat e grumbullimit të prodhimit etj.

5.7 Infrastruktura Bujqësore

Tabela 12 Aftësia ujitëse e Tokave në Bashkinë Belsh sipas NjA-ve

	Sip. e projektuar për ujitje në (Ha)	Sip. Nen Uji	Sip. E Ujitur faktike (ujitje e I në Ha)		Sip. E Ujitur faktike (ujitje e II në Ha)		Sip. E Ujitur faktike (ujitje e III në Ha)	
			Me rrjedhje të lire	Me ngritje Mekanike (Pompa, Puse, etj)	Me rrjedhje të lire	Me ngritje Mekanike (Pompa, Puse, etj)	Me rrjedhje të lire	Me ngritje Mekanike (Pompa, Puse, etj)

NJA Belsh	2276	131	27	45.1	22	35.7	16	24.6
NJA Kajan	1604	100	15	42	15	38	7	25
NJA Fierzë	934	78	30	63.4	37	54	3.5	40
NJA Grekan	27	86	21	6	16	6	7	4
NJA Rrasë	90	20	0	12	0	10	0	7

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Aftësia ujitëse është shumë e ulët, për më tepër që zona gjatë verës është e thatë, me reshje të ulëta, toka me përshkueshmëri të lartë. Aftësia ujitëse është relativisht e lartë (sistemet e projektuara) niveli i ujitjes shumë i ulët, sistemi i kanalizimeve i pa rehabilituar.

5.8 Sfidat dhe Konkluzionet

Një nga sfidat e rëndësishme që has Bashkia e Belshit për zhvillimin rural dhe bujqësor lidhet me terrenin dhe me numrin e popullsisë, që sa vjen e po ulet në zonat rurale. Megjithatë, përmirësimi i përdorimit të tokës do mundësonte punësim shtesë në këtë sektor në vitet e ardhshme. Ruajtja e tokës bujqësore është çështje kryesore e zhvillimit dhe aktiviteti bujqësor duhet të fuqizohet përmes aplikimit të bujqësisë organike, konsolidimit të produkteve bujqësore (në pamundësi të konsolidimit të fermave), rajonizimit të kulturave sipas territorit, ndërtimit të tregjeve rajonale dhe mbështetjes kombëtare për zhvillimin e bujqësisë dhe produktit shqiptar.

Gjatë viteve të fundit, në Belsh ka probleme të erozionit të tokës, ndotje të liqeneve, rreziqe të ujitjes me ujëra të ndotur. Nevojitet një harmonizim më i mirë në bujqësi dhe blegtori, duke rritur kapacitetin numerik të blegtorisë së paku edhe 10-15 % nga numri aktual. Menaxhimi i tokës bujqësore, përmirësimi i praktikave bujqësore që reduktojnë erozionin dhe rreziqe të tjera mjedisore.

Në kushtet konkrete të territorit rural të bashkisë Balshit, me terren kodrinor, ndër masat për zhvillimin e qëndrueshëm të bujqësisë, disa prej tyre janë:

- Mbështetja nëpërmjet programeve dhe burimeve financiare që vijnë nga taksa e tokës, buxheti dhe programet.
- Shtimi i aftësisë ujitëse, që aktualisht është e ulët, duke mirëmbajtur dhe shtuar rezervuarët ujitës për ujitje dhe për bagëtitë.
- Mbrojtja e burimeve natyrore, pasi janë toka të pjerrëta dhe të predispozura ndaj erozionit.
- Zhvillimi i ekstensionit për transferimin e teknologjive
- Nxitja e bujqësisë organike
- Përmirësimi i aftësisë konkurruese të prodhimit bujqësor, sigurisë ushqimore, industrisë përpunimit të produkteve
- Kooperimi i fermerëve për rritjen e madhësisë të fermës dhe bashkimin e pronës të fermës, tregu i tokës dhe zbatimi i projekteve pilot.
- Kompostimi i mbetjeve organike dhe përdorimi në plehërimin e tokave
- Rritja e numrit të krerëve të blegtorisë vecanërisht të dhive, pasi ka kushte të përshtatshme
- Mbrojtja dhe rigjenerimi i burimeve natyrore dhe në vëçanti të tokës bujqësore për vendosjen e balancave të qëndrueshme rural-urbane dhe për një bujqësi konkurruese.
- Shtimi i sipërfaqes së duhanit, vreshtarisë, ullirit, arrorëve dhe pemëve frutore.
- Objektivi për të siguruar ujitjen në 4000-4500 Ha tokë bujqësore në fazën e parë.

6 Sistemi i kullimit dhe vaditjes

Ky seksion analizon vlerësimin e gjendjes ekzistuese të infrastrukturave të bujqësisë në bashkinë Belsh. Me infrastrukturë bujqësore kuptojmë tërësinë e rrjetit të kanaleve vaditëse dhe kulluese sipas kategorisë, si dhe të gjitha veprat inxhinierike me funksion të bujqësisë, dhe këtu mund të përmendim argjinaturat, rezervuarët ujitëse, digat, stacionet e pompimit dhe hidrovolet.

Mënyra e funksionimit të infrastrukturave bujqësore: Infrastruktura bujqësore kryesisht përbëhet nga rrjeti i kanaleve që ndahen në kanale vaditëse dhe kulluese. Kanalet vaditëse shërbejnë për të bërë shpërndarjen e ujit të domosdoshëm në parcelat bujqësore. Kanalet vaditëse i kemi të tri kategorive: kanale të para, të dyta dhe të tretat me specifikat si më poshtë:

Kanalet e para janë kanalet kryesore të cilat çojnë ujin nga rezervuarët drejt tokave të cilat do të vaditen më pas. Shpërndarja e ujit kalon nga kanalet e para në të dyta dhe, në fund, në kanalet e treta.

Kanalet kulluese janë kanalet që bëjnë mbledhjen e ujit të tepërt të parcelave bujqësore dhe e çojnë atë drejt lumenjve, liqeneve ose detit. Këto kanale janë po aq të rëndësishme, sepse mbrojnë tokën bujqësore nga përmbytjet.

Kanalet e treta kulluese mbledhin ujin nga parcelat e vogla dhe e çojnë në kanalet sekondare ose të dyta e, më pas, në kanalet kryesore që e çojnë ujin në lumenj ose në dete.

Argjinaturat janë një pjesë e rëndësishme e infrastrukturës bujqësore, sepse bëjnë mbrojtjen e tokave bujqësore nga vërshimet e lumenjve. Gjithashtu, rezervuarët janë vendepozitimet e ujit të cilat janë të lidhura kryesisht me kanalet kryesore vaditëse dhe shërbejnë si ushqyes kryesorë të ujit me të cilin vaditen tokat bujqësore.

Korniza ligjore mbi kullimin dhe vaditjen: Korniza ligjore mbi administrimin dhe menaxhimin e infrastrukturës bujqësore na ndihmon të kuptojmë kompetencat e institucioneve të ndryshme mbi administrimin e kësaj infrastrukture. Ligji kryesor mbi administrimin dhe menaxhimin institucional dhe përcakton të gjitha direktivat ligjore mbi infrastrukturën bujqësore është ligji nr. 8518, datë 30.7.1999, “Për kullimin dhe vaditjen”.

Më zhvillimin e reformës territoriale-administrative edhe menaxhimi institucional i një pjese të infrastrukturës bujqësore ka ndryshuar. Këto ndryshime ligjore mbi kompetencat institucionale i paraqesin dy Vendime të Këshillit të Ministrave: VKM-ja nr. 691, datë 29.07.2015, “Për miratimin e strategjisë për decentralizimin dhe qeverisjen vendore 2015-2020” dhe VKM-ja nr. 1108, datë 30.12.2015, “Për transferimin nga Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave tek bashkitë të infrastrukturës së ujitjes dhe kullimit, të personelit dhe të aseteve të luajtshme dhe të paluajtshme të bordeve rajonale të kullimit”. Ligjet që sapo përmendëm tregojnë administrimin institucional dhe menaxhimin e infrastrukturës bujqësore si më poshtë:

- Ligji nr. 24/2017 “Për Administrimin e Ujitjes dhe të Kullimit”

Ky ligj përcakton Ministrinë e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave si organin kryesor përgjegjës për administrimin e ujitjes dhe kullimit. Menaxhimi i skemave të kullimit dhe të vaditjes bëhet nga njësi më të vogla që janë Bordet e Kullimit, të cilat ndodhen në çdo qark me përjashtim të Lushnjës, që ka bord kullimi të veçantë. Bordet e kullimit janë struktura teknike të specializuara në varësi të Ministrisë së Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave.

Neni 56 i këtij ligji, në pikën ç) përcaktohen distancat e ndërtimit të objekteve në raport me infrastrukturën bujqësore (kanalet vaditëse dhe kulluese). Distanca minimale që lejon ligji në

raport me kanalet kryesore është 8 metra dhe distanca minimale që lejon ligji në raport me kanalet dytësore dhe tretësore është 4 metra.

- **Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 691, datë 29.07. 2015, “Për miratimin e strategjisë ndërsektoriale për decentralizimin dhe qeverisjen vendore 2015-2020”.**

Për zbatimin e këtij vendimi legjislativ ngarkohen ministri i Çështjeve Vendore, ministrinë, institucionet qendrore dhe njësitë e pushtetit vendor të përmendura në tekstin e kësaj strategjie.

Në këtë strategji thuhet se në fushën e infrastrukturës së bujqësisë bashkive do t’u shtohet si **funksion i ri administrimi dhe menaxhimi i rrjetit dytësor dhe tretësor.**

- **Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 1108, datë 30.12.2015, “Për transferimin nga Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave tek bashkitë të infrastrukturës së ujitjes dhe kullimit, të personelit dhe të aseteve të luajtshme dhe të paluajtshme të bordeve rajonale të kullimit”.**

Sipas këtij vendimi bashkive u transferohet e drejta e menaxhimit dhe e administrimit të infrastrukturës bujqësore dytësore dhe tretësore, aseteve të luajtshme dhe të paluajtshme, si dhe makinerive të rënda nga Bordet e Kullimit tek bashkitë në territorin e të cilave ndodhen këto infrastruktura.

6.1 Analiza e rrjetit të kanaleve vaditëse dhe kulluese bujqësore në bashkinë Belsh

Bashkia bën pjesë në pllajën e Dumresë të shtrirë në pjesën Ultësirën Perëndimore të vendit, e cila dallohet për terren fushor. Thuhet e gjithë sipërfaqja e bashkisë është përdorur për bujqësi në vitet përpara ’90-ës por edhe sot, tokat japin prodhime të larta bujqësore. Për përdorimin e tyre për bujqësi, janë hapur një numër i madh kanalesh për ujitje dhe kullim, të domosdoshëm për përdorimin e këtyre tokave për bujqësi, ndaj i gjithë territori i bashkisë së re mbulohet nga rrjeti i vaditës-kullimit, me një mbulim të gjerë në të gjithë bashkinë.

Tabela 13 Sistemi vaditës në Bashkinë Belsh

Nr	Burimi Ujor	Emërtimi i Skemës Ujitëse	Sipërfaqe e projektuar për ujitje në (Ha)	Sipërfaqe nën Uji	Sipërfaqe faktike e ujitur	Gjendja
NjA Belsh						
1	Liqeni i Mullijzes	Kanal ujites Mullijze	3	2	7,2	Pjesërisht funksional
2	Rezervuari Marinez	Kanal ujites Marinez	1141	40	29	Pjesërisht funksional
3	Liqeni i Seferanit	KU Spt Seferan Nr. 1	81	0	5,8	Pjesërisht funksional
4	Liqeni i Seferanit	KU Spt Seferan Nr. 2	175	0	28	Pjesërisht funksional
5	Liqeni i Seferanit	KU Spt Seferan Nr. 3	208	50	59	Jashtë funksionit
6	Rezervuari Perroi i Zi	KU Spt Perroi I Zi Nr. 7	291	0	9	Jashtë funksionit
7	Liqeni i Belshit	KU Spt Belsh Nr. 1	130	0	7	Jashtë funksionit
8	Liqeni i Belshit	KU Spt Belsh Nr. 2	130	0	7	Jashtë funksionit
9	Liqeni Gjoli i Kuq	KU Spt Gjoli I Kuqe	101	0	15,6	Jashtë funksionit
10	Liqeni Gjoli i Gjatë	Kanal ujites Gjoli i Gjatë	6	20	1,8	Jashtë funksionit

11	Liqeni i Shtithit	Kanal ujites Shtith	4	4	1	Jashtë funksionit
12	Liqeni Forca e Pecit	Kanal ujites Forca e Pecit	6	15	0	Jashtë funksionit
Nëntotali			2276	131	170,4	
NjA Kajan						
1	Liqeni i Cestijes	Kanal ujites Cestije	1145	100	80	Pjesërisht funksional
2	Liqeni i Merhojes	KU Spt Merhoje Nr. 12	111	0	30	Jashtë funksionit
3	Liqeni i Merhojes	KU Spt Merhoje Nr. 13	336	0	25	Jashtë funksionit
4	Liqeni Forca Turbull	Kanal ujites Forca Turbull	7	0	0	Jashtë funksionit
5	Liqeni i Xhiglozit	Kanal ujites Liqeni i Xhiglozit	5	0	0	Jashtë funksionit
Nëntotali			1604	100	142	
NjA Fierzë						
1	Liqeni i Cerrages	KU Liqeni i Cerrages	130	0	11	Jashtë funksionit
2	Liqeni i Cerrages	KU Stp Cerrage	89	0	28	Jashtë funksionit
3	Liqeni i Deges	KU Stp Dege	200	0	21	Jashtë funksionit
4	Liqeni i Fierzës	KU Stp Nr.16	186	0	15	Jashtë funksionit
5	Liqeni i Gjazes	KU Stp Gjazë	86	0	0	Jashtë funksionit
6	Rezervuari i Gjazes	KU Stp Pajalli	50	0	6,7	Jashtë funksionit
7	Liqeni i Paraskes	KU Stp Paraske Ibez	90	20	5,7	Jashtë funksionit
8	Gjoli Likut	Kanal ujites i Likut	3	0	0	Jashtë funksionit
9	Rezervuari i Pulatrise	KU Rez Pulatrise	8	10	15	Jashtë funksionit
10	Gjoli i Prifitit	KU Stp Gjoli Prifitit	74	0	30	Jashtë funksionit
11	Rezervuari i Thanës	KU Stp Sejmenices	18	48	95,5	Pjesërisht funksional
Nëntotali			934	78	227,9	
NjA Grekan						
1	Lumi Devollit	Kanal ujites Deshiran	12	80	51	Pjesërisht funksional
2	Rezervuari i Dëshiranit	KU Rez. Dëshiran	15	6	9	Jashtë funksionit
Nëntotali			27	86	60	
NjA Rrasë						
1	Rezervuari i Hysgjokaj	KU Stp Hysgjokaj	90	20	29	Pjesërisht funksional
Nëntotali			90	20	29	
TOTALI			4931	415	629,3	

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Siç shihet dhe nga të dhënat në tabelë, skemat ujitëse janë ndërtuar në mënyrë që të ujin një sipërfaqe më të madhe toke nga sa ujin momentalisht. Gjithashtu ato paraqiten në një gjendje jo të mirë fizike. Sipas tabelës së mësipërme, 25% e kanaleve ujitëse është pjesërisht funksional, ndërsa 75% është komplet jashtë funksionit. Pra përgjithësisht, problematika kryesore e rezervuarëve është mungesa e skemës vaditëse për secilin prej tyre.

7 Sistemi rrugor dhe transporti publik

7.1 Sistemi rrugor dhe transporti publik

Bashkia Belsh shtrihet në pozicion gjeografik të favorshëm duke parë vendodhjen në qendër të Shqipërisë. Trekëndëshi Papër – Cërrik - Belsh cilësohet si qendra gravitacionale e Shqipërisë duke parë pozicionin ku shtrihet kjo zonë. Në trekëndshin e mësipërm kryqëzohen 7 korridoret kryesore të vendit për qarkullimin e brendshëm dhe të jashtëm (korridori VIII). Zona Cërrik-Belsh ishte zgjedhur nga Rilindasit për ndërtimin e Kryeqytetit perspektiv të Shqipërisë përpara së Tirana të zgjidhej si kryeqyteti i vendit. Për tu theksuar është që Sami Frashëri ishte një nga rilindasit i cili mbronte këtë zonë si vendi ideal për tu ndërtuar kryeqyteti i vendit (Xh.Ngjeqari, 2006).

Bashkia e Belshit ka akses të mirë me infrastrukturën ndërkombëtare të vendit duke parë që ndodhet 14 km¹¹ (afërsisht 25 min) larg kryqëzimit në Papër, ku kalon korridori VIII, i cili është korridori i vetëm Pan-European që kalon në vendin tonë. Duke u bashkuar në Papër, qyteti i Belshit është lart 90 minuta larg kryeqytetit të vendit por me ndërtimin e infrastruktures se re, Belshi pritët të jetë 60 minuta larg kryeqytetit. Kjo është e rëndësishme duke parë që territori i Bashkisë Belsh shtrihet në një nga zonat më bujqësore të vendit (Dumrea) dhe aksesit në këtë zonë është i rëndësishëm.

Një tjetër infrastrukturë e rëndësishme është lidhja e qytetit të Belshit me Lushnjen , ku bëhet e mundur lidhja me korridorin e Kaltër (autostrada Adriatiko- Joniane), ku largësia drejt këtij itinerari është 26.7 km linear (afërsisht 40 minuta). Kjo bën të mundur lidhjen e Belshit me pjesën jugore të vendit.

Nga infrastrukturat rrugore shtetërore më të rëndësishme që kalojnë Bashkinë e Belshit janë:

- **Rruga Shtetërore 58¹² (SH 58)**, fillon në kryqëzimin tek ferma e Cërrikut ku ndërpritet me rrugën shtetërore (SH 59) që është rruga që vjen nga kryqëzimi i Papërit (Korridori VIII dhe rruga shtetërore SH 7) e cila vazhdon drejt Gramshit.
- **Rruga Shtetërore 68 (SH68)** fillon në qytetin e Belshit (vazhdimi i rrugës shtetërore (SH 58) vazhdon drejt bashkisë së Lushnjes ku bashkohet me rrugën shtetërore (SH 72) e cila shkon drejt korridorit të kaltër dhe rrugës shtetërore (SH 4) .

Për tu theksuar është që ka edhe një sërë rrugësh rajonale që bëjnë të mundur lidhjen e Belshit me qytetet e tjera por që nuk janë klasifikuar sipas rrugëve shtetërore, ku mund të përmendim rrugën Belsh- Pajovë që bën të mundur lidhjen më Peqinin dhe kjo rrugë del në rrugën shtetërore (SH 7) , pjesë e korridorit VIII, rrugën Belsh-Cërrik nepërmjet Gostimës e cila është rrugë e asfaltuar dhe rekreative.

Figura 12. Belshi në raport me infrastrukturën rajonale

Burimi: OpenStreetMap, ESRI, G.I.S Përgatiti: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS , 2017

7.1.1 Transporti ndërqytetas (Interurban)

Transporti publik ndërqytetas luan një rol të rëndësishëm për mënyrën e lëvizjes (bashkëveprimi) së bashkive me njëra tjetrën. Transporti publik ndërqytetas është kompetencë e Ministrisë së Transportit dhe Infrastrukturës.

Transporti ndërqytetar përkufizohet si: Transport i udhëtarëve me autobus, i cili kryhet në linjat kryesore parësore, linjat kryesore dytësore dhe linjat ushqyese, të parashikuara në rrjetin e linjave të miratuara nga Ministri. Linjat kryesore parësore shërbejnë për të plotësuar nevojat e lëvizjes së popullsisë që lidhin bashkitë, si më poshtë:

- a) bashkitë qendër të qarqeve të ndryshme;
- b) një bashki qendër qarku me bashkitë jo qendër qarku të një qarku tjetër ose dy bashki jo qendër qarku të qarqeve të ndryshme.
- c) lëvizja brenda qarkut ¹³.

Transporti në linjat kryesore kryhet pa ndalime ose me ndalime në stacionet e përcaktuara gjatë itinerarit të linjës. Linjat ushqyese lidhin dy bashki brenda një qarku, me qendrim në stacionet e përcaktuara gjatë itinerarit të linjës, të përcaktuara në rrjetin e linjave. Transporti ndërqytetës kryhet nga persona juridikë, të organizuar në shoqëri transporti e të pajisur me licencë. Rrjeti i linjave ndërqytetëse (kryesore dhe ushqyese), stacionet e qëndrimit dhe numri i orareve për secilën linjë miratohen me udhëzim të ministrit përgjegjës për transportin çdo tre vjet ¹⁴.

Nga analiza e transportit ndërqytetas (interurban), sipas informacioneve të marra nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës, lëvizshmërinë më të shpeshtë Bashkia e Belshit e ka me Elbasanin. Nga skema e paraqitur më poshtë shohim që Bashkia Belshit ka 6 orare në ditë që shkojnë drejt Elbasanit dhe një orar që shkon drejt Lushnjës, Durrësit dhe Kuçovës. Linjat e transportit ndërqytetas nisen nga qendra e qytetit (përballë postës). Linjat e transportit ndërqytetas kanë nisur të zbatohen në Janar të vitit këtij viti.

Përsa i përket hyrjeve në bashkinë e Belshit nga bashkitë e tjera mund të përmendim 5 orare nga Elbasani drejt Belshit si dhe një orar nga Lushnja, Durrësi dhe Kuçova. Analiza e hyrje-

Nga analiza e infrastrukturës rrugore në Bashkinë Belsh ka **857,2 km rrugë lineare**¹⁷. Nga detyra e projektimit se hartuar për bashkinë Belsh, në vitin 2008, vihet re që infrastruktura rrugore është shumëfishuar.

Tabela 14. Infrastruktura rrugore e Bashkisë Belsh sipas kodit rrugor të Republikës së Shqipërisë

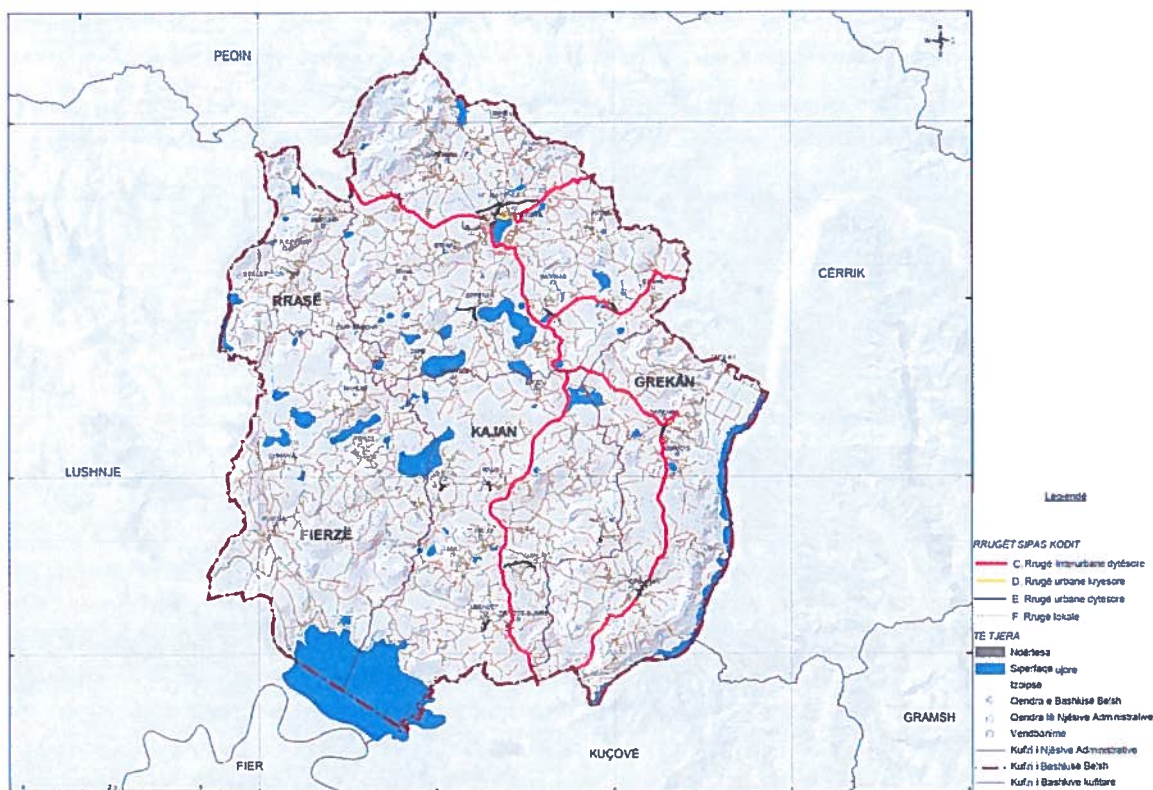
Gjatësia e rrugës (km)	Ekzistuese
Rruge interurbane dytësore	40.4
Rruge urbane kryesore	0.9
Rruge urbane dytësore	6.8
Rrugë lokale	809.1
Total	857.2

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Nga tabela e mësipërme, shohim që shtrirjen lineare më të vogël e kanë rrugët urbane kryesore të cilat shtrihen në qendër të qytetit të Belshit. Ndërsa shtrirjen më të madhe lineare e zënë rrugët lokale, me 809.1 km linear, të cilat shtrihen në periferi të qytetit dhe mbizotërojnë njësitë administrative me karakter rural (bujqësor). Nga evindentimi i hierarkisë së kodit rrugor shihet mungesë e infrastrukturës urbane kryesore dhe dytësore në qytetin e Belshit, në mënyrë që aksesit të jetë më i mirë si p.sh korsitë e bicikletave, parkimi, trotualet etj. Në propozimet e planit kjo infrastrukturë do të luajë një rol të veçantë në zhvillimin e kësaj bashkie

Figura 14. Hierarkia e sistemit rrugor sipas Kodit Rrugor

Burimi: Bashkia Be/sh dhe MetroPOLIS, 2017

7.2 Rrugët urbane dhe rurale

7.2.1 Profilet e infrastrukturës rrugore bazuar Kodit Rrugor të Republikës së Shqipërisë

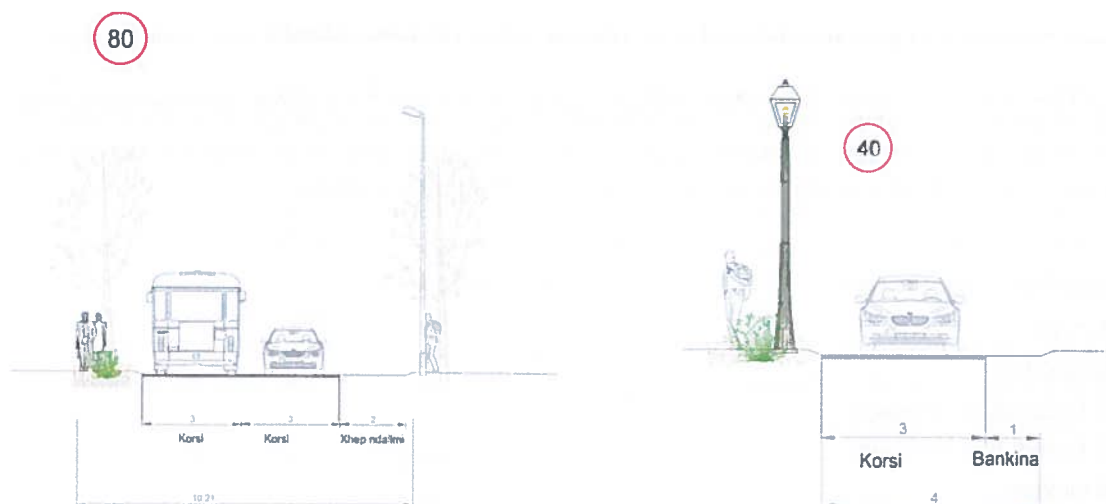
Rrugë interurbane dytësore: Rrugë me një karrexhatë me të paktën një korsi lëvizjeje për sens dhe bankina.

Rrugë lokale: Rrugë urbane ose interurbane, e sistemuar në mënyrë të përshtatshme sipas përkufizimeve të pikës 1 të këtij Neni, por që nuk bën pjesë në rrugët e mësipërme.

Rrugë urbane kryesore: Rrugë me karrexhata të pavarura, ose të ndara nga trafikndarës, secila me të paktën dy korsi lëvizjeje dhe një korsi e mundshme e rezervuar për mjete publike, bankina të shtruara dhe trotuare, me kryqëzime në nivel të pajisura me semafor. Për qëndrimin janë parashikuar zona ose breza anësore jashtë karrexhatës, të dyja me hyrje dhe dalje të përqëndruara.

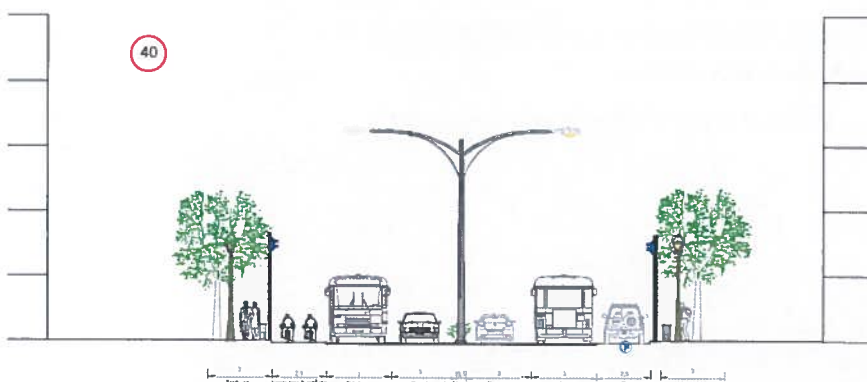
Rrugë urbane dytesorë: Rrugë me një karrexhatë me të paktën dy korsi, bankina të shtruara dhe trotuare. Për qëndrimin janë parashikuar zona të pajisura me korsi manovrimi jashtë karrexhatës.

Figura 15. Profil rrugë interurbane dytësore (majtas) dhe rrugë lokale (djathtas)

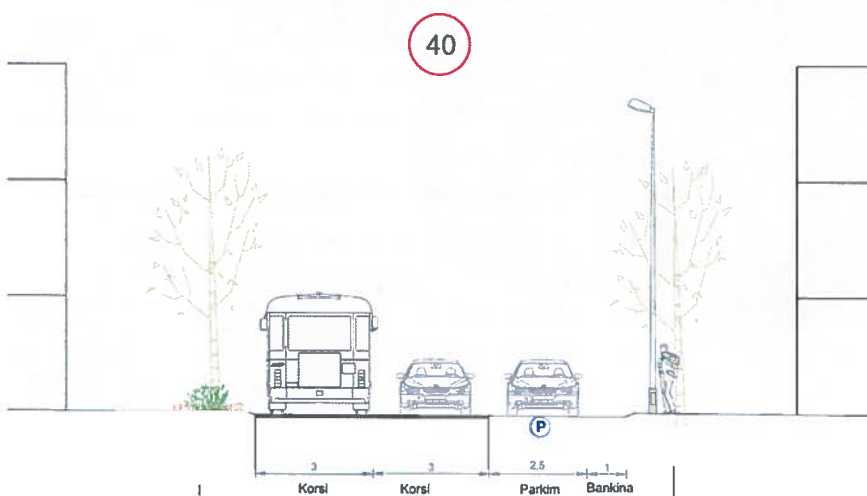
Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Figura 16. Profil rrugë urbane kryesore

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Figura 17. Profil rrugë urbane dytësore

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

7.2.2 Analiza e rrjetit infrastrukturor rrugor sipas funksionalitetit

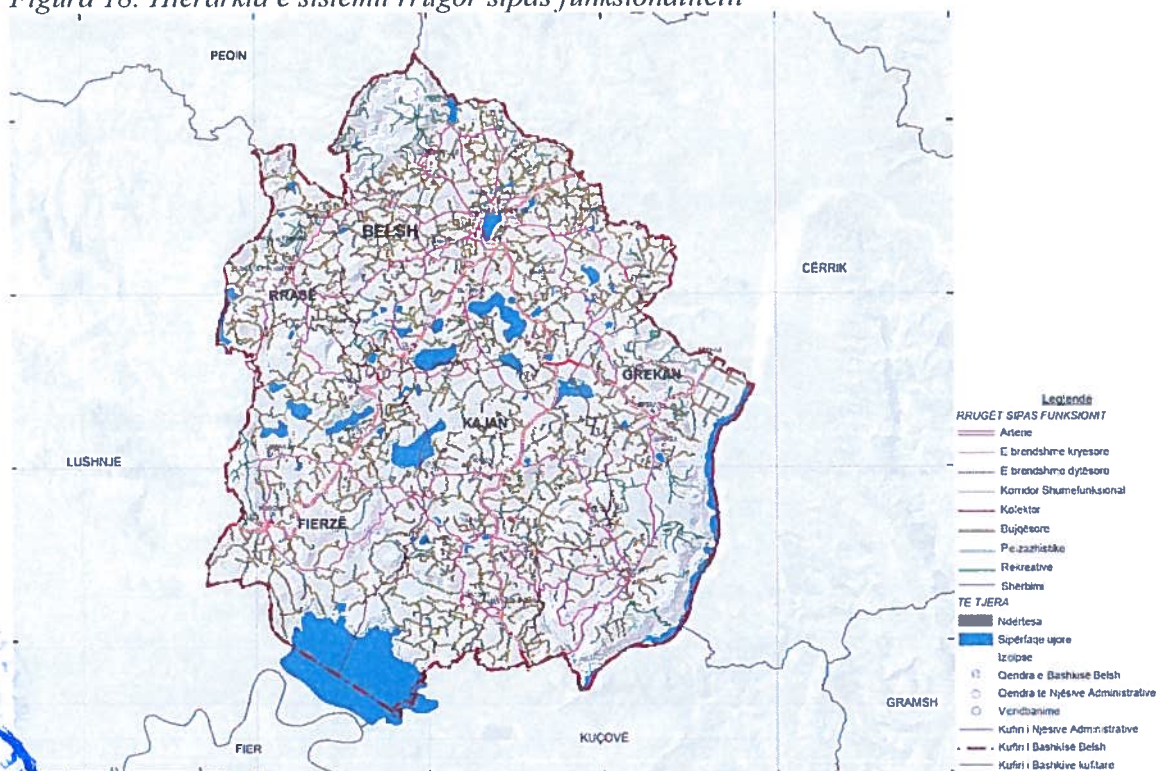
Në aspektin e funksionit të akseve rrugore, mbizotërojnë rrugët bujqësore (55.3 % të totalit). Kjo dëshmon për një potencial të madh bujqësor, kjo vjen për arsye që zona e Dumresë është një zonat me potencial të madh bujqësor. Kjo infrastrukturë do të ketë rol të veçantë në propozimet e planit rregullues në mënyrë që aksesit të jetë më i mirë.

Tabela 15. Shpërndarja e rrugëve sipas funksionit dhe gjatësisë përkatëse

Gjatësia e rrugës (km)	Ekzistuese
Arterie	40.3
Bujqësore	532.6
E brendshme kryesore	55.3
E brendshme dytësore	76.1
Kolektor	116.4
Korridor shumëfunksional	0.3
Peisazhistike	89.1
Rekreative	50.4
Shërbimi	2.2
Total	962.7

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Figura 18. Hierarkia e sistemit rrugor sipas funksionalitetit

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

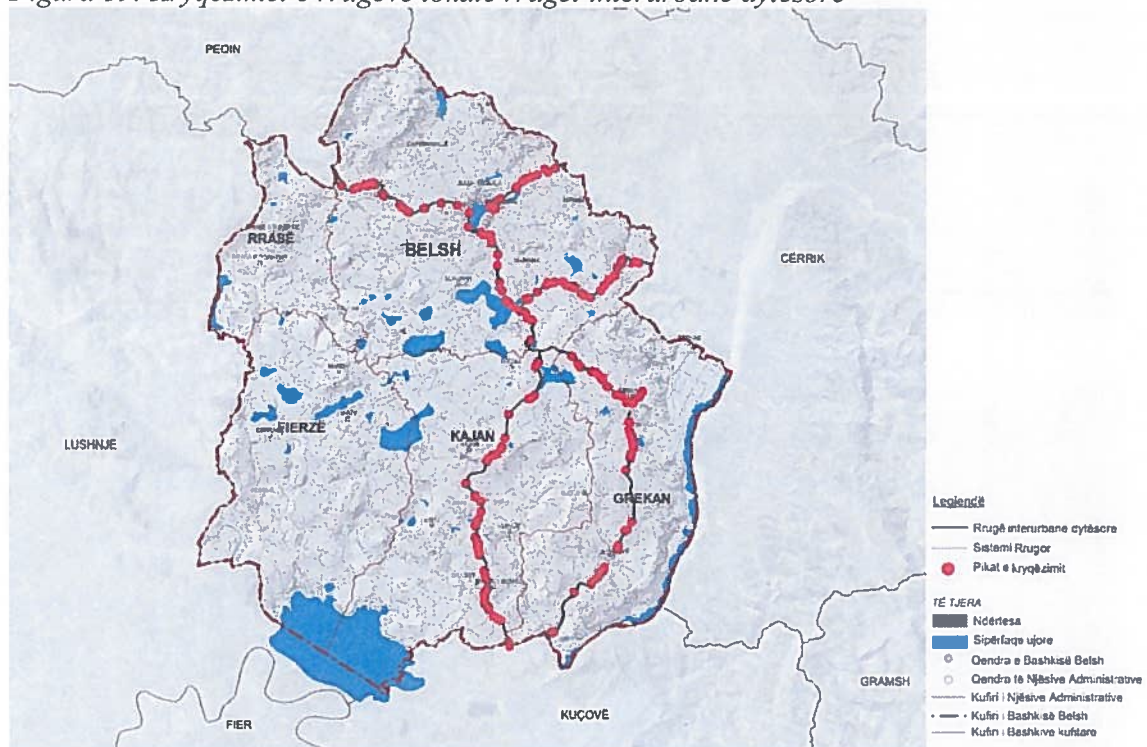
Rrugët urbane dhe rurale

Aktualisht Bashkia Belsh ka 378.5 ha. Në total **rrugët rurale (362.7 ha)** zënë një sipërfaqe më të madhe se **rrugët urbane (15.8 ha)**. Kjo ndodh sepse në territorin e Belshit ka më shumë njësi administrative që kanë karakter rural (bujqësor), por në vazhdim duhet t'iu jepet përparësi këtyre rrugëve duke parë që bujqësia është një nga të ardhurat kryesore të banorëve që jetojnë në këto zona.

Pikat potenciale të rrezikut

Për të bërë një vlerësim të pikave të tjera potenciale të rrezikut, janë evidentuar të gjitha pikat ku rrugët interurbane dytësore kryqëzohen me rrugë lokale, pra në bashkinë Belsh ka 214 pika konfliktuale të cilat janë burim aksidenti. Pikat e rrezikut do të shihen me kujdes në mënyrë që aksidentet në të ardhmen të minimizohen.

Figura 19. Kryqëzimet e rrugëve lokale rrugët interurbane dytësore

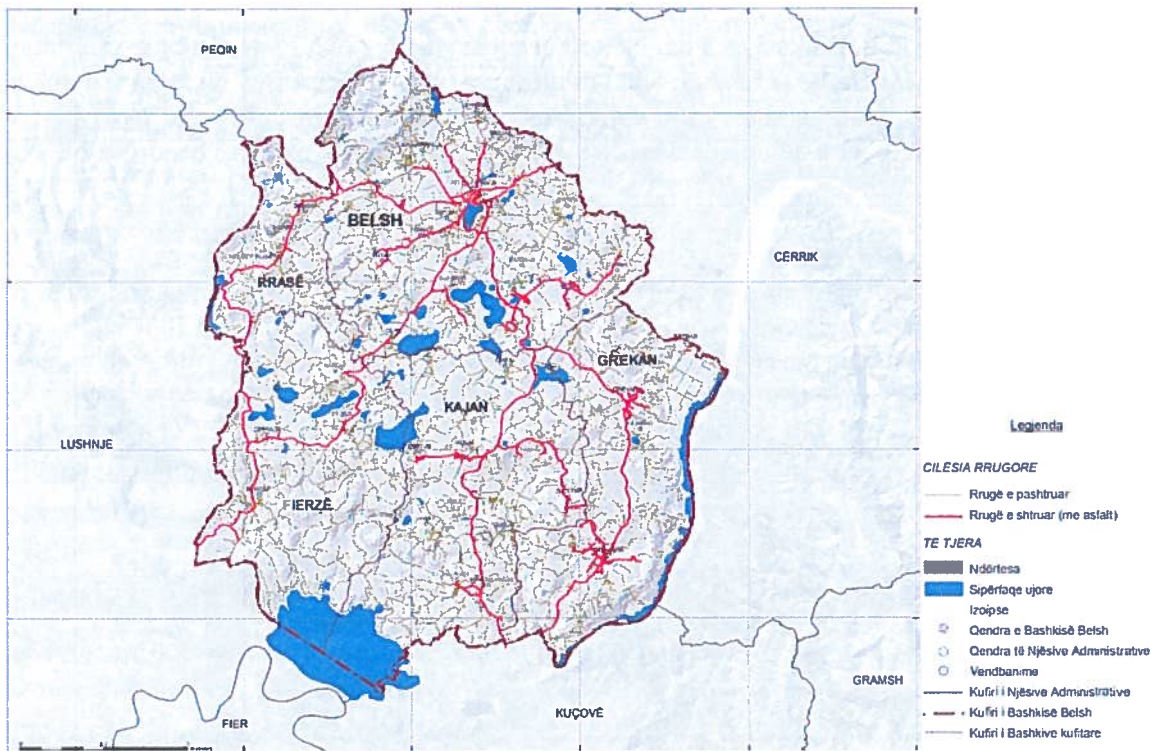
Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

7.3 Gjëndja e infrastrukturës rrugore

Krahas llojit dhe funksionit të akseve rrugore, kjo analizë merr në konsideratë edhe gjendjen fizike të infrastrukturës, në aspekt të cilësisë së shtrimit, pranisë së trotuareve, sinjalistikës, etj. Nga ky evidentim¹⁸ rezulton se në Bashkinë e Belshit vetëm 113.3 kilometra rrugorë janë të shtruar (13.3 %) dhe 849.4 janë të pashtuar. Kjo ndodh për arsye se pjesa më e madhe e rrugëve janë rrugë lokale, pra rrugë në të cilat nuk janë bërë shumë investime.

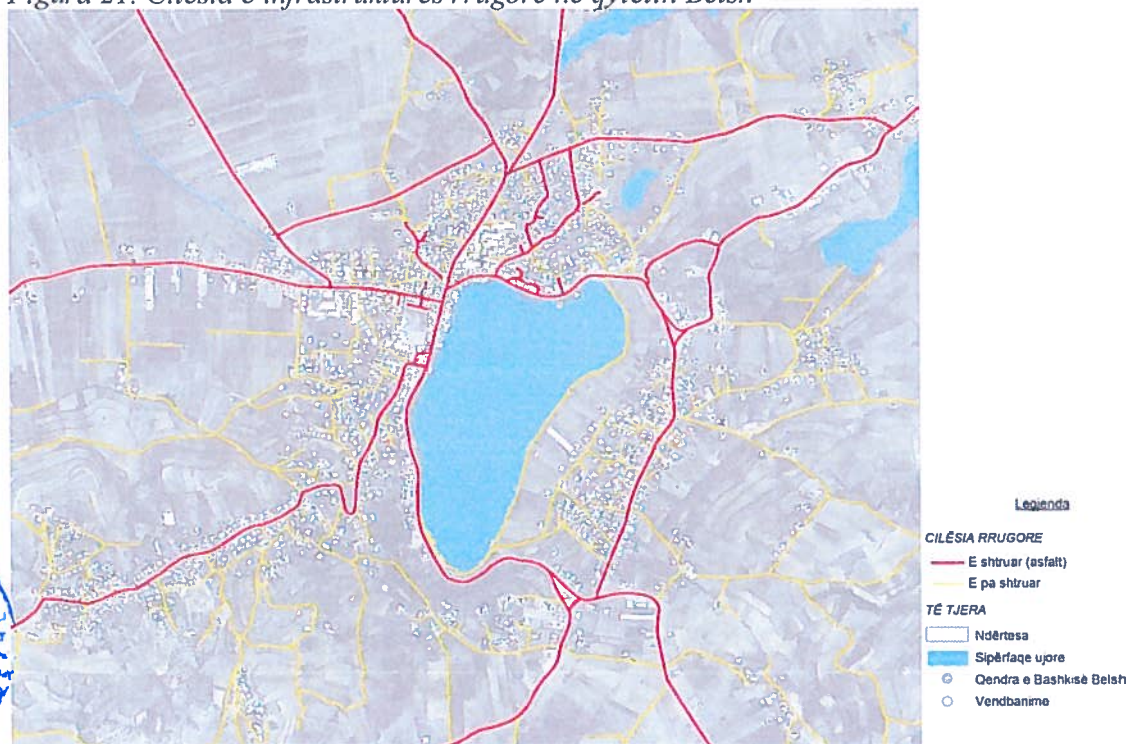

Figura 20. Cilësia e infrastrukturës rrugore Bashkia Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Figura 21. Cilësia e infrastrukturës rrugore në qytetin Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

7.4 Lëvizshmëria (Mobiliteti) dhe transporti publik rrethqytetas

Të dhënat statistikore për përdorimin e automjetit apo transportit publik, (INSTAT, 2011) tregojnë se 64 % e banorëve të Bashkisë Belsh shkojnë në punë në këmbë ose me biçikletë, 5.2 % me autobus, minibus ose taksi dhe vetëm 21 % me automjete personale (makina ose motoçikleta). Kjo dëshmon për një kulturë automobilistike jo të mirë. Transporti i udhëtarëve në linjat rrethqytetase është shërbim i rregullt transporti, i cili plotëson nevojat e lëvizjes së popullsisë ndërmjet:

- a) njësive administrative përbërëse dhe qendrës së bashkisë së cilës i përkasin;
- b) njësive administrative përbërëse të së njëjtës bashki;
- c) fshatrave me njëri-tjetrin ose fshatrave në drejtim të qendrës së njësive administrative së cilës i përkasin dhe/ose një njësie administrative tjetër të së njëjtës bashki;
- ç) fshatrave dhe njësive administrative përbërëse, të bashkive të ndryshme, por që ndodhen në kufi me njëra-tjetrën¹⁹.

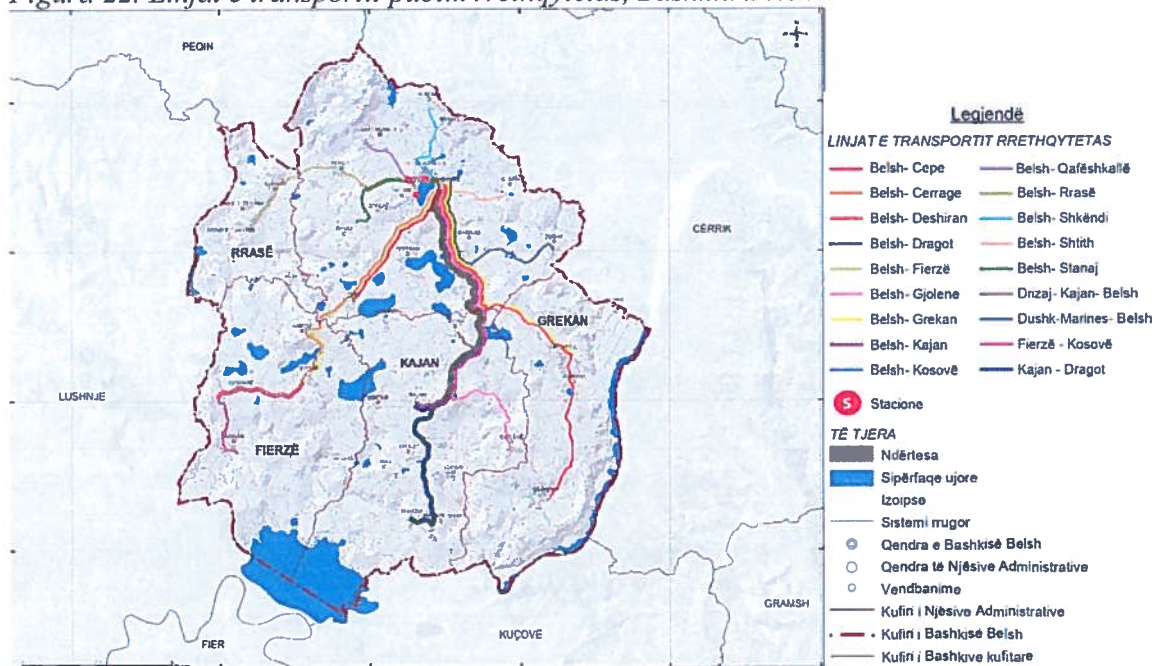
Hartimi i rrjetit të linjave rrethqytetëse dhe ndërqytetëse bazohet mbi të dhënat demografike e gjeografike, gjendjes social-ekonomike, kërkesat për lëvizjen e popullatës, rrjetin rrugor dhe gjendjen e infrastrukturës rrugore. Në procesin e hartimit të rrjetit të linjave rrethqytetëse merren parasysh lidhjet ndërmjet njësive të vetëqeverisjes vendore me qendrat e njësive administrative përbërëse dhe qendrat e njësive administrative përbërëse me fshatrat dhe fshatrat ndërmjet tyre. Ky rrjet linjash transporti miratohet çdo tre vjet dhe nuk duhet të çënojë rrjetin e linjave qytetase dhe ndërqytetase²⁰.

Nivelet e diferencuara të çmimeve dhe të tarifave përcaktohen nga Këshilli Bashkiak brenda juridiksionit të vet (transporti rrethqytetas), në përputhje me udhëzimin e përbashkët të Ministrisë së Transportit dhe Infrastrukturës dhe Ministrisë së Financave²¹. Duke u bazuar në informacionet e bashkisë Belsh, transporti rrethqytetas përbëhet nga 20 linja të liçensuase për transportin taxi 8+1.

Nga linjat ekzistuese shihet që pjesa më e madhe e bashkisë Belsh ka akses nga shërbimi i transportit publik i cili është shumë i rëndësishëm në funksionimin normal të bashkisë. Në propozimet e linjave të reja, ky lloj transporti do të mbulojë të gjithë territorin në mënyrë që banorët e njësive administrative dhe të fshatrave të kenë akses më të mirë me shërbimet që ndodhen në qytetin e Belshit si dhe linjat të organizohen në mënyrë funksionale. Ky lloj transporti shtrihet në një gjatësi 120.6 km²² linear.

Figura 22. Linjat e transportit publik rrethqytetas, Bashkia Belsh

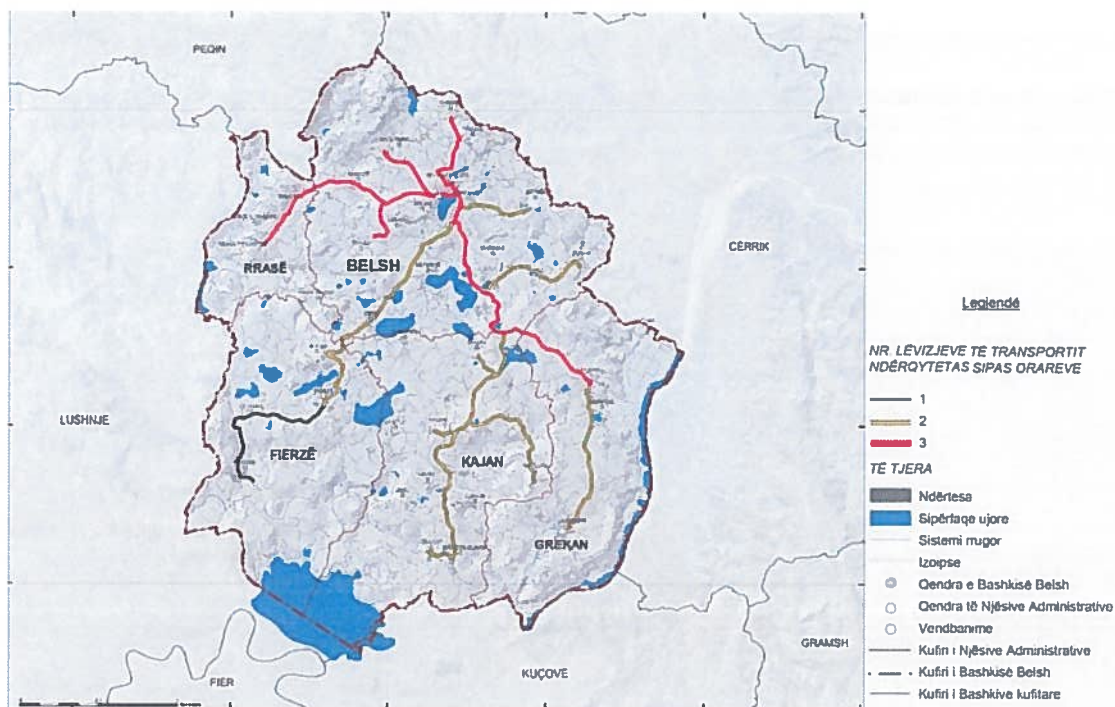

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Përsa i përket fluksit të lëvizjeve, sic shihet dhe në hartën më poshtë, fluksi me i madh është drejt pjesës veriore dhe jug-lindore të bashkisë. Njësia matëse e fluksit është bërë me atë të numrit të orareve që nisen drejt njësive administrative si dhe drejt fshatrave të ndryshëm, ku numri më i madh i orareve që nisen nga Belshi drejt Nja-ve ose anasjelltas është 3 orare në ditë. Kjo analizë tregon bashkëveprimin që ka Nja-të me qytetin e Belshit si dhe fluksin që kalon në infrastrukturën rrugore duke përdorur këtë shërbim publik.

Figura 23. Fluksi i levizjeve sipas numrit te orareve, Bashkia Belsh

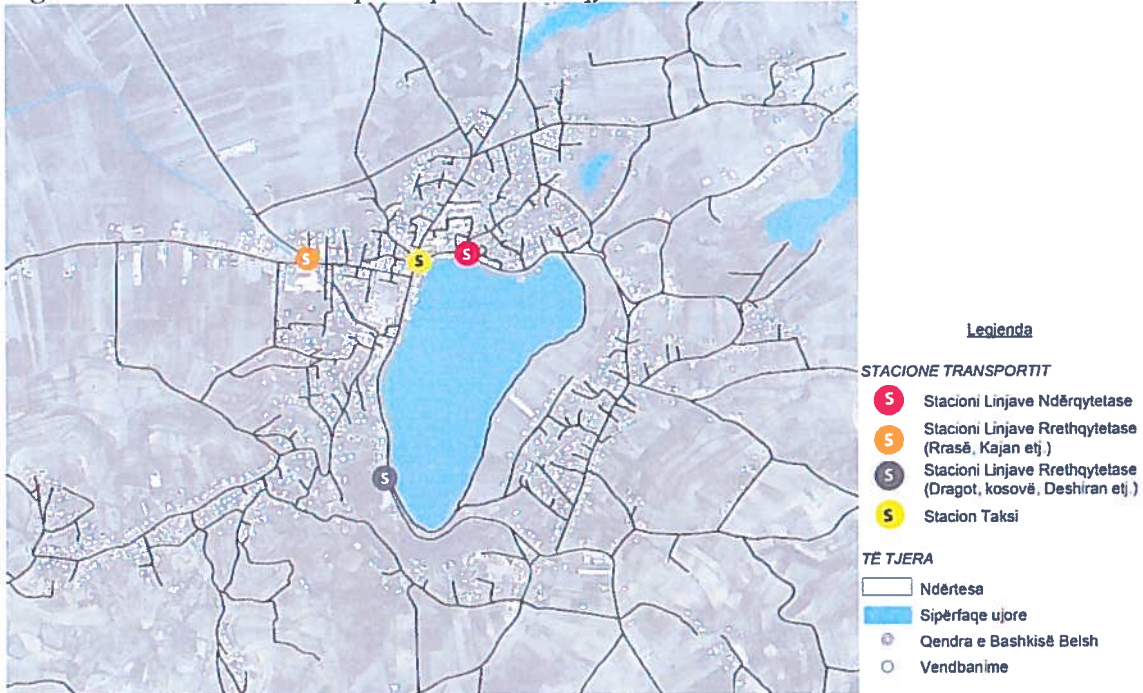

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Stacionet e transportit publik janë shumë të rëndësishme për banorët e qytetit, në mënyrë që të kuptojnë se nga cili vend do të nisen drejt destinacionit ose anasjelltas. Në qytetin e Belshit ndodhen 3 stacione të transportit publik si dhe një vendqendrim për taksitë i cili është i vendosur ngjitur me pedonalen e qytetit. Stacioni ndëqytetas është i vendosur në hyrje të qytetit (përballë postës). Në pjesën veriore të pedonales (në hyrje të unazës së qytetit), nisen furgonat që kanë si destinacion pjesën veriore të bashkisë (Rrasë, Shezë, etj). Në pjesën jugore është stacioni që mbledh fluksin e lëvizjeve të pjesës jugore të bashkisë, i cili ndodhet përballë restorant Ujvarës për në destinacionet (Dragot, Kosovë, Dëshiran, etj). Për ta bërë këtë lloj shërbimi sa më të aksesueshëm për banorët, në propozimet e planit do të bëhet i mundur planifikimi për ndërtimin e terminalit në mënyrë që ky shërbim të ketë akses më të lehtë për banorët e qytetit dhe jo vetëm.

Figura 24. Stacionet e Transportit publik rrethqytetas, Bashkia Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

7.5 Përfundimet

- Trekëndëshi Papër- Cërrik- Belsh cilësohet si qendra gravitacionale e Shqipërisë. Rilindasi Naim Frashëri ka qënë një nga nismëtarët kryeqyteti i vendit të ndërtohej në zonën Cërrik-Belsh (Ing. Ngjeqari, 2006)
 - Bashkia Belshit ka akses të mirë me korridoret nacionale të vendit, ku ndodhet 30 min larg korridorit Pan European VIII (Paper) si dhe 30 min larg korridorit të Kaltër (Lushnje)
 - Transporti ndërqytetas ka akses te mirë por sipas të dhënave të Bashkisë duhet të rekomandohen shtimi i linjave të tjera me disa qytete, duke iu referuar fluksit të lëvizjes.
 - Transporti rrethqytetas mbulon pjesën më të madhe të bashkisë.
 - Nga të dhënat e INSTAT tregohet që 64 % e banorëve të bashkisë shkojnë në punë në këmbë.
 - Sot në bashkinë e Belshit ndodhen 3 stacione të transportit ndërqytetas dhe rrethqytetas dhe për ta bërë këtë shërbim më eficient do të propozohet ndërtimi i terminalit.
- Gjëndja e infrastrukturës rrugore është e dobët duke parë që vetëm 13.3 % e rrugëve në nivel bashkie janë të shtruar (Asfalt).

8 Përdorimi i tokës dhe sistemet e territorit

Në këtë seksion do të analizohen përdorimet e tokës dhe sistemet territoriale ekzistuese në Bashkinë Belsh si dhe % që ka çdo përdorim apo sistem në raport me sipërfaqen e bashkisë. Gjithashtu do të analizohen dhe konfliktet e përdorimeve të tokës të cilat formohen si pasojë e mbivendosjeve të përdorimeve. Si fillim, do të analizohen përdorimet e tokës për çdo Njësi Administrative dhe më pas do të japim një panoramë të përgjithshme të përdorimeve në shkallë bashkie.

8.1 Analiza e përdorimit ekzistues të tokës

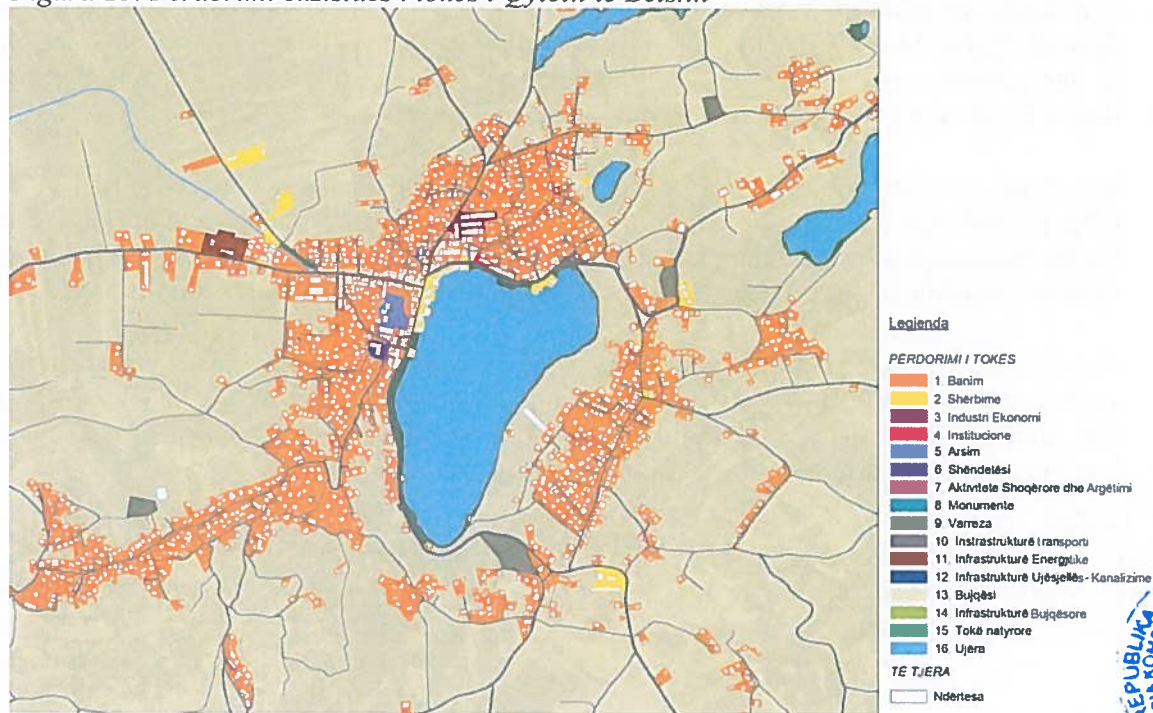

NjA Belsh ndodhet në pjesën veriore të bashkisë me të njëjtin emër e cila ka një sipërfaqe prej 59 km². Kjo NjA karakterizohet kryesisht nga terrene fushore dhe kodrinore të cilat janë të mbjella dhe të punuara. Përdorimi dominues i tokës janë tokat bujqësore të cilat në masën më të madhe janë toka të kultivuara arë. Një sipërfaqe të konsiderueshme përfshijnë liqenet të cilat janë të shumtë ndër më të mëdhenjt mund të përmendim Liqenet e Qendër- Belshit, të Seferanit dhe të Merhojës. Përdorimet natyrore me nënkategori shkurre të dendura e të rralla kryesisht ndodhen në zonën veriore të NjA-së ku terreni është më i lartë dhe më i thyer.

Përsa i përket përdorimit bazë banim NjA Belsh përfshinë Qytetin e Belshit dhe fshatrat: Çepë, Dushk, Belsh, Stanaj, Shkozë, Qafshkall, Seferan, Trojas, Shkëndi, Gradishtë, Marinës dhe Shtithë. Këto vendbanime kryesisht janë të shpërndara në të gjithë territorin e NjA-së. Vendbanimet kryesisht kanë ndërtime të ulëta me tipologji individuale të banimit. Përdorimet e tjera siç janë Shërbimet, Arsimi, Shëndetësia dhe Industria e Ekonomia kryesisht ndodhen në qendër të këtyre vendbanimeve.

Qyteti i Belshit dominohet kryesisht nga kategoria bazë Banim. Ky qytet është formuar përreth liqenit të Belshit i cili përfshihet tek kategoria ujëra. Gjithashtu mjaft të rëndësishme janë Zonat e Shërbimeve, Arsimi, Shëndetësisë dhe Institucioneve që ndodhen në qendër të qytetit të kombinuara me përdorimin Banim.

Figura 25. Përdorimi ekzistues i tokës i Qytetit të Belshit

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

NjA Fierzë ndodhet në pjesën jug-perëndimore të Bashkisë Belsh dhe ka një sipërfaqe prej 40 km². Kryesisht ka një terren fushor- kodrinor ku përdorimi bazë dominues janë Tokat Bujqësore që në masën më të madhe janë toka të kultivuara arë. Përdorimi natyror kryesisht përfshin pjesën jugore- qendrore të NjA-së ku ndodhen zona me shkurre të dendur e të rrallë. Në pjesën Jugore të NjA-së ndodhet Rezervuari i Murrizit ose i Thanës i cili është rezervuar më i madh në Shqipëri dhe përfshihet tek përdorimi i tokës Ujëra.

NjA Fierzë ka 4 Fshatra: Fierzë, Cerragë, Hardhi dhe Kosovë këto vendbanime kryesisht ndodhen në zonën qendrore të NjA-së dhe karakterizohen me banime të ulërta me tipologji

individuale të cilat alternohen me përdorime të tjera siç janë Arsimi, Shëndetsia dhe Insitucionet.

NjA Grekan ndodhet në pjesën lindore të bashkisë dhe ka një sipërfaqe prej 36 km². Përdorimet dominuese të tokës janë zonat natyrore ku përfshihen pylli i Dëshirani në pjesën qendrore të NjA-së dhe tokat bujqësore të cilat janë të shpërndara në territorin e kësaj NjA-je. Përdorimi Ujëra përfshin të gjithë zonën e kufirit lindor të NjA-së ku ndodhet shtrati i Lumit Devoll.

Kjo NjA përfshin 4 fshatra: Dëshiran, Guras, Rrenas dhe Grekan të cilët ndodhen kryesisht në pjesën qendrore të saj dhe karakterizohen me banime të ulëta me tipologji individuale. Përdorimet e tjera të Tokës siç janë: Arsimi, Shëndetsia, Insitucionet dhe Shërbimet zakonisht ndodhen të pozicionuara në qendër të vendbanimeve të kombinuara me përdorimin Banim.

NjA Kajan ndodhet në pjesën qendrore të NjA-së dhe ka një sipërfaqe prej 45 km². Kjo NjA ka terren fushor-kodrinor i cili kryesisht ka si përdorim bazë dominues Bujqësinë e cila në masën më të madhe ka toka të kultivuara arë. Gjithashtu një përqindje mjaft të lartë përfshihet në përdorimin Ujëra ku bëjnë pjesë liqenet e shumtë siç janë Liqeni i Çestinjës dhe Rezervuari i Thanës. Përdorimet natyrore përbëjnë një sipërfaqe të vogël në krahasim me përdorimet e sipërpërmendura dhe kryesisht ndodhen në pjesën qendrore të NjA-së.

NjA Kajan përfshin 10 Fshatra, Dragot-Fermë, Idrizaj, Çestinjë, Turbull, Gjinuk, Dragot, Gjolenë, Kajan, Merhojë dhe Lisaj. Këto vendbanime shtrihen përgjatë zonave fushore të NjA-së dhe përbëhen nga ndërtime të ulëta individuale. Gjithashtu në qendër të tyre përdorimi Banim kombinohet me përdorimet Arsim, Shëndetsi, Institucione dhe Shërbime.

NjA Rrasë ndodhet në pjesën veri-perëndimore të bashkisë dhe ka një sipërfaqe prej 14 km². Edhe në këtë NjA terreni është terren fushor-kodrinor i cili ka një peizazh të mirëfilltë rural. Përdorimet bujqësore përfshijnë pjesën më të madhe të sipërfaqes së NjA-së ndërsa përdorimet natyrore përfshijnë zonat veriore të NjA-së si zona me Shkurre te Dendur dhe të Rrallë.

NjA Rrasë përfshin 4 fshatra: Shegas, Rrasë e Sipërme, Rrasë e Poshtme dhe Gurabardh. Këto vendbanime kryesisht janë të pozicionuara në pjesën qendrore të NjA-së dhe kanë lartësi të ulët dhe tipologji individuale. Zakonisht në qendër të vendbanimeve përdorimi Banim është i kombinuar me përdorime Arsim, Shëndetsi, Insitucione ose Shërbime.

Tabela 16. Kategoritë bazë të përdorimit në Bashkinë Belsh sipas sipërfaqes dhe në %

KATEGORITË BAZË	SIPERFAQJA m ²	Sip %
Aktivitete Shoqërore & Argëtimi	12208.40451	0.006%
Arsim	68580.59751	0.033%
Banim	5785296.876	2.821%
Bujqësi	133325030.7	65.008%
Industri Ekonomi	83562.5008	0.041%
Infrastrukturë Bujqësore	215202.5821	0.105%
Infrastrukturë Energjitike	10836.55309	0.005%
Infrastrukturë Transporti	3810524.787	1.858%
Infrastrukturë Ujësjellës - Kanalizime	6855.5195	0.003%
Institucione	17744.32573	0.009%
Monumente	8595.627227	0.004%
Shëndetësi	7707.432392	0.004%
Shërbime	96966.22286	0.047%

Tokë Natyrore	39613717.21	19.315%
Ujëra	21836890.79	10.647%
Varreza	190608.5441	0.093%
TOTAL	205090328.7	100.000%

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Përsa i përket përdorimit ekzistues në shkallë bashkie sipas tabelës së mësipërme vërehet se përdorimi bazë dominues është Bujqësia e cila përfshin rreth 65% të territorit. Rreth 19 % e territorit përfshihen në përdorimet Natyrore si dhe 10 % në përdorimet e ujërave. 2.8 % e territorit përfshihet në zonat e Banuara ndërsa 1.8% përfshihet si përdorim i Infrastrukturës së transportit. Përdorimet e tjera kanë një sipërfaqe mjaft të vogël në raport me sipërfaqen e territorit.

Figura 26. Përdorimi ekzistues i tokës i Bashkisë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Sipas hartës së mësipërme vërehet se përdorimi dominues që është Bujqësia ka një shtrirje të madhe në të gjithë bashkinë, kryesisht në pjesën qendrore të saj. Përdorimi Natyror pozicionohet kryesisht në pjesën lindore dhe në mënyrë të fragmentuar në pjesën perëndimore në NjA-të Grekan e Fierzë gjithashtu në pjesën veriore në NjA Belsh. Përdorimi Ujëra kryesisht është shpërndarë në të gjithë bashkinë sepse në këtë kategori përfshihen të gjithë liqenet e Belshit si dhe pjesa e shtratit të Lumit të Devollit. Përdorimet e banimit gjithashtu janë të shpërndara në territor por gjithsesi nuk vërehet shpërhapje e tyre në hapësirat bujqësore ose natyrore që është një dukuri mjaft pozitive. Në qendrat e këtyre vendbanimeve zakonisht kemi kombinimin e përdorimit Banim me përdorimet Arsim, Shëndetsi, Insititucione dhe Shërbime.

8.2 Sistemet Territoriale

Tabela 17. Sistemet Territoriale në Bashkinë Belsh sipas sipërfaqes dhe në %

Sistemet Territoriale	Sip m²	Sip %
------------------------------	--------------------------	--------------

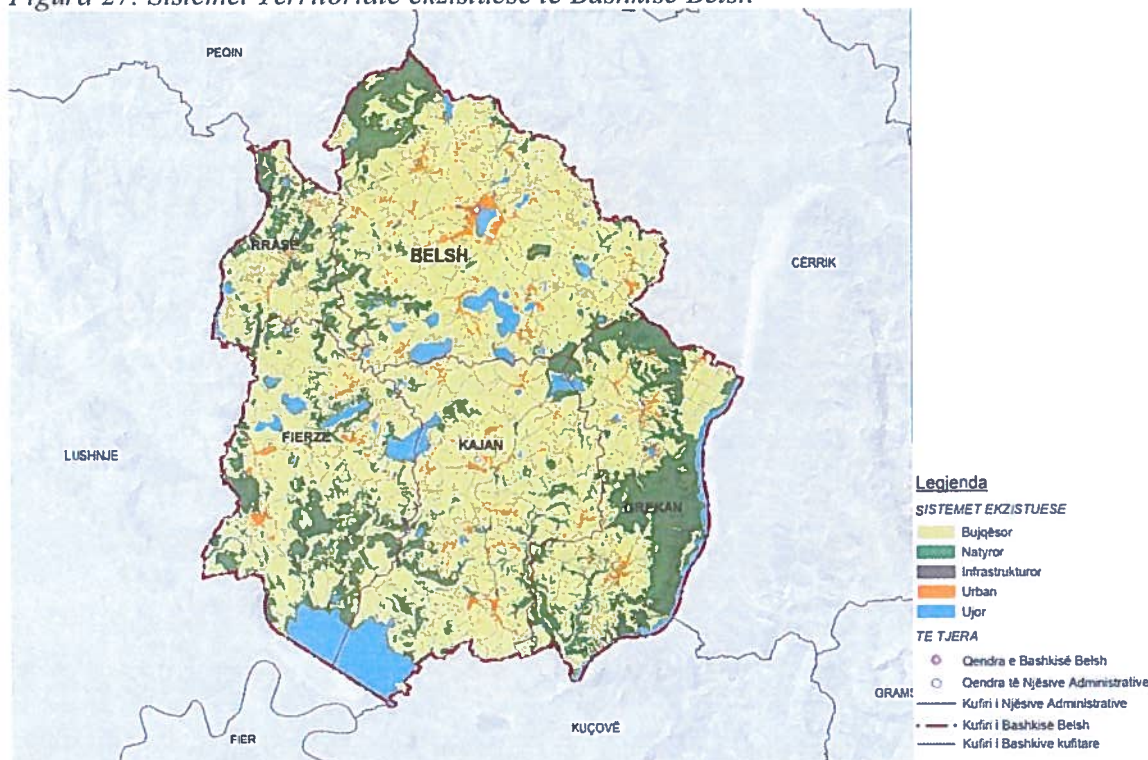

BUJQËSOR	133540233.3	65.11%
INFRASTRUKTUROR	3828216.86	1.87%
NATYROR	39613717.21	19.32%
UJOR	21836890.79	10.65%
URBAN	6271270.531	3.06%
	205090328.7	100.00%

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Për sa i përket Sistemeve territoriale në bashki vërehet se sistemi bujqësor ka përfshirjen më të madhe në territor me 65% të territorit. Sistemi natyror përfshin rreth 19% të territorit, Ujërat përfshijnë rreth 10 % të territorit sistemi urban përfshijn rreth 3.06% të territorit si dhe sistemi infrastrukturor përfshin rreth 1.87% të territorit.

Figura 27. Sistemet Territoriale ekzistuese të Bashkisë Belsh

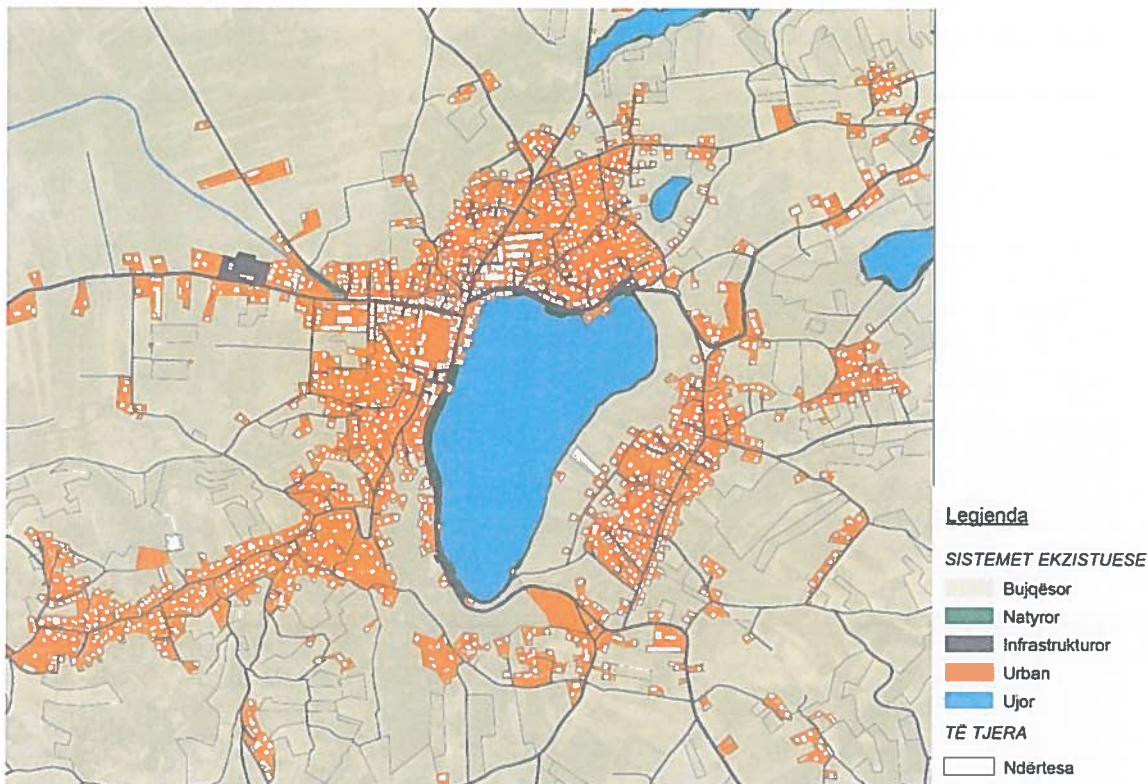

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Zonat e sistemit bujqësor kryesisht janë të shpërndara në të gjithë territorin dhe dominojnë në pjesën qendrore të bashkisë. Zonat e sistemit natyror kryesisht ndodhen në pjesën lindore të bashkisë në NjA Grekan si dhe në mënyrë të fragmentuar në NjA Fierzë. Sistemi Ujor përfaqësohet nga liqenet e Belshit si dhe nga zona e shtratit të Lumit Devoll në lindje të Bashkisë. Sistemi Urban përfshin të gjitha zonat urbane dhe është i shpërndarë kryesisht në mënyrë të njëtrajtshme në të gjithë territorin dhe është dominues në qytetin e Belshit. Sistemi infrastrukturor po ashtu është i shpërndarë në të gjithë bashkinë dhe përfshin të gjitha llojet e infrastrukturave.

Figura 28. Sistemet Territoriale ekzistuese në qytetin e Belshit

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

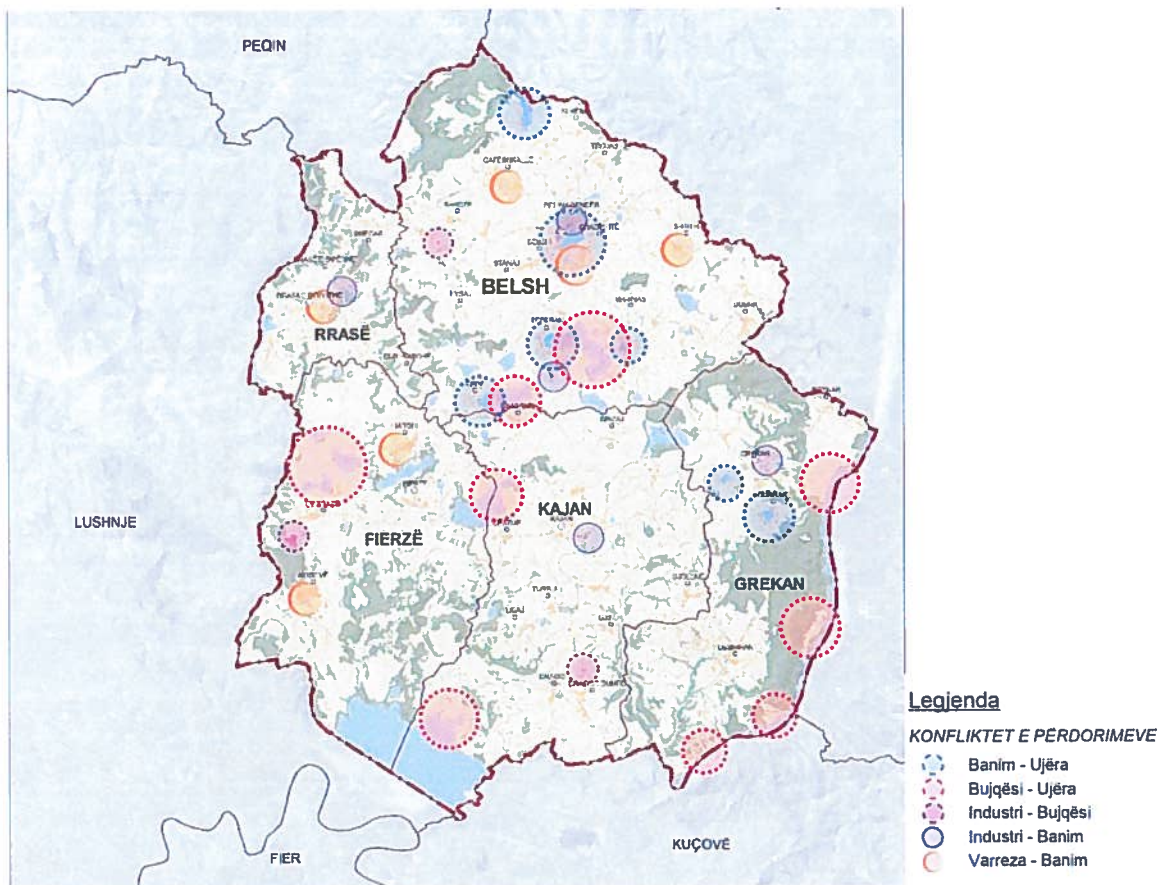
Përsa i përket Sistemeve Territoriale në qytetin e Belshit vërehet qartë që dominues është sistemi urban i cili përfshin të gjitha përdorimet e ndërtueshme. Sistemi Ujor përfaqësohet me Liqenin e Qendër-Belshit që është një element mjft rëndësishëm i qytetit i cili ka ndikuar edhe në strukturën që qyteti ka sot. Gjithashtu sistemi Bujqësor pozicionohet kryesisht në pjesët periferike të qytetit dhe në pjesën lindore të Liqenit të Qendër-Belshit. Sistemi natyror përfshin vetëm një pjesë të vogël në jug - përfundim të liqenit.

8.3 Mbivendosjet/kundravajtjet e përdorimit të tokës.

Figura 29. Mbivendosjevet/kundravajtjet e përdorimit të tokës

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Nga shpërndarja në territor e përdorimeve të ndryshme, vërehen disa mospërputhje të dukshme, siç është përdorimi i veçantë me funksion ekzistues varrezë pranë zonave të banuara. Mosrespektimi i kushteve higjieno-sanitare dhe distancave sipas VKM nr. 686, datë 22.11.2017 **“Për miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit”**.

Në Bashkinë Belsh rasti më problematik i mbivendosjes së përdorimeve është rasti Banim-Ujëra i cili ndodh kryesisht kur në afërsi të bregut të liqenit ndodhen vendbanime ekzistuese dhe nuk respektohen distancat nga trupat ujorë.

Rasti i mbivendosjes së përdorimeve Bujqësi - Ujëra ndodh kryesisht në afërsi të liqeneve me fushat bujqësore të cilat derdhin mbetjet organike në liqen ose në rastin e fushave bujqësore me Lumin Devoll ku lumi ka aktivitet eroziv mbi tokat bujqësore.

Rasti mbivendosjes Industri-Banim dhe Industri-Bujqësi ndodhen në NjA Rrasë ku kemi prezencën e një pusi naftë ku duhet të respektohet distanca nga objektet e industrisë së rëndë.

Rasti i mbivendosjes Banim-Varreza ndodh kryesisht kur në afërsi të varrezave ndodhen objekte banimi dhe nuk respektohen distancat sipas VKM 686.

9 Metabolizmi i territorit

Analiza e Metabolizmit trajton flukset në territor/qytet urban. Sipas Nenit 2 të VKM nr. 686 **“Për miratimin e Rregullores së Planifikimit të Territorit”**, metabolizmi i territorit është një model që përdoret për identifikimin dhe analizën e flukseve të materialeve dhe energjisë brenda territoreve të caktuara. Ky model u ofron studiuesve një kuadër nëpërmjet të cilit të studiojnë ndërveprimet e sistemeve natyrore dhe njerëzore në rajone të caktuara. Flukset e analizuar janë: fluksi i **energjisë**, fluksi i **ujit**, fluksi i **ushqimit** dhe fluksi i **mbetjeve**.

Flukset analizohen nëpërmjet identifikimit të hyrjeve dhe daljeve për secilin fluks që merret në analizim. Hyrjet dhe daljet e secilit fluks krijojnë një tablo të plotë të mënyrës së funksionimit të territorit, duke evidentuar potencialet dhe burimet që e bëjnë territorin të funksionojë si një i tërë. **Fluksi i energjisë dhe fluksi i ujit do të analizohen si fillim në nivel rajoni dhe më pas në nivel bashkie.** Burimet e energjisë kanë ndikim dhe menaxhohen në rang kombëtar, pavarësisht territorit ku ndodhen. Uji që gjendet në sistemin urban (uji që analizon fluksi i ujit), vjen nëpërmjet burimeve nëntokësore (që nuk i përkasin territorit të një bashkie nga ana administrative) apo burimeve sipërfaqësore, duke kaluar në disa sisteme të ndryshme urbane. Në këtë rast, kur kalon në sisteme të ndryshme urbane (rasti i lumenjve), sjell me vete edhe ndotje që merr gjatë rrugës. Burimet ujore, menaxhohen në nivel baseni ujëmbledhës dhe në nivel kombëtar.

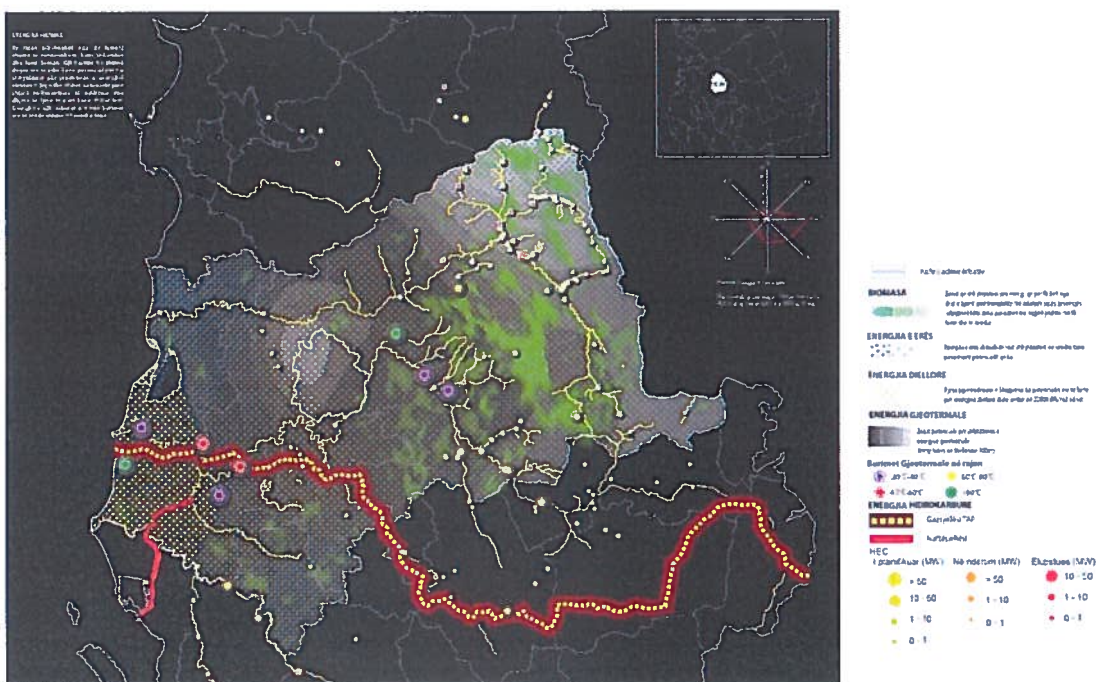
20.1 Energjia në Rajon

Rajon që përbëhet nga bashkitë: Rogozhinë, Divjakë, Fier, Lushnje, Peqin, **Belsh**, Cërrik, Patos, Mallakastër, Ura Vajgurore, Kuçovë, Berat, **Gramsh**, Elbasan, Përrenjas, Librazhd, Pogradec²³, ka burime të shumta energjie. Pjesa kryesore e energjisë që përftohet nga hidrokarburet në Shqipëri është e përqendruar në këtë zonë. Kompanitë që operojnë në këtë territor për nxjerrjen e naftës janë: ***Bankers Petroleum*** (Patos-Marinëz), ***TransAtlantic*** (Ballsh, Cakran, Gorisht, Delvinë), ***Sherwood*** (Kuçovë), ***Transoilgroup*** (Visokë); ***Phoenix*** (Amonicë). Energjia e hidrokarbureve zë pjesë të rëndësishme. Po ashtu, energjia hidrike vazhdon të mbetet një nga burimet kryesore e energjisë. Lumenj si **Shkumbini, Osumi, Devolli** përdoren për prodhimin e energjisë hidrike nëpërmjet hidrocentraleve të instaluar dhe atyre që po ndërtohen. Energjia hidrike, vazhdon të mbetet burim kryesor energjie për konsumatorët familjarë por edhe për bizneset industritë apo institucionet. Burimet alternative të energjisë si dielli, era, energjia gjeotermale shfrytëzohen shumë pak. Potencialet që ka për t'u përdorur këto energji janë të mëdha. Energjia e erës ka potencial të përdoret në ultësirën perëndimore, Divjaka, Rogozhina dhe Fieri (zona veri-perëndimore) mund të përdoret për prodhimin e energjisë. Energjia diellore është potencial thuajse në të gjithë pjesën perëndimore të Shqipërisë. Rrezatimi arrin vlera nga 1,450 kWh/m² deri në 1,650 kWh/m²⁴. Numri i lartë i ditëve me diell është i favorshëm për prodhimin e energjisë diellore. Energjia gjeotermale mund të shfrytëzohet nëpërmjet burimeve gjeotermale. Në Elbasan gjenden burime gjeotermale, temperatura e të cilëve arrin >80 °C. Përdorimi i kësaj energjie përveç efekteve pozitive, ka ndikim në mjedis dhe ekosistem, por nëse përdoren teknologjitë e duhura këto pasoja janë minimale. Nga përdorimi i energjisë gjeotermale efektet më të shpeshta negative janë ndotja e ajrit (nga gazrat që çlirohen) dhe ndotja e tokës.

Figura 30. Energjia në Rajon

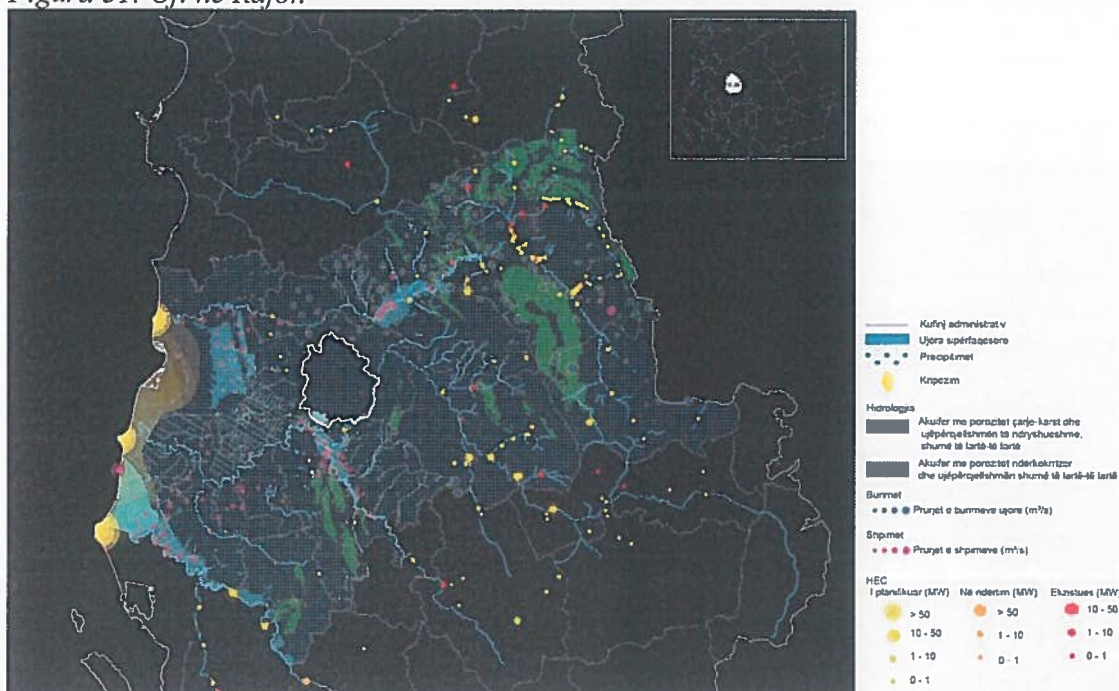
Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

9.1 Uji në Rajon

Rajoni është i pasur me ujëra nëntokësore dhe sipërfaqësore. Ky territor përshkohet nga lumenj të rëndësishëm si Shkumbini, Seman, Devolli, Osumi, Vjosa dhe lumenj më të vegjël. Pasuritë e mëdha ujore bëjnë që shfrytëzimi i tyre të jetë i lartë, në këtë zonë janë propozuar të ndërtohen pjesa më e madhe e HEC-eve. Shtresat nëntokësore ujëmbajtëse, akuifere ndërkokrrizore me përcjellshmëri të lartë uji, të cilat dallohen për një cilësi të lartë të ujërave nëntokësore, gjenden kryesisht në pjesën verilindore të këtij territori. Këto shtresa shfrytëzohen nëpërmjet burimeve për ujë të pijshëm apo përdorime të tjera. Shtresat nëntokësore, akuifere me porozitet karst-çarje dhe përcjellshmëri uji shumë të ndryshueshme shumë të lartë, gjenden në zona të zhvilluara si qyteti i Elbasanit, qyteti i Kuçovës (zona urbane) dhe në pjesën jug-perëndimore të Bashkisë Fier. Këto shtresa nëntokësore janë të cënuara nga ndotja. Puset e përqendruara kryesisht në akuiferet karst-çarje ndikojnë në përcimin e ndotjes në shtresat nëntokësore.

Figura 31. Uji në Rajon

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

20.3 Analiza e Metabolizmit në Bashkinë Belsh

Analiza e metabolizmit të territorit në Bashkinë e Belshit merr në konsideratë disa faktorë kryesorë, që ndikojnë në flukset e energjisë, ujit, ushqimit dhe mbetjeve. Belshi ka një sipërfaqe prej 268 km² dhe popullsi 32.630 banorë²⁵. Flukset e analizuar në kuadër të analizës së metabolizmit janë: energjia, uji, ushqimi dhe mbetjet. Analizimi për secilën rrymë ndjek të njëjtën metodologji në parim, por për shkak të mungesës së informacioneve të caktuara, analiza pëson modifikime nga fluksi në fluks. Për të analizuar flukset janë vëzhguar hyrjet dhe daljet për secilin fluks, me qëllim të kuptuarin e problemeve mjedisore dhe humbjeve.

9.2 Fluksi i energjisë

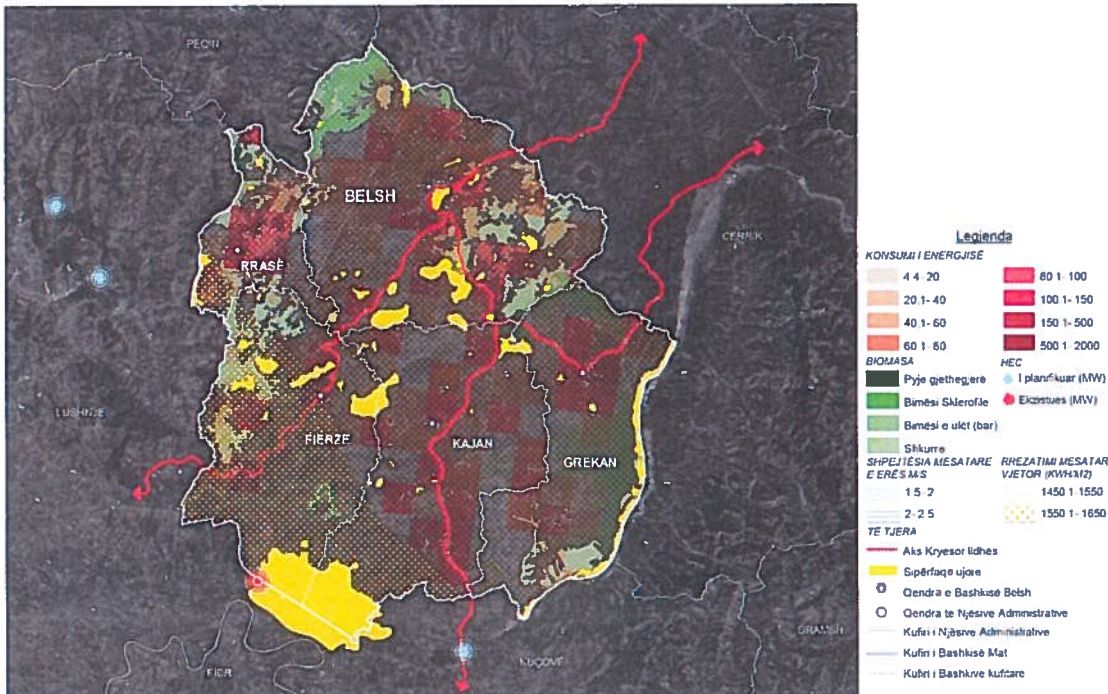
Fluksi i energjisë tregon sasinë e prodhuar dhe konsumin e energjisë në territorin e Bashkisë Belsh. Ky fluks tregon edhe për energjinë potenciale që mund të përdoret, duke minimizuar në këtë mënyrë disa burime energjie të cilat kanë konsum më të lartë dhe që janë të mbishfrytëzuara.

Potencialet energjetike dhe prodhimi i energjisë në territorin e Bashkisë Belsh: Territori i Belshit shtrihet në një zonë me pasuri ujore, sipërfaqësore dhe nëntokësore, por për shkak të terrenit jo të përshtatshëm ato nuk shfrytëzohen për prodhimin e energjisë. Kryesisht baseni i lumit Devoll dhe Shkumbin në rrjedhën e tyre të mesme dhe atë të sipërme kanë potencial të lartë energjistik ndaj dhe aktualisht shfrytëzohen për prodhimin e energjisë hidrike. Për prodhimin e energjisë nuk duhet kufizuar vetëm në energji hidrike, sepse ka potencial për t'u mbështetur edhe në energji të tjera alternative. Belshi ka potencial për të prodhuar energji diellore, pasi ndodhet ndërmjet izolinjave 1,450-1,550 kW/m² në vit. Shpërndarja e mesatares ditore për rrezatimin global luhet nga 1,615 në muaj (dhjetor) deri në 6,520 në muaj (korrik)²⁶.

Energjia diellore shfrytëzohet në nivel kombëtar 0.1% dhe shfrytëzohet për prodhimin e ujit të ngrohtë sanitar dhe në mënyrë individuale me panele fotovoltaike²⁷.

Figura 32. Fluksi i Energjisë në Bashkinë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Konsumi i energjisë dhe lloji i energjisë së përdorur për ngrohje: Energjia elektrike është një nga burimet primare të energjisë në Shqipëri. Për të llogaritur konsumin e energjisë për familje/vit jemi mbështetur mbi të dhënat e INSTAT, Censusi 2011 (Grid). Duke iu referuar numrit të banorëve që gjenden për çdo km² në të gjithë territorin e Bashkisë Belsh²⁸ dhe duke marrë parasysh që konsumi total i energjisë elektrike në Shqipëri për vitin 2011, është 2,587,907 Mgh, mund të llogarisim sa energji elektrike konsumon mesatarisht një familje në vit. Për vitin 2011, sipas INSTAT, numri mesatar i personave në një familje është 4 anëtarë. Numri i Njësisve Ekonomike Familjare është **722, 600 familje**. Konsumi mesatar i energjisë elektrike për familje në një vit është: Konsumi i energjisë elektrike nga familjet (2,587,535)/nr. e familjeve (722, 600) = Energjia elektrike që konsumon një familje për një vit (3.6 MWh). Për të gjeneruar energjinë e konsumuar për çdo km², shumëzojmë numrin e familjeve në atë sipërfaqe me vlerën mesatare vjetore të konsumit të energjisë elektrike.

Një sasi e konsiderueshme e energjisë së konsumuar shkon për ngrohje. Sipas të dhënave të INSTAT, burimi kryesor i energjisë së përdorur për ngrohje në Qarkun Elbasan ku përfshihet edhe Bashkia Belsh, nga njësi ekonomike familjare (NjEF), vazhdon të jetë energjia e përtuar nga drutë e zjarrit. 77% të NjEF-ve në Qarkun Elbasan përdorin drutë e zjarrit për t'u ngrohur, ndjekur nga gazi (13%) dhe më pas nga energjia elektrike (7%)²⁹.

Tabela. 18 Rezultatet e Censurit të Popullsisë dhe Banesave 2011

Popullsia banuese gjithsej	2,821,977
Popullsia banuese gjithsej e numëruar	2,800,138
Numri gjithsej i Njësisve Ekonomike Familjare	722,600

Burimi: INSTAT, 2011 (Censusi)

Tabela 19. Njësitë Ekonomike Familjare sipas llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohjen e zonës urbane dhe rurale

Lloji kryesor i energjisë së përdorur për ngrohje	Zona urbane dhe rurale		
	Gjithsej	Urbane	Rurale
Gjithsej	38,493	19,023	19,470
Dru	23,655	6,824	16,831
Energji elektrike nga rrjeti	3,183	2,918	265
Gaz	9,016	7,146	1,870
Lloj tjetër energjie (panel diellor, qymyr, naftë, etj.)	110	69	41
Pa ngrohje	2,529	2,066	463

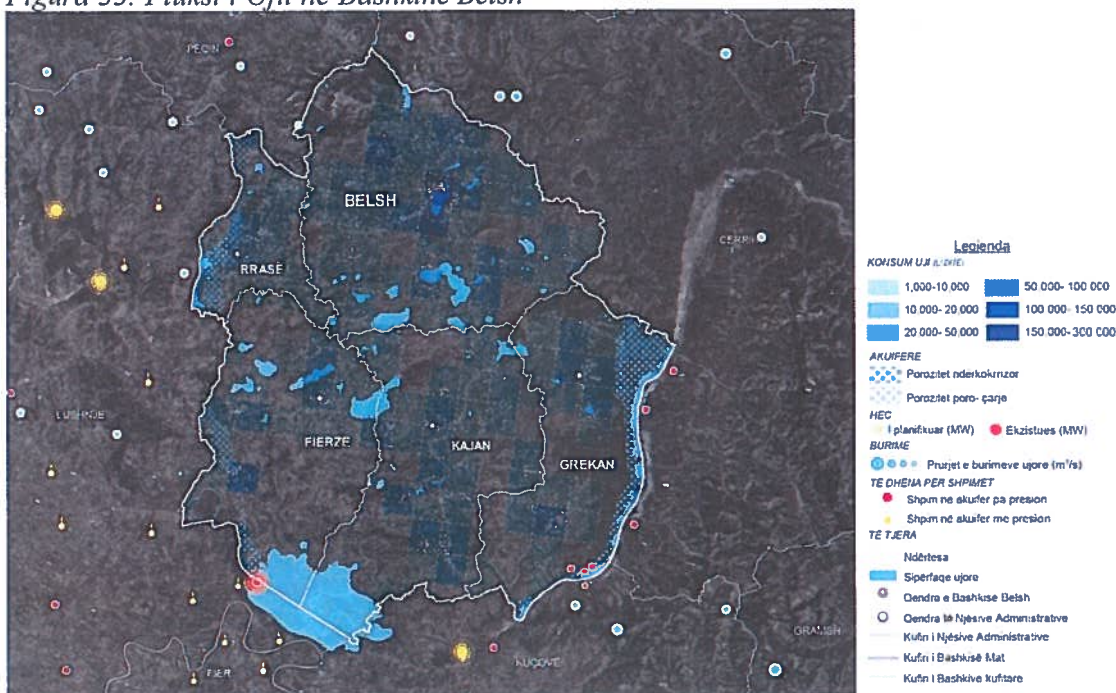
Burimi: INSTAT, 2011 (Censusi)

9.3 Fluksi i ujit

Fluksi i ujit tregon për bilancin e prodhimit të ujit nga burime sipërfaqësore dhe nëntokësore në territorin e Bashkisë Belsh dhe sasinë e konsumit të tij. Uji përdoret për qëllime teknologjike, për pirje, *imbotilim (uji i mbushur në shishe)*, dhe përdoret nga banorët, bizneset, industritë, institucionet etj. Për të bërë një llogaritje të përafërt të sasisë së ujit që ndodhet në organizmin urban (në këtë rast, territorin e Bashkisë Belsh) mund të marrim sasinë totale të ujërave në territor (burime sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe sasinë e përdorimit të ujërave. Sasia ujërave nëntokësore llogaritet nga burimet që shfrytëzohen në territor³⁰. Qyteti, zona industriale, zona ekonomike dhe tokat bujqësore, ku ndodhin zhvillimet më të mëdha shtrihen mbi shtresa nëntokësore ujëmbajtëse. Ujërat sipërfaqësore zënë një sipërfaqe prej 13.5 km² në të gjithë territorin e Bashkisë Belsh.

Figura 33. Fluksi i Ujit në Bashkinë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Në ujërat sipërfaqësore të Belshit bëjnë pjesë lumi Devoll, liqenet e shumta ndër të tjerë përmendim; të Thanës, Seferanit, Belshit dhe Merhojës si dhe të gjitha kanalet ujitëse. Territori i Belshit është i pasur me ujëra nëntokësore. Njësitë administrative Rrasë, Fierzë dhe Grekan, zonat ekonomike dhe industriale shtrihen mbi akuiferë me porozitet ndërkorrizore dhe përcjellshmëri uji shumë të lartë. Burimet e ujërave nëntokësore ndodhen kryesisht në këto shtresa nëntokësore. Edhe shpimet janë bërë në këto shtresa. Prurja mesatare që shfrytëzohet nga burimet ujore është 8 - 33 l/sek. (Harta Hidrografike, Shërbimi Gjeologjik Shqiptar - SHGJSH)³¹.

Për të kuptuar përdorimin e ujit nga qytetarët dhe bizneset, i referohemi studimit të sistemit të furnizimit me ujë të pijshëm dhe të largimit të ujërave të zeza. Nga të dhënat e marra nga ndërmarrja e ujësjellës-kanalizimeve, Bashkia e Belshit ka mbulim relativisht të mirë të shërbimit të ujësjellësit. Ndonëse të gjitha njësitë administrative iu ofrohet shërbimi i ujësjellësit, mbeten ende disa fshatra të cilët nuk mbulohen nga ky shërbim. Në zonat që nuk ofrohet ky shërbim, banorët e sigurojnë ujin nëpërmjet puseve individuale, burimeve ose krojeve malore. Sistemi i furnizimit me ujë të pijshëm UK Belsh, shfrytëzon pellgjet ujëmbajtëse nëntokësore përgjatë lumit Devoll në Grekan. Sasia totale e ujit që shfrytëzohet nga ky pellg është 236 m³/orë. Për të llogaritur konsumin e ujit të pijshëm në nivel bashkie jemi mbështetur në të dhënat UK Belsh dhe në të dhënat e INSTAT, Censuri 2011 (Grid) për popullsinë, \ numrin e banorëve për çdo km² në të gjithë territorin e Bashkisë Belsh. Konsumi mesatar ditor i ujit të pijshëm për konsumatorët familjarë (banorë) është 100 litra/banorë/ditë.

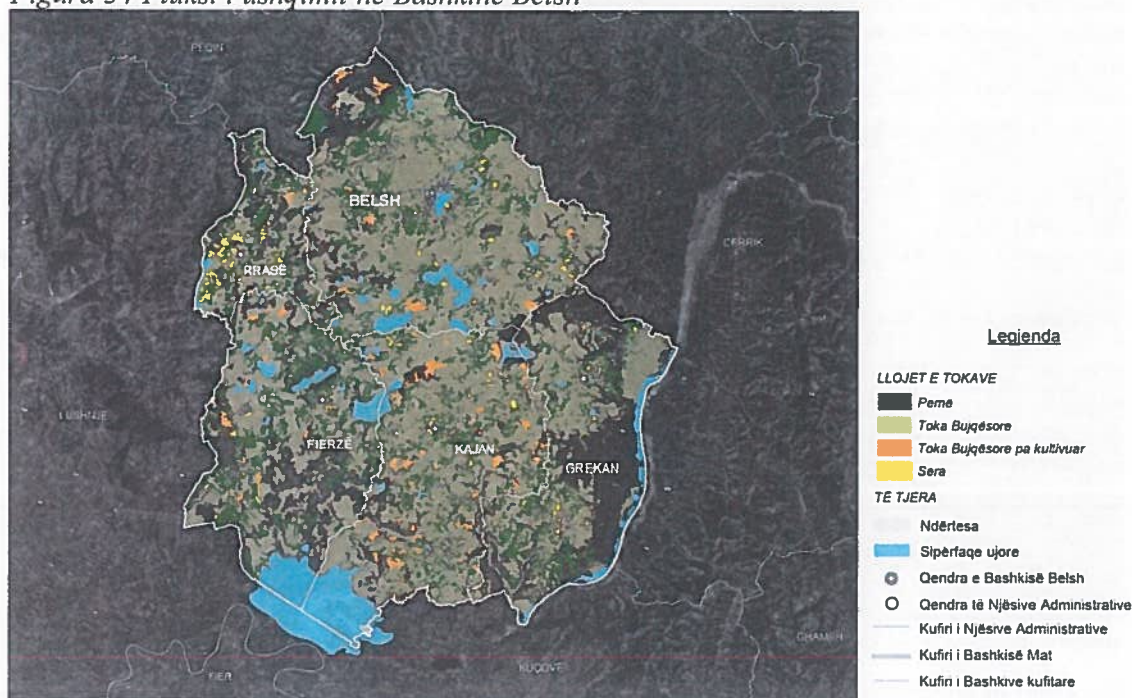
9.4 Fluksi i ushqimit

Fluksi i ushqimit analizon të dhënat për importin, prodhimin, përpunimin, konsumin, humbjen dhe eksportin e ushqimeve. Për sa i përket fluksit të ushqimit në Bashkinë Belsh, analizojmë të dhënat bujqësore dhe blegtorale, që prodhohen në territor, pasi zënë një peshë kryesore në fluksin e ushqimit. Importet realizohen në nivel kombëtar dhe nuk ka shifra të sakta për

përthithjen e tyre në nivel vendor. Të dhënat për përthithjen e produkteve bujqësore dhe blegtorale janë në nivel qarku.

Figura 34 Fluksi i ushqimit në Bashkinë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Në këtë rast për të llogaritur fluksin e ushqimit mund të fokusohemi më tepër në të dhënat mbi produktet bujqësore dhe blegtorale si dhe infrastrukturën ndihmëse, siç janë pikat e grumbullimit dhe të përpunimit të këtyre produkteve, sasinë e produkteve që shkon në treg dhe sasinë e produkteve që shkon për eksport.

Sipas të dhënave të Bashkisë Belsh, në territorin e kësaj bashkie prodhohen prodhime bujqësore (kryesisht drufrutorë) dhe blegtorale që ndikojnë në zhvillimin ekonomik. Toka bujqësore në Bashkinë Belsh zë një sipërfaqe prej 13,353 ha, ndërsa zona natyrore dhe ajo bujqësore e pa kultivuar, e cila mund të përdoret për mbjelljen e pemëve frutore, zë një sipërfaqe prej 4,239 ha. Kjo tregon që Bashkia Belsh ka territor të përshtatshëm për kultivimin e pemëve frutore dhe të perimeve të ndryshme. Për të llogaritur fluksin e ushqimit janë përdorur të dhënat të INSTAT (prodhimet) dhe të dhënat e Ministrisë së Bujqësisë, Zhvillimit dhe Administrimit të Ujërave (sasia që shkon në treg dhe eksport).

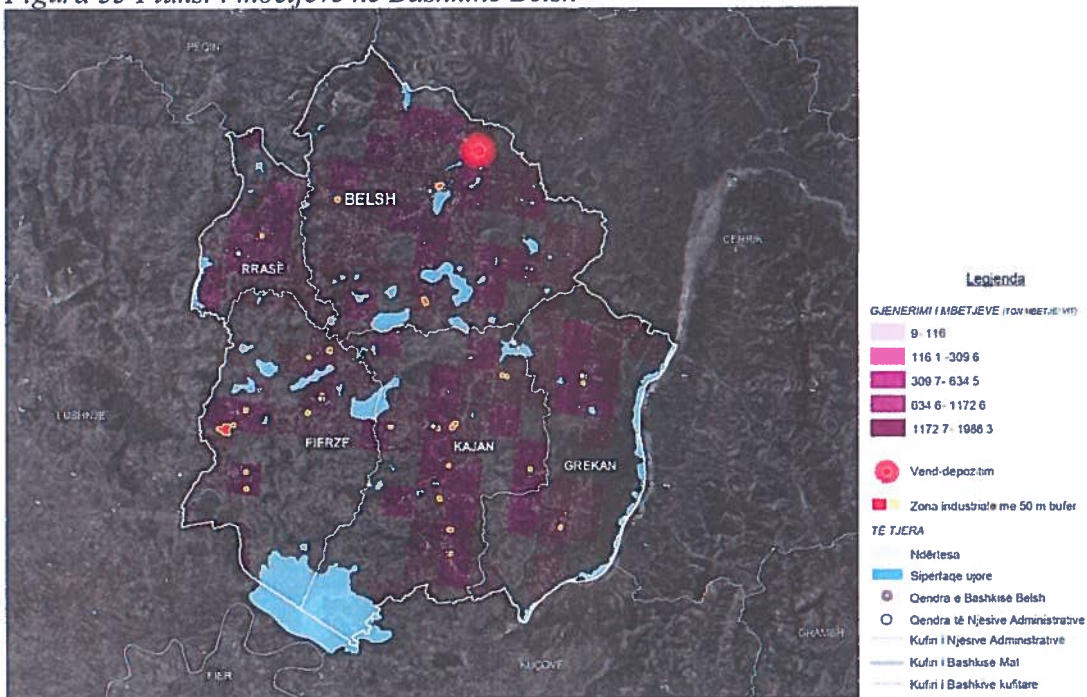
Fluksi i ushqimit është realizuar vetëm për disa kultura, pasi të dhënat nuk janë të plota dhe nuk mund të kuptohen hyrjet dhe daljet. Sasia e produkteve që konsumohet (treg dhe eksport) është më e lartë se sasia e produkteve që prodhohen në territorin e Bashkisë Belsh. Kjo ndodh sepse një pjesë e produkteve që konsumohen nuk prodhohen në territorin e Belshit. Arsye tjetër është se burimi i të dhënave është i ndryshëm. Prodhimet janë përcaktuar nga INSTAT, ndërsa të dhënat për treg dhe eksport janë marrë nga Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave.

9.4.1 Fluksi i mbetjeve

Fluksi i mbetjeve analizon sasinë e mbetjeve që importohen, prodhohen, riciklohen dhe përpunohen. Shërbimi i grumbullimit të mbetjeve urbane ofrohet për territorin e qytetit. Edhe në këtë territor shërbimi ofrohet në nivelin 60-70%. Vend-depozitimi i mbetjeve në Belsh ndodhet 2 km larg qendrës në pjesën veriore të qytetit.

Figura 35 Fluksi i mbetjeve në Bashkinë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Ky vend-depozitim është klasifikuar si jo sanitar, mbetjet të cilat depozitohen aty janë mbetje të ngurta urbane, por edhe mbetje të tjera. Në territorin e Bashkisë së Belshit operon një i cili është në pronësi të Bashkisë. Ndërsa kontenierët/kazanët në të gjithë territorin e bashkisë ka një shifër prej 233 kazanë 1000 litërsh. Aktualisht Bashkia Belsh numëron 8888 familje dhe për çdo 38 familje është vendosur një kosh. Për të llogaritur gjenerimin e mbetjeve urbane në territorin e Bashkisë Belsh, jemi mbështetur sërish në rrjetin e INSTAT për të dhënat e popullsisë në çdo km². Sasia mesatare e mbetjeve që gjeneron një person në ditë është 0.7 kg. Sasia më e madhe e mbetjeve të gjeneruara ndodh normalisht në zonat më të populluara, siç është qyteti i Belshit. Sasia e gjeneruar në zonën urbane të qytetit të Belshit arrin në vlerën 8609.2 kg/ditë. Ndotja që i'u shkaktohet ujërave nëntokësore nga mbetjet urbane është e lartë për shkak të depërtimit të lëngut të ndotur të mbetjeve nga vend depozitimi (jo sanitar) i vendosur pranë shtratit të lumit, pra në zonën ku akuiferi afrohet maksimalisht me sipërfaqen e tokës.

Po ashtu, shpimet për puse dhe gropa septike në territor ulin nivelin e filtrimit të ndotjes para mbërritjes në shtresat nëntokësore dhe rrisin ndotjen në ujërat nëntokësore. Procesi i riciklimit është i komplikuar për arsye se mbetjet nuk ndahen që në burim dhe nuk ka stimul për realizimin e këtij procesi.

9.5 Përfundime

Sasia e energjisë së konsumuar për ngrohje në rang Qarku është e lartë, ku 77% e NjFE-ve, përdorin drutë e zjarrit për t'u ngrohur, 13 % përdorin gazin dhe 7% përdorin energjinë elektrike. Nëse përdoren të gjitha burimet alternative të energjisë, do të kemi një konsum më të ulët të energjisë që përftohet nga drutë e zjarrit apo energjia elektrike. Belshi ndodhet ndërmjet izolinave 1,450-1,550 kW/m, energji potenciale për t'u përdorur për ngrohjet e banesave. Energjia e eksportuar në nivel kombëtar përbën vetëm 8,6% të energjisë së importuar. Ky është një tregues që përveç humbjeve në rrjet, burimet alternative të energjisë nuk shfrytëzohen. Sistemi i furnizimit me ujë mbulon 100% të popullsisë në qytetin e Belshit, por ky shërbim nuk shtrihet në të gjithë territorin e bashkisë. Sistemi i furnizimit me ujë është

pjesërisht konvencional (kryesisht në zonën urbane dhe një pjesë në zonat rurale). Ky sistem duhet të shtrihet në zonat ku mbulimi me ujë është problematik (ofrohet shërbimi pjesërisht ose nuk ofrohet fare), ndërsa një pjesë (në rastet kur është e mundur) mund të përdoren pusët. Kërkesa aktuale për ujë në Bashkinë Belsh është 180.7 m³/orë, ndërkohë që sasia e ujit të prodhuar është 120 m³/orë. Ky është një tregues i kapaciteteve të ulëta prodhuese të ujit të pijshëm.

Një menaxhim më i mirë i ofrimit të shërbimit do të sigurojë ujë të pijshëm në të gjithë territorin e Bashkisë Belsh. Zona ujëmbajtëse shtrihet përgjatë Lumit Devoll në njësinë administrative Grekan, ku ndodhin edhe pus shpimet në akuifer. Kjo rrit mundësinë e ndotjes së ujërave nëntokësore dhe ndotjes së tokës. Fluksi i ushqimit tregon që në territorin e Belshit produktet bujqësore që kanë prodhime të larta janë drithërat, perimet, foragjerët dhe drufrutorët. Sipas Ministrisë së Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, kulturat më të përshtatshme bujqësore janë: drithërat, perimet e serave, fasulet, duhani, foragjerët, drufrutorët (vreshta, ullinj, pjeshkë). Prodhimin më të lartë nga produktet blegtorale e ka qumështi.

Analiza SWOT

○ Pika të Forta

- Reforma territoriale, Bashki më e madhe;
- Vazhdimësi institucionale dhe eksperiencia ndër vite;
- Diversitet i elementeve natyrore;
- Vendodhja e përshtatshme gjeografike (pllaja e Dumresë);
- Ndërtimi i rrugës që lidh Belshin me Lushnjën dhe Elbasanin;
- Ekzistencave e rrugëve lidhëse brenda qendrave administrative të bashkisë dhe fshatrave përkatës;
- Afërsia me Aeroportin e Tiranës dhe Portin e Durrësit;
- Afërsia dhe aksesueshmëria e mirë me Elbasanin dhe Lushnjën;
- Boniteti i lartë i tokave bujqësore;
- Toka bujqësore në përgjithësi është ruajtur nga zhvillimi urban;
- Bujqësia është sektori kryesor ekonomik në zonë dhe fokusi kryesor i Bashkisë për gjenerimin e të ardhurave;
- Diversifikimi i produkteve bujqësore;
- Duhani, ullishtet dhe vreshtaria janë të zhvilluara;
- Afërsia me qendra të rëndësishme urbane dhe bujqësore si Elbasani, Lushnja dhe Tirana.
- Shpërndarja e shkollave 9-vjeçare dhe të mesme në të gjithë territorin e Bashkisë;
- Ansambli popullor i cili përfaqëson Belshin në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar;
- Shkolla profesionale në Elbasan dhe në Lushnjë;
- Prania e 85 liqeneve me origjinë karstike;
- Larmishmëria e elementeve natyrore dhe peizazhistike;
- Prania e specieve të rralla të peshqve në liqene;
- Prania e disa liqeneve që janë shpallur si monumente natyrore: Seferani, Merhoje etj.;
- Bujqësia dhe Peizazhi Bujqësor;
- Mosha mesatare e popullsisë tregon për popullsi të aftë për punë;
- Numër i konsiderueshëm të rinjsh dhe popullsisë së gjinisë femërore;
- Hapësirë për të integruar këto dy grupe të popullsisë;
- Bashkia ka nisur të mendojë për programe dhe politika për të përmirësuar situatën.

○ Pikat të Dobëta

- Mungesa e kapaciteteve njerëzore në stafin e Bashkisë;

- Mungesa e dokumentave të planifikimit strategjik, të përdorimit të tokës;
- Financat e bashkisë janë të ulëta;
- Marketim jo i mirë i Bashkisë në nivel kombëtar;
- Mungesa e pronave publike nga ana e Bashkisë.
- Mungesa e organizimit të transportit ndër-urban;
- Një pjesë e madhe e fshatrave nuk kanë lidhje direkte me qendrat kryesore administrative dhe infrastruktura rrugore është e dobët;
- Furnizimi me ujë të pijshëm bëhet vetëm për një pjesë të popullsisë;
- Pjesa më e madhe e rrugëve brenda qytetit të Belshit janë të pashtuara;
- Mungesa e kanalizimeve për ujërat e zeza;
- Rrjeti i KUZ i qytetit të Belshit derdhet në liqen;
- Përfshirja e komunitetit dhe grupeve të interesit në qeverisje është e vogël.
- Mungesa e një pike grumbullimi për produktet bujqësore;
- Mungesa e infrastrukturave të nevojshme për mirëfunksionimin e sektorit bujqësor;
- Sistemi vaditës është i amortizuar dhe pjesë- pjesë nuk ekziston;
- Mungesa e PPP për bujqësinë;
- Sipërfaqe të mëdha tokash të papunuara;
- Interesi i të rinjve për specializim në bujqësi është në rënie;
- Mekanizim dhe teknologji e vogël në përdorim për bujqësinë;
- Mungesa e qendrave të specializuara për ngritjen e kapaciteteve & trajnimin në bujqësi;
- Mungesa e tregjeve;
- Mungesa e interesit në arsimim;
- Mungesa e aktiviteteve kulturore për të gjitha grupmoshat, gjinitë dhe grupet e interesit;
- Mungesa e strukturave të cilat ofrojnë mundësi të ndryshme argëtimi;
- Gjendja e shkollave në territorin e bashkisë nuk është në kushtet e përshtatshme;
- Gjendje jo e mirë e objekteve ekzistuese kulturore;
- Marketim i dobët i produktit turistik vendas;
- Infrastruktura e dobët për të arritur në destinacion;
- Mungesa e guidave turistike dhe sinjalistikës përkatëse;
- Mungesa e bujtinave për të promovuar vlerat e zonës;
- Mungesa e promovimit të pikave potenciale turistike;
- Mos ekzistenca e info-point;
- Personel jo i kualifikuar vendas për ofrimin e guidave turistike;
- Mungesë e zyrës përkatëse në Bashki, që adreson çështjet gjinore;
- Mungesë programesh dhe fondesh për këto çështje;
- Numër në zvogëlim i organizatave që operojnë në Bashki;
- Infrastruktura e dobët lidhëse ndërmjet zonave nxit uljen e pjesëmarrjes së këtij grupi në jetën sociale;
- Si rrjedhojë, segregim (të rinjve dhe femrave);
- Mungesa e diversifikimit të ekonomisë, krijon pak hapësirë për integrimin e femrave dhe të rinjve;
- Rol relativisht i dobët i Qendrave Kulturore, në aktivizimin e të rinjve dhe organizimin e aktiviteteve (mungesë programesh e aktiviteteve të vazhdueshme);
- Mungesa e aktiviteteve dhe hapësirave të dedikuara dhe gjithëpërfshirëse për ndërveprim social.

- **Mundësitë**
- Bashkëpunim i dyanshëm me qeverinë qendrore për zhvillimin e zonës;
- Fondi i Zhvillimit të Rajoneve;
- Përpilimi i planeve të përgjithshme dhe planeve të veprimit për një zhvillim më efikas të bashkisë në të ardhmen;
- Planifikim i Integruar dhe Gjithëpërfshirës.
- Ndërlidhja e shpejtë me Belshin;
- Ofrimi i infrastrukturës për ujin e pijshëm;
- Infrastruktura inovative për menaxhimin e ujërave të zeza;
- Planifikim i Integruar dhe Gjithëpërfshirës;
- Afërsia e njësive ndërmjet tyre që sjell lehtësi në bashkëpunim;
- Ekzistenca e fondeve kombëtare dhe ndërkombëtare për subvencionimin e bujqësisë;
- Mundësi për krijimin e brandeve të ndryshme për duhanin, verën, rakinë dhe ullirin duke qenë se zona është e pasur me vreshta dhe ullishte;
- Agroturizmi si një mundësi për të shtuar vlerën e produkteve bujqësore;
- Ekzistenca e moshave të reja dhe integrimi i tyre në aktivitete social-kulturore;
- Përfshirja e gjinisë femërore në prodhimin e produkteve bujqësore dhe artizanale;
- Ngritja e kapaciteteve tek të rinjtë me anë të edukimit dhe Qendrave Multi-funksionale.
- Mundësia për të zhvilluar agro-turizmin në zonë;
- Ekzistenca e projekteve dhe fondeve për zhvillimin e agro-turizmit;
- Mundësi për të rinjtë dhe te rejat e zonës të punësohen në sektorin e turizmit duke ofruar guida turistike;
- Angazhim më i madh i Bashkisë, duke krijuar strukturat përkatëse në administratë dhe duke hartuar programe të posaçme për rritjen e integritetit të të rinjve dhe gjinisë femërore;
- Rivitalizimi i Qendrës Kulturore me qëllim gjithëpërfshirjen sociale me fokus të veçantë tek problemet gjinore dhe të rinjtë;
- Aplikimi i politikave mbështetëse për diversifikimin e ekonomisë e punësimit, duke rritur përfshirjen e grave e të rinjve;
- Gjithëpërfshirja përmes aktiviteteve artistike e sportive më të shpeshta dhe të strukturuar;
- Përdorimi i Qendrave Kulturore, si qendra komunitare, me fokus gjithëpërfshirjen sociale, sidomos të femrave dhe të të rinjve.
- **Rreziqet**
- Bashkëpunimi midis Bashkisë dhe Njësive Administrative;
- Financat e Bashkisë;
- Kriza Ekonomike;
- Konkureshmëria e Lartë e zonave me potenciale të ngjashme.
- Mungesa e financave të përshtatshme;
- Mos përfshirja e komunitetit në proceset e planifikimit;
- Humbja e besimit në qeverisje dhe në planifikim;
- Disbalanca në shfrytëzimin e burimeve natyrore ujore për prodhimin e kulturave bujqësore;
- Ndotja e burimeve ujore;
- Migrimi i popullsisë;
- Konkurenca nga tregje të tjera të rëndësishme;
- Largimi i të rinjve për shkollim në qytete të tjera Brenda ose jashtë Shqipërisë;

- Segregimi Social i grupeve të ndryshme shoqërore;
- Rënia e nivelit të frekuentimit të shkollave. Hedhja dhe shumimi në liqene i specieve të ndryshme rrezikon të zhduk speciet e rralla;
- Ndotja e liqeneve;
- Dëmtimi i peisazhit;
- Konkurenca nga vende të tjera.
- Rritje e segregimit të grupeve të popullsisë (përgjithësisht të rinjtë dhe femrat);
- Largim i popullsisë;
- Theksimi i ndarjes gjinore mos përfshirja e femrave në aktivitete e punësim.

10 Konkluzione dhe Rekomandime për Planin

Analiza e vendbanimeve

Analiza e shpërhapjes së popullsisë në Bashkinë Belsh e fokusuar në tre periudhat kryesore para viteve '88, '88-2007 dhe 2008-2015, tregon disa rezultate që shkojnë sipas trendeve në pjesën tjetër të vendit. Para viteve '90 njësitë administrative me sipërfaqen më të madhe të vendbanimeve në territorin e Bashkisë rezultojnë sërish Belshi. Ndërsa sipërfaqen më të vogël e regjistrojnë Rrasë dhe Fierzë. Gjithashtu edhe për periudhën 1988-2007 Nj. A Belsh rezultojnë të ketë sipërfaqen më të madhe. Gjatë kësaj periudhe vihet re një shtim i vendbanimeve në Fierzë dhe Rrasë. Nga viti 2007 deri në vitin 2015 ka ndryshime të theksuar në statistika. Të gjitha njësitë pësojnë një dyfishim të sipërfaqes të përgjithshme të tyre, por sërish Nj. A Belsh mbetet njësi më e madhe ndërsa Nj. A Rrasë më e vogla.

Ndryshimet e ndodhura pas viteve '90 lidhen me përmbyshjen e sistemit totalitar para këtyre viteve, pasi kemi lëvizjen e lire të popullsisë. Popullsia është shpërngulur nga zonat e thella malore drejt qendrave kryesore të cilat ofrojnë relief më të përshtatshëm dhe më të urbanizuara.

Analiza hidrogeologjike dhe hidrografike

Nga studimi i problematikës gjeologjike në rajonin e bashkisë Belsh që përfshin ndërtimin gjeologjik, kushtet gjeologo-inxhinierike, faktorët e rrezikut gjeologjik, karakteristikat e akuiferëve e resurset dinamike të ujrave nëntokësorë por dhe sipërfaqësorë dhe praninë e gjeomonumenteve mund të nxjerrim këto përfundime:

- Në këtë rajon formacionet litologjike më të vjetra janë ato të Trisasikut që përfshijnë depozitimet evaporitike të diapirit të Dumresë. Në rajon shfaqen depozitime flishoidale të Oligocenit të poshtëm, të mesëm dhe të sipërm, depozitime të Miocenit, depozitime të Pliocenit të poshtëm, formacioni Helmesi e të sipërm formacioni Rrogozhina dhe depozitime kuaternare të Pleistocen-Holocenit dhe të Holocenit.
- Në pikëpamje të klasifikimit gjeologo-inxhinierik, formacionet e Holocenit klasifikohen si dhera me kohezion, ato të Pleistocen-Holocenit klasifikohen si shkëmbinj të butë, ndërsa pjesa tjetër, evaporitet dhe flishet futen në shkëmbinj të fortë.
- Rajoni fushor i Belshit përfshihet në sektori pa zhvillim të fenomeneve të rrezikut gjeologjik, i cili përputhet me njësinë fushore, me pjerrësi trojesh jo më të madh se 2°. Këtu nuk priten zhvillime të elementeve të rrezikut gjeologjik. Konsiderohet si një sektor i qetë dhe jo kërcënues ndaj ndërtimeve që kryhen në të.
- Megjithatë duhet marrë parasysh rreziku sizmik e deri diku ai i zhvillimit të karstit në hapësirën mes liqeneve të Belshit.

- Duhet patur kujdes shmangia e ndërtimeve në pjesët ku rrjedhin lumenjtë, brigjet e liqeneve apo aty ku ka shpate të pjerrëta dhe formacione flishoidale, pasi këtu shtohet mundësia e rritjes së rezikut gjeologjik.
- Për ndërtimet që kryhen në zonën më kodrinore të rajonit duhet të bëhen studime gjeologo-inxhinierike më të hollësishme.
- Studimet gjeologo-inxhinierike edhe pse të thjeshta duhet të marrin në konsideratë parametrat gjeoteknike të shtresave të tokës dhe rrezikun sizmik.
- Zona përfshihet në rajonizimin sizmik VIII ballë, çka e ekspozon ndaj një rreziku sizmik të lartë. Shkaku kryesor për këtë është afërsia me thyerjen Vlorë – Elbasan – Shkup.
- Bazuar në këto që u thanë më sipër plani mund të parashikojë ndërtime jo shumë të larta në këtë zonë, maksimumi i të cilave këshillohet të mos i kalojë 4-5 kate për zonën fushore.
- Duke marrë parasysh se në këtë rajon gjenden disa gjeomonumente lokale, mes tyre Liqenet e Belshit me potencial të zhvillimit turistik, rekomandohet që ndërtimet në atë hapësirë zona të jenë më ulëta, dhe jo me përqëndrim të lartë, për të mos prishur peizazhin.
- Për nga pikëpamja e mineralmbajtjes, kemi shfaqje tufesh, gipsesh dhe kripe guri.
- Formacionet litologjike, përsa i përket ujëmbajtjes, në pjesën dërrmuese përfshihen në grupin e jo akuiferëve. Burimet ujore sipërfaqësore i përkasin kryesisht Liqeneve të Belshit.

Pozicionimi dhe elementët e fortë në territor

Bashkia Belsh ka një pozicion gjeografik të favorshëm, e ndodhur që në antikitet në kryqëzim të rrugëve kryesore. Distanca me qytetet e mëdha janë të favorshme dhe në rrugë me cilësi të mira.

Terreni i bashkisë përbën elementin më të fortë. Tokat bujqësore janë pjellore dhe sasia e madhe e liqeneve, së bashku me klimën e butë, ndikojnë në zonë të përshtatshme për rritjen e shumë kulturave bujqësore me prodhimtari të madhe. Gjithashtu nuk mungojnë elementet me vlera turistike, si ato natyrore dhe kulturore.

Rëndësia në Territor

Bashkia Belsh ka një sërë pontencialesh të rëndësisë së veçantë kombëtare të cilat gjenden brenda territorit të saj. Gjithsesi, këto elementë nuk shfrytëzohen në mënyrën e duhur për të rritur të ardhurat ekonomike të banorëve. Veçanërisht, monumentet e kulturës nuk kanë akses të mirëfilltë dhe i mungon promovimi. Gjithashtu, edhe potencialet natyrore nuk kanë një akses të mirë si dhe nuk kanë infrastruktura mbështetëse të cilat të lejojnë zhvillimin e turizmit.

Burimet Ujore dhe Basenet

Belshi dallohet për terrenin fushor dhe klimën e butë të cilët kanë favorizuar zhvillimin e sektorit të bujqësisë ndër vite dhe e kanë shndërruar atë në një ndër territoret më të rëndësishme për prodhimin e drithërave në vendin tonë. Bujqësinë e ka favorizuar edhe rrjeti i gjerë i kanaleve vaditëse-kulluese i cili ka bërë të mundur kultivimin e bujqësisë intensive përgjatë gjithë vitit. Këtij rrjeti i shtohet edhe lumi Devoll, i cili përshkon territorin e bashkisë në pjesën jug-lindore të saj.

Ndërsa nga njëra anë Belshi ka këto burime natyrore që ndikojnë drejtpërdrejtë në zhvillimin e vendit, nga ana tjetër, shumë nga këto burime kanë nevojë për mbrojtje, mirëmbajtje dhe investim. Siç edhe u theksua më sipër, nevojitet monitorimi i ujërave të liqeneve të cilat janë të rëndësishme edhe për Belshit, në mënyrë që të nxirren në pah problematikat kryesore të cilat vijnë si pasojë e mungesës së politikave për mbrojtjen e burimeve natyrore dhe liqeneve nga aktivitetet njerëzore. Meqenëse ujërat e liqeneve në Bashkinë Belsh përdoren edhe në bujqësi, është e nevojshme që ujërat e tyre të monitorohen më tej për të përcaktuar nëse janë të përshtatshme për ujitje.

Përdorimi i ujërave për bujqësi rrezikon shëndetin e njeriut nëpërmjet konsumit të frutave perimeve të ndotura me ujë të liqeneve gjatë kultivimit. Në qoftë se nuk merren masa për uljen e ndotjes së ujërave të Semanit, nga një burim uji për bujqësinë, Semani mund të kthehet në një faktor rreziku për cilësinë e produkteve bujqësore dhe shëndetin e njeriut. Si rrjedhojë, është e nevojshme që Bashkia të ndërmarrë projekte që synojnë uljen e ndotjes në lumë si projekte për parandalimin e derdhjes së ujërave të ndotura në lumë, të mbetjeve industriale, dhe të të gjitha aktiviteteve që ndikojnë në ndotjen e ujërave të tij, duke përfshirë edhe ndotjen e ujërave nga inputet bujqësore nëpërmjet përdorimit eficient të tyre. Përveç ndotjes, është e rëndësishme që Bashkia të planifikojë projekte më përparësi për rehabilitimin e lumit, së bashku me projekte bashkëpunimi me bashkitë e tjera që preken nga Baseni i Semanit për menaxhimin e integruar të këtij baseni.

Burimet ujore nëntokësore

Akuiferi ndërkokrrizor është burimi kryesor nëntokësor në Bashkinë e Belshit i cili shërben për furnizimin me ujë të popullsisë së bashkisë dhe fshatrave të ndryshme. Megjithatë, ky akuifer rrezikon ndotjen nga bujqësia, shkarkimin e ujërave të ndotura vend-depozitimi i mbetjeve dhe aktivite të tjera në bashki.

Ndërhyrjet e njeriut në vitet e fundit, pa marrë parasysh mbrojtjen e tyre, kanë ndikuar ndjeshëm në cilësinë e ujërave të këtyre akuifereve, duke shkaktuar ndotjen. Niveli i ndotjes ende nuk njihet me saktësi për shkak të mungesës së studimeve të nevojshme. Megjithatë, duke parë ndotjen e lumit Devoll nga derdhja e ujërave të ndotura urbane dhe industriale, rrjedh se akuiferi me porozitet ndërkokrrizor, i cili shtrihet nën luginën e Devollit mund të jetë i ndotur. Për më tepër, shtrirja e këtij akuiferi përkon me territorin e puseve të naftës në Kuçovë, e cila është cilësuar si një nga hot-spotet në vendin tonë. Ndotja e mundshme e këtij akuiferi nga industria e nxjerrjes dhe përpunimit të naftës, nuk përjashton edhe ndotjen e anës veriore të akuiferit në territorin e Belshit.

Për këtë arsye, rekomandohet marrja e masave për monitorimin e cilësisë së ujërave të akuiferëve me qëllim përcaktimin e llojit të përdorimit të ujërave të tij. Paralelisht, lipset që Bashkia të ndërhyjë për identifikimin e burimeve të tjera ujore që mund të përdoren për furnizimin me ujë të banorëve në bashki dhe të investojë për ndërtimin e infrastrukturës së nevojshme për furnizimin e të gjithë popullsisë me ujë.

Toka

Bashkia e Belshit shtrihet në një zonë me reliev fushor e kodrinor, terren mjaft i përshtatshëm për bujqësi dhe aktivitete të tjera ekonomike. Problematikat që po hasen në zhvillimin e bujqësisë në Belsh lidhen kryesisht me degradimin e tokave për shkak të mungesës së mirëmbajtjes së sistemit të kullimit, ndotjes së tokës nga mbetjet dhe inputet bujqësore. Duke qenë e shtrirë në Ultësirën Perëndimore, Belshi përballet edhe me nevojat e një rrjeti të përshtatshëm ujitës-kullues.

Për të rritur prodhimin bujqësor në territorin e Bashkisë Belsh pa cënuar qëndrueshmërinë e tokave, kërkohet që Bashkia të ofrojë shërbimin e agronomisë nëpër fshatra bujqësore. Duke u

ofruar këtë informacion bujqëve, kjo i ndihmon ata që të shtojnë prodhimin bujqësor nëpërmjet praktikave moderne bujqësore edhe në toka kodrinore. Me qëllim shmangien e degradimit të mëtejshëm të tokës bujqësore dhe jo bujqësore, nevojitet që Bashkia të promovojë zhvillimin rural brenda territorit dhe të garantojë zhvillimin e një bujqësie më të qëndrueshme nëpërmjet praktikave prodhuese të qëndrueshme që respektojnë mjedisin, siç është e përcaktuar në Politikën e Përbashkët për Bujqësinë të BE-së³².

Njëkohësisht, rekomandohet që Bashkia të hartojë planin e zhvillimit territorial duke patur parasysh parimin e mbrojtjes së tokës bujqësore (shndërrimin e tokës bujqësore në truall vetëm në raste kur janë konsumuar të gjitha mundësitë e tjera). Me qëllim shmangien e rrezikut që mund t'u kanoset banorëve të Bashkisë nëpërmjet konsumit të produkteve ushqimore të kultivuara në toka të ndotura, rekomandohet që përreth dhe në brendësi të zonave të ndotura në territorin e Bashkisë, të kryhen studime që synojnë përcaktimin e nivelit dhe shtrirjes gjeografike të ndotjes dhe të merren masa e nevojshme për rehabilitimin e tyre.

Demografia

Bashkia e Belshit në 1 janar 2017, regjistroi një numër popullsie rezidente prej 19 mijë banorë, prej të cilëve 9,37 mijë meshkuj dhe 9,33 mijë femra. Sipas shpërndarjes urban/rurale rreth 45% e popullatës së bashkisë klasifikohet si popullsi urbane dhe diferenca prej 55% si popullsi rurale.

Sipas strukturës moshore rreth 70% e popullatës së bashkisë, i përket grupmoshës (15-64) vjec dhe 20% grupmoshës (0-14) vjec, tregues këta që demonstrojnë se popullata e bashkisë ka potenciale të larta të popullsisë ekonomisht aktive, përfshirja e të cilëve në tregun e punës do të ndikojë ndjeshëm në rritjen e performancës ekonomike dhe mirëqënien e popullatës. Struktura aktuale demografike e popullsisë rezidente si dhe mosha mesatare e saj relativisht e re tregojnë së popullsia e zonës është akoma e re.

Procesi i vazhdueshëm i emigrimit, ritmet e larta të migrimit të brëndshëm si dhe rënia e lindshmërisë e vdekshmërisë, kanë ndikuar jo vetëm në rënien e numrit të popullsisë por edhe në ndryshimin drastik të strukturës demografike të popullatës së bashkisë Belsh.

Një faktor shumë i rëndësishëm në përcaktimin e stokut neto të popullatës së qarqeve/bashkive është edhe migrimi i brëndshëm i popullsisë, pra lëvizjet e popullatës nga një qark/bashki në tjetrin. Trendi i deritanishëm vlerëson se rreth ¼ e popullsisë është pakësuar vetëm për efekt të faktorit të migrimit të brëndshëm.

Sipas projeksioneve të popullsisë-skenari i rritjes së mesme- popullsia e qarkut/bashkisë do të pësojë rënie, me një ritëm mesatar vjetor rënie të vlerësuar me rreth 1.3% dhe si faktor kryesor mendohet të jetë migracioni i brëndshëm.

Popullsia rezidente e bashkisë Belsh, deri në vitin 2021, do të performojë tregues të varësisë totale të ulët, duke ruajtur të ashtuquajturin fenomenin e “dividentit demografik”.

Për të përfituar nga ky “divident demografik”, kërkohen politika të bashkërenduara në nivel qëndror e lokal, për të mundësuar, arsimimin, trajnimin dhe përfshirjen në tregun e punës të kësaj kategori të popullatës, me qëllim rritjen dhe përmirësimin në vazhdimësi të mirëqënies së saj dhe komunitetit në tërësi.

Pyjet dhe Peizazhi

Mirëadministrimi i Pyjeve dhe Kullotave nga Bashkia Belsh, sigurimi në realizimin e reformës së decentralizimit të kompetencave në administrimin e pyjeve dhe kullotave publike dhe dixhitalizimi i hartave të fondit pyjor nën administrim mbeten pikënisjet drejt suksesit për përmirësimin e gjendjes aktuale të pyjeve. Njësitë Administrative, nëpërmjet planeve të manaxhimit të pyjeve dhe kullotave mund t'i ofrojnë banorëve të tyre mundësi punësimi në periudha kur ka aktivitete të punimeve pyjore. NjA-të, nëpërmjet mbjelljes dhe rimbjelljes së drunjëve të lartë mund të përfitojnë më shumë të ardhura, mbështetje financiare në realizimin e projekteve, si dhe të ardhura të vazhdueshme e të sigurta nga shitja e kapaciteteve të lira të karbonit.

Për ruajtjen dhe mbarështimin e fondit pyjor e kullosor në territorin e Bashkisë së Belshit rekomandohet të merren një sërë masash, disa prej të cilave mund të jenë:

- Hartimi i një Plani Veprimi për rehabilitimin e sipërfaqeve të djegura ose djerrë që nuk kanë mundësi të ripërtëriten në mënyrë natyrore.
- Marrja e masave paraprake për parandalimin e fenomeneve të zjarrit, si: ndërgjegjësimin e komunitetit, ndërtimin e brezave mbrojtës, vënien para përgjegjësisë të të gjithë kundërvajtësve që shkaktojnë zjarret, shtrirjen e një sistemi lajmërimi zjarri etj.
- Mbajtja nën kontroll e sëmundjeve dhe e dëmtuesve, ku shkalla e prekjes është më e madhe se kufijtë kritikë të lejueshëm. Rëndësi të veçantë duhet t'i kushtohet zonave me shtrirje të mëdha bimësie dhe ruajtjes së bimëve shumëvjeçare.

Arsimi

Për sa i përket institucioneve të arsimit parashkollor në të gjitha NjA-të kemi mbulim të mirë me institucione duke i u referuar VKM 686 sipas numrit të popullsisë dhe rrezes së shërbimit duke patur parasysh që shumë nga objektet e arsimit të mesëm dhe 9-vjeçarë kanë kopshte ose çerdhe në brendësi të tyre.

Institucionet e arsimit 9-vjeçar sipas VKM 686 respektojnë kriterin e popullsisë por jo të rrezes së shërbimit. Në këto raste në fshatrat ku nuk aksesohen mirë nga rrezet e shkollave 9-vjeçare duhet të sigurohet transporti për tek shkolla më e afërt. Raste të tilla janë Fshatrat Hysaj dhe Stanaj në NjA Belsh, Gur i Bardhë në NjA Rrasë dhe Gjiniuk, Lisaj dhe Turbull në NjA Kajan.

Përsa i përket institucioneve arsimore të mesme në total në bashkinë Belsh ndodhen 3 shkolla të mesme. Sipas VKM 686 kriteri i numrit të popullsisë përmbushet por nuk përmbushet kriteri i rrezes së shërbimit dhe aksesit me institucione të tilla.

Minimalisht nevojitet ndërtimi i një shkolle të mesme në NjA Kajan që aksesit ndaj shkollave të mesme të jetë maksimal ose të mundësohet transporti i nxënësve në shkollat më të afërta.

Shëndetsia

Shërbimi parësor shëndetësor në bashkinë Belsh mbulohet nga 30 qendra shëndetësore³³ të shpërndara në njësitë administrative sipas tabelës në vijim. Numri më i madh i qendrave shëndetsore verëhet në njësinë administrative Kajan me 11 qendra, ndërkohë që numri më i ulët konstatohet në njësitë administrative Fierzë, Rrasë e Grekan me respektivisht 4 qendra shëndetsore. Sipas VKM 686 numri i qendrave shëndetësore në raport me numrin e banorëve respekton standartet e planifikimit por është e rëndësishme të kuptojmë gjendjen fizike të

këtyre qendrave shëndetsore. Sipas të dhënave përveç 3 qendrave shëndetësore në NjA Rrasë të gjitha të tjerat kanë nevojë për rikonstruksion të plotë ose të pjeshëm.

Zhvillimi Bujqësor

Një nga sfidat e rëndësishme që has Bashkia Belsh për zhvillimin rural dhe bujqësor lidhet me terrenin dhe me numrin e popullësisë, që sa vjen e po ulet në zonat rurale. Megjithatë, përmirësimi i përdorimit të tokës do mundësonte punësim shtesë në këtë sektor në vitet e ardhshme. Ruajtja e tokës bujqësore është çështje kryesore e zhvillimit dhe aktiviteti bujqësor duhet të fuqizohet përmes aplikimit të bujqësisë organike, konsolidimit të produkteve bujqësore (në pamundësi të konsolidimit të fermave), rajonizimit të kulturave sipas territorit, ndërtimit të tregjeve rajonale dhe mbështetjes kombëtare për zhvillimin e bujqësisë dhe produktit shqiptar.

Gjatë viteve të fundit, në Belsh ka probleme të erozionit të tokës, ndotje të liqeneve, rreziqe të ujitjes me ujëra të ndotur. Nevojitet një harmonizim më i mirë në bujqësi dhe blegtori, duke rritur kapacitetin numerik të blegtorisë së paku edhe 10-15 % nga numri aktual. Menaxhimi i tokës bujqësore, përmirësimi i praktikave bujqësore që reduktojnë erozionin dhe rreziqe të tjera mjedisore.

Transporti

Trekëndëshi Papër- Cërrik- Belsh cilësohet si qendra gravitacionale e Shqipërisë. Rilindasi Naim Frashëri ka qënë një nga nismëtarët kryeqyteti i vendit të ndërtuhej në zonën Cërrik-Belsh. (Ing. Ngjeqari, 2006)

Bashkia Belshit ka akses të mirë me korridoret nacionale të vendit, ku ndodhet 30 min larg korridorit Pan European VIII (Paper) si dhe 30 min larg korridorit të Kaltër (Lushnje). Transporti ndërqytetas ka akses të mirë por sipas të dhënave të Bashkisë duhet të rekomandohen shtimi i linjave të tjera me disa qytete, duke iu referuar fluksit të lëvizjes. Transporti rrethqytetas mbulon pjesën më të madhe të bashkisë.

Nga të dhënat e INSTAT tregohet që 64 % e banoreve të bashkisë shkojnë në punë në kembë. Sot në bashkinë e Belshit ndodhen 3 stacione të transportit ndërqytetas dhe rrethqytetas dhe për ta bërë këtë shërbim më eficient do të propozohet ndërtimi i terminalit. Gjendja e infrastruktures rrugore është e dobët duke parë që vetëm 13.3 % e rrugëve në nivel bashkie janë të shtruar (Asfalt).

Periferialiteti

Si konkluzion të përgjithshëm mund të themi se mbulimi me shërbime publike i vendbanimeve në bashkinë Belsh është i kënaqshëm, më problematike gjendja paraqitet në NjA Rrasë ku rreth 15% e vendbanimeve përfshihen në kategoritë 3 dhe 4 të periferialitetit që kanë akses të dobët me shërbime publike. Në kuadër të zhvillimit të propozimeve të planit duhet marrë parasysh që këto zona të kenë akses të mirë ndaj shërbimeve publike në mënyrë që bashkia të ketë një mbulim sa më të mirë me shërbime publike.

Përdorimi i Tokës

Për sa i përket sistemeve territoriale në bashki vërehet se sistemi bujqësor ka përfshirjen më të madhe në territor me 65% të territorit. Sistemi natyror përfshin rreth 19% të territorit, Ujërat përfshijnë rreth 10 % të territorit sistemi urban përfshijnë rreth 3.06% të territorit si dhe sistemi infrastrukturor përfshin rreth 1.87% të territorit.

Zonat e sistemit bujqësorë kryesisht janë të shpërndara në të gjithë territorin dhe dominojnë në pjesën qendrore të bashkisë. Zonat e sistemit natyror kryesisht ndodhen në pjesën lindore të bashkisë në NjA Grekan si dhe në mënyrë të fragmentuar në NjA Fierzë. Sistemi Ujor përfaqësohet nga liqenet e Belshit si dhe nga zona e shtratit të Lumit Devoll në lindje të Bashkisë. Sistemi Urban përfshin të gjitha zonat urbane dhe është i shpërndarë kryesisht në mënyrë të njëtrajtshme në të gjithë territorin dhe është dominues në qytetin e Belshit. Sistemi infrastrukturor po ashtu është i shpërndarë në të gjithë bashkinë dhe përfshin të gjitha llojet e infrastrukturave.

Tipologjitë Hapsinore

Në nivel territorial, bashkia Belsh ka lidhshmëri mjaft të mirë. Sistemet kryesore të lidhjes së vendbanimeve janë Belsh-Shkozë-Pepë; Belsh-Zekth-Licaj; Belsh-Gradisht-Cepe-Hardhi-Fierzë-Cerragë-Kosovë; Belsh-Gradisht-Kuqollarë-Kajan-Turbull-Dragot dhe Belsh-Gradisht-Tafanaj-Hakal-Dushk, të cilat realizojnë lidhje rajonale dhe akses për vendbanime të tjera të shpërndara në korridorin kodrinor. Vlen për të vendosur hierarki dhe plotësueshmëri funksionesh mes këtyre sistemeve.

Fshatrat në bashkinë Belsh kanë kryesisht shtrirje në formë aglomerimi apo sateliti, ndërsa tendencat e shpërhapjes dallohen shumë pak. Për këto tipologji është e nevojshme të nxitet zhvillimi i konsoliduar, hierarkizimi i mëtejshëm i qendrave, si dhe shmangia e ndërtimeve në afërsi të zonave me përdorim të papërputhshëm.

Struktura rrugore e pjesës më të madhe të vendbanimeve në Belsh është lineare dhe lineare e degëzuar. Kjo do të thotë që shtrirja e tyre përcaktohet nga prania e një rruge kryesore. Në rastin e tipologjive lineare, është e rëndësishme të përcaktohet një kufi se deri ku do shtrihet vendbanimi, e më pas mund të përforcohen lidhjet me degëzime apo sistem rrjet, kur e lejon terreni. Tipologjitë e degëzuara kanë mundësi të adaptohen në tipologji rrjeti, duke mundësuar akses më të mirë dhe mundësi për të rritur densitetin, sidomos në qendrat e njësive administrative.

Zonimi tipologjik dëshmon për dominancë të zonave me vila me densitet të ulët dhe shumë të ulët. Kjo shoqërohet me tipologji vilash me lartësi 1-2 kate dhe parcelë me madhësi të madhe.

Në nivel qyteti kemi një kalim gradual nga zonat me densitet të lartë në ato me densitet të mesëm, të ulët e shumë të ulët. Drejtimet e ardhshme të rritjes duket se janë zgjatimi linear perëndimor, aktualisht me densitet shumë të ulët, dhe ai jugor, me densitet të mesëm. Në ndryshim nga qytete të tjera, në Belsh nuk dallohet tipologjia kullë apo gjatësore, gjë që vlen për t'u adaptuar në ndërhyrjet e ardhshme, që t'i jepet densitet më i lartë e karakter më urban qytetit.

Rrjeti rrugor në qytet është miks, linear e organik. Ndërhyrjet rristruktuese të ardhshme duhet të fokusohen në krijimin e tipologjive rrjet të rregullt në zonën qendrore, si dhe lineare të degëzuara në periferi.

Metabolizmi

Sasia e energjisë së konsumuar për ngrohje në rang Qarku është e lartë, ku 77% e NjFE-ve, përdorin drutë e zjarrit për t'u ngrohur, 13 % përdorin gazin dhe 7% përdorin energjinë elektrike. Nëse përdoren të gjitha burimet alternative të energjisë, do të kemi një konsum më të ulët të energjisë që përftohet nga drutë e zjarrit apo energjia elektrike. Belshi ndodhet ndërmjet izolave 1,450-1,550 kW/m, energji potenciale për t'u përdorur për ngrohjet e

banesave. Energjia e eksportuar në nivel kombëtar përbën vetëm 8,6% të energjisë së importuar. Ky është një tregues që përveç humbjeve në rrjet, burimet alternative të energjisë nuk shfrytëzohen. Sistemi i furnizimit me ujë mbulon 100% të popullsisë në qytetin e Belshit, por ky shërbim nuk shtrihet në të gjithë territorin e bashkisë. Sistemi i furnizimit me ujë është pjesërisht konvencional (kryesisht në zonën urbane dhe një pjesë në zonat rurale). Ky sistem duhet të shtrihet në zonat ku mbulimi me ujë është problematik (ofrohet shërbimi pjesërisht ose nuk ofrohet fare), ndërsa një pjesë (në rastet kur është e mundur) mund të përdoren pusët. Kërkesa aktuale për ujë në Bashkinë Belsh është 180.7 m³/orë, ndërkohë që sasia e ujit të prodhuar është 120 m³/orë. Ky është një tregues i kapaciteteve të ulëta prodhuese të ujit të pijshëm. Një menaxhim më i mirë i ofrimit të shërbimit do të sigurojë ujë të pijshëm në të gjithë territorin e Bashkisë Belsh. Zona ujëmbajtëse shtrihet përgjatë Lumit Devoll në njësinë administrative Grekan, ku ndodhin edhe pus shpimet në akuifer. Kjo rrit mundësinë e ndotjes së ujërave nëntokësore dhe ndotjes së tokës. Fluksi i ushqimit tregon që në territorin e Belshit produktet bujqësore që kanë prodhime të larta janë drithërat perimet, foragjerët dhe drufrutorët. Sipas Ministrisë së Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, kulturat më të përshtatshme bujqësore janë: drithërat, perimet e serave, fasulet, duhani, foragjerët, drufrutorët (vreshta, ullinj, pjeshkë). Prodhimin më të lartë nga produktet blegtorale e ka qumështi.

12 Vizioni i Zhvillimit Territorial i Bashkisë Belsh

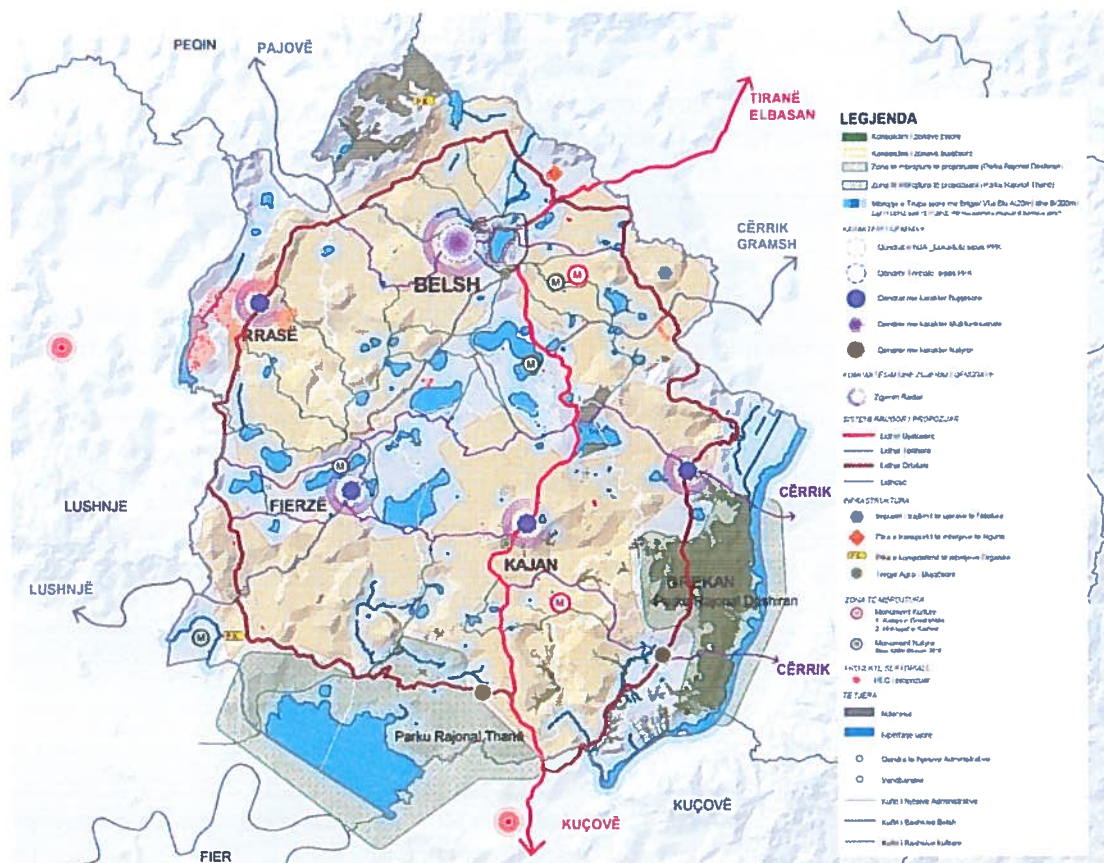
Vizioni i zhvillimit të Bashkisë Belsh ka ardhur si rezultat gjetjeve të analizës së territorit të harmonizuar me mendimet dhe idetë e qytetarëve në takimet dhe dëgjесat publike të zhvilluara gjatë procesit të hartimit të këtij dokumenti. Idetë e ardhura nga diskutimet me grupet e interesit dhe janë integruar në këtë vizion. E rëndësishme është të evidentohet fakti që, vizioni i zhvillimit të Belshit mbështetet në parashikimet e Planit të Përgjithshëm Kombëtar të hartuar nga Ministria e Zhvillimit Urban dhe Agjencia Kombëtare e Territorit. Zhvillimi i Belshit për 15 vitet e ardhshme është si mëposhtë:

Vizioni Territorial i Zhvillimit të Bashkisë Belsh: Bashkia Belsh një bashki me standard të lartë jetese e integruar mirë me rrjetet rrugore rajonale dhe kombëtare me zona të konsoliduara urbane dhe rurale të cilat kanë akses të mirë më njëra tjetrën. Bashkia Belsh një bashki me ekonomi të zhvilluar dhe të bazuar në sektorin bujqësor blegtoral dhe në zhvillimet turistike.

Figura 36. Vizioni Terriortal i Bashkisë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS; 2017

Me qëllim konkretizimin e strategjisë së zhvillimit të territorit të Bashkisë Belsh, Vizioni i bashkisë është zbërthyer dhe detajuar më tej në objektiva strategjike (4) dhe programe strategjike të zhvillimit. Në këtë mënyrë Bashkia e Belshit do të mundet të arrijë më lehtë objektivat e saj strategjik për 15 vitet e ardhshme, duke i lidhur në mënyrë direkte projektet strategjike të cilat impaktojnë drejtëpërdrejtë në zhvillimin ekonomik dhe social të saj.

Vizioni i Bashkisë Belsh mbështetet në 5 parime kryesore të cilat i shërbejnë thellimit të potencialeve aktuale të bashkisë Belsh si dhe realizimit të zhvillimit të qëndrueshëm e aftëgjatë të territorit.

1. Diversifikimi dhe bashkëjetesa e sektorëve të ndryshëm ekonomikë: bujqësi, industri, turizëm dhe ofrimi i shërbimeve
2. Mbrojtja dhe konsolidimi i tokës bujqësore
3. Ruajtja dhe rehabilitimi i mjedisit natyror dhe ujor
4. Lidhja e territorit nëpërmjet akseve parësore automobilistike dhe dytësore peizazhistike/rekreative
5. Përmirësimi i kushteve të jetesës nëpërmjet përmirësimit të cilësisë së shërbimeve publike

Parimi i parë, diversifikimi i sektorëve ekonomikë, i përgjigjet karakterit divers të Bashkisë së Belshit, si një nga vecantitë me anë të së cilës kjo bashki mundet të konkurojë në rajon.

Në territorin e bashkisë së Belshit identifikohen 3 sektorë kryesorë të ekonomisë, që do të jenë motorët e zhvillimit të punësimit për 15 vitet e ardhshme: **bujqësia**, nëpërmjet konsolidimit

të tokave bujqësore, rritjen e kapaciteteve njerëzore në këtë sektor nëpërmjet hapjes së shkollës profesionale, dhe përmirësimit të infrastrukturave bujqësore si sistemi i ujitjes dhe kullimit, pikave të magazinimit bujqësor etj; **agro-industrina** për përpunimin e produkteve të zonës; **turizmin** si një nga sektorët drejt zhvillimit në bashkinë e Belsh, i cili do të nxjerr më tepër në pah vlerat dhe potencialet ende të pazbuluara veçanërisht në liqenet e Belshit.

Me qëllim sigurimin e bashkëjetesës së këtyre sektorëve, si dhe zhvillim ekonomik të barabartë nga pikëpamja e shtrirjes hapësinore, Vizioni Strategjik i Zhvillimit të territorit mbështetet në karakteristikat spikatëse të secilit vendbanim duke propozuar në të njëjtën kohë dhe specializimin e secilit prej vendbanimeve sipas skemës së mëposhtme:

Belsh: qendra kryesore e banuar në Bashkinë Belsh që ka funksione administrative për ofrimin e shërbimeve. Gjithashtu zhvillimin agro-bujqësor dhe hotelerin.

Kajan dhe Grekan: janë të fokusuara në zhvillimin e agro-përpunimit, turizmit dhe hotelerisë.

Fierzë dhe Rrasë: si sektorë të rëndësishëm kanë bujqësinë dhe blegtorin.

Parimi i 2-të dhe 3-të shfaqen në masat për ruajtjen e tokës bujqësore, si dhe për mbrojtjen e zonave të mbrojtura, pyjeve, rehabilitimin e zonave ripariane (përgjatë Lumit Devoll kryesisht), në masat për mbrojtjen e vijës bregliqenore, mbrojtjen e akuiferëve dhe çdo lloj mase tjetër të këtij karakteri, të përshkruar në seksionin 2.3.

Parimi 4 adreson lidhshmërinë në nivel bashkie, dhe më konkretisht mënyrat sesi do të përmirësohet lidhja mes qendrave rurale dhe qendres së Bashkisë së Belshit. Kjo lidhje realizohet në dy nivele: 1 nëpërmjet rrugëve automobilistike, të cilat përmirësojnë lidhshmërinë edhe nëpërmjet vendosjes së linjave të transportit publike, nëpërmjet propozimit të akseve me karakter peizazhistik, në funksion të turizmit, ekoturizmit,

Parimi 5 vjen si përgjigje e 4 parimevetë mësipërme, për të strehuar nevojat për akomodimin e shërbimeve të reja dhe përmirësimin e aseteve ekzistuese me qëllim përmirësimin e cilësisë së jetës.

12.1 Fashat, Zonat dhe Qendërsitë

Plani bazohet në skemën e vizionit të përgjithshëm territorial të Bashkisë, ndaj ajo risillet në vijim të seksionit. Po ashtu, risillen objektivat strategjike, programet e zhvillimit, si dhe projektet për çdo program, duke veçuar kësaj here transformimet madhore që propozon plani. Transformimet madhore janë projekte strategjike të një natyre katalitike e gjeneratore. Kanë efekt zinxhir në zhvillim, sepse realizimi i tyre indukon projekte të tjera më të vogla, si edhe aktivizon kapitalin privat në proceset e zhvillimit të territorit.

Gjithashtu, do të evidentohen propozimet territoriale të cilat janë të ndara në fasha funksionale, qendërsi dhe zona. Propozimet kryesore territoriale janë:

- Fashat e Lumit Devoll është një element gjenerues zhvillimor në përbërje me zona rekreative dhe mjedisore duke përfshirë në to dhe brigjet e tyre. Këto fasha i nënshtrohen rehabilitimit mjedisor dhe trajtimit peisazhistik.

- Zonat Natyrore në pjesën qendrore dhe veri-perëndimore të bashkisë. Këto zona janë hapësirat natyrore të cilat përmbajnë potencialin kryesor për zhvillimin e agro-turizmit të zonës. Këto zona përfshijnë edhe liqenet të cilat janë dhe elemente gjeneruese zhvillimore në vetvete të cilat do të kenë të njëjtin trajtim si këto zona natyrore nëpërmjet rehabilitim mjedisor dhe trajtimit peisazhistik si dhe përmirësimit të aksesit.

- Zonat Bujqësore në pjesët qendrore dhe skajore të bashkisë paraqesin një element tjetër zhvillimor i cili janë tokat bujqësore. Këto toka i nënshtrohen konsolidimit bujqësor e cila do

të sjellë një përmirësim të sektorit bujqësor dhe rritje e produkteve bujqësore e blegtorale si sektori kryesor ekonomik në bashkinë Belsh.

- Qendërsitë urbane janë elementi tjetër gjenerues të cilat kryesisht i nënshtrohen konsolidimit urban dhe intensifikimit dhe dendësifikimit në rastin e qytetit të Belshit. Siç dihet urbanizimi është një proces dinamik i cili orientohet sipas nevojave. Në bashkinë e Belshit synohet të që zonat e urbanizuara të konsolidohen duke ruajtur qendërsitë ekzistuese dhe duke ruajtur tokat natyrore e bujqësore.

Figura 37. Fashat, zonat dhe qendërsitë në Bashkinë Belsh

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS; 2017

12.2 Belshi në raport me akset rajonale dhe kombëtare të propozuara

Duke iu referuar pozicionit gjeografik dhe strategjik ku shtrihet bashkia e Belshit, projektet Kombëtare dhe rajonale do të kenë impakt në këtë bashki. Projekti më i rëndësishëm që ka Shqipëria sipas SETTO (South- East Transport Observatory, institucion i rëndësishëm që orienton strategjitë e transportit në Ballkan, e cila unifikon prioritetet e infrastrukturës së vendeve që janë pjesë e saj në bazë të strategjive kombëtare) është Boshti Qendror Jugor, i cili ndonëse nuk kalon brenda kufirit të bashkisë Belsh, pritet të ketë impakt në lëvizshmërinë e kësaj bashkie me vendet e tjera dhe më tej.

Boshti Qendror Jugor, është një nga investimet infrastrukturore më të rëndësishme që pritet të ndërtohet në vendin tonë pas Rrugës së Kombit. Kjo infrastrukturë ndërthuret me Korridorin VIII në aksin verior me Tiranën (Autostrada A3), i cili nis nga Papëri (sipas draftit të Planit Kombëtar 2015-2030 të publikuar nga AKPT), vazhdon në drejtim të Cërrikut-Kuçovës-

Beratit-Memaliajt. Në Memaliaj bëhet dhe lidhja e drejtpërdrejtë me korridorin tjetër me rëndësi ndërkombëtare, Korridori i Kaltër, i cili është një tjetër korridor ndërkombëtar që nis në Itali (Trieste) dhe vazhdon në Kroaci, Mal të Zi, në Shqipëri dhe përfundon në Kallamat të Greqisë. Boshti Qendror Jugor (Elbasan-Tepelenë) ka rëndësi të madhe sepse kjo infrastrukturë do të sjellë një lidhje më optimale ndërmjet Shqipërisë qendrore dhe jugore. Ky korridor është rreth 180 km i gjatë. Aktualisht është ndërtuar 10% dhe po planifikohet të ndërtohet edhe 15% e këtij korridori³⁴.

Në boshtin qendror jugor propozohet një dalje në Grekan, për të patur akses më të mirë me këtë korridor të fuqishëm të lëvizjes.

Plani i përgjithshëm kombëtar (PPK) 2015-2030 që është miratuar në Maj 2016, ka vendosur disa direktiva të rëndësishme, të cilat do të zbatohen edhe në planet e përgjithshme vendore që hartohen. Një nga elementet kryesore të Planit Kombëtar është infrastruktura dhe transporti në nivel kombëtar dhe rajonal. Boshti qendror jugor, i cili është një nga infrastrukturat më të rëndësishme që pritet të ndërtohet nuk do të ketë impakt brenda kufinjve të bashkisë Belsh por do të bëjë të mundur akses më të mirë ndërmjet bashkive dhe më tej.

Përsa i përket impaktit të PPK-së në Bashkinë Belsh mund të përmendim rivitalizimin e rrugës historike APPIA e cila kalon mespërmes kufirit të bashkisë (në mënyrë tërthore). Ky itinerar bashkohet në Papër me rrugën Egnatia, e cila është një tjetër rrugë historike që kalon mespërmes vendit tonë. PPK-ja thekson që rivitalizimi i këtyre dy rrugëve do të bëjë të mundur zhvillimin e guidave turistike përgjatë këtyre dy itinerarëve.

Sipas propozimeve të PPK-së, në bashkinë e Belshit kalojnë itineraret peisazhistik ndërlidhës bëjnë të mundur lidhjen e kësaj bashkie me Lushjen dhe Cërrikun ku ky itinerar vazhdon.

Një investim i rëndësishëm që është duke u ndërtuar në Bashkinë Belsh nga FSHZH (Fondi Shqipëtar i Zhvillimit) është zgjerimi dhe asfaltimi i rrugës automobilistike Cërrik- Belsh- Kucovë. , rrugë që kalon në zonën e Dumresë. Ky segment është i gjatë 36 km janë bërë investime të ndryshme si ndërtime segmentesh të rinj, asfaltime, zgjerime etj.

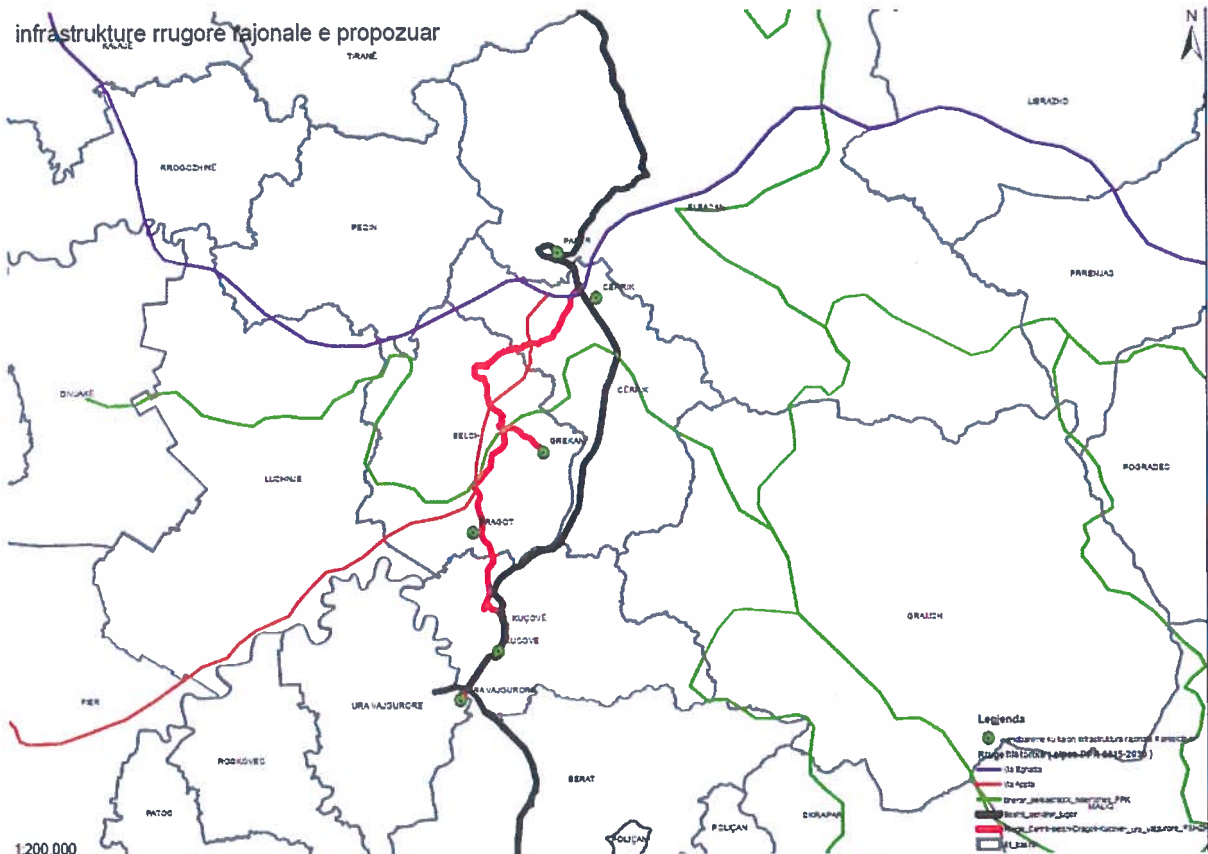
Kjo ndërhyrje, sipas kërkesave të Klientit FZHS, bazohet në projektin e hartuar në vitin 2009 nga kontraktori VIKTORIA INVEST, i cili presupozon zgjerimin e rrugës dhe asfaltimin e saj në parametrat:

2 x 3.75 m (pjesa kaluese) + 2 bankina të asfaltuara nga 1.5 m (gjithsej asfalti 10.50 m) + dy bankina të paasfaltuara min 1.0 m

Gjithsej trupi i rrugës është rreth 14.0 m në të cilin gjerësia e asfaltuar e rrugës është 10.5m. Ndërtimi i këtij segmenti do të bëjë të mundur lidhje më të mirë të bashkisë Belsh me bashkitë kufitare dhe më tej.³⁵

Figura 38. Impakti i projekteve rajonale dhe kombëtare, Bashkia Belsh

Burimi: SEETO, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjitikës; Përgatiti: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2016

12.3 Objektivat strategjike, Programet dhe Projektet

Në këtë seksion do të paraqiten objektivat strategjike, Programet dhe projektet që do të ndërmerren në kuadër të vizionit të zhvillimit territorial të bashkisë Belsh. Këto projekte, programe dhe objektiva strategjike janë hartuar në bazë të analizave dhe problematike që janë shqyrtuar në pjesën e mësipërme të dokumentit.

Objektivi strategjik 1: Zhvillim i qendrueshëm ekonomik-social duke diversifikuar ekonominë urbane dhe duke specializuar ekonominë rurale, me synim uljen e papunësisë, frenimin e largimit të fuqisë punëtore, fuqizimin e kontributit dhe konkurrueshmërisë rajonale të bashkisë Belsh në sektorin, bujqësor e turistik, si dhe rritjen e cilësisë së jetesës për banorët.

OIP1: Rritja e performancës së sektorëve ekonomikë në bashkinë Belsh, zhvillimi i sektorit të shërbimeve, si dhe zhvillimit të sektorëve bujqësorë blegtoralë e turistik në zonat me karakter natyror.

Pr.1: Ndërtimi i një pike grumbullimi të produkteve bujqësore në pjesën jugore të qytetit.

Pr.2: Krijimi i një qendre agro-industriale për përpunimin, përgatitjen e prodhimeve në shkallë rrethi, si: produkte bujqësore dhe blegtorale në pjesën jugore të qytetit.

Pr.3: Ndërtimi i thertores për prarejn e gjësë së gjallë në pjesën jugore të qytetit.

Pr.4: Projekti për rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve vaditëse dhe kulluese të parë dhe të dytë në të gjithë bashkinë Belsh.

Pr.5: Projekti për rehabilitimin e rezervuarëve ujitës të bashkisë Belsh.

Pr.6: Projekti për ndërtimin e bujtinave në zonën e Liqeneve të bashkisë Belsh (në fshatrat Fierzë, Merhojë, Seferan dhe Kajan Sektor)

O1P2: Nxitja dhe zhvillimi i ndërtimeve nëpërmjet zgjerimit densifikimit dhe diversifikimit të tyre për zhvillimin e sektorit të shërbimeve në qytet

Pr.7: Projekti për rikonstrukcionin e bllokut të banimit përgjatë bregut verior të Ligenit të Belshit zhvillimi i bizneseve të vogla me qëllim diversifikimin e veprimtarisë ekonomike të zonës.

Pr.8: Rehabilitimi mjedisor dhe rigjenerimi i kapanoneve industriale në pjesën veriore të qytetit me qëllim zhvillimin e një zone shërbimesh dhe rezidenciale.

Pr.9: Zhvillimi shërbimeve tregtare rezidenciale dhe të industrisë së lehtë në fillim të aksit rrugor Belsh-Pepaj.

Pr.10: Rehabilitimi dhe zhvillimi i zonës në pjesën përgjatë bregut perendimor të liqenit të Belshit si zonë e institucioneve të ndryshme administrative , të shërbimeve publike dhe aktiviteteve social-kulturale

Pr.11: Projekti për zhvillimin e hapsirës hyrëse të qytetit si zonë shërbimesh tregtare dhe zonë me karakter të industrisë së lehtë.

Pr.12: Projekti për ndërtimin e banesave sociale në pjesën jugore të qytetit dhe integrimin e tyre shoqëror.

O1P3: Përmirësimi i klimës së biznesit të vogël nëpërmjet politikave nxitëse dhe sigurimit të infrastrukturës së përshtatshme mbështetëse të tyre

Pr.13: Mbështetja e zhvillimit të bizneseve të vogla artizanale në zonat ekonomike me karakter tregtar.

Objektivi strategjik 2: Zhvillimi i infrastrukturës rajonale për të përmirësuar aksesin në boshtet kryesore të rajonit dhe në itineraret turistike, si dhe përmirësimi i situatës lokale të lëvizshmërisë, transportit, dhe shërbimeve të lidhura me infrastrukturën.

O2P1: Konsolidimi i lidhjeve të bashkisë së Belshit në nivel rajonal, duke siguruar integrimin me rrjetet shtetërore rrugore.

Pr.1: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Elbasan-Belsh- Vlashuk- Kuçovë- Berat si pjesë e aksit të Boshtit të Jugut.

Pr.2: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Belsh – Hysgjokaj- Lushnje.

Pr.3: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Belsh-Cërragë- Biçakaj-Karbunarë.

Pr.4: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Cërrik-Gostrime-Belsh- Shezë-Pajovë-Peqin.

O2P2: Përmirësimi i lidhjeve ndërqytetase mes qendrave të njësive rurale me njëra-tjetrën dhe me Belshin

Pr.5: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Orbitale bashkiake që lidh fshatrat Rrasë- Shegas-Qafshkallë- Shkëndi- Trojas- Shtith- Dushk- Rrenas- Grekan- Dëshiran- Dragot- Kosovë- Cërragë-Rrasë

Pr.6: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Cërragë- Fierzë-Çestinje-Kajan- Gjolenë-Dëshiran-Selitë

Pr.7: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Shegas-Hysaj-Seferan- Drizaj-Grekani- Mollas

Pr.8: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Belsh- Stanaj

Pr.9: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Belsh- Shtith
 Pr.10: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Belsh- Shkëndi
 Pr.11: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Belsh- Qafshkallë
 Pr.12: Projekti për rehabilitimin dhe sistemim i rrugës Gjinuk- Lisaj- Dëshiran
 Pr.13: Projekti për ndërtimin e urës mbi lumin Devoll që mundëson kalimin nga fshati Rrenas në fshatin Mollas

O2P3: Sistemimi i rrjeteve rrugore në nivel qyteti për të rritur nivelin e jetueshmërisë në qytet dhe zona rurale.

Pr.14: Projekti për ndërtimin e unazës së qytetit Belshit.
 Pr.15: Projekti për ndërtimin e rrugës përgjatë pjesës lindore të liqenit të Belshit në lagjen Tafa.
 Pr.16: Projekti për rehabilitimin, sistemimin dhe zgjerimin e akseve që lidhin unazën e re me rrejtin rrugorë ekzistues në pjesën perendimore të qytetit,
 Pr.17: Projekti për rehabilitimin, sistemimin dhe zgjerimin e akseve që lidhin unazën e re me rrejtin rrugorë ekzistues në pjesën jugore të qytetit,
 Pr.18: Projekti për rehabilitimin, sistemimin dhe zgjerimin e akseve që lidhin unazën e re me rrejtin rrugorë ekzistues në pjesën veriore të qytetit.

O2P4: Integrimi i bashkisë së Belshit në tërësinë e itinerareve të gjelbra në nivel qyteti dhe rajoni nëpërmjet infrastrukturës së lehtë e turistike.

Pr.19: Krijimi i një rrjeti shtigjesh që lidhin liqenet e Belshit të pajisur me sinjalistikën respektive dhe shërbimet ndihmëse
 Pr.20: Ndërtimi i një sistemi rrugësh për biçikleta të cilat aksesojnë dhe lidhin Liqenet e belshit.
 Pr.21: Ndërtim i korsive të bicikletave dhe kalimeve këmbësore nga kodra në pjesën jugore të qytetit në malin e Gradishtës.
 Pr.22: Ndërtimi dhe rehabilitimi i shkallëve në pjesën jugore të qytetit për tu ngjitur në parkun e belvederes së qytetit.

O2P5: Përmirësimi i infrastrukturës së furnizimit me ujë të pijshëm dhe kanalizimeve urbane dhe bujqësore, duke siguruar shërbim cilësor për të gjithë territorin e bashkisë

Pr.23: Projekti për rehabilitimin dhe ndërtimi i tubacioneve të reja të ujërave të ndotura urbane në Lagjen Tafa dhe në Fshatin Qafshkallë
 Pr.24: Projekti për rehabilitimin dhe ndërtimin e gropave spetike si pas standarteve në fshatrat që nuk kanë akses në KUZ.
 Pr.25: Projekti për rehabilitimin dhe zgjerimin e rrjetit të ujësjellësit të qytetit të Belshit dhe të zonës së Dumresë
 Pr.26: Projekti për ndërtimin e impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura urbane.
 Pr.27: Ndërtimi i tubacionit kryesor të kanalizimeve të ujërave të zeza që bën lidhjen e qytetit me impiantin e trajtimit të ujërave.
 Pr.28: Përmirësimi tërësor i sistemit të kanalizimeve duke ndarë ujërat e shiut nga ato të ndotura në qytet, si dhe duke siguruar mbulim me rrjet për të gjithë bashkinë.

O2P6: Programi për përmirësimin i situatës së lëvizshmërisë dhe transportit publik në nivel

Pr.29: Projekti për zhvillimin e një sistemi transporti publik brenda bashkisë për të siguruar aksesin sa më të mirë të NjA-ve me qytetin e Belshit

Pr.30:Projekti për ndërtimin e terminalit të autobuzëve në pjesën veri-perendimore të qytetit të Belshit

Pr.31: Projekti për ndërtimin dhe rehabilitimin e vendqendrimeve të automjeteve që kryejnë transportin rrethëqytetas në NjA-të e bashkisë Belsh.

Pr.32: Projekti për ndërtimin e parkimeve të automjeteve në hyrje dhe dalje të qytetit si dhe në qendrat e NjA-ve.

Pr.33:Projekti për rehabilitimin dhe shtimin e ndricimit rrugorë në Qytetin e Belshit dhe qendrat e NjA-ve të Bashkisë Belsh

Objektivi strategjik 3: Menaxhim i qëndrueshëm mjedisor në mbrojtje të sistemit të ujërave sipërfaqësore e nëntokësore duke valorizuar tokën bujqësore dhe elementet e forta natyrore dhe artificiale, në funksion të zhvillimit të agro-turizmit, turizmit historiko-kulturor dhe integritit me potencialet rajonale turistike.

O3P1: Menaxhimi i integruar i mbetjeve urbane duke përfshirë strategjitë për mbledhjen e diferencuar dhe reduktimin e mbetjeve, zhvendosjen dhe rregullimin e vendit të depozitimit ekzistues për t'u përshtatur me kushte më sanitare, si dhe mundësitë e kryerjes së kompostimit të mbetjeve organike.

Pr.1: Hartimi i një plani të menaxhimit të mbetjeve urbane në nivel bashkie me synim riciklimin dhe reduktimin e mbetjeve urbane, si dhe blerja e automjeteve për transportimin e mbetjeve urbane.

Pr.2: Rehabilitimi mjedisor i venddepozitimit ekzistues të mbetjeve të ngurta

Pr.3: Projekti për ndërtimin sipas standarteve të pikës së transferimit të mbetjeve të ngurta.

Pr.3: Hartimi i një strategjie dhe sigurimi i kushteve fizike për kompostimin e mbetjeve organike si dhe ndërtimi i dy pikave të kompostimit të mbetjeve organike.

O3P2: Programi për krijimin e parqeve rajonale në zonat mjedisore që cilësohen si zona me biodiversitet të lartë duke mbrojtur dhe konservuar faunën dhe florën si dhe elementet e fortë natyror, peizazhistik, e historiko- kulturor.

Pr.4: Krijimi i parkut rajonal përgjatë Rrezervuarit të Thanës në pjesën jugore të bashkisë.

Pr.6: Krijimi i parkut rajonal i zonës së pyllit të Dëshirantit.

O3P3: Rehabilitimi mjedisor i zonave ripariane të lumenjve, përrenjve, brigjeve të liqeneve dhe zonave me rrezik natyror.

Pr.7: Rehabilitimi mjedisor dhe kthimi në zonë rekreative të zonave ripariane të lumit Devoll

Pr.8: Rehabilitimi mjedisor i liqeneve dhe pastrami i tyre nga inertet dhe mbetjet organike që depozitohen në to.

Pr.9: Rehabilitimi mjedisor i liqenit në pjesën veriore të qytetit të Belshit që shërben si venddepozitimi i ujërave të ndotura urbane.

Pr.10: Projekti për pyllëzimin e brigjeve të liqeneve të Belshit si masë mbrojtëse për ruatjen e cilësisë së ujërave nga ndotja.

Objektivi strategjik 4: Mbështetja e komuniteteve të qëndrueshme dhe të shëndetshme, me cilësi jetese të përmirësuar, mundësi më të mira zhvillimi në arsim dhe punësim, si dhe nivel më të lartë aksesit në aspektin social-kulturor.

O4P1: Rikonstruksioni i objekteve arsimore shëndetësore dhe me funksione publike me probleme fizike, si dhe përshtatja e mjediseve për të plotësuar kërkesat, kapacitetet dhe standardet.

Pr.11: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NjA Belsh në fshatrat Qafshkallë, Marinëz, Shkëndi, Dushk, Shkozë, Seferan dhe qytetin e Belshit.

Pr.12: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NjA Grekan në fshatrat Grekan dhe Rrenas

Pr.13: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NjA Kajan në fshatrat Kajan, Dragot dhe Idrizaj.

Pr.14: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NjA Fierzë dhe NjA Rrasë në fshatrat Fierzë, Kosovë Hardhi dhe Rrasë.

Pr.15: Projekti për rikonstruksionin e shkollave të mesme në Qytetin e Belshit dhe në fshatrat Kosovë dhe Dëshiran.

Pr.16: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetsore në NjA Belsh në fshatrat Shkendi, Qafshkallë, Shkozë, Marinëz, Seferan, Dushk dhe Qytetit të Belshit

Pr.17: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetsore në NjA Grekan në fshatrat Dëshiran, Grekan, Guras dhe Rrenas

Pr.18: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetsore në NjA Kajan në fshatrat Kajan, Dragot, Idrizaj, Turbull, Çestinjë, Lisaj, Gjinuk, Gjolenë, Merhojë dhe në Lagjet Lokalitet e Can.

Pr.19: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetsore në NjA Fierzë në fshatrat Kosovë, Fierzë, Cërrage dhe Hardhi

Pr.20: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetsore në NjA Rrasë në fshatrat Rrasë e Sipërme Rrasë e Poshtme, Shegas, Gurë i Bardhë

O4P2: Rikonstruksioni, ndërtimi dhe rehabilitimi i shesheve kryesore në qytet dhe në qendrat e njësive administrative dhe fshatrave

Pr.21: Rikonstruksioni i shesheve të qendrave të njësive administrative Kajan, Rrasë, Fierzë, Grekan dhe fshatrat Dragot e Dëshiran.

O4P3: Zhvillimi social-kulturor dhe sportiv i popullsisë duke rehabilituar infrastrukturën ekzistuese dhe duke shtuar objekte sociale e kulturore në shërbim të nevojave të komunitetit.

Pr.22: Projekti për ndërtimin e godinës së Bashkisë së re Belsh

Pr.23: Projekti për ndërtimin e qendrës së re multifunksionare Belsh

Pr.24: Projekti për ndërtimin e Pallatit të Sportit në Bashkinë Belsh

Pr.25: Projekti për rikonstruksionin e këndit sportiv në Bashkinë Belsh

O4P4: Zhvillimi i qëndrueshëm i hapësirave të lira në Belsh, gjelbërimit dhe hapësirave me karakter të veçantë për t'i shërbyer funksionit mjedisor dhe estetik për qytetin.

Pr.26: Projekti për rivitalizimin e belvederes në kodrën e qytetit në pjesën jugore të tij

Pr.27: Projekti për ndërtimin e zonës rekreacionale të qytetit në pjesën lindore të qytetit.

Pr.28: Projekti për ndërtimin e sheshit të tregut të lëvishëm të qytetit të Belshit.

Pr.29: Projekti për ndërtimin varrezave të reja të qytetit

Pr.30: Projekti për krijimin e plazheve në Liqenet e Merhojës, Seferanit dhe Çestinjës dhe ndërtimin e pishinës së hapur në liqenin e Belshit.

13 Plani i Veprimit

Objektivat strategjik të këtij dokumenti, kanë secila të specifikuar programe strategjike të përkthyer në projekte konkrete zbatimi, të cilat do të jenë baza për punën dhe investimet e Bashkisë Belsh gjatë viteve në vazhdim. Në këtë strategji gjenden të listuara projektet të cilat janë konsideruar si strategjike, përse i përket zhvillimit ekonomik, përmirësimit të mirëqenies sociale dhe rritjes së cilësisë dhe rrezes së ofrimit të shërbimeve. Por gjithashtu listës së projekteve strategjike i janë shtuar edhe projekte të karakterit mirëmbajtës dhe shërbyes të cilat kanë një natyrë zbatimi të përvitshëm edhe pse nuk janë të karakterit strategjik.

Në listën e projekteve të paraqitura më poshtë, projektet jepen në faza të ndryshme si: projekte të plota gati për zbatim, fishë projekte ose projekt-ide. Një pjesë e tyre kanë një preventive paraprak me koston që zbatimi i tyre do të kërkonte, ndërsa projekteve të tjera do t'u shtohet kjo preventivë në momentin pasi të kenë të realizuar fishën dhe/ose projektin teknik përkatës.

Gjithashtu, secili nga projektet ka të identifikuar mundësitë e financimit, bazuar në natyrën e projektit dhe kapaciteti financues i aktorëve aktivë të sektorit në fjalë. Zbatimi i këtyre projekteve është parashikuar përgjatë një periudhe kohore prej 15 vitesh, e njëjtë me atë të zbatimit të PPV-së. Ndarja në 3 faza zbatimi e kësaj strategjie është bërë me qëllimin për të qënë të aftë të menaxhohen sa më mire projektet. Faza e parë është ajo e periudhës afatshkrutër (0-5 vite), e dyta është periudha afatmesme (5-10 vite) dhe e treta, periudha afatgjatë me 10-15 vite. Ndarja e projekteve në periudha zbatimi është bërë bazuar në rëndësinë dhe karakterin e tyre. Në këtë mënyrë bashkia mund të orientojë fazat e saj të punës por gjithashtu lehtëson rishikimin e tyre gjatë zbatimit.

Kjo strategji e Zhvillimit të Territorit të Bashkisë Belsh, me identifikimin e projekteve strategjike dhe detajimin në Planin e Veprimeve të burimeve njerëzore që nevojiten për secilin projekt, fazën e zbatimit, identifikimin e aktorëve të mundshëm për tu përfshirë në proces dhe identifikimin e indikatorëve të monitorimit, është një instrument shumë i vlefshëm për Bashkinë Belsh, jo vetëm si një marrëveshje e brendshme për realizimin e objektivave afatgjatë të bashkisë, por gjithashtu një platformë/instrument me të cilin Bashkia Belsh mund të advokojë për thithjen e investimeve nga palë të treta me propozime për projekte të më mirë formuluar dhe indikatorë të qartë. (Qeveria Qendrore, Donatorë, FSHZH, FZHR etj.)

Tabela e mëposhtme vijon duke shpejguar projektet dhe programet e objektivave strategjike si dhe financuesit e mundshëm, zbatuesit, zonën apo NjA-në ku ndodh projekti, kostot e projektit, periudhën e zbatimit, treguesit dhe indikatorët e zbatimit dhe ndryshimet e nevojshme ligjore ose institucionale.

Objektivat, Programet dhe Projektet e Planit të Përgjithshëm Vendor Bashkia Belsh	Burimet e munshme të Financimit	Njësitë Administrative që preken	Përgjegjësi për Zbatimin	Kostot e Projekteve	Periodha Afatshkurtesë 0-5 vjeçare	Periodha Afatmesme 5-10 vjeçare	Periodha Afatgjatë 10-15 vjeçare	Burimet Njerzore të nevojshme për zbatimin e projektit	Treguesit dhe indikatorët e zbatimit	Ndryshimet e Nevojshme Institucionale dhe Ligjore
Objektivi strategjik 1: Zhvillim i qëndrueshëm ekonomik-social duke diversifikuar ekonominë urbane dhe duke specializuar ekonominë rurale, me synim uljen e papunësisë, frenimin e lartimit të fuqisë punëtore, fuqizimin e kontributit dhe konkurrueshmërisë rajonale të bashkisë Belsh në sektorin, bujqësor e turistik, si dhe rritjen e cilësisë së jetesës për banorët.										
OIP1: Rritja e performancës së sektorëve ekonomikë në bashkinë Belsh, zhvillimi i sektorit të shërbimeve, si dhe zhvillimi të sektorëve bujqësorë blegtoralë e turistik në zonat me karakter natyror.										
Pr.1: Ndërtimi i një pike grumbullimi të produkteve bujqësore në pjesën jugore të qytetit.	Fondi i Zhvillimit të Rajoneve – Bashkëpunim me Bizneset dhe Bashkinë Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh në bashkëpunim me biznesin	40 000 000 leke				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit, Drejtoria e Bujqësisë	Rritja e fitimeve nga tregtimi i produkteve bujqësore	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.2: Krijimi i një qendre agro-industriale për përpunimin, përgatitjen e prodhimeve në shkallë rrethi, si: produkte bujqësore dhe blegtorale në pjesën jugore të qytetit.	Fondi i Zhvillimit të Rajoneve – Bashkëpunim me Bizneset dhe Bashkinë Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh në bashkëpunim me biznesin	50 000 000 leke				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit, Drejtoria e Bujqësisë	Rritja e fitimeve nga tregtimi i produkteve bujqësore	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.3:Ndërtimi i thertores për prerjen e gjësë së gjallë në pjesën jugore të qytetit.	Fondi i Zhvillimit të Rajoneve – Bashkëpunim me Bizneset dhe Bashkinë Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh në bashkëpunim me biznesin	-				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit, Drejtoria e Bujqësisë	Rritja e fitimeve nga tregtimi i mishit të bagëtitave	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.4: Projekti për rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve vaditëse dhe kulluese të parë dhe të dytë në të gjithë bashkinë Belsh.	Fondi i Zhvillimit të Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajani, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	100 000 000 leke				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit, Drejtoria e Bujqësisë	Rritja e prodhimeve bujqësore	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.5: Projekti për rehabilitimin e rezervuarëve ujtarë të bashkisë Belsh.	Fondi i Zhvillimit të Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajani, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit, Drejtoria e Bujqësisë	Rritja e prodhimeve bujqësore	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.6: Projekti për ndërtimin e bujtinave në zonën e Liqeneve të bashkisë Belsh (në fshatrat Fierzë, Merhoja, Seferan dhe Kajani Sektor)	USAID Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajani, Grekan,	Bashkia Belsh në bashkëpunim me biznesin	50 000 000 leke				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit, Drejtoria e Bujqësisë	Rritja e forcimit i sektorit të turizmit, rritja e numrit të turistëve	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
OIP2: Nxirja dhe zhvillimi i ndërtimeve nëpër mjete zgjerimit densifikimit të tyre për zhvillimin e sektorit të shërbimeve në qytet.										

Pr.7: Projekti për rikonstruksionin e bllokut të banimit përgjatë bregut verior të Liqenit të Belshit zhvillimi i bizneseve të vogla me qëllim diversifikimin e veprimtarisë ekonomike të zonës.	Bashkia Belsh AADF, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve	N/A Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të bizneseve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.8: Rehabilitimi mjedisor dhe rigjenerimi i kabanoneve industriale në pjesën veriore të qytetit me qëllim zhvillimin e një zone shërbimesh dhe rezidenciale.	SDC Albania Bashkia Belsh-Kompani Private	N/A Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të bizneseve dhe njësive të banimit në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.9: Zhvillimi shërbimeve tregtare rezidenciale dhe të industrisë së lehtë në fillim të aksit rrugor Belsh-Pepaj.	AADF, Bshkia Belsh	N/A Belsh	Bashkia Belsh në bashkëpunim me biznesin	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të bizneseve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.10:Rehabilitimi dhe zhvillimi i zonës në pjesën përgjatë bregut perëndimor të liqenit të Belshit si zonë e institucioneve të ndryshme administrative , të shërbimeve publike dhe aktiviteteve social-kulturale	Fondi i Zhvillimit të Bashkia Belsh	N/A Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të personave që aksesojnë shërbimet sociale	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.11 : Projekti për zhvillimin e hapsirës hyrëse të qytetit si zonë shërbimesh tregtare dhe zonë me karakter të industrisë së lehtë.	Fondi i Zhvillimit të Bashkia Belsh	N/A Belsh	Bashkia Belsh në bashkëpunim me biznesin	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të bizneseve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.12: Projekti për ndërtimin e banesave sociale në pjesën jugore të qytetit dhe integrimin e tyre shoqëror.	CEB Bashkia Belsh	N/A Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Ulja e numrit të të pastreheve në bashki	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
OIP3: Përmirësimi i klimës së biznesit të vogël nëpërmjet politikave nxitëse dhe sigurimit të infrastrukturës së përshtatshme mbështetëse të tyre.									
Pr.13: Mbeshtetja e zhvillimit të bizneseve të vogla artizanale në zonat ekonomike me karakter tregtar.	AADF, Bshkia Belsh		Bashkia Belsh në bashkëpunim me biznesin	-			Bashkia-Drejtoria e Financave dhe Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të bizneseve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Objektivi strategjik 2: Zhvillimi i infrastrukturës rajonale për të përmirësuar aksesin në boshket kryesore të rajonit dhe në itineraret turistike, si dhe përmirësimi i situatës lokale të lëvizshmërisë, transportit, dhe shërbimeve të lidhura me infrastrukturën.									
O2P1: Konsolidimi i lidhjeve të bashkisë së Belshit në nivel rajonal, duke siguruar integrimin me rrjetet shtetërore rrugore.									
Pr.1: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Elbasan-Belsh- Vlashuk- Kuçovë- Berat si pjesë e aksit të Boshit të Jugut.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	N/A Belsh, Kajan, Grekan	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.2: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Belsh – Hysgjakaj- Lushnje.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	N/A Belsh Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore

	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh Fierzë	Bashkia Belsh	-	sektori i Transportit	aksesueshmeri së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.3: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Belsh-Cërragë- Bëçakaj-Karburnare.							
Pr.4: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Cërrik-Gostirime-Belsh- Shezë-Pajovë-Peqin.							
O2P2: Përmirësimi i lidhjeve ndërgjyqetëse mes qendrave të njësive rurale me njëra-tjetrën dhe me Belshin							
Pr.5: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Orbitale bashkiake që lidh fshatrat Rrasë- Shegas-Qafshkallë- Shkëndi-Trojas- Shitih- Dushk- Rrenas- Grekan- Dëshiran- Dragot- Kosovë- Cërragë-Rrasë	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	2 500 000 000 leke	Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmeri së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.6: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Cërragë-Fierzë-Cëstingje-Kajan-Gjolenë-Dëshiran-Selitë	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh Fierzë	Bashkia Belsh	-	Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmeri së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.7: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Shegas-Hysaj-Seferan- Drizaj-Grekan-Mollas	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh Grekan	Bashkia Belsh	-	Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmeri së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.8: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Belsh-Stanaj	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-	Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmeri së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.9: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Belsh-Shitih	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-	Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmeri së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.10: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Belsh-Shkëndi	BERZH, Fondi i Zhvillimit të	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-	Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e	Nuk ka nevojë për ndryshime

	Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Planifikimi dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	institutionale dhe ligjore
Pr.11: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Belsh-Qafshkallë	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.12: Projekti për rehabilitimin dhe sistemin i rrugës Gjinuk-Lisaj- Dëshiran	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Grekan	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.13: Projekti për ndërtimin e urtës mbi lumin Devoll që mundëson kalimin nga fshati Rrenas në fshatin Mollas	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Grekan	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
OZP3: Sistemi i rrjetëve rrugore në nivel qyteti për të rritur nivelin e jetueshmërisë në qytet dhe zona rurale.									
Pr.14: Projekti për ndërtimin e unazës së qytetit Belshit.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	500 000 000 leke			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.15: Projekti për ndërtimin e rrugës përgjatë pjesës lindore të liqenit të Belshit në lagjen Tafan.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.16: Projekti për rehabilitimin, sistemin dhe zgjerimin e akseve që lidhin unazën e re me rrethin rrugorë ekzistues në pjesën perendimore të qytetit,	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh		Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.17: Projekti për rehabilitimin, sistemin dhe zgjerimin e akseve që lidhin unazën e re me rrethin rrugorë ekzistues në pjesën jugore të qytetit,	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Uljë e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore

Pr.18: Projekti për rehabilitimin, sisteminimin dhe zgjerimin e akseve që lidhin unazën e re me rrejtin rrugorë ekzistues në pjesën veriore të qytetit.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ullja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
O2P4: Integrimi i bashkisë së Belshit në tërësinë e itinerareve të gjelbra në nivel qyteti dhe rajoni nëpërmjet infrastrukturës së lehtë e turistike.									
Pr.19: Krijimi i një rrjeti shigjesh që lidhin liqenet e Belshit të pajisur me sinjalistikën respektive dhe shërbimet ndihmëse	USAID IADSA Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	30 000 000 leke			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të turistëve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.20: Ndërtimi i një sistemi rrugësh për biçikleta të cilat aksesojnë dhe lidhin Liqenet e belshit.	USAID IADSA Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	300 000 000 leke			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të turistëve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.21: Ndërtim i korsive të biçikletave dhe kalimeve këmbësore nga kodra në pjesën jugore të qytetit në malin e Gradishtës.	USAID IADSA Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të turistëve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.22: Ndërtimi dhe rehabilitimi i shkallëve në pjesën jugore të qytetit për tu ngjitur në parkun e belvederes së qytetit.	USAID IADSA Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të turistëve në zonë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
O2P5: Përmirësimi i infrastrukturës së furnizimit me ujë të pijshëm dhe kanalizimeve urbane dhe bujqësore, duke siguruar shërbim cilësor për të gjithë territorin e bashkisë.									
Pr.23: Projekti për rehabilitimin dhe ndërtimi i tubacioneve të reja të ujërave të ndotura urbane në Lagjen Tafaq dhe në Fshatin Qafshkallë	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Shërbimeve Publike	Rritja e numrit të popullsisë që aksesohet me ujë të pijshëm	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.24: Projekti për rehabilitimin dhe ndërtimin e gropave spetike si pas standardëve në fshatrat që nuk kanë akses në KUZ.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Shërbimeve Publike	Rritja e numrit të popullsisë që aksesohet me shërbim KUZ	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.25: Projekti për rehabilitimin dhe zgjerimin e rrejtit të ujësjellësit të qytetit të belshit dhe të zonës së Dumresë	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Shërbimeve Publike	Rritja e numrit të popullsisë që aksesohet me ujë të pijshëm	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.26: Projekti për ndërtimin e impiantit të trajtimit të ujërave të ndotura urbane.		NJA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia-Drejtoria e	Rritja e numrit të popullsisë	Nuk ka nevojë për ndryshime

	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	N/A Belsh	Bashkia Belsh	-			Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	që aksesohet me shërbim KUZ mos- demtim i mjedisit	institucionale dhe ligjore
Pr.27: Ndërtimi i tubacionit kryesor të kanalizimeve të ujërave të zeza që bën lidhjen e qytetit me impiantin e trajtimit të ujërave.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	N/A Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e numrit të popullsisë që aksesohet me shërbim KUZ mos-demtim i mjedisit	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.28: Përmirësimi i tërësor i sistemit të kanalizimeve duke ndarë ujërat e shiut nga ato të ndotura në qytet, si dhe duke siguruar mbulim me rrjet për të gjithë bashkinë.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	N/A Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e numrit të popullsisë që aksesohet me shërbim KUZ mos-demtim i mjedisit	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
O2P6: Programi për përmirësimin i situatës së lëvizshmërisë dhe transportit publik në nivel bashkie.									
Pr.29: Projekti për zhvillimin e një sistemi transporti publik brenda bashkisë për të siguruar aksesin sa më të mirë të NjA-ve me qytetin e Belshit	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ulja e kohës së udhëtimit rritja e aksesueshmërisë së	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.30: Projekti për ndërtimin e terminalit të autobuzëve në pjesën veri-perendimore të qytetit të Belshit	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	6 000 000 euro			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ploresimi i standarteve dhe kushteve teknike për lëvizshmërinë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.31: Projekti për ndërtimin dhe rehabilitimin e vendqendërimeve të automjeteve që kryejnë transportin rrethëvjetas në NjA-të e bashkisë Belsh.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ploresimi i standarteve dhe kushteve teknike për lëvizshmërinë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.32: Projekti për ndërtimin e parkimeve të automjeteve në hyrje dhe dalje të qytetit si dhe në qendrat e NjA-ve.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Transportit	Ploresimi i standarteve dhe kushteve teknike për lëvizshmërinë	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.33: Projekti për rehabilitimin dhe shtimin e ndriçimit rrugorë në Qytetin e Belshit dhe qendrat e NjA-ve të Bashkisë Belsh	USAID-Bashkia Belsh bashkëpunim Kompani Private	NjA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe sektori i Transportit	Rritja e numrit të hapsirave publike të	Nuk ka nevojë për ndryshime

99

								Planifikimi dhe sektori i Mjedisit	faunës dhe florës në zonë, rrija e numrit të vizitorve	institucionale dhe ligjore
O3P3: Rehabilitimi mjedisor i zonave ripariane të lumenjve, përrenjve, brigjeve të liqeneve dhe zonave me rrezik natyror.										
Pr.7: Rehabilitimi mjedisor dhe kthimi në zonë rekreative të zonave ripariane të lumit Devoll	Bashkia Belsh Ministria e Mjedisit-SDC	NJA Grekan	Bashkia Belsh	30 000 000 leke				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Mjedisit	Mbrojtja mjedisore sipas standrateve të mjedisit	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.8: Rehabilitimi mjedisor i liqeneve dhe pastrimi i tyre nga inertet dhe mbejet organike që depozitohen në to.	Bashkia Belsh Ministria e Mjedisit-SDC-USAID	NJA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Mjedisit	Mbrojtja mjedisore sipas standrateve të mjedisit	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.9: Rehabilitimi mjedisor i liqenit në pjesën veriore të qytetit të Belshit që shërben si venddepozitimi i ujërave të ndotura urbane.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Mjedisit	Mbrojtja mjedisore sipas standrateve të mjedisit	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.10: Projekti për pyllëzimin e brigjeve të liqeneve të Belshit si masë mbrojtëse për ruajtjen e cilësisë së ujërave nga ndotja.	Bashkia Belsh Ministria e Mjedisit-SDC-USAID	NJA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	-				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Mjedisit	Mbrojtja mjedisore sipas standrateve të mjedisit	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Objekti strategjik 4: Mbështetja e komuniteteve të qëndrueshme dhe të shëndetshme, me cilësi jetese të përmirësuar, mundësi më të mira zhvillimi në arsim dhe punësim, si dhe nivel më të lartë aksesit në aspektin social-kulturor.										
O4P1: Rikonstruksioni i objekteve arsimore shëndetësore dhe me funksione publike me probleme fizike, si dhe përshtatja e mjediseve për të plotësuar kërkesat, kapacitetet dhe standardet.										
Pr.11: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NJA Belsh në fshatrat Qafshkallë, Marinëz, Shkëndi, Dushk, Shkozë, Seferan dhe qytetin e Belshit.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Belsh	Bashkia Belsh	-				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Mjedisit	Rritja e cilësisë së mësimdhënies dhe plotësimi i standrteve legjislativitetit përkatës	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.12: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NJA Grekan në fshatrat Grekan dhe Rrenas	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NJA Grekan	Bashkia Belsh	-				Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe sektori i Mjedisit	Rritja e cilësisë së mësimdhënies dhe plotësimi i standrteve legjislativitetit përkatës	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore

Pr.13: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NjA Kajan në fshatrat Kajan, Dragot dhe Idrizaj.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Kajan	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e cilësisë së mësimdhënies dhe plotësimi i strandrive sipas legjislationit përkatës	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.14: Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare në NjA Fierzë dhe NjA Rrasë në fshatrat Fierzë, Kosovë Hardhi dhe Rrasë.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Rrasë	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e cilësisë së mësimdhënies dhe plotësimi i strandrive sipas legjislationit përkatës	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.15: Projekti për rikonstruksionin e shkollave të mesme në Qytetin e Belshit dhe në fshatrat Kosovë dhe Dëshiran.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh, Grekën, Kajan	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e cilësisë së mësimdhënies dhe plotësimi i strandrive sipas legjislationit përkatës	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.16: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetësore në NjA Belsh në fshatrat Shkendi, Qafshkallë, Shkozë, Marinëz, Seferan, Dushk dhe Qytetit të Belshit	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e numrit të personave që aksesohen nga shërbimi shëndetësor	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.17: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetësore në NjA Grekan në fshatrat Dëshiran, Grekan, Guras dhe Rrenas	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Grekan	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e numrit të personave që aksesohen nga shërbimi shëndetësor	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.18: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetësore në NjA Kajan në fshatrat Kajan, Dragot, Idrizaj, Turbull, Çestinjë, Lisaj, Gjinuk, Gjolenë, Merhojë dhe në Lagjet Lokalitë e Can.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Kajan	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e numrit të personave që aksesohen nga shërbimi shëndetësor	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.19: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetësore në NjA Fierzë në fshatrat Kosovë, Fierzë, Çerrage dhe Hardhi	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të	NjA Fierzë	Bashkia Belsh	-			Bashkia- Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rritja e numrit të personave që aksesohen	Nuk ka nevojë për ndryshime

	Rajoneve Bashkia Belsh								Planifikimi dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	nga sherbimi shëndetësor	institucionale dhe ligjore
Pr.20: Projekti për rikonstruksionin e qendrave shëndetësore në NjA Rrasë në fshatrat Rrasë e Sipërme, Rrasë e Poshtme, Shëgës, Gurë i Bardhë	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Rrasë	Bashkia Belsh	-					Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Rrija e numrit të personave që aksesohen nga sherbimi shëndetësor	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
O4P2: Rikonstruksioni, ndërtimi dhe shesheve kryesore në qytet dhe në qendrat e njësive administrative dhe fshatra.											
Pr.21: Rikonstruksioni i shesheve të qendrave të njësive administrative Kajan, Rrasë, Fierzë, Grekan dhe fshatrat Dragot e Dëshiran.	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh, Kajan, Rrasë, Grekan, Fierzë	Bashkia Belsh	10 000 000 euro					Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Plotësimi i standarteve të planifikimit dhe i zonave të hapësirave publike.	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
O4P3: Zhvillimi social-kulturor dhe sportiv i popullsisë duke rehabilituar infrastrukturën ekzistuese dhe duke shtuar objekte sociale e kulturore në shërbim të nevojave të komunitetit.											
Pr.22: Projekti për ndërtimin e godinës së Bashkisë së re Belsh	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	-					Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Permirësimi i sherbimeve administrative në bashki	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.23: Projekti për ndërtimin e qendrës së re multifunkcionare Belsh	Banka Botërore Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	5 000 000 euro					Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Shtimi i personave që aksesojnë sherbimet sociale dhe aktivitetet kulturore	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.24: Projekti për ndërtimin e Pallatit të Sportit në Bashkinë Belsh	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	7 000 000 euro					Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Shtimi i personave që ushtrojnë sport	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
Pr.25: Projekti për rikonstruksionin e këndit sportiv në Bashkinë Belsh	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	-					Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Drejtoria e Sherbimeve Publike	Shtimi i personave që ushtrojnë sport	Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore

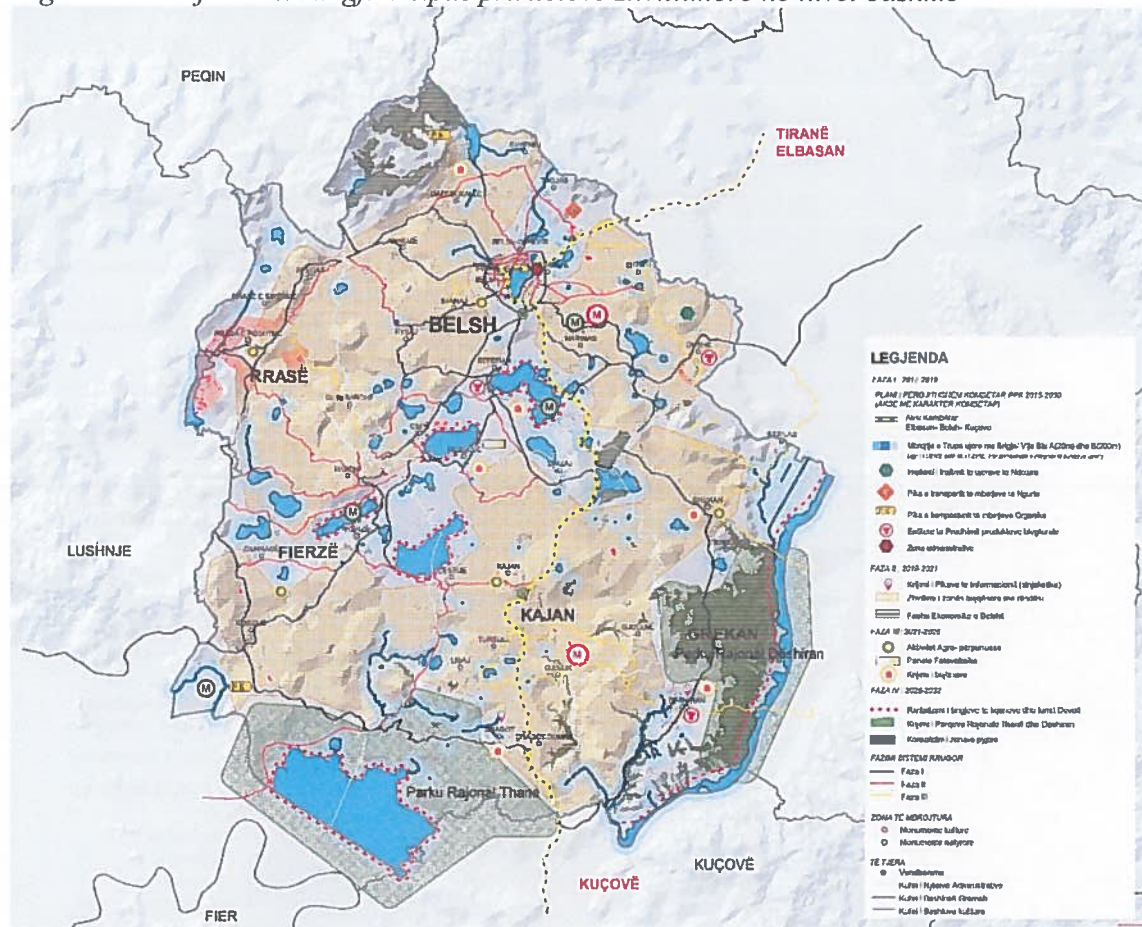

O4P4: Zhvillimi i qëndrueshëm i hapësirave të lira në Belsh, gjelbërimet dhe hapësirave me karakter të veçantë për t'i shërbyer funksionit mjedisor dhe estetik për qytetin.					Sherbimeve Publike	
Pr.26: Projekti për rivitalizimin e belvederes në kodrën e qytetit në pjesën jugore të tij	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	2 000 000 euro	Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e sipërfaqeve të gjelbra për agëtim dhe rekreacion
Pr. 27: Projekti për ndërtimin e zonës rekreacionale të qytetit në pjesën lindore të qytetit.	BERZH, Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	-	Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e sipërfaqeve të gjelbra për agëtim dhe rekreacion
Pr.28: Projekti për ndërtimin e sheshit të tregut të lëvizshëm të qytetit të Belshit.	AADF Fondi i Zhvillimit të Rajoneve Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	1 500 000 euro	Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit	Rritja e numrit të bizneseve të vogla në zonë
Pr.29: Projekti për ndërtimin varrezave të reja të qytetit	Bashkia Belsh	NjA Belsh	Bashkia Belsh	-	Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Sherbimeve Publike	-
Pr.30: Projekti për krijimin e plazheve në Liqenet e Merhojës, Seferanit dhe Çestinjës dhe ndërtimin e pishinës së hapur në liqenin e Belshit.	USAID Bashkia Belsh	NjA Belsh, Kajan	Bashkia Belsh	-	Bashkia-Drejtoria e Urbanistikës dhe Planifikimit dhe Sherbimeve Publike	Rritja e numrit të turistëve në zonë
						Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
						Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
						Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore
						Nuk ka nevojë për ndryshime institucionale dhe ligjore

Në hartën e mëposhtme janë paraqitur projektet strategjike sipas prioriteteve të Bashkisë Belsh që parashikon Dokumenti i Strategjisë së Zhvillimit të Territorit.

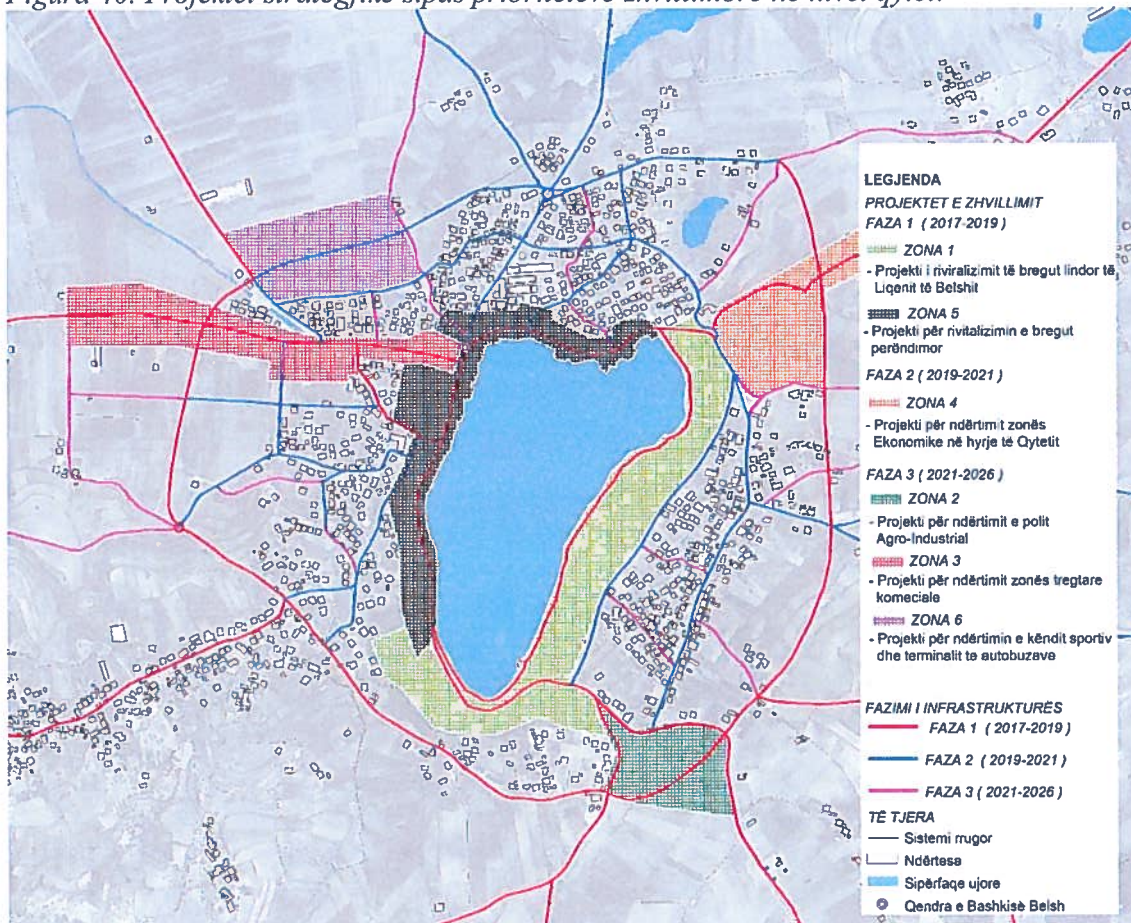
Figura 39. Projektet strategjike sipas pririteteve zhvillimore në nivel bashkie

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

Figura 40. Projektet strategjike sipas prioriteteve zhvillimore në nivel qyteti

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS, 2017

13.1 Projektet prioritare të zhvillimit

Në këtë seksion paraqiten disa nga projektet më kryesore të listës së sipërme të cilat zhvillohen në projekt-fisha.

Titulli i Projektit	1. Ndërtimi i një pike grumbullimi të produkteve bujqësore në pjesën jugore të qytetit
Konteksti i Projektit	Vendndodhja e Bashkisë Belsh në pllajën e Dumres bën që sektori bujqësor të ketë një rëndësi të veçantë në zhvillimin e ekonomisë lokale por edhe atë kombëtare. Nga ana tjetër sektori bujqësor përballet me probleme të shumta. Një nga këto probleme është qasja individuale që kanë zgjedhur fermerët për të zhvilluar bujqësinë. Por qasja individuale e prodhimit dhe shitjes së produkteve bujqësore ka rezultuar jo-efikase. Në këtë moment, lind nevoja e organizmit të tregut të grumbullit bujqësor, të cilat do të rrisin produktivitetin dhe do të ulin koston e prodhimit. Ky treg do të ndikojnë edhe në procesin e tregimit.

Përshkrimi i Projektit	Projekti përfshin hartimin e një plani veprimi për organizmin e fermerëve në një treg që t'i mundësojë atyre një treg më të sigurt për tregtimin e produkteve të tyre. Projekti përfshin hartimin e programeve për mundësimin e kryerjes së prodhimit, grumbullimit, përpunimit, transportimit dhe të shpërndarjes dhe shitjes së produkteve bujqësore. Programet do të jenë të tilla që do të analizojnë dhe do të përcaktojnë aktorët pjesëmarrës në projektet pilot, parcela ku do të grumbullohen produktet, do të caktojnë mënyrat e financimit të projektit, shtrirjen në kohë të aktivitetit që do të kryhen si dhe rezultatet e pritshme, përfshirë këtu edhe ndarjen e roleve dhe llogaritjen paraprake të kosto-përfitimeve.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, Ministria e Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregëtisë dhe Sipërmarrjes, Shoqata e Fermerëve
Arsyetimi i Projektit	- o Projekti do të ketë efekt në shtimin e prodhimit të fermerëve dhe te shtimit të sasive të produkteve në tregun shqiptar por dhe në tregjet rajonale. - o Do të ndikojë në përmirësimin e teknologjisë për prodhimin e produkteve bujqësore (rritje e numrit të pajisjeve mekanike bujqësore). - o Mundësimin e marrjes së inputeve të duhura bujqësore dhe me cilësinë e duhur të inputeve bujqësore. - o Mundësi më të mirë për marrjen e investimeve/ kredive bujqësore nga donatorët.
Objektivi	Nxitja e zhvillimeve të strukturave në funksion të bujqësisë (magazinë, stalla, pika grumbullimi, kooperativa bujqësore) përmes shfrytëzimit të aseteve publike dhe private në skema të partneritetit publik-privat (PPP).
Veprimet Strategjike	- o Sigurimi i fondeve për hartimin e projekteve për ndërtimin e tregut dhe pikës së grumbullimit. - o Ndërtimi i tregut dhe pikës së grumbullimit. - o Promovim dhe lobim për projektin me aktorët e interesuar . - o Zbatimi i projekteve pilot bazuar në programet e hartuara. - o Arritja e marrëveshjeve me tregjet e ndryshme dhe prodhimet që do të tregtohen.
Rezultatet e pritshme	- o Rritja e nivelit të punësimit , duke hapur vende të reja pune për banorët në sektorin e bujqësisë dhe shërbimeve. - o Rritje e të ardhurave të bashkisë, nga tregtimi i produkteve bujqësore në tregun lokal. - o Fitime më të mëdha nga shitja e prodhimeve bujqësore - o Mundësi e krijimit të projekteve të tjera pilot pas zbatimit të projekteve të para pilot.
Rreziqet	- o Mosgjatja e mbështetjes së duhur nga aktoret e ndryshëm për realizimin e projektit. - o Dëmtimi i produkteve bujqësore si shkak i mungesës së infrastrukturës mbështetëse.
Faza e projektit	Koncept- Projekt
Vlera e Projektit	40 000 000 leke

Vlerësimi i prioriteteve	Afatmesëm
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Buxheti i Bashkisë
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	FSHZH , donatorë të ndryshëm

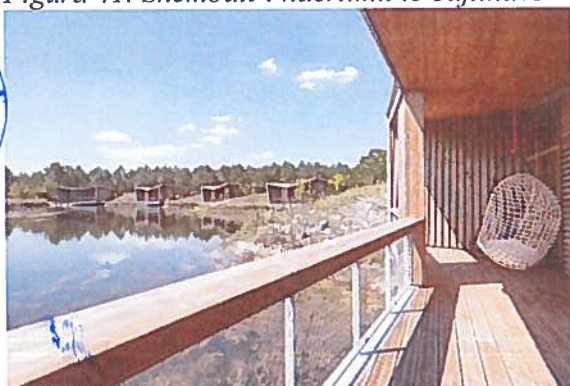
Titulli i Projektit	2. Krijimi i një qendre agro-industriale për përpunimin, përgatitjen e prodhimeve në shkallë rrethi, si : produkte bujqësore dhe blegtorale në pjesën jugorë të qytetit
Konteksti i Projektit	Bashkia e Belshit është thellësisht e varur nga sektori i bujqësisë, ku rreth 70% e punësimit është në këtë sektor. Si rrjedhojë e zhvillimeve Zona e Belshit ka një produktivitet të madh në duhan, vreshtari dhe ullinj. Gjithashtu në vitet e fundit janë zhvilluar dhe punishtet e ullirit, prodhimit të verës dhe rakisë. Aksesueshmëria në tregje më të mëdha për prodhuesit është shumë e vogël. Mungesa e një pike grumbullimi për të gjitha produktet e prodhuara në Bashki, bën që prodhuesit të kenë kosto të larta transporti lidhur me sasinë e ulët të produktit që ata tregtojnë individualisht, ndaj fitimi është shumë i ulët, për të mos thënë inekzistent. Qendra e grumbullimit do të mbështesë kryesisht produktet e duhanit, vreshtarisë dhe ullishteve, të cilat janë dhe prodhimet kryesore të zonës.
Përshkrimi i Projektit	Projekti synon ngritjen e qendrave agro-industriale në jug të qytetit me qëllim mundësimin e përpunimit dhe përgatitjes të produkteve bujqësore dhe blegtorale në ndihmë për komunitetet rurale, organizatat, bizneset dhe fermerët me qëllim ruajtjen e vitalitetin e zonave rurale dhe nxitjen e bujqësisë e blegtorisë.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, Ministria e Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregëtisë dhe Sipërmarrjes, Shoqata e Fermerëve.
Arsyetimi i Projektit	○ Nxisin bashkëpunimin ndër-institucional me Drejtoritë Rajonale Bujqësore dhe Ministrinë e Bujqësisë. ○ Do të kenë efekt në shtimin e prodhimit të fermerëve dhe të shtimit të sasive të produkteve në tregun shqiptar dhe rajonal. ○ Do të ndikojë në përmirësimin e teknologjisë për prodhimin e produkteve bujqësore (rritje e pasjisjeve mekanike bujqësore). ○ Mundësi e marrjes së inputeve të duhura dhe cilësore bujqësore dhe blegtorale. ○ Mundësi më të mirë për marrjen e investimeve/kredive bujqësore dhe blegtorale nga donatorët.
Objektivi	Nxitja e zhvillimeve të strukturave në fuksion të blegtorisë dhe bujqësisë (magazinë, stalla, pika grumbullimi, kooperativa bujqësore) përmes shfrytëzimit të aseteve publike dhe private në skema të partneritetit publik-privat (PPP).

Veprimet Strategjike	- o Arritja e marrëveshjeve mbi produktet dhe prodhimet që do të tregtohen. - o Realizimi i programeve për krijimin e kooperativave. - o Ndërtimi i tregut. - o Organizimi i takimeve të hapura me palët e interesuara dhe aktorët e përfshirë në proces. - o Monitorimi i ecurisë.
Rezultatet e pritshme	- o Rritja ekonomike e sektorit bujqësor dhe blegtoral. - o Fitime më të mëdha nga shitja e produkteve dhe prodhimeve. - o Nxitja e kërkimit shkencor në fushën e bujqësisë. - o Thithja e fondeve dhe projekteve në fushën e bujqësisë. - o Krijimi i vendeve të reja të punës me ngritjen e Qendrës së Grumbullimit (të paktën 20-30 vende pune). - o Mbështetja e fermerëve (trajnime, konsultime, kontroll sigurie të produkteve etj).
Rreziqet	- o Mungesë koordinimi mes sektorit privat dhe publik. - o Projekti pilot mund të mos rezultojë i suksesshëm pasi varet nga disa aktorë. - o Mos gjetja e buxhetit.
Faza e projektit	Koncept-Projekt
Vlera e Projektit	50 000 000 leke
Vlerësimi i përparësive	Afatgjatë

Titulli i Projektit	3. Projekt për rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve vaditëse dhe kulluese të parë dhe të fytë në të gjithë bashkinë Belsh
Konteksti i Projektit	Si rrjedhojë e zhvillimeve informale dhe mungesës së investimeve në pastrimin dhe mirëmbajtjen e kanaleve të kullimit dhe ujitjes shumë prej tyre janë të bllokuar dhe jofunksional. Për këtë arsye, shpesh fermerët janë të detyruar që të rrisin kostot e prodhimit, si rrjedhojë e nevojës për të gjetur mënyra alternative dhe individuale për ujitjen e tokave. Ky problem është rëndësishëm në dy aspekte ku, së pari kostot e larta të ujitjes për fermerët dhe së dyti si rrezik i ndotjes së shkaktuar në toka bujqësore.
Përshkrimi i Projektit	Projekti konsiston në rigjenerimin e kanaleve të ujitjes dhe kullimit në të gjitha zonat e bashkisë. Rigjenerimi konsiston në pastrimin dhe rikonstruksionin (aty ku është e nevojshme) e kanaleve të ujitjes dhe kullimit. Projekti synon përmirësimin e përgjithshëm të kushteve fizike të sistemit të kullimit në të gjithë territorin e Bashkisë Belsh. Për përmirësimin e sistemit të kullimit parashikohet gjithashtu rikonstruksioni i elementeve përbërës si tombinot, urat, kanalet e hapura etj.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Bujqësisë, sektori privat,

Arsyetimi i Projektit	○ Rritje e nivelit të sistemit kullues të tokave bujqësore të Bashkisë Belsh. ○ Rritja e rendimentit të prodhimeve bujqësore.
Objektivi	Përmirësimi i sistemit kullues, me qëllim rritjen e prodhueshmërisë së tokave bujqësore.
Veprimet Strategjike	○ Hartimi i projektit teknik për rikonstrukcion e sistemit të kullimit. ○ Sigurimi i fondeve për zbatimin e projektit nëpërmjet krijimit të partneriteteve. ○ Krijimi i marrëveshjeve me banorët në rast shpronësimesh, dhe hartimi i skemave të shpronësimit.
Rezultatet e pritshme	○ Përmirësimi i cilësisë së sistemit të kullimit. ○ Nxitja e zhvillimit ekonomik në fushën e bujqësisë.
Rreziqet	○ Zbatimi i projektit kërkon fonde të shumta të cilat nuk mund të përballohen vetëm nga bashkia Belsh. ○ Procesi i hartimit dhe zbatimit të projekteve zgjat në kohë. ○ Sistemi kërkon mirëmbajtje të vazhdueshme .
Faza e projektit	Koncept-Projekt
Vlerësimi i përparësive	Afatgjatë
Vlera e Projektit	100 000 000 leke
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Bashkë-financim me FZHR- Granti konkurrues për ujitjen dhe kullimin, MBZHRAU

Figura 41. Shembull i ndërtimit të bujtinave

Burimi: PATRICK AROTCHARENI, FRANCE, 2015

Titulli i Projektit	4. Projekt për ndërtimin e bujtinave në zonën e Liqeneve të bashkisë Belsh (në fshatrat Fierzë, Merhojë, Seferan dhe Kajan Sektor)
Konteksti i Projektit	Bashkia Belsh është ndër të pakta bashki të cilat nuk sigurojnë fjetje për turistët që vizitojnë zonën. Ky shërbim ofrohet nga bashkitë përreth duke mos lejuar kështu përfitimin nga asetet. Bujtinat fillimisht mund të shtrihen në nivel qendre qyteti por mund të zgjerohen edhe nëpër fshatrat e tjerë dhe të kthehen në struktura më të mëdha.
Përshkrimi i Projektit	Projekti konsiston në identifikimin e hapësirave, të cilat do të mund të kthehen në bujtina dhe ambiente në shërbim të agro-turizmit. Bujtinat do të përdorin kryesisht prodhimtarinë bio-vendase, e cila është një aset për t'u vlerësuar. Gjithashtu projekti do jetë pjesë e paketave turistike, të cilat do të krijojnë lehtësira dhe mundësi të mira për zhvillimin e turizmit në zonë. Projekti do të kontribuojë në përmirësimin dhe rritjen e nivelit ekonomik të zonave rurale. Bujtinat do shërbejnë si model për hapjen e bizneseve të ngjashme në pjesë të ndryshme të territorit të Bashkisë Belsh.
Partnerët	Bashkia Belsh
Arsyetimi i Projektit	○ Ky projekt do të përmirësojë imazhin e bashkisë Belsh. ○ Projekti do të ndikojë në ekonominë e Bashkisë. ○ Projekti do të synojë të rrisë turizmin në bashki.
Objektivi	Përfitues të hartimit të këtij projekti janë fillimisht banorët e familjeve, me të cilat do të nisë projekti, Bashkia, si dhe të gjithë turistët që do të akomodohen pranë këtyre bujtinave. Përmes këtij projekti pritet jo vetëm rritje ekonomike e familjeve/ fermerëve të përfshirë në projekt, por mbi të gjitha do të kontribuohet në përmirësimin e imazhit të Bashkisë.
Veprimet Strategjike	○ Përzgjedhjen e familjeve/ fermerëve. ○ Dakordësimin me familjet/ fermerët. ○ Gjetjen e donatorëve të tjerë të mundshëm (përmendur më sipër disa prej tyre); ○ Incentivimin e familjeve/ fermerëve për të krijuar bujtinat; ○ Ngritja e kushteve të përshtatshme pranë bujtinave, sigurimi i cilësisë dhe standarteve; ○ Përfshirja e bujtinave në itineraret turistike, si dhe guidat e Bashkisë së Belshit; ○ Promovimi i bujtinave; Ngritja e një sistemi për menaxhimin e bujtinave, që do të bëjë kontrollin e cilësisë dhe kualifikimin e objekteve/ fermave që do të duan të shndërrohen në bujtina në të ardhmen.

Rezultatet e pritshme	○ Zhvillimi i turizmit, sidomos në zonat rurale; ○ Lidhja e zhvillimit të bujqësisë e blegtorisë me agroturizmin; ○ Përfshirja e fermerëve në ngritjen dhe menaxhimin e bujtinave; ○ Ndërtimi i një marrëdhënieje të shëndoshë midis Bashkisë, donatorëve të mundshëm dhe fermerëve e familjeve pritëse; ○ Rritje e punësimit, sidomos tek të rinjtë dhe gratë.
Rreziqet	○ Hartimi i projektit mund të lind pakënaqësi për përzgjedhjen e familjeve përfituese.
Faza e projektit	Koncept
Vlerësimi i prioriteteve	Afatmesëm
Vlera e Projektit	50 000 000 leke
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Buxheti i Bashkisë në bashkëpunim me privatet
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	USAID, GIZ, ADA, ADF, SIDA, AKT, ATA

Titulli i Projektit	5. Projekti për rehabilitimin dhe sistemimin e rrugës Orbitale bashkiake që lidh fshatrat Rrasë-Shegas-Qafshkallë-Shkëndi-Trojas-Shtith-Dushk-Rrenas-Grekan-Dëshiran-Dragnet-Kosovë-Cërragë-Rrasë
Konteksti i Projektit	Aktualisht infrastruktura rrugore në Bashkinë e Belshit ka problematika të natyrave të ndryshme dhe në këtë situatë shikohet si i nevojshëm rehabilitimi i disa akseve rrugore ekzistuese si dhe ndërtimi i disa akseve të reja.
Përshkrimi i Projektit	Projektet përgjithësisht konsistojnë në ndërtimin dhe rehabilitimin e rrjeteve rrugore në territoret e ish – komunave, pajisjen me infrastrukturën mbi dhe nëntokësore të tyre. Projektet do të jenë kryesisht teknike dhe do të mbulojnë punime të tilla si: asfaltim, zgjerim rrugësh, ndriçim rrugor, sinjalistikë si dhe kanalizimet e ujërave të bardha dhe të zeza. Në këtë fishë përfshihen projekte të tilla si: 1. Rruga Rrasë-Shegas-Qafshkallë-Shkëndi-Trojas-Shtith 2. Rruga Shtith- Dushk-Rrenas-Grekan 3. Rruga Grekan – Dëshiran – Dragnet – Kosovë 4. Rruga Kosovë- Cërragë-Rrasë 5. Rikonstrukcion rrugësh të brëndshme
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Transportit, Komuniteti, Fondi Shqiptar i Zhvillimit, sektori privat.

Arsyetimi i Projektit	- o Rritje e aksesit ndërmjet territoreve të njësisë administrative. - o Ulje e kohës mesatare të udhëtimit nga njëra zonë në tjetrën. - o Rritje e sigurisë së udhëtarëve. - o Përmirësim i sistemit të grumbullimit dhe transportimit të produkteve bujqësore. - o Përmirësimi i aksesit në zonat turistike.
Objektivi	Përmirësimi i aksesit të qendrave të njësive administrative në qytetin e Belshit dhe lidhjes së këtyre qendrave me njëra tjetrën.
Veprimet Strategjike	- o Hartimi i projektit teknik. - o Sigurimi i fondeve për zbatimin e projektit. - o Marrëveshjet për shpronësimet e banorëve përgjatë akseve të rehabilituara ose të ndërtuara nga fillimi.
Rezultatet pritshme	- o Rritje e aksesit dhe e ndërlidhjes së territoreve të njësive administrative të Bashkisë Belshit. - o Përmirësimi i cilësisë së infrastrukturës rrugore. - o Nxitje e zhvillimit të sektorit bujqësor.
Rreziqet	- o Zbatimi i projektit kërkon fonde të konsiderueshme për ndërhyrjet fizike dhe për shpronësimin e pronarëve. - o Procesi i hartimit dhe zbatimit të projektit do të zgjasë në kohë. - o Me hapjen e rrugëve të reja pranë territoreve natyrore dhe bujqësore mund të rritet rrisku i urbanizimit të tokave bujqësore dhe natyrore.
Faza e projektit	Koncept- Projekt
Vlerësimi i prioriteteve	Faza I, II, III
Vlera e Projektit	2 500 000 000 leke
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Buxheti i Bashkisë
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	FShZh

Figura 42. Skemë konceptuale e ndërtimit të unazës së qytetit

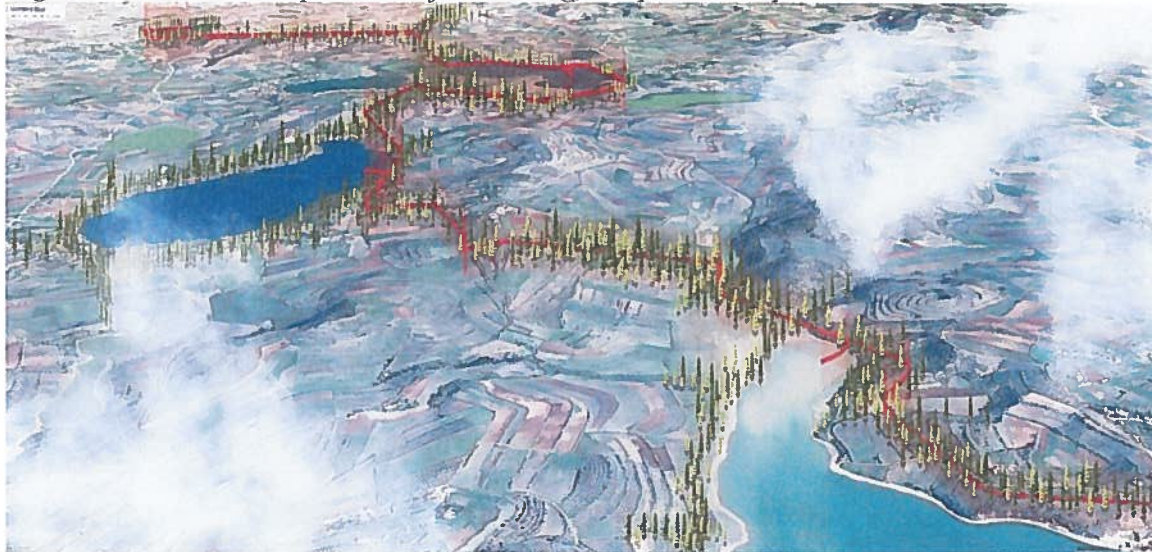
Burimi: METROPOLIS, 2017

Titulli i Projektit	6. Projekt për ndërtimin e unazës së qytetit Belshit
Konteksti i Projektit	Ndërtimi i unazës së qytetit të Belshit është një zgjidhje shumë e mirë për të shmangur trafikun në pjesën e brendshme të qytetit por ai nuk do jetë efikas nëse nuk do të lidhet me rrjetin rrugor të bashkisë.
Përshkrimi i Projektit	Projekti do të synojë të krijojë një lidhje më funksionale dhe efikase të unazës të Belshit. Projekti do të fokusohet në rehabilitimin e këtyre rrugëve kryesore si dhe ndërtimin e kryqëzimeve. Projekti do të jetë teknik dhe do të bazohet në të gjithë parametrat teknikë bashkëkohorë duke siguruar në këtë mënyrë zgjerimin dhe asfaltimin e rrugëve, ndriçimin e tyre, kanalizimet nëntokësore dhe pajisjen me sinjalistikë dhe trotuare.
Partnerët	Bashkia Belshit, Fondi Shqiptar i Zhvillimit, komuniteti.
Arsyetimi i Projektit	○ Ky projekt do të rrisë cilësinë e jetesës së banorëve nëpërmjet përmirësimit të infrastrukturave publike. ○ Projekti do t'i shërbejë komunitetit të Bashkisë Belsh por edhe qytetarëve të cilët kalojnë tranzit në këto zona. ○ Unaza do të jetë më tepër funksionale dhe efikase.
Objektivi	Konsolidimi i lidhjeve të qendrave kryesore urbane me infrastrukturat kombëtare.
Veprimet Strategjike	○ Promovimi i projektit dhe sigurimi i fondeve ○ Marrëveshje me Fondin Shqiptar të Zhvillimit për asistencë teknike dhe financiare.
Rezultatet e pritshme	○ Rritje e cilësisë së jetesës së qytetarëve. ○ Përmirësimi i askesit ndaj bajpasit të Belshit. ○ Lehtësim i trafikut në brendësi të qytetit.

Rreziqet	o Ekziston rreziku i gjetjes së investimeve që nevojiten për projektin.
Faza e projektit	Projekt
Vlerësimi i prioriteteve	Faza I dhe II
Vlera e projektit	500 000 000 leke
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Ministria e Transportit
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	FShZh, Buxheti i Bashkisë, donatorë

Figura 43. Skemë konceptuale e rrjetit të shtigjeve që lidhin liqenet e Belshit

Burimi: METROPOLIS, 2017

Titulli i Projektit	7. Krijimi i një rrjeti shtigjesh që lidhin liqenet e Belshit të pajisur me sinjalistikën respektive dhe shërbimet ndihmëse
Konteksti i Projektit	Në Bashkinë Belsh janë gjithsej 84 liqene karstike. Një element që ka ulur atraktivitetin përreth këtyre liqeneve, është mungesa e aksesueshërisë së drejtpërdrejtë, mungesa e shërbimeve mbështetëse të turizmit, si dhe mungesa e kujdesit ndaj ndotjes së tyre.

Përshkrimi i Projektit	Projekti synon që të ndërlihdë liqenet me anë të një itinerari me impakt sa më të ulët në mjedis, kryesisht me rrugëkalimi këmbësorë dhe për pedalim. Ndër elementët që duhen për krijimin e itinerarit janë ofrimi i shërbimeve shtesë, siç janë përcaktimi i disa qendrave kampingu me rulo ose çadër, përcaktimi i disa vendeve me interes turistik, dhe përcaktimi i rrugëve natyrore të kalimit.
Partnerët	Bashkia Belshit
Arsyetimi i Projektit	○ Ky projekt do të rrisë numrin e turistave në zonë. ○ Rritja e turistave sjell rritje të gjëndjes ekonomike. ○ Rritje të ekonomisë së Bashkisë Belsh.
Objektivi	○ Krijimi i infrastrukturës rrugore për këmbësorë dhe biçikleta dhe vendosja e sinjalistikës përkatëse. ○ Identifikimi i bujtinave dhe zonave kryesore bujqësore/blegatorale, me rëndësi për agroturizmin. ○ Ngritja e zonave të kampimit.
Veprimet Strategjike	○ Dizënjimin e hartës së itinerarit. ○ Vendosjen e tabelave dhe sinjalistikës përka-tese. ○ Zhvillimi i itinerarit me shërbime plotësuese. ○ Identifikimi i bujtinave dhe shtëpive pritëse. ○ Zhvillimi i dy zonave të kampingut. ○ Aplikim për fonde pranë FZHR.
Rezultatet e pritshme	○ Përfitues të hartimit të këtij projekti janë banorët e zonës, bizneset e vogla, dhe shërbimet turistike. ○ Aksesueshmëri më e mirë me anë të itinerareve natyrore të liqeneve. ○ Rritja e turizmit natyror dhe liqenor në zonë. ○ Rritje e punësimit, sidomos tek të rinjtë dhe gratë.
Rreziqet	○ Ekziston rreziku i gjetjes së investimeve që nevojiten për projektin.
Faza e projektit	Projekt
Vlera e Projektit	30 000 000 lekë
Vlerësimi i prioritetëve	Faza I dhe II
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Bashkia Belsh
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	FZHR- fondi i infrastrukturës vendore USAID, GIZ, ADA, ADF, SIDA etj.
Titulli i projektit	8. Ndërtimi I një sistemi rrugës për biçikleta të cilat aksesojnë dhe lidhin Liqenet e Belshit

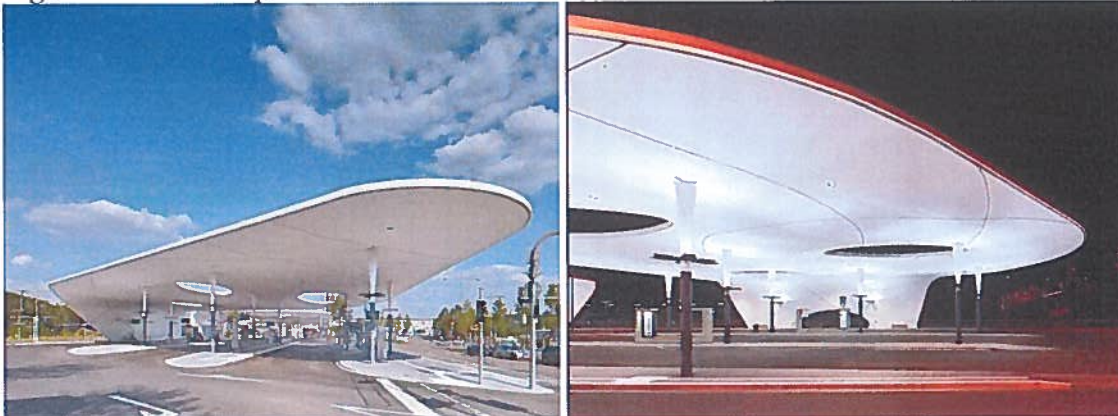

Sfondi i projektit	i	Krahina e Dumresë numëron 84 liqene. Liqenet e Belshit, me një bukuri të rrallë si, ai i Seferanit, Merhojes, Cestijes, Degës, me një florë të pasur si, zambaku i bardhë, zambaku i verdhë etj, kanë tërhequr vëmendjen e vizitorëve vendas dhe të huaj. Krahina e Dumresë numëron 84 liqene. Liqenet e Belshit, me një bukuri të rrallë si, ai i Seferanit, Merhojes, Cestijes, Degës, me një florë të pasur si, zambaku i bardhë, zambaku i verdhë etj, kanë tërhequr vëmendjen e vizitorëve vendas dhe të huaj
Përshkrimi i projektit	i	Krijimi i një itinerari peizazhistik/ turistik të cilat vizitohen me biçikleta nëpërmjet Belshit në mënyrë që të integrojnë liqenet kryesore të Belshit në paketat turistike për rajonin jugor i cili i mundëson turistëve që me biçikletat e tyre të vizitojnë këto liqene dhe njëkohësisht të mund të shijojnë peisazhin e bukur të rajonit.
Partnerët		Bashkia Belsh, Ministria e Kulturës dhe Turizmit, Komuniteti, Sektori Privat
Justifikimi i projektit	i	- o Rritja e të ardhurave gjeneruar nga shtimi i numrit të vizitorëve. - o Rritja e punësimit në sektorin e turizmit (punime artizanale/ shërbime). - o Forcimi i sektorit të hotelierisë nëpërmjet përfshirjes në paketa turistike.
Objektivi		Rritja e vizitorëve turistikë në Bashkinë e Belshit si dhe aktivizimi i potencialeve turistike në të gjithë territorin e bashkisë.
Veprimet strategjike		- o Studimi dhe evidentimi i rrjetit të itenerareve me potencialin më të madh turistik. - o Promovimi i idesë dhe lobimi për fonde. - o Përgatitja e projektit teknik dhe aplikimi për fonde dhe/ose prokurimi sipas rastit. - o Realizimi i zhvillimit të rrjetit të itenerareve. - o Konsultime me grupet e interesuara private për hartimin e paketa turistike, thithjen e turistëve dhe krijimin e aktiviteteve mbështetëse përgjatë itinerarit. - o Përfshirja dhe bashkëpunimi me bashkitë fqinje.
Rezultati i pritshëm	i	- o Integrimi i Belshit në rajonin jugor turistik. - o Shtimi i itenerareve për të krijuar ndërlidhje më të madhe me destinacione turistike të ndryshme - o Evidentimi i Belshit si epiqendër rajonale e turizmit.
Risqet		- o Mos bashkëpunimi i bashkive fqinje nga perceptimi i projektit si konkurrencë. - o Mungesa e bashkëpunimit të komunitetit për krijimin e itenerareve natyrore.
Faza e projektit	e	Koncept-projekt
Vlerësimi i prioriteteve	i	Afatmesëm-afatgjatë
Vlera e Projektit	e	300 000 000 lekë
Burimi mundshëm kryesor i financimit	i	Bashkia , FSHZH
Burimi mundshëm	i	USAID, GIZ, BERZH, Banka Botërore

dytësor i
financimit

Figura 44 Shembull për ndërtimin e terminalit të autobuzëve

Burimi: METARAUM, Gjermani, Stuttgart, 2015

Titulli i Projektit	9. Projekt për ndërtimin e terminalit të autobuzëve në pjesën veri perindimorë të qytetit të Belshit.
Konteksti i Projektit	Në qytetin e Belshit ndodhen 3 stacione të transportit publik si dhe një vendqendrim për taksitë i cili është i vendosur ngjitur me pedonalen e qyteti. Stacioni ndëqytetas është i vendosur në hyrje të qytetit (përballë postës). Në pjesën veriore të pedonales (në hyrje të unazës së qytetit), nisen furgonat që kanë si destinacion pjesën veriore të bashkisë (Rrasë, Shezë, etj). Në pjesën jugore është stacioni që mbledh fluksin e lëvizjeve të pjesës jugore të bashkisë, i cili ndodhet përballë restorant Ujvarës për në destinacionet (Dragot, Kosovë, Deshيران, etj).
Përshkrimi i Projektit	Projekti ka për qëllim ndërtimin e një terminali të ri në pjesën veri-perëndimore të qytetit të Belshit. Projekti do të përfshijë hartimin e projektit arkitektonik dhe teknik të objektit të terminalit si dhe zbatimin e tij. Brenda objektit të terminalit do të vendosen agjensitë e udhëtimit, ndërsa në pjesën e jashtme do të kryhen nisjet e autobusëve.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës, komuniteti, sektori privat.
Arsyetimi i Projektit	○ Ky projekt do të përmirësojë transportin ndërqytetës në bashki. ○ Plani do të ndikojë në ekonomizimin e shërbimit të transportit publik. ○ Projekti do të synojë të ulë trafikun në brendësi të qytetit.
Objektivi	Përmirësimi i aksesit të qendrave të njësive administrative në qytetin e Belshit, dhe lidhjes së këtyre qendrave me njëra tjetrën.
Veprimet Strategjike	○ Promovimi i projektit dhe sigurimi i fondeve. ○ Marrëveshje me Ministrinë e Transportit dhe Infrastrukturës mbi hartimin dhe realizmin e projektit.

	○ Hartimi i marrëveshjeve me agjencitë e udhëtimit.
Rezultatet e pritshme	○ Funksionim më i mirë i transportit publik. ○ Organizim më i mirë i transportit ndërqytetës.
Rreziqet	○ Hartimi i planit dhe më pas vënia e tij në zbatim ka nevojë për investime dhe kohë.
Faza e projektit	Koncept
Vlerësimi i prioriteteve	Faza II
Vlera e projektit	6 000 000 euro
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Buxheti i Bashkisë
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	Ministria e Transportit

Titulli i Projektit	10. Rehabilitimi mjedisor i venddepozitimit ekzistues të mbetjeve të ngurta
Konteksti i Projektit	Fusha e depozitimit të mbetjeve në Rrugën “Shkëmbi i Zekthojëve” ndodhet shumë pranë banesave ekzistuese të kësaj zone dhe nga qendra e qytetit. Largësia e vend-depozitimit nga rruga kryesore që të çon në qytetin e Belshit është ~0.6 km(vijë ajrore) ³⁶ dhe largësia nga qyteti është përkatësisht 2km (vijë ajrore) ³⁷ . Vend-depozitimi i mbetjeve paraqet probleme të mëdha për sa i përket ndotjes së mjedisit dhe rrezikimit të shëndetit të banorëve për shkak të mungesës së kushteve bazike teknike dhe higjieno-sanitare. Ky venddepozitim ndodhet shumë pranë disa liqeneve dhe tokave që përdoren gjerësisht nga aktiviteti bujqësor, duke shkaktuar kështu ndotje në sipërfaqet e mbjella e për rrjedhojë, duke dëmtuar shëndetin e banorëve.
Përshkrimi i Projektit	Projekti synon ndërmarrjen e një sërë analizash mjedisore dhe hartimin e strategjisë së posaçme për pastrimin e zonës nga ndotësit e tokës, ujërave nëntokësore dhe ajrit. Në fazën e zbatimit të tij, projekti ndërmerr hapa konkret për spastrimin e zonës nga ndotësit dhe kthimin e zonës në sipërfaqet të gjelbërt në terma disi më afatgjatë.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Mjedisit

Arsyetimi i Projektit	○ Projekti ndikon në uljen e nivelit të ndotjes në zonën specifike. ○ Rehabilitimi ndikon ndjeshëm në përmirësimin e cilësisë së ajrit dhe shëndetin e qytetarëve, si dhe cilësine e ujrave të liqeneve. ○ Hapësira e krijuar pas ndërhyrjes do të shërbejë si “mushkëri” për qytetin.
Objektivi	Rehabilitimi i pikës së depozitimit të mbetjeve duke pastruar mbitokën dhe nëntokën dhe kthimi i zonës së ndotur në një zonë të gjelbëruar për qytetin e Belshit. Përzgjedhje e metodave, skemat, mënyrat e punimit dhe llojet që do të përdoren, për rehabilitimin, mbulimin dhe gjelbërimin e sipërfaqes së krijuar pas stabilizimit të vend depozitimit të mbetjeve urbane ekzistuese të qytetit Belshit.
Veprimet Strategjike	○ Hartimi i analizave të hollësishme mjedisore për zonën në studim ○ Hartimi i një plani gjithëpërfshirës për menaxhimin e mbetjeve ○ Sigurimi i fondeve për rehabilitimin ○ Sigurimi i një vend-depozitimi tjetër mbetjesh të ngurta sipas standardeve higjeno-sanitare ○ Mirëmbajtje dhe kontroll i vazhdueshëm deri në rehabilitimin final të zonës së ndotur.
Rezultatet e pritura	○ Ulja e nivelit të ndotjes. ○ Përmirësim i cilësisë së tokës dhe jetës së qytetarëve. ○ Përmirësimi i cilësisë së ujrave të liqeneve përreth. ○ Mundësi për kthimin e zonës në zonë rekreative dhe hapësirë publike në të ardhmen. ○ Rritje e vlerës së tokave dhe pronave përreth. ○ Rritje e sipërfaqeve të gjelbëruara. ○ Menaxhimi i erozionit, si dhe masat mbrojtëse. ○ Minimizimi i kostove dhe ndikimeve të zhvillimit, në tokën që është në zhvillim. ○ Integrimi i zonës së rehabilituar, për një zhvillim të qëndrueshëm. ○ Rritje ekonomike dhe estetike.
Rreziqet	○ Mungesa e një plani të përgjithshëm të menaxhimit të mbetjeve. ○ Rreziku i zëvendësimit të venddepazitimit me pika të tjera alternative informale për grumbullimin e mbetjeve. ○ Projekti kërkon investime të shumta për shkak të procesit të komplikuar të rehabilitimit. ○ Procesi rrezikon të zgjasë në kohë për shkak të nivelit të lartë të ndotjes së kësaj zone.
Faza e projektit	Koncept-Projekt
Vlera e Projektit	250 000 000 lekë
Vlerësimi i përparësive	Afatgjatë

Figura 45. Shembull i dizenjimit të parkut përgjatë Rezervuarit të Thanës

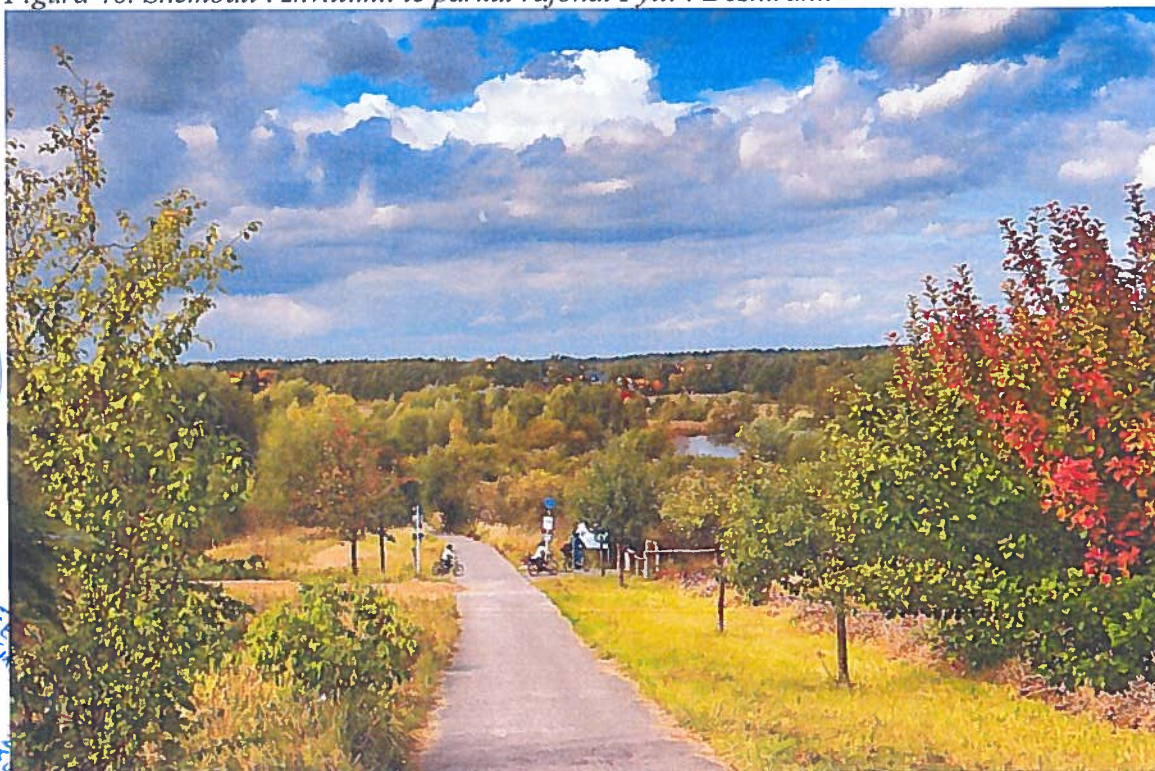
Burimi: ATELIER DYJG, KINË, 2010

Titulli i projektit	11. Krijimi i parkut rajonal përgjatë Rezervuarit të Thanës në pjesën jugore të bashkisë Belsh
Sfondi i projektit	Ky rezervuar ndodhet në pjesën jugore të bashkisë dhe shërben si kufi me Bashkinë e Kuçovës dhe Lushnjes. Rezervuari është i përbashkët me Bashkinë e Belshit.
Përshkrimi i projektit	Sistemimi me pisha i parkut në faqen lindore të kalasë së Beratit. Mbjellja e pemëve dhe ndërtimi i infrastrukturave mbrojtëse nga rrëshqitja e tokës. Projekti parashikon hartimin e një studimi i peizazhit përgjatë Rezervuarit të Thanës, duke përfshirë mbjelljen me bimësi të lartë, në trajtë pylli të rrallë, vendosjen e elementeve rekreative, krijimin e shtigjeve të shëtitjes, demarkimin dhe shtimin e sinjalistikës përkatëse, etj. Projekti synon të rivlerësojë peizazhin kodrinor-fushor e liqenor të njesisë Kozare, si potencial për t'u shndërruar në një park për Bashkinë Belsh, të integruar me itineraret e gjelbërta rajonale: Fier Shegan-Gramsh dhe Belsh-Berat-Memaliaj
Partnerët	Bashkia Belsh, Komuniteti, Sektori Privat
Rezultati i pritshëm	○ Rritja e cilësisë së jetës për komunitetin lokal, në aspekt të hapësirës rekreative dhe zbutjes së efekteve të pakëndshme të naftës në ajër. ○ Rritja e numrit të vizitorëve ditorë në parkun natyror, si pjesë e itinerareve rajonale të shëtitjes. ○ Eliminimi i fenomeneve erozive e ndotëse të tokës.
Objektivi	○ Ngadalësimi i procesit të erozionit dhe përmirësimi i imazhit të parkut. ○ Projekti kontribuon në sistemimin në trajtë parku i Rezervuarit të Thanës, duke shfrytëzuar elementët ekzistues të peizazhit, me funksion rekreacion dhe reduktim të efekteve shqetësuese të zonës naftëmbajtëse.
Veprimet strategjike	○ Analizimi i zonës dhe evidentimi i burimeve natyrore me vlerë për një plan peizazhi dhe ekoturizmi. ○ Promovimi i idesë së projektit dhe lobimi për fonde-aplikim sipas rastit në institucione të tjera. Gjetja e investitorëve nëpërmjet inkuadrimit të projektit në strategjinë rajonale të zhvillimit të turizmit. ○ Hartimi i planit të peizazhit për krijimin e rrjetit të itinerareve dhe për vendosjen e bimësisë në mënyrë të tillë, që të valorizohet zona nga ana mjedisore dhe të shmangen problemet e aromës së çliruar prej puseve të naftës. ○ Zhvillimi i itinerareve natyrore rajonale, nëpërmjet caktimit të sinjalistikës, pikave çlodhëse, pikave të informacionit, etj. ○ Marketimi i projektit para dhe gjatë zbatimit me qëllim promovimin e ardhjes së grupeve turistike dhe angazhimit të bizneseve të vogla lokale për të ofruar shërbime.

Arsyetimi I Projekti	○ Ky projekt shërben për integrimin e Belshit në rrjetin e itinerareve natyrore rajonale e turistike, duke e kthyer qytetin në qendër potenciale turistike. ○ Projekti shërben për të ofruar një hapësirë të shëndetshme rekreative për vendbanimet. ○ Sistemimet bimore në kodra mundësojnë përmirësim të cilësisë së ajrit të ndotur dhe përbëjnë pengesë për efektet e pakëndshme të puseve të naftës. Po ashtu rritin infiltrimin dhe aftësinë ujëmbajtëse të tokës, duke lejuar më pak ndotje që të penetrojë në thellësi.
Rrisqet	Vështirësi në gjetjen e investitorëve që marrin përsipër një pjesë të kostove të larta të projektit.
Faza e projektit	Koncept-projekt
Vlera e Projektit	50 000 000 lekë
Vlerësimi i prioritetëve	Afatshkurtër-Afatmesëm
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Bashkia Belsh , FZHR
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	Ministria e Mjedisit dhe donatorë të ndryshëm

Figura 46. Shembull i zhvillimit të parkut rajonal Pylli i Dëshiranit

Burimi: BARNIM NATURE PARK, Gjermani

Titulli i Projektit	12. Krijimi i parkut rajonal i zonës së pyllit të Dëshiranit
Përshkrimi i Projektit	Pylli i Dëshiranit është një hapësirë e gjelbër mjaft e rëndësishme. Ofrimi i hapësirave të gjelbëruara në bashkinë Belsh është nevojë e cilësuar nga qytetarët. Krijimi i hapësirave çlodhëse për qytetarët sjellin nevojën e rehabilitimit të këtij parku. Rehabilitimi i parkut konsiston në pajisjen me hapësira të përshtatshme për të pushuar, krijimin e infrastrukturave të nevojshme për ecje, piknik, risistemim të gjelbërimit dhe ripyllëzime sipas nevojës, apo ndërhyrje të tjera që sipas nevojës mund të dalin gjatë procesit të projektimit.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Mjedisit, sektori privat, Komuniteti lokal
Arsyetimi i Projektit	○ Nevoja për të përmirësuar infrastrukturën e parkut të Dëshiranit, duke krijuar zona të përshtatshme pushimi. ○ Sipërfaqe e gjelbëruara në Bashkinë Belsh sipas nevojës së përcaktuar në raport me numrin e banorëve. ○ Risistemimi i gjelbërimit në zonën e parkut të Dëshiranit, mbrojtja e pemëve të këtij parku nga dëmtimet e mundshme
Objektivi	Mbrojtja dhe rigjenerimi i burimeve natyrore si elemente bazë të mirëqenies sociale dhe ripërtëritjes ekonomike nëpërmjet turizmit natyror dhe kulturor .
Veprimet Strategjike	○ Përgatitja e projektit të peizazhit dhe lobimi për fonde. ○ Aplikimi për fonde. ○ Realizimi me sukses i projektit duke e bërë këtë park një zonë çlodhëse për banorët dhe të frekuentuar .
Rezultatet e pritshme	○ Përmirësimi i infrastrukturës së parkut të Dëshiranit. ○ Krijimi i hapësirave çlodhëse për banorët e Bashkisë Belsh.
Rreziqet	○ Gjetja e fondeve për financimin e projektit.
Faza e projektit	Koncept-Projekt
Vlerësimi i prioriteteve	Afatshkurtër Afatmesëm
Vlera e Projektit	500 000 euro
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Bashkia Belsh
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	Donatorë të ndryshëm

Figura 47. Shembull i rehabilitimit të zonave ripariane dhe kthimi i tyre në zona rekreative

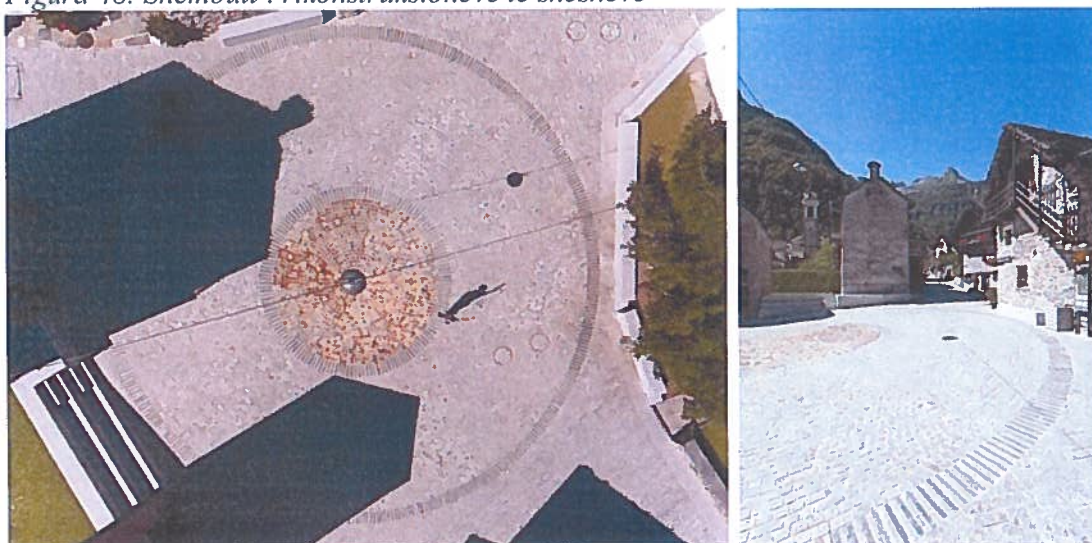

Titulli i Projektit	13. Rehabilitimi mjedisor dhe kthimi në zonë rekreative të zonave ripariane të lumit Devoll
Konteksti i Projektit	Lumi i Devoll sot vuan nga një ndotje e madhe mjedisore si pasojë aktiviteteve industriale dhe bujqësore, erozionit ujor, urbanizimit si dhe zhdukjes së zonës ripariane. Projekti konsiston në analizimin e gjendjes mjedisore të Lumit të Devoll dhe rehabilitimin e zonës ripariane të tij.
Përshkrimi i Projektit	Projekti do të përfshijë fillimisht një analizë të detajuar të cilësisë së ujërave të lumit dhe evidentim të përshkueshmërisë së ujërave të ndotura në shtresat nëntokësore. Më pas do të rishikohet segmenti i përzgjedhur për ndërhyrje mbi bazën e një studimi parafizibiliteti, për të përcaktuar zonën e ndërhyrjes. Gjithashtu do të evidentohen dhe do të shmangen ndotësit e lumit. Një tjetër ndërhyrje, pjesë e këtij projekti është rikthimi i zonave ripariane përgjatë lumit, zona në të cilat do të jetë e nevojshme të kryhen edhe prishje ndërtimesh si dhe ripyllëzime. Në përfundim, për të shmangur rrezikun e përmblyjeve dhe erozionin e brigjeve, veç rehabilitimit të zonës ripariane, do të ndërhyhet në disa segmente me korracim lumor vegjetativ dhe/ose me gabione.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Mjedisit, komuniteti, sektori privat
Arsyetimi i Projektit	○ Ky projekt do të ndikojë në përmirësimin e cilësisë së ujërave të lumit. ○ Ujërat e lumit do të jenë më të sigurt për përdorim në bujqësi. ○ Fasha e lumit do të mundësohet si zonë rekreative për qytetarët. ○ Rehabilitimi i kësaj fashe do të ndikojë ndjeshëm në shëndetin e qytetarëve. ○ Do të shmanget përmblytja e zonave të banimit nga lumi.
Objektivi	Rehabilitimi i shtretërve lumorë të Devollit
Veprimet Strategjike	○ Kryerja e studimit të para-fizibilitetit. ○ Promovimi i projektit dhe sigurimi i fondeve. ○ Marrëveshje me Ministrinë e Mjedisit mbi hartimin dhe realizmin e projektit. ○ Sigurimi i marrëveshjeve me njësitë e tjera vendore si dhe bizneset për ndalimin e derdhjes së mëtejshme të ndotësve në Lumin Devoll.
Rezultatet e pritshme	○ Rritje e cilësisë së jetesës së qytetarëve. ○ Ulje e nivelit të ndotjes. ○ Mundësi e përdorimit të ujit të lumit për ujtje. ○ Rritje e vlerës së tokave pas investimit në brigjet lumore.
Rreziqet	○ Pamundësia për të siguruar fonde të mjaftueshme për ndërhyrje madhore. ○ Nevoja për përfshirjen e disa aktorëve, përfshirë këtu edhe pronarët e ndërtimeve të kryera përgjatë fashës lumore. ○ Mungesa e vullnetit për bashkëpunim mes autoriteteve vendore në territoret e të cilave kalon Devolli. ○ Mungesa e një strategjie për shmangien e burimeve industriale të ndotjes në Devoll, jashtë territorit të Belshit.
Faza e projektit	Koncept- Projekt
Vlera e projektit	30 000 000 lekë

Vlerësimi i prioriteteve	Faza I
Burime të mundshme financimi (kryesore)	Ministria e Mjedisit dhe FZHR
Burime të mundshme financimi (dytësore)	Bashkia dhe bizneset private

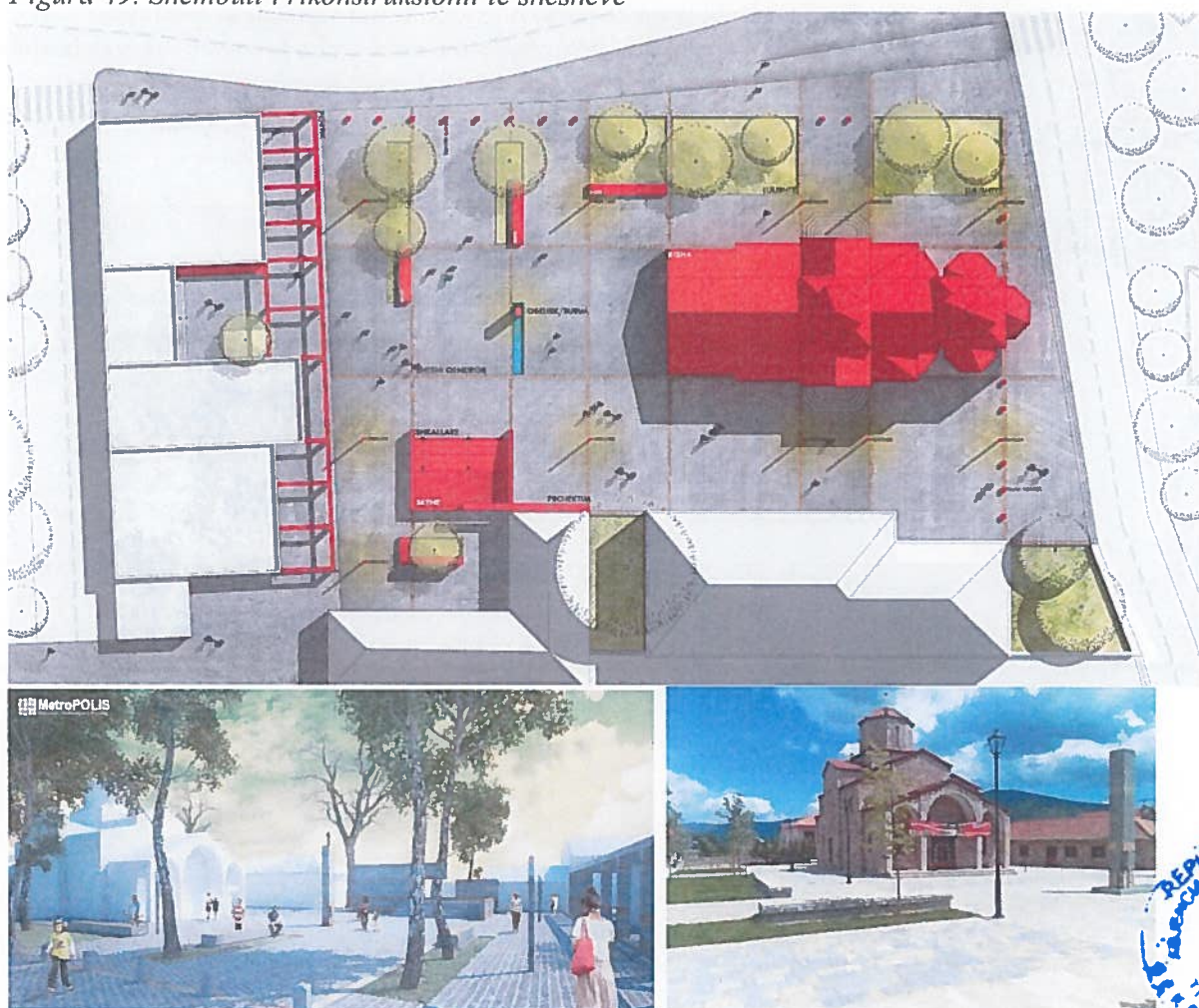
Figura 48. Shembull i rikonstrukcioneve të shesheve

Burimi: ENRICO SASSI ARCHITETTO, ZVICER ISONOGNO, 2016

Figura 49. Shembull i rikonstruksionit të shesheve

Burimi: METROPOLIS, SHQIPERI, PUSTEC, 2016

Titulli i Projektit	14. Rikonstruksioni i shesheve të qendrave të njësive administrative Kajan, Rrasë, Fierzë, Grekan dhe fshatrat Dragot e Dëshiran.
Përshkrimi i Projektit	Qëllimi i këtij projekti është përmirësimi/ndryshimin fizik i infrastrukturës dhe/apo objekteve të shërbimeve publike në njësitë administrative me karakter rural. Aktualisht në këto qendra (qendrat e ish-komunave) janë realizuar pak investime, pjesa më e madhe e të cilave konsistojnë ndërhyrje të infrastrukturës rrugore. Realizimi i këtij projekti ka ndikim social e kulturorë në njësitë administrative të Bashkisë Belsh dhe krijon mundësi të reja për zhvillimin ekonomik. Rigjenerimi dhe rivitalizimi i qendrave të njësive administrative është i rëndësishëm për zhvillimin e mëtejshëm të territorit.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Infrastrukturës dhe Energjitikës, AKPT, Sektori Privat, Komuniteti Lokal
Arsyetimi i Projektit	○ Nevoja për përmirësimin e cilësisë së infrastrukturave dhe hapësirave publike në qendrat e njësive administrative. ○ Zhvillimi ekonomik dhe territorial i mëtejshëm i të gjithë territorit të bashkisë.
Objektivi	Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik, duke ruajtur balancat mes sektorëve të ndryshëm të ekonomisë në territor dhe duke rritur konkurrencën e larminë ndërmjet sektorëve aktivë të rajonit për të gjeneruar punësim të vazhdueshëm.
Veprimet Strategjike	○ Promovimi i projekt-idesë dhe lobimi për sigurim të fondeve. ○ Hartimi i projekteve të dizajnit me konkurrim të hapur ose nga bashkia. ○ Hartimi i projekteve të zbatimit dhe aplikimi për fonde, sipas rastit. ○ Prioritizimi i ndërhyrjeve emergjente për infrastrukturën që e kanë të nevojshme. ○ Kryerja e punimeve të zbatimit.
Rezultatet e pritshme	○ Rigjenerimi urban i qendrave të të gjitha njësive administrative dhe krijimi i një hapësire publike ftuese për aktivitete biznesi. ○ Rritja e cilësisë së infrastrukturave (rrugore, objekte, shërbime publike) dhe përmirësimi i cilësisë së jetesës së banorëve.
Rreziqet	○ Pamundësia për të financuar projektin. ○ Rritja e papunësisë në nivel bashkie. ○ Zhvendosja e popullsisë nga zonat rurale drejt zonave urbane ○ Ulja e cilësisë së jetesës.
Faza e projektit	Koncept-Projekt
Vlerësimi i prioriteteve	Afatgjatë
Vlera e projektit	10 000 000 euro
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	FZHR, Bashkia
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	FSHZH, donatorë të ndryshëm

Figura 50. Shembull për ndërtimin e qendrave multifunksionale

Burimi: BURNAZZI FELTRIN ARCHITETTI, ITALY, 2014

Figura 51. Shembull për ndërtimin e qendra multifunksionale

Burimi: EDUARDO SOUTO DE MOURA, ADRIANO PIMENTA, PORTUGALI, 2015

Titulli i Projektit	15. Projekti për ndërtimin e qendrës së re multifunksionale Belsh
---------------------	---

Konteksti i Projektit	Në Bashkinë Belsh nuk gjenden qendra kulturore, e cila sjell mungesën e programeve të posaçme për të rinjtë, institucioneve për nxitjen e vlerave të tyre, etj, bëjnë që ky grup të jetë më pasiv nga pikëpamja e ndërveprimit social.
Përshkrimi i Projektit	Projekti synon hapjen e qendrës multifunksionale në qytetin e Belsh dhe hartimin e programeve dhe aktiviteteve për funksionimin e tyre me fokus të veçantë të rinjtë. Projekti kontribuon edhe në trajtimin e nevojave të të rinjve të kësaj bashkie dhe synon të nxisë ndërveprimin social dhe pasqyrimin e vlerave dhe talenteve të tyre.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Kulturës, Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, komuniteti, këshillat studentorë, etj.
Arsyetime i Projektit	○ Projekti nxit bashkëpunimin mes të rinjve. ○ Reflekton vlerat dhe talentet e një fokus grupi të rëndësishëm për zhvillimin e qytetit. ○ Ndikon në përmirësimin e jetës kulturore.
Objektivi	Aktivizimi i grupeve rinore, dhe nxitja e krijimtarisë dhe bashkëpunimit mes tyre. Promovimi i vlerave kulturore, dhe rikthimi i jetës sociale dhe aktiviteteve në qendrat urbane.
Veprimet Strategjike	○ Nxitja e bashkëpunimit ndërinstitutional dhe qeveri-komunitet ○ Promovimi i projektit dhe sigurimi i fondeve. ○ Hartimi i projekteve teknike për qendrat multifunksionale. ○ Hartimi i programeve kulturore. ○ Angazhimi dhe organizimi i stafit për funksionimin e tyre.
Rezultatet e pritshme	○ Rritja e cilësisë së jetës së të rinjve. ○ Nxitja e krijimtarisë dhe bashkëpunimit social mes këtij grupi. ○ Promovimi i artit dhe kulturës sociale dhe kalimi i trashëgimisë kulturore në brezat pasardhës. ○ Aktivitete social kulturore për 12 muaj të vitit.
Rreziqet	○ Zbatimi i projektit ka nevojë për bashkëpunim të herëpashershëm mes aktorëve dhe palëve të përfshira. ○ Zbatimi i projektit kërkon investime në infrastrukturën fizike dhe fonde të vazhdueshme për nisjen e projektit. ○ Mungesa e iniciativës qytetare dhe grupeve rinore.
Faza e projektit	Koncept - Projekt
Vlera e Projektit	5 000 000 euro
Vlerësimi i përparësive	Afatshkurter

Titulli i Projektit	16. Projekt për ndërtimin e pallatit të Sportit në Bashkinë Belsh
Sfondi i Projektit	Në territorin e bashkisë Belsh nuk ndodhet asnjë qendër sportive por ka disa fusha informale sportive jashtë standardeve të projektimit dhe standardeve higjeno-sanitare. Mungesa nga ana tjetër e ambienteve të mbyllura sportive për zhvillimin e aktiviteteve në çdo periudhë të vitit, bën emergjente nevojën për ndërtimin e një pallati sporti për Bashkinë Belsh.
Përshkrimi i Projektit	Ky projekt synon ngritjen e një pallati sporti në qytetin e Belshit, i pajisur me ambiente moderne sportive, dhe kapacitete të mjaftueshme për mbajtjen e eventeve sportive lokale dhe rajonale. Pallati i sportit parashikon, ngritjen e një ambienti qendror për zhvillimin e lojrave me dorë, dhomat e zhveshjes si dhe palestrat.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Arsimit dhe Sportit
Justifikimi i Projektit	○ Ndërtimi i pallatit të sportit do të rivitalizojë jetën sportive të qytetarëve të Belshit. ○ Pallati i Sportit do të kthehet në një pikë të rëndësishme për organizimin e eventeve jo vetëm për Bashkinë Belsh por dhe në rang rajoni. ○ Me ngritjen e pallatit të sportit do të nxitet më tej aktivizimi i klubeve sportive në Belsh për të rinjtë dhe vecanërisht për fëmijët.
Objektivi	Përmirësimi i jetës sociale të qytetarëve të Belshit përmes rivitalizimit, ndërtimit dhe promovimit të njeve të rëndësishme rekreative, kulturore dhe sportive në territorin e Bashkisë Belsh.
Veprimet Strategjike	○ Identifikimi i zonës ku do të ndërtohet pallati i sportit. ○ Hartimi i projektit teknik dhe projektit të dizajnit. ○ Identifikimi dhe krijimi i partneriteteve për financimin e projektit. ○ Pajisja e pallatit të sportit me materialet e nevojshme për ushtrimin e aktiviteteve. ○ Promovimi i pallatit të sportit të Belsh s në nivel lokal dhe Rajonal për organizimin e eventeve të ndryshme sportive.
Rezultate të pritura	○ Hartimi i projektit teknik dhe te dizajnit per Pallatin e Sportit. ○ Ndërtimi i Pallatit të Sportit. ○ Zhvillimi i aktiviteteve sportive lokale dhe rajonale përgjatë gjithë vitit. ○ Rijetësimi i jetës sportive të qytetit të Belshit.
Rrisqet	○ Ndërtimi i Pallatit të sportit ka kosto të larta dhe kërkojnë bashkëpunim të ngushtë me palë të tjera të interesuara. ○ Zbatimi i projektit rrezikon të zgjatet në kohë. ○ Mungesa e klubeve sportive lokale dhe mungesa e bashkëpunimit me shoqata sportive kombëtare.
Faza e projektit	Koncept-Projekt

Vlera e Projektit	7 000 000 euro
Vlerësimi i prioriteteve	Afatmesëm

Figura 52. Skema konceptuale për rivitalizimin e belvederes

Burimi: METROPOLIS, 2017

Titulli i Projektit	17. Projekti për rivitalizimin e belvederes në kodrën e qytetit në pjesën jugore të tij
Sfondi i Projektit	Qyteti i Belshit i parë nga lart është një pllajë e bukur, kodrinore me kodra të ulta dhe fusha të vogla, me shumë liqene të bukur natyrorë, pjesë e Dumresë. Në përgjithësi relievi i saj dallohet për ndryshimet e vogla të lartësive. Territorët më të larta shtrihen në formën e një brezi. Format kryesore që i japin fizionominë relievit të kësaj pllaje janë kodrat, fushë – gropat dhe gropat. Kodrat në përgjithësi dallohen për shtrirje gjatësore e tërthore të vogël dhe një pjesë e tyre janë në forma të rrumbullakta. Lartësia e zonës mbi nivelin e detit luhet nga 100 m deri në 200m. Këto pamje që ofrohen nga kodrat ngelen të papërceptura nga njeriu.
Përshkrimi i Projektit	Ky projekt synon shfrytëzimin e kodrinave piktoreske të Belshit për t'i kthyer në atraksione për qytetarët dhe turistët. Belveder-ja e qytetit do të pozicionohet në pjesën jugore dhe do të ketë zona rekreative, park për fëmijë, lokale me struktura të lehta ku mund të konsumohet kafja.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Arsimit dhe Sportit

Justifikimi i Projektit	- o Gjallërimi i jetës sociale në Belsh. - o Krijimi i hapësirave rekreative për qytetarët dhe turistat. - o Rritja e numrit të turistave.
Objektivi	Përmirësimi i jetës sociale të qytetarëve të Belshit përmes rivitalizimit, ndërtimit dhe promovimit të pikave të forta natyrore në territorin e Bashkisë Belsh.
Veprimet Strategjike	- o Përcaktimi i parcelës që do të zhvillohet. - o Hartimi i projektit. - o Promovimi i projektit dhe lobimi për fonde.
Rezultate të pritura	o Përmirësimi i eksperiencës turistike promovon shtim të numrit të turistëve.
Rrisqet	o Mos vënia në prioritet të projektit nga organet vendimmarrëse kundrejt ndonjë objekti në rrezik
Faza e projektit	Koncept-Projekt
Vlera e Projektit	2 000 000 euro
Vlerësimi i prioritetëve	Afatmesëm

Titulli i Projektit	18. Projekti për ndërtimin e zonës rekreative të qytetit në pjesën lindore të qytetit
Konteksti i Projektit	Ky projekt adreson mungesën e qendrave të aktiviteteve për të rinj, si dhe të një qendre të mirëfilltë rekreative për Bashkinë Belsh. Nëpërmjet një zone rekreative për të rinjtë, integrohen nevoja që ka për zhvillimin e aktiviteteve kulturore, trajnimin në kurse të ndryshme të lidhura me artin, me shërbimet e nevojshme për të rinjtë, aktivitetet rekreative e të orientuara drejt edukimit dhe sportit, etj.
Përshkrimi i Projektit	Projekti parashikon ndërtimin e një qendre shërbimi ndaj të rinjve, të specializuar për aktivitete artistike e kulturore. Kjo qendër do ofrojë kurse artesh dhe trajnime specifike, këshillime karriere për të rinjtë, organizim aktiviteteve kulturore, sportive, rekreative, për të rinjtë, organizim veprimtarish artistike / ekspozitash me ndikim në bashki, etj.
Partnerët	Bashkia Belsh, komuniteti lokal, Ministria e Kulturës, Ministria e Arsimit dhe Sportit, Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, etj.
Arsyetimi i Projektit	Projekti ka ndikim në dy shkallë: në nivel bashkie, dhe për të rinjtë që do e frekuentojnë qendrën. Në nivel bashkie, qendra do mundësojë organizim të aktiviteteve me pjesëmarrje të gjerë, me theks artistik, mbrojtjen e identitetit lokal, promovimin e turizmit, etj. Për të rinjtë qendra do mundësojë kultivimin e aftësive artistike, por edhe trajnime, këshillime karriere, e këshillime për çështje problematike, si dhe organizim aktiviteteve të përbashkëta sportive rekreative, etj.

Objektivi	Projekti kontribuon në Politikën 4 të Objektivit 4 “Zhvillimi social-kulturor dhe sportiv i popullsisë, duke rehabilituar infrastrukturën ekzistuese, dhe duke shtuar objekte sociale e kulturore në shërbim të nevojave të komunitetit”
Veprimet Strategjike	○ Gjetja e mundësive për financimin, duke adresuar fonde të qeverisë për kulturën dhe mirëqenien sociale. ○ Lidhja e marrëveshjeve me OJQ dhe organizata të tjera në rajon, të cilat operojnë në fusha të ngjashme, për të organizuar veprimtari në bashkëpunim. ○ Krijim partneriteti me universitetet më të afërta dhe shkollat profesionale, për organizim trajnimesh e punëtorish të përbashkëta.
Rezultatet e pritshme	○ Rritje e nivelit të përgjithshëm arsimor e kulturor të të rinjve në Belsh në 10-vjeçarën e ardhshëm. ○ Theksimi i potencialeve kulturore e historike të Bashkisë Belsh, në ndihmë të imazhit dhe fuqizimit të turizmit natyror e kulturor. ○ Rritja e angazhimit qytetar në çështje të përbashkëta komunitare, në kuadër të aktiviteteve të qendrës rinore.
Rreziqet	○ Mundësitë e kufizuara të financimit mund të ngushtojnë sferën e veprimit të qendrës . ○ Vështirësi në gjendjen e vendndodhjes, pronësisë së truallit, etj.
Statusi aktual i projektit	Koncept Ide
Fazat e projektit	Studimi dhe Projektimi 2018 Tenderimi dhe Ndërtimi 2019-2020
Vlerësimi i prioriteteve	Afatshkurtër
Vlera e projektit	
Burimi i mundshëm kryesor i financimit	Bashkia me fondet e veta, FZHR
Burimi i mundshëm dytësor i financimit	Ministria e Kulturës, Ministria e Mirëqenies sociale dhe rinisë, donatorë të tjerë

Figura 53. Qendra Rinore dhe Kulturore “Gehua”, Qinhuangdao, Kinë, nga Open Architecture

Burimi: Archdaily³⁸

Titulli i Projektit	19. Projekt për ndërtimin e sheshit të tregut të lëvizshëm të qytetit të Belshit
Sfondi i Projektit	Bashkia Belshit ndër të paktat bashki të cilat nuk kanë një qëndër të mirëfilltë grumbullimi të prodhimeve apo tregtimit të prodhimeve vendase. Belshi si qëndër e kësaj bashkie do të jetë e pika kryesore e mbledhjes të këtyre produkteve , qoftë bujqësore apo të natyrës së përdorimit të përditshëm.
Përshkrimi i Projektit	Projekti parashikon ndërtimin e mbi 10 deri 20 tezgash të lëvizshëmë. Të cilat do të vendosen në bazë të një grafiku dhe orari të përcaktur nga Bashkia (deri tre herë në javë) në pjesën lindorë të qytetit. Në këtë mënyrë i krijohet mundësia të zhvillohen si banorëve që jetojnë në Belsh apo përreth saj.
Partnerët	Bashkia Belsh, Ministria e Arsimit dhe Sportit
Justifikimi i Projektit	○ Me ngritjen tregjeve të lëvizshme zhvillohet ekonomia bujqësore e fermerëve. ○ Produktet do të jenë të kontrolluar dhe konsumatori do të jetë i sigurt. ○ Hapësira më të pastra të tregtimit të produkteve. ○ Gjallërim i jetës së qytetit.
Objektivi	Përmirësimi i cilësisë së sjelljes së produktit tek konsumatori si dhe rritja e ekonomisë vendase.
Veprimet Strategjike	○ Identifikimi i parcelave ku do të sistemohet tregu. ○ Hartimi i projektit teknik dhe projektit të dizajnit. ○ Identifikimi dhe krijimi i partneriteteve për financimin e projektit. ○ Promovimi i produkteve vendase të Belshit në nivel lokal dhe Rajonal për organizimin e eventeve të ndryshme.
Rezultate të pritura	○ Hartimi i projektit teknik dhe të dizajnit për tregun e lëvizshëm. ○ Ndërtimi i tezgave sipas koncept-idesë. ○ Zhvillimi i aktiviteteve të ndryshme lokale dhe rajonale përgjatë gjithë vitit.
Rrisqet	○ Zbatimi i projektit rrezikon të zgjatet në kohë. ○ Mungesa e dëshirës së fermerëve dhe tragtarëve vendas për tu bashkuar në një zonë të përbashkët.

Faza e projektit	Koncept-Projekt
Vlerësimi i prioritetëve	Afatmesëm
Vlera e projektit	1 500 000 euro

13.2 Plani i Investimeve Kapitale

Plani i investimeve kapitale është dokumenti i cili bën lidhjen ndërmjet Projekteve strategjike dhe mundshmërisë financiare të realizimit të tyre nëpërmjet investimeve të veta të bashkisë apo nga transferat ndërqeveritare të kushtëzuara, të pa kushtëzuara apo donatorëve potencial që mund të implementojnë projekte. Ky dokument do të përpilohet në fazën e III të planit Planit të Përgjithshëm Vendor dhe do të jetë dokument më vete krahas dokumenteve të tjerë.

14 Sistemet e Territorit dhe Konvertimet

Një nga ndikimet kryesore që strategjia e territorit, plani dhe projektet strategjike sjellin në territor, është ndryshimi i mundshëm i sistemeve të territorit. Nëse në nivel planesh territoriale përgjithësisht sigurohemi që të krijojmë përdorime toke të përputhshme me njëra-tjetrën, në nivel strategjik duhet të kuptohet edhe mundësia e ndryshimit të sistemeve territoriale (bujqësore, natyrore, ujërat, urbane dhe infrastrukturore), për dy arsye: 1) për të kuptuar efektet afatgjata të strategjisë dhe planit në çdo aspekt (territorial, mjedisor, social dhe ekonomik); 2) për të kuptuar, parashikuar dhe rregulluar efektet e sektorëve të ndryshëm mbi njëri-tjetrin dhe si rezultat për të marrë masa ligjore e procedurale për zbutjen e efekteve, ose për realizimin e tyre.

Si rezultat i zbatimit të vizionit të zhvillimit dhe projekteve strategjike në territor, pritet që të ndodhin edhe ndryshime të mundshme të sistemeve territoriale, pra konvertime të tokës nga një sistem në tjetrin. Këto konvertime/transformime mund të ndodhin mbi bazën e propozimeve të planit të përdorimit të tokës dhe të infrastrukturave si dhe përmes disa procedurave ligjore të vendosura në legjislacionin sektorial në fuqi (për bujqësinë, tokat natyrore, ujërat, etj.). Një ide paraprake të transformimeve të mundshme mund ta marrim që me hartëzimin e vizionit territorial të zhvillimit, duke e krahasuar atë me shtrirjen e sistemeve aktuale të territorit. Sigurisht, kjo është një ide paraprake dhe orientuese, por ende asnjë vendim transformimi nuk është marrë, sepse për këtë nevojitet të përgatitet më parë plani i përdorimit të tokës dhe infrastrukturave.

Propozimet për transformimet e mundshme të sistemeve në Bashkinë Belsh, bazohen në objektivat strategjike të propozuar në seksionin 12. Bazuar në VKM nr. 686, datë 22.11.2017, sistemet në thelb do të mbeten të pandryshuara, pra: sistemi natyror, urban, bujqësor, ujqor dhe infrastrukturor. Megjithatë disa territore të bashkisë Belsh mund të pësojnë ndryshime si pasojë e tendencave të zhvillimit që prezantohen në këtë strategji dhe vijnë dhe në planin e përgjithshëm të territorit. Sikurse përmendet dhe më sipër, ndryshimet e shprehura në këtë fazë

janë orientuese dhe jo domosdoshmërisht do të ndodhin, apo do të ndodhin praktikisht në këtë formë. Konvertimet e mundshme do të rishikohen në mënyrë më eksplicite në fazën e hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor.

Pjesa më e madhe e vendbanimeve në bashkinë Belsh, ndodhen në njësitë Belsh, Grekan, Kajan. Me zhvillimet e pas viteve 90', këto vendbanime, kryesisht fshatrat karakterizohen nga shpërhapja (shumë e theksuar në këtë bashki) në tokën bujqësore, dhe mungesa e lidhjes infrastrukturore mes tyre dhe lidhjen me njësitë e tjera administrative. Për këtë arsye ekziston mundësia e konvertimit të tokës bujqësore dhe natyrore në infrastrukturë në fshatrat kryesore të njësive administrative, Belsh, Grekan, Kajan por gjithashtu edhe në Fierzë dhe Rrasë. Një konvertim i tillë ndodh për t'i dhënë hov të mëtejshëm zhvillimit ekonomik vendor të këtyre zonave. Konvertimet e mundshme që diktohen në këto zona, funksionojnë mbi parimin e kompaktësimit të zonave me karakter ndërtimor, dhe ruajtjen në maksimum të tokave bujqësore dhe natyrore nga urbanizimi i mëtejshëm.

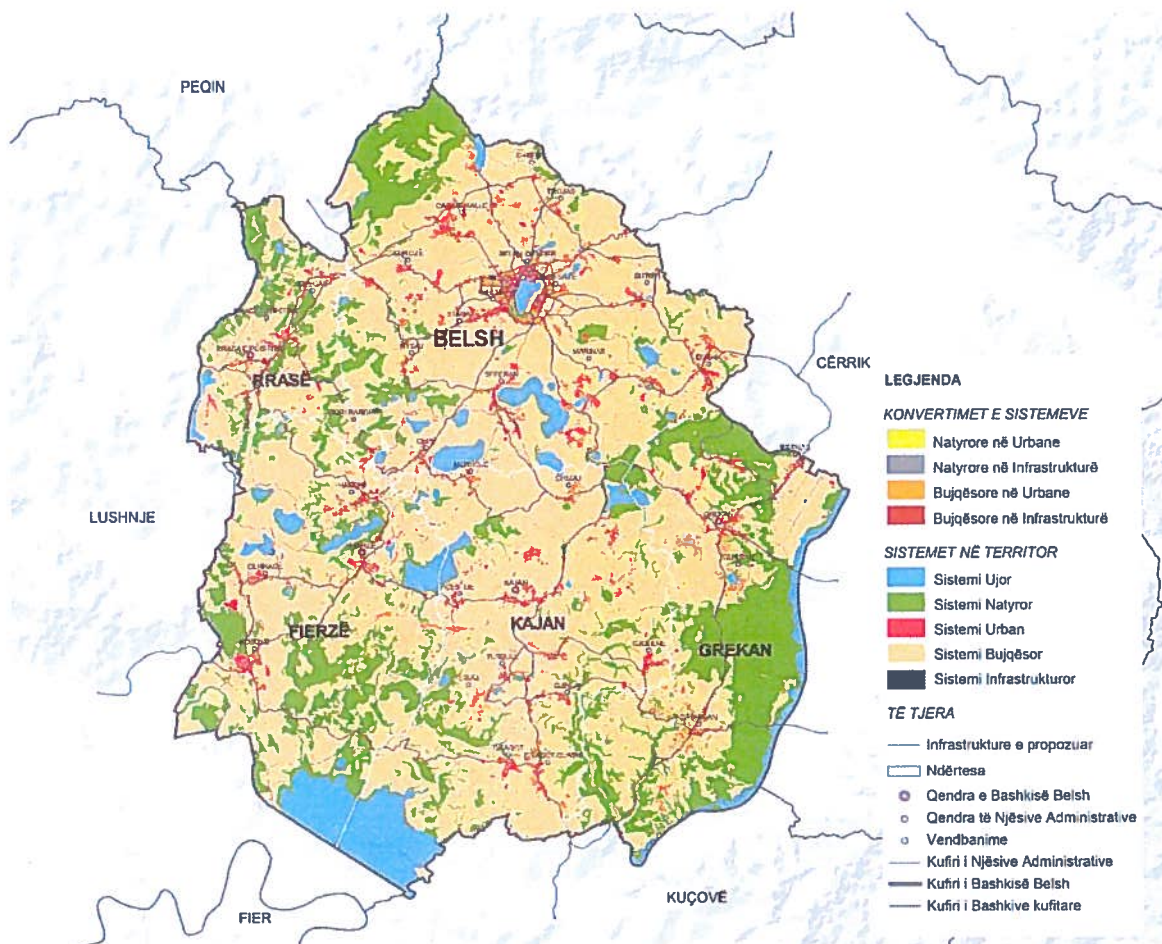
Referuar Vizionit të bashkisë Belsh dhe programeve strategjike, mendohet se njësia administrative e Belshit do të pësojë një rritje të mundshme urbane kryesisht në zonat përreth qytetit, nëpërmjet përmirësimit të cilësisë së hapësirave urbane, ndryshime këto të cilat mund të kërkojnë transformimin e tokës natyrore në tokë urbane. Por gjithashtu kjo tendencë parashikohet dhe në njësitë e tjera të bashkisë ndonëse jo në të njëjtin nivel dhe arsyes së rritjes së nevojës për infrastrukturë dhe tokë urbane i shtohen dhe mundësitë për transformime të nxitura nga zhvillimi i industrisë bujqësore dhe sektorit të turizmit.

Megjithëse strategjia e bashkisë Belsh, parashikon dhe hapjen e pikave të grumbullimit të produkteve bujqësore, apo të zonës së industrisë së përpunimit të produkteve bujqësore si nxitje të zhvillimit të industrisë agroushqimore në Bashki, këto lloje veprimesh parashikohen të ndodhin në zona të cilat nuk komprometojnë tokën bujqësore dhe nuk kërkojnë domosdoshmërisht transformim të sistemit ekzistues të territorit.

Harta në vijim (Figura 54), shpreh në mënyrë të përafërt konvertimet e pritshme të sistemeve në territorin e bashkisë Belsh. Vlen të theksohet fakti se në këtë seksion janë treguar tendencat e mundshme të transformimeve, ndërkohë që gjatë përgatitjes së planit të planit të propozuar të përdorimit të tokës këto ndryshime do të detajohen edhe më tej, dhe sipas rastit do të përgatiten për procedurat ligjore për konvertim.

Figura 54. Konvertimet e mundshme të sistemeve të territorit

Burimi: Bashkia Belsh dhe MetroPOLIS sh.p.k

15 Decentralizimi i Qeverisjes dhe Strukturat Përkatëse

Më 29 Korrik 2015, Këshilli i Ministrave aprovoi Strategjinë Ndërsektoriale për Decentralizim dhe Qeverisje Vendore. Në këtë strategji prezantohet vizioni i Qeverisë Shqiptare për fuqizimin e demokracisë dhe avancimin e procesit të decentralizimit në përputhje me vizionin dhe objektivat e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim dhe standardet e Bashkimit Evropian (BE). Me tregues krahasimisht të ulët të decentralizimit fiskal në rajon (me vetëm 2.2% të PPB-së³⁹), dhe efikasitet, cilësi dhe standarde të dobëta në ofrim shërbimesh, kjo strategji, e parë në mënyrë holistike bashkë me reformën administrative territoriale dhe ligjin e ri organik për organizimin dhe funksionimin e qeverisë vendore⁴⁰, shihet si një hap përpara për qeverisjen vendore.

Një risi thelbësore e ligjit të ri organik për qeverisjen vendore është prezantimi i parimit të decentralizimit asimetrik bazuar në parimin e *subsidiaritetit*. Bashkitë me kapacitete njerëzore dhe financiare të përshtatshme kanë mundësi të kërkojnë decentralizimin e kompetencave të caktuara.

Më specifikisht, kjo strategji parashtrohet katër objektiva strategjikë:

Përmirësimin e efikasitetit të përgjithshëm të strukturave të qeverisë vendore – konsolidimi financiar dhe administrative i 61 bashkive pas adoptimit të ligjit të ri për

ndarjen administrative territoriale; dhe mbështetje infrastrukturore dhe institucionale për 12 qarqet dhe 61 bashkitë e reja pas zgjedhjeve vendore të vitit 2015.

- Fuqizimi i financave vendore dhe rritja e autonomisë fiskale – që synon reformimin e sistemit të të ardhurave vendore dhe përmirësimin e manaxhimit të financave vendore.
- Mundësimi i zhvillimit të qendrueshëm lokal;
- Fuqizimi i qeverisjes së mirë në nivel lokal.

Pas miratimit të Ligjit nr. 115/2014, datë 31.07.2014 “**Mbi ndarjen administrative-territoriale të njërive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë**”, qeverisja vendore në Shqipëri është organizuar në dy nivele, ku *bashkia*, njësia bazë, përbën nivelin e parë të qeverisë, ndërsa *qarku* përbën nivelin e dytë. Në ndryshim nga 373 bashkitë e komunat përpara ndarjes territoriale, aktualisht ka 61 bashki, të cilat përbëhen nga njësi administrative, të organizuara në qytete dhe fshatra. Ndarja në qarqe (12) mbetet në fuqi, ku çdo qark ka mesatarisht 5 bashki. Ndërsa funksionet dhe përgjegjësitë e bashkive janë rishikuar në kuadër të Strategjisë Ndërsektoriale të Decentralizimit dhe Qeverisjes Vendore, roli i qarkut mbetet ende i paqartë.

- Vështirësitë e Qeverisjes Vendore

Sfidat me të cilat përballen sot 61 bashkitë e krijuara nga ndarja e re administrative-territoriale janë njëherësh të trashëguara, por dhe të lidhura ngushtësisht me reformën territoriale⁴¹, (konsolidim nga 373 në 61 NjQV⁴²). Bashkia e Belshit, e shtrirë në qendër të vendit, ka pësuar një rritje prej 298.7%, me një territor prej 195.43 km² në krahasim me shtrirjen 59.28 km² përpara reformës. Nisur nga burimet në dispozicion, dhe konteksti, disa nga vështirësitë më të mëdha të Bashkisë Belsh mund të përmbledhen si më poshtë:

-Territore të reja më të mëdha për planifikim, menaxhim dhe për administrim shërbimesh. Me zgjerimin e territorit (e renditur e shtata në vend për nga madhësia), Bashkisë së Belshit do t'i duhet të ofrojë shërbime për një popullsi rreth 2.87 herë më të madhe se më parë, (25,141 banorë në 4 njësi administrative, krahas qytetit të Belshit). Në këto kushte, bashkia përballlet me nevojën për planifikim urban e rural, shtimin e kërkesës për ofrim shërbimesh, rritjen e rrezes së ofrimit të tyre, si dhe diversifikimin e llojit të shërbimeve të ofruara për shkak të karakterit urban dhe rural dhe zgjerimit të kompetencave (pyjet, kullotat, rrjeti dytësor i kullimit e vaditjes, etj.).

- Ndryshim, ose diversifikim i prioritetëve të zhvillimit

. Në kushtet e një territori të ri, me disa qendërsi urbane dhe karakter të theksuar malor, rishikimi i prioritetëve të zhvillimit ekonomik lokal është një hap urgjent për t'u ndërmarrë. Do të duhet që vizioni, objektivat, programet, projektet prioritare dhe të gjitha dokumentet e lidhura me zhvillimin (përdorimi i tokës, planit të infrastrukturës, rregulloret, etj.) formulohen dhe të reflektojnë qartësisht karakteristikat e territorit të ri të bashkisë Belsh

- Mungesë kapacitetesh institucionale, përfshirë këtu administratën vendore, për të garantuar kryerjen e proceseve në mënyrë efektive dhe eficiente. Cilësia dhe aftësimi i burimeve njerëzore të bashkisë mbetet sfidë, sidomos në kushtet ku stafi, veçanërisht ai teknik, do të duhet të kryejë procese të një natyre të diversifikuar dhe shkallë më të gjerë. Me një territor më të madh për të administruar, stafi duhet të aftësohet për të koordinuar veprimet për 5 njësitë përbërëse të bashkisë, përkatësisht: NjA Belsh, NjA Kajan, NjA Rrasë, NjA Fierzë, NjA Grekan. Mbështetja teknike dhe ngritja e kapaciteteve e deritanishme shpesh ka rezultuar me humbje për shkak të ndryshimit të stafit sipas ndryshimit politik në bashki. Funksionet dhe përgjegjësitë (ekzistuese e të reja) që i kalojnë bashkive në kuadër të strategjisë së

decentralizimit dhe ligjit organik, parashtrojnë nevojën për ngritje të kapaciteteve institucionale me fokus në: administrimin e shërbimit përkatës, manaxhim të financave publike, statistikë, planifikim strategjik, shkrim dhe manaxhim projekti, qeverisje territoriale, etj. Adresimi i kësaj sfide shihet si veçanërisht e lidhur me arritjen e përmirësimit të efikasitetit të strukturës së bashkisë Belsh.

- *Autonomia fiskale:* Zgjerimi i portofolit të kompetencave dhe përgjegjësi të bashkisë shoqërohet me sfidën e burimeve të pamjaftueshme. Mes transfertave të pakushtëzuara, të rezultuara si të ulëta, të paqëndrueshme dhe vazhdimisht në rënie në Bashkinë Belsh për vitin 2014 (përpara reformës)⁴³, dhe të ardhurave të veta të bashkisë, do të duhet të përmbushen funksionet e veta dhe ato të përbashkëta. Kjo sfidë nënvizon dhe nevojën për të përmirësuar aftësinë për mbledhur të ardhurat veçanërisht nga taksat dhe tarifat, si psh. taksa e pronës, taksa e pastrim-gjellbërimit, etj.

- *Sfida Mjedisore:* Mungesa e një inventari të hollësishëm të territoreve dhe pikave burimore (brenda territorit të saj) me rrezik ndotjeje për tokën bujqësore, ajrin, akuiferet, etj., dhe për pasojë dhe mungesa e projekteve parandaluese dhe rehabilituese. Përtej hartimit të një inventari të plotë dhe projekteve parandaluese apo rehabilituese, do të duhet që njëkohësisht, Bashkia të bashkëpunojë me bashkitë e tjera dhe me institucionet qendrore të mjedisit dhe të burimeve natyrore për mbrojtjen e tyre nga ndotja e shkaktuar përtej kufijve të saj.

Vështirësi të tjera të bashkisë Belsh përfshijnë:

Paqartësi për sa i takon funksioneve dhe kompetencave të përbashkëta pamundësi për t'u përfaqësuar nga një shoqatë bashkish e legjitimuar dhe pranuar nga të gjitha forcat politike, në procese konsultimi dhe dialogu në nivel qeverisje vendore, dhe siguri i përfaqësimit të popullsisë në procese të planifikimit dhe buxhetimit me pjesëmarrje (por jo vetëm).

Perceptimet Qytetare në lidhje me qeverisjen e tyre vendore, format e organizimit komunitar dhe bashkësia e OJF-ve, instrumente të transparencës, etj. Bashkia e Belshit ka të paktën 5 organizata të rregjistruara të shoqërisë civile⁴⁴, që mbulojnë një spektër të gjerë çështjesh, përfshirë: të drejtat e fëmijëve, të drejtat e gruas, familje në varfëri ekstreme, njerëz më aftësi të kufizuara, etj.

Nisur nga studimet, rezulton që lidhja shoqëri civile/ institucione të tjera që operojnë në Bashki (kryesisht përpara reformës, por dhe gjatë 2014 e në vazhdim), të jetë krahasimisht e mirë. Megjithatë, sfida si mungesa e financimit nga pushteti vendor, ngritja e kapaciteteve të vetë OSHC -ve⁴⁵ dhe nevoja për asistencë teknike janë po aq prezente dhe në këto organizata. Disa nga format më të aplikuara të bashkëpunimit OSHC- Bashki, janë praktikat e buxhetimit me pjesëmarrje prej vitit 2005, dhe buxhetimit gjinor me pjesëmarrje prej vitit 2009, konsultimet në kuadër të hartimeve të dokumenteve strategjike, etj.

Krahas përfaqësimit përmes aktiviteteve të OSHC-ve, pjesëmarrja dhe përfaqësimi i qytetarëve në bashkinë Belsh sigurohet përmes mekanizmave të mbështetur në kuadër të Planit të Përgjithshëm Vendor, ku me marrjen e nismës, u konstituua më 1 Dhjetor 2016 Forumi Këshillimor Vendor. Ky grupim përbën “zembrën” e forumit këshillimor qytetar që Bashkia ka mundësuar të krijohet për të ndjekur dhe konsultuar procesin e hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor të territorit të saj (forumi këshillimor është detyrim ligjor sipas rregullores së planifikimit të territorit, sipas VKM 686, datë 22.11.2017).

Këto sfida të mësipërme vijnë si shkak së procesi i zbatimit të rreformës administrative territoriale është në vitet e para të funksionimit dhe këto sfida janë më të prekshme.

Në kuadër të planit të përgjithshëm vendor i cili është iniciativë e Qeverisë Shqipëtare është ndjekur një proces gjithpërfshirës i aktorëve kyç vendor në Bashkinë Belsh. Gjithashtu në kuadër të planit janë mbledhur të dhëna statistikore të detajuara të cilat çojnë në identifikimin e problematikave kryesore që kanë të bëjnë me territorin bashkiak.

Me anë të vizionit, objektivave strategjike, programeve dhe projekteve që ndërmerr plani i përgjithshëm vendor synon të zbusë problematikën kryesore duke shfrytëzuar në mënyrë të qendrueshme potencialet për zhvillim të zonës. Vetë procesi i hartimit të planit dhe ky dokument strategjik krijon një konsolidim të territorit të ri të bashkisë sepse e orienton atë drejt prioritetëve strategjike të cilat ndërmerren në kuadër të planit.

16 Ndryshimet e mundshme institucionale dhe ligjore

Në përgjithësi, propozimet paraprake të dhëna nga kjo Strategji, nuk kërkojnë ndryshime në kuadrin ligjor dhe administrativ, së paku jo për periudhën afatshkurtër. sugjerimi kryesor në këtë fazë është që PPV-ja të zbatohet për së paku 2 vjet, periudhë gjatë së cilës Bashkia do të monitorojë jo vetëm zbatimin por edhe vështirësitë e hasura. kjo periudhë zbatimi do të ndihmojë që Bashkia të përpilojë propozime në lidhje me ndryshimet e nevojshme në bazën ligjore dhe/ose administrative për planifikimin, sektorë të tjerë dhe sipas rastit edhe për strukturën administrative në nivel vendor. Megjithatë, sugjerohet që Bashkia e Belshit të rrisë numrin e specialistëve pranë zyrës së Urbanistikës dhe Zhvillimit të Territorit sikurse dhe të krijojë Drejtorinë e Investimeve Strategjike me qëllim vënien më mirë në zbatim të projekteve Strategjike të parashikuara në këtë Strategji.

Sigurisht këto propozime mbeten sugjerime në rast të një procesi të mundshëm ndryshimi të bazës ligjore. Pra në tërësi për periudhën afatshkurtër, nuk mendojmë se nevojiten ndryshime ligjore dhe/ose administrative në nivel kombëtar.

Megjithatë, disa ndryshime paraprake në nivel vendor sugjerohen si më poshtë:

1. Nevojitet të krijohen struktura të reja për monitorimin mjedisor në nivel vendor, ose të përmirësohen ato ekzistuese duke shtuar organikën lokale, në përputhje me ligjin për vetqeverisjen vendore
2. Të rritet numri i inxhinierëve apo planifikuesve që mbulojnë njësitë administrative me qëllim ndjekjen dhe zbatimin e programeve/projekteve të parashikuara për secilën nga NjA-të
3. Të shtohet stafi i Drejtorisë së Urbanistikës dhe Zhvillimit të Territorit për të zbatuar në kohë dhe me cilësi të gjitha projektet dhe proceset zhvillimore të parashikuara nga Strategjia e Zhvillimit të Territorit dhe PPV-ja
4. Të forcohet bashkëpunimi me ALUIZNI. Në rregulloren e brendshme nevojitet të rregullohet procedura e monitorimit sipas strukturës përkatëse në bashki. Pas miratimit të PPV-së nevojitet të bashkërendohet me raportin e territorit sipas ligjit të planifikimit dhe zhvillimit të territorit, nr.107/2014

Ndryshime të tjera të mundshme në kuadrin ligjor dhe institucional, do të parashikohen në dokumentin e Planit të Zhvillimit të Territorit për Bashkinë Belsh.

Aneke

Planifikimi me pjesmarrje dhe aktorët e përfshirë

Në bazë të ligjit nr 107/2014 “Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit” dhe në bazë të VKM 686 “Për Rregulloren e Planifikimit të Territorit” është e detyrueshme ligjërisht që në kuadër të Planit të përgjithshëm vendor të organizohen takime të hapura dhe dëgjesa publike në mënyrë që aktorë të ndryshëm të shfaqin problematikat dhe propozimet e tyre dhe të përfshihen në procesin e planifikimit në bashkinë e tyre. Ky process synon që të ketë një përfshirje sa më të madhe të aktoreve lokal. Si pjesë e këtij procesi kanë qënë aktorë të ndryshëm të cilët kanë krijuar dhe forumin këshillimor me urdhër të kryetarit të bashkisë.

Si pjesë e procesit të planifikimit në kuadër të planit të përgjithshëm vendor kanë qënë këto aktorë:

1. Përfaqësues të institucionit të Bashkisë si aktori kryesor që luan rol kyç në mbarvajtjen e procesit të Planit të Përgjithshëm Vendor
2. Drejtoria e Planifikimit të Territorit pranë institucionit të Bashkisë
3. Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit
4. Përfaqësues të Drejtorisë Arsimore
5. Specialistë të Sektorit Bujqësor.
6. Specialistë të Sektorit Pyjor
7. Përfaqësues nga Biznesi Vendas.
8. Përfaqësues nga Grupi i Ndërtuesave të Qytetit.
9. Përfaqësues nga Drejtoria e Kulturës
10. Përfaqësues nga Drejtoria Mjedisore
11. Përfaqësues nga Komuniteti Lokal
12. Përfaqësues nga Këshilli Bashkiak
13. OJF të ndryshme

Raporte të konsultave dhe dëgjesave publike

Raporti i Dëgjesës së dytë publike

REPUBLIKA E SHQIPERISE
BASHKIA BELSH

Belsh,

më:29.08.2017

Raport

Dëgjesa e parë publike Nisma për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Belsh.

Dëgjesa filloi në orën 10: 30 , datë 29.08.2017 , në prezencë të kryetarit të Bashkisë Belsh z. Arif Tafani , përfaqësuesve të AKPT znj. Malvina Ferra , z. Ermal Pashollari , z. Glejdi Floku , përfaqësues të studios Metro- Polis z. Endrit Marku, z.Imeld Sokoli, znj. Xhesika Hoxha, znj.Emel Petërçi ,z. Gerti Delli, përfaqësuesve të ndryshëm nga bizneset , shoqatat, arkitektë të ndryshëm, përfaqësues nga Bashkia Belsh .

Fjala hyrëse e kryetarit të Bashkisë z.Arif Tafani

“ Ju falenderoj që keni marrë pjesë në këtë dëgjese publike në kuadër të nismës për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Belsh. Sot në 2017, hartimi i këtij dokumenti , ose i këtij procesi shumë të rëndësishëm është domosdoshmëri për shumë arsye , ku më kryesoret janë ; reforma administrative- territoriale dhe rritja e presionit të vazhdueshëm për ndërtimet në përgjithësi dhe për zhvillimin e pronës .

Belshit i ka munguar dokumenti i planifikimit të territorit prej vitesh edhe pse ka pasur tentative për të hartuar plane , siç është ai i vitit 1998 për rikualifikimin e liqenit të Belshit dhe një plan në vitin 2007, po për qytetin e Belshit, duke mos i kaluar të gjitha shkallët e miratimit.

Hartimi i një plani , sidomos për një bashki si kjo e Belshit , ku fondet janë të kufizuara dhe mundësitë financiare të vetë Bashkisë janë të pakta, është mjaft i vështirë .

Bashkia jonë është përzgjedhur për Hartimin e Planit në 2017, në një marrëveshje 3 palëshe ndërmjet Ministrisë së Zhvillimit Urban, Bashkisë Belsh, e cila është angazhuar maksimalisht për të përmbushur gjithë detyrimet e veta dhe studios Metro- Polis .

Falenderoj të ftuarit nga biznesi, ju jeni pjesa më aktive dhe më e suksesshme e këtij vendi dhe ju ftoj që me sugjerimet dhe idetë tuaja të kontribuoni për rrugën e zhvillimit ” .

Aktualisht jemi në hapat e para të këtij hartimi , pas marrëveshjes së nënshkruar midis Bashkisë dhe Ministrisë së Zhvillimit Urban , kryetari i bashkisë doli me një vendim për Marrjen e Nismës për hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor dhe me një urdhër për ngritjen e një komisioni për hartimin e dokumentacionit të nevojshëm teknik e ligjor . Pas hartimit të Nismës ajo u miratua në Këshillin Bashkiak dhe u botua në Rregjistrin e Integruar të Territorit.

Dokumenti i Nismës për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Belsh përmban 12 pika kryesore :

1. Hyrje
2. Analiza e situatës ekzistuese
3. Qëllimi dhe nevoja e hartimit të planit të përgjithshëm vendor
4. Zonat e rëndësisë kombëtare
5. Kufinj të territorit të njesisë vendore
6. Plani i veprimeve
7. Strategjia e miratimit të planit
8. Lista e dokumentave përbërës të PPV-së
9. Grupi i punës dhe ekspertet
10. Forumi këshillimor i planit
11. Bashkërendimi , keshillimi dhe takimet publike
12. Buxheti

1. Hyrje

Bashkia e Belshit , në bazë të statistikave të vitit 2011 sipas Censurit regjistronte 19'500 banorë , ndërsa sipas Gjendjes Civile 32'388 banorë.

2. Analiza e situatës ekzistuese

Analiza që do i bëhet komplet territorit të Bashkisë Belsh konsiston në tërësinë e tipareve të territorit të Bashkisë , në mbledhjen e të dhënave të gjithëanshme për të gjitha njësitë , në analizën dhe propozimet për secilin vendbanim, tërësinë e lidhjeve rajonale dhe lokale, duke përcaktuar statusin e ardhshëm të çdo pjese të territorit .

Peizazhi i Belshit ka katër elemente kryesorë : liqenet, hapësira fushore , kodrat dhe vendbanimet.

Krahina e Dumresë numëron 84 liqene, me një florë të pasur, duke tërhequr vëmendjen e vizitorëve vendas dhe të huaj. Gjatë analizës territoriale do rivlerësohet potenciali i sistemit ujor (liqeneve) në funksion të zhvillimit të zonës, do bëhen propozime për ndërhyrje në infrastrukturë , do shtohet hapësira publike , do rivlerësohen mjediset e ndryshme përgjatë anës së liqenit, do konsolidohen vendbanimet dhe mundësitë e zhvillimit .

3. Qëllimi dhe nevoja e hartimit të planit të përgjithshëm vendor

Arsyet e hartimit të këtij plani janë si më poshtë :

- Fillimisht është detyrim ligjor , bazuar në Ligjin nr. 115/2014 datë 31.7.2014, “Për ndarjen administrative - territoriale të njësisë të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë” kufijtë administrativë të Bashkisë Belsh ndryshuan, Ligjin nr. 107/2014, datë 31.07.2014, “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”, i ndryshuar.
- Adreson nevojën për tejkalim të gjendjes ekzistuese dhe zgjidhjen e problematikave që territori i kësaj bashkie paraqet.
- Orienton zhvillimin e qytetit duke ç’liruar presionin për ndërtim vetëm në qendër të tij dhe duke e shtrirë zhvillimin më tej.
- Vendors drejtpeshimin mes interesave publike dhe private.

4. Zonat e rëndësisë kombëtare

Bashkia Belsh ka një sërë potencialesh të rëndësisë kombëtare brenda territorit administrativ të saj . Qendra e banuar historike në Fshatin Gradishtë , 2-3 km në jug-lindje të Belshit është një vendbanim i lashtë ilir, ku janë gjetur artefakte të ndryshme gjatë gërmimeve arkeologjike.

Monumentet e natyrës janë 4 aktualisht : Hinka e Kosovës- gropë karstike , Liqeni i Seferanit, Liqeni i Degës, Mali i Gradishtës , ndërsa monumente të kulturës janë kalaja e Gradishtës dhe rrënojat e Kishës Romake në Dragot.

5. Kufinj të territorit të njësisë vendore

Bashkia e Belshit ka një sipërfaqe 196.44 km² dhe kufizohet në veri nga bashkia e Peqinit, në lindje nga bashkia e Cërrikut, në perëndim nga bashkia e Lushnjës dhe në jug nga bashkia Kuçovë . Kjo bashki përbëhet nga 5 njësi administrative: Belsh, Grekan, Kajan, Fierzë, Rrasë.

6. Plani i Veprimeve

Plani i përgjithshëm vendor është dokument i rëndësishëm, i cili përcakton objektivat për krijimin e kushteve për një zhvillim të qëndrueshëm në territor , drejtimin e sistemit të zhvillimit të ndërtimit, rregullimin e përdorimit të tokës, planifikimin e programeve për të garantuar rigjenerim urban, mbrojtjen e territorit dhe mjedisit, zonave dhe burimeve natyrore të mbrojtura , historike , bujqësore . Ky plan pritet të miratohet brenda këtij viti , në muajin dhjetor 2017.

7. Strategjia e miratimit të Planit

Procesi i Miratimit të Planit do përmbajë keto hapa :

- Kërkesën e autoritetit përgjegjës për shqyrtim dhe miratim të dokumentit të plotë të planit në Këshillin Bashkiak.
- Vendimarrjen e Këshillit Bashkiak.
- Kërkesën e Autoritetit përgjegjës për miratim të dokumentit të plotë të planit në Këshillin Kombëtar të Territorit (KKT) .
- Vendimarrjen e KKT-së.

8. Lista e dokumentave përbërës të PPV-së

Dokumentat përfundimtare që përbëjnë PPV-në janë si më poshtë :

- Dokumenti i Strategjisë territoriale të Bashkisë Belsh
- Dokumenti i Planit të Zhvillimit të Territorit (Plan i Investimeve Kapitale)
- Dokumenti i Rregullores së zbatimit të PPV-së.
- Studimin e Vlerësimit të ndikimit nga zhvillimi dhe të ndikimit në mjedis (VSM)

9. Grupi i Punës dhe ekspertët

Realizimi i Planit të Zhvillimit të Bashkisë Belsh përbëhet nga stafi i Bashkisë Belsh dhe nga Metro_ POLIS shpk, Studio Arkitekture dhe Planifikimi nga ekspertë dhe konsulentë të fushave:

- Planifikim urban
- Dizajn urban
- Arkitekturë
- GIS
- Ekspert në financa vendore
- Ekspert të rrjeteve inxhinjerike
- Ekspert agrar/ tokave dhe infrastrukturës bujqësore
- Ekspert pyjesh dhe pejisazhi
- Të çështjeve sociale dhe punës kërkimore statistikore

Grupi i ekspertëve të Bashkisë përbëhet nga specialistë të drejtorive të ndryshme:

- Drejtorisë së Planifikimit, Kontrollit e Zhvillimit të Territorit
- Drejtoria e Menaxhimeve Bujqësore, Veterinare, Sektori i Kadastrës, Topografisë dhe Rregjistrimit Taksave.

10. Forumi Këshillimor i planit

- Sipas Nenit 2, pika 11 të Rregullores së Planifikimit të Territorit, Forumi Këshillimor Vendor (FKV) është një bashkim vullnetar i përfaqësuesve të komunitetit të cilët shprehin angazhimin e tyre në konsultimin e vendimarrjes vendore dhe në procesin e përcaktimit të përparësive.
- Ky forum organizohet në mbështetje të bashkisë për të konsultuar lidhur me çështje dhe zhvillimet kryesore, të tilla si planifikimi urban, planifikimi strategjik për zhvillimin ekonomik, buxheti, paketa fiskale dhe ofrimi i shërbimeve etj.

11. Bashkërendimi, këshillimi dhe takimet publike

Do të organizohen rreth 6 dëgjesa publike:

- 1 takim në muajin Gusht– Nisma

- 1 takim në muajin Shtator për dokumentin e Analizës
- 1 Takim në muajin Tetor për Dokumentin e Strategjisë
- 1 takim në muajin nëntor për Dokumentin e Planit
- 2 takime përgjatë procesit për dokumentin e VSM-së

12. Buxheti

Plani i Përgjithshëm Vendor i Bashkisë Belsh do të hartohet me mbështetje financiare dhe teknike të Ministrisë së Zhvillimit Urban

Kontributi financiar i Bashkisë lidhet me angazhimin e stafit të saj në procesin e grumbullimit të informacionit dhe organizimin e aktiviteteve publike dhe detyrimeve të veçanta të kërkuara me ligj (si për shembull ajo e VSM-së).

Në përfundim të prezantimit pati pyetje dhe sugjerime nga të pranishmit :

- Të fokusohet plani në dy drejtime kryesore në zhvillimin e bujqësisë dhe turizmit , meqënëse vetë banorët merren më tepër me bujqësi , dhe për shkak të liqeneve të shumta që përmban ky territor.
- Hapja e një Banke të nivelit të dytë në territorin e Bashkisë, pasi një bankë që ndodhej në këtë territor është mbyllur dhe detyron banorët të shkojnë në Bashkitë më të afërta për të kryer veprime financiare.

Konceptoi :
Adelina ABDI

Miratoi Kryetari
Arif TAFANI
(Ne Mungese dhe me Porosi)
Sekretari i Përgjithshëm

Erdison BAXHIJA
Foto nga dëgjesa e parë

Mustafa ÇARÇIU

Raporti i Dëgjësës së dytë publike

REPUBLIKA E SHQIPERISE
BASHKIA BELSH

më:20.09.2017

Belsh,

Raport

Dëgjesa e dytë publike (Analiza Territoriale) për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Belsh.

Dëgjesa filloi në orën 11:00 , datë 20.09.2017 , në prezencë të sekretarit të Përgjithshëm z. Mustafa Çarçiu , përfaqësuesve të AKPT , përfaqësues të studios Metro- Polis, përfaqësuesve të ndryshëm nga bizneset , shoqatat, arkitektë të ndryshëm, përfaqësues nga Bashkia Belsh.

Permbajtja e Prezantimit :

1. BASHKIA BELSH NË RAPORT ME RAJONIN
2. PLANE TË HARTUARA MË PARË
3. KËNDVËSHTRIM I PËRGJITHSHËM
4. ANALIZA E INFRASTRUKTURAVE

5. ANALIZA E PERDORIMIT TE TOKES
6. ANALIZA EKONOMIKE, DEMOGRAFIKE DHE STRUKTURAVE SOCIALE
7. ANALIZA E METABOLIZMIT

1. BASHKIA BELSH NË RAPORT ME RAJONIN

Bashkia Belsh ka nje pozicion te favorshem gjeografik duke qene ne qender te Shqiperise dhe duke pasur distanca shume te vogla me qytetet kryesore te vendit .

Belsh- Tirane 63.3 km (1 ore e 23 min)

Belsh- Durres 72.9 km (1 ore e 17 min)

Belsh- Elbasan 27.3 km (46 min)

Belsh- Vlore 88 km (1 ore e 44 min)

Belsh- Fier 52.2 km (1 ore)

Me permiresimin e rrjetit infrastrukturor , pritet qe distanca nga keto qytete te zvogelohet edhe me shume .

Infrastruktura kryesore qe prek Bashkine e Belshit :

- Korridore Kryesore
- Korridore Dytesore
- Korridore Rajonale
- Boshti I Jugut (I cili eshte ne ndertim e siper)
- Hekurudha
- Gazsjellesi Tap

2. PLANE TË HARTUARA MË PARË

Belshit i ka munguar dokumenti i planifikimit të territorit prej vitesh edhe pse ka pasur tentative për të hartuar plane , siç është ai i vitit 1998 për rikualifikimin e liqenit të Belshit dhe një plan në vitin 2007, po për qytetin e Belshit, duke mos i kaluar të gjitha shkallët e miratimit.

Ekziston Plani Kombetar 2030, si dhe nje Plan Operacional per Zhvillimin Lokal te Bashkise Belsh punuar nga Universiteti Polis ne bashkepunim me vete Bashkine ne vitin 2015.

3. KËNDVËSHTRIM I PËRGJITHSHËM

Territori Bashkise ka nje karakter fushor , me burime te shumta ujore . Ka nje mesatare ditore te rrezatimit diellor $4.11-4.25 \text{ kWh/ m}^2$ dhe $4.25-4.38 \text{ kWh/ m}^2$. Mesatarja e oreve me diell eshte 2500-2700 ore. Shpejtesia mesatare e eres eshte 1.5 m/s . Liqenet jane kryesisht evaporite , me porozitet te larte . Sa i perket rreziqeve gjeomorfologjike , eshte nje zone me sizmicitet te larte . Problematike kryesore mjedisore shfaq vendgrumbullimi i mbetjeve urbane , derdhja ne liqen e ujrave te zeza te patrajtuara , karriera e gurit gelqeror dhe karriera e inerteve lumore si dhe presioni mjedisor ne liqene qe shkaktohet nga bujqesia . Duke qene se shume prane liqeneve kemi toka te punuara dhe te mbjella , te gjitha kimikatet qe perdoren per kulturat bujqesore depozitohen ne liqene .

3.1 Tipologjite e ndertimit

Ne territorin e Bashkise Belsh mbizoterrojne kryesisht vila me dendesi te larte . Dendesia rritet prane liqeneve , sidomos tek liqeni ne qender te qytetit.

3.2 Struktura rrugore

Ne qytet mbizoteron zhvillimi organic, duke vazhduar me nje zhvillim linear pergjate liqenit. Ne pjese periferike kemi tipologji rrethore. Perballe qendres kemi nje sistem rrjet edhe pse eshte I cregullt .

3.3 Elemente te forte ne territor

Territori i Bashkise perbehet nga zona kodrinore, zona fushore , liqene dhe lumenj kryesor (Lumi Devoll) . Elementet artificiale jane monumentet e kultures (Kalaja e Gradishtes , Rrenojat Kishes) .

4. ANALIZA E INFRASTRUKTURAVE

Territori Belshit lidhet me dy korridore kryesore sic eshte Korridori VIII (Paper), dhe korridori blu (Lushnje).

4.1 Transporti rrethqytetas

Linjat kryesore te transportit rrethqytetas jan esi me poshte :

Belsh- Cepe
Belsh- Cerrage
Belsh – Deshiran
Belsh Dragot
Belsh- Fierze
Belsh- Gjolene
Belsh- Grekan
Belsh- Kajan
Belsh- Kosove
Belsh- Qafshkalle
Belsh- Rrase
Belsh – Shkendi
Belsh- Shtith
Belsh-Stanaj
Drizaj- Kajan – Belsh
Dushk- Marinez- Belsh
Fierze – Kosove
Kajan – Dragot

Vihet re dukshem mungesa e nje terminali per grumbullimin e gjithe autobusave dhe fugonave. Edhe pse eshte miratuar ne Keshill Bashkiak ndertimi i nje Terminali , ka mungese fondesh per realizimin e tij.

Koeficienti i shfrytezimit per rruge (Kshr) ne krahasim me bashkite fqinje eshte ne nivel mesatar me 6.1% .

4.2 Rrjeti i mbulimit me sherbimin e ujsjellesit

Edhe pse ne pamje te pare, duke qene nje vend me burime te shumta ujore , duket se nuk do te ekzistojne problematikat ne furnizimin me uje , rrjeti i ujsjellesit per qytetin dhe njesite administrative eshte mjaft problematik. Tubacionet jane mbjaft te vjetra , duke sjell humbje te shumta ne rrjet dhe duke e kufizuar furnizimin me uje te pijshem me orare te caktuara .

4.3 Rrjeti i mbulimit me sherbimin e kanalizimeve te ujrave te ndotura

Nje perqindje shume e vogel mbulohet nga rrjeti i kanalizimeve te ujrave te ndotura. Pjesa me e madhe e banesave i depozitojne mbetjet ne gropa septike . Nje pjese e qytetit i depoziton ne nje prej liqeneve prane qendres te patrajuara , duke e ndotur mjaft liqenin .

5. ANALIZA E PERDORIMIT TE TOKES

SISTEMET TERRITORIALE	SIP M ²	SIP %
BUJQËSOR	133540233.3	65.11%
INFRASTRUKT UROR	3828216.86	1.87%
NATYROR	39613717.21	19.32%
UJOR	21836890.79	10.65%
URBAN	6271270.531	3.06%
TOTAL	205090328.7	100.00%

Perdorimi i tokes ne pjesen me te madhe te territorit , rreth 65.01 % perdoret per bujqesi , 10.65 % e siperfaqes e zene ujrat , ndersa banesat perbejne 2.82 % te siperfaqes.

6. ANALIZA EKONOMIKE, DEMOGRAFIKE DHE STRUKTURAVE SOCIALE

6.1 Analiza ekonomike

Ne zhvillimin ekonomik te qytetit dominon bujqesia. Kemi nje shtrirje te madhe te serave kryesisht ne NJA Rrase .

9.15 % e bizneseve jane te medha (38/415), por qe nuk jane te lidhur me vlerat e pervetshme te Belshit . Kryesisht jane pika karburantesh , hidrosanitare, telekomunikacion, shfrytezim mineralesh, mobileri, kurse gjuhesh te huaja , materiale ndertimi.

Sektoret e ekonomise sipas rendesise jane : bujqesia (66.8 %) , sherbimet (20.7%) , industria (12.5%) .

Problematikat e sektorit ekonomik mbizoterues (bujqesise) :

- Infrastrukturat mbeshtetese bujqesore (kanalet e kullimit dhe ujitjes) jane te demtuara dhe nuk lejojne shfrytezimin e plote te tokave bujqesore .
- Madhesia e fermave eshte e vogel, cka kufizon aktivitetin bujqesor vetem ne ate familjar dhe jo ne prodhimin e sasive te konsiderueshme per eksport.
- Aksesit ne tregjet e medha eshte i limituar, si pasoje edhe e mungeses se infrastruktures se magazinimit.
- Investimet ne sektorin e Agro- Perpunimit mungojne
- Te rinjte pergjithesisht e shperfillin kete sektor si pasoje e mungeses se informimit .

6.2 Demografia

Popullsia e Bashkisw Belsh wshtw rritur me 2.1 here. Popullsia urbane eshte 45 % , ndersa ne nivel kombetar eshte 58 % . Kemi te bejme me nje popullsi me moshe te re , ku 90 % e saj eshte nen moshen 64 vjec .

Papunësia ne Belsh , ne krahasim me rajonin dhe Shqiperine , eshte 16.6%, ne bashkine Gramsh 31.5 % , ne qarkun Elbasan 27.1 % , ndersa ne Shqiperi eshte 31.5 % .

6.3 Sherbimet Sociale

Nese i referohemi hartes , sa i perket institucioneve arsimore (kopshte , shkolla 9-vjecare dhe shkolla te mesme) , institucioneve shendetsore , duket se Bashkia ka nje mbulim komplet me institucione, mirepo cilesia dhe kushtet e ketyre institucioneve le mjaft per te deshiruar dhe kane nevoje per rikonstrukcion.

7. ANALIZA E METABOLIZMIT

Fluksi i Energjise ne Rajon. Eshte nje rajon qe pershkohet nga dy lumenj kryesor, lumi Shkumbin dhe lumi Seman. Ka shume degezime te cilat kane potencial per t'u shfrytezuar per prodhimin e energjise elektrike. Energjia e ujit eshte nje nga burimet me te rendesishme ne vendin tone .

Duke qene se ka nje mbulim diellor komplet si zone , mund te shqrytezohet kjo energji ne ndertimin e siperfaqeve me panele diellore.

8. DISKUTIM

Në përfundim të prezantimit pati pyetje dhe sugjerime nga të pranishmit :

8.1 Pyetje dhe sugjerime 1

1. Perfshirja e nje tregu bujqesor blektoral dhe spostimi i tregut aktual te dites se shtune nga qendra e qytetit pasi bllokun qarkullimin .
2. Mbrojtja e mjedisit . Te mos lejohet derdhja e mbetjeve te fabrikave te ullirit ne liqene e kanale .
3. A do perfshihen kanalizimet e ujrave te zeza ne PPV? Po sistemi i ujit te pijshem ? Dikur ka ekzistuar sistemi vadites nga lumi i Devollit , ndersa tani vec demtimit te tubacioneve , jane ndertuar edhe shtepi . A ka menduar PPV per nje plan per vaditjen e zones ?

Komente :

Sugjerimet tuaja jane mjaft te vlefshme . Sigurisht qe eshte menduar ne bashkeveprim edhe me stafin e Bashkise ndertimi i nje tregu, pak i spostuar nga qendra , ne menyre qe mos pengohet as qarkullimi dhe te jete me i paster se sa mund te jete sot . Elementet qe permendet do evidentohen ne plan dhe do perfshihen ne te . Trajtimi i ujrave do parashikohet permes Planeve te Investimeve Kapitale , qe do jene pjese e planit.

8.2 Pyetje dhe sugjerime 2

1. Te shihet mundesia e ndertimit te nje stadiumi ne Belsh per sporte te ndryshme , si dhe fusha sporti ne te gjitha njesite administrative .
2. Te vendosen kushte ne PPV per ndertimin e banesave sa me larg liqeneve.
3. Te merren masa per trajtimin e kanalizimeve te ujrave te zeza , ne menyre qe mos hidhen ne liqene.

4. A parashikon plani pyllëzimin e tokave shtet rreth liqeneve , duke rritur kështu sipërfaqet e gjelberta dhe pyjeve ?
5. A keni ndonjë projekt për lidhjen e liqeneve me njeri tjetrin ?

Komente :

Deri me sot , ndertimet pa leje , kane ardhur si rezultat i paqartësisë së ligjit . Plani i përgjithshëm Vendor është kushtetuta për Bashkinë dhe nuk do mund të dilet dot jashtë saj , apo të shkelet . Sa i përket stadiumit, kemi menduar të shtojmë sa më shumë shërbime për banorët duke përfshirë këtu teatër, qendër kulturore , fusha sporti etj. Në lidhje me lidhjen e liqeneve me njeri tjetrin , bashkia është duke punuar me këte pjesë. Plani I përgjithshëm Vendor do ketë vizionin për bashkinë , përmes Planeve të Investimeve Kapitale , por çdo gjë varet tek investimet.

8.3 Pyetje dhe sugjerime 3

1. A do ruaje PPV vijën e verdhë që ka qenë në NJA Fierze? Dikur janë bërë studime nga komuna Fierze për zonën urbane duke caktuar vijën e verdhë. Për tokat që janë jo produktive për kulturë bujqësore , të shihet mundësia e pyllëzimit .

Komente :

Termi “ vijë e verdhë ” nuk ekziston më . Në do e shohim vetëm si element ndihmës. I gjithë territori ndahet në njësi të vogla, duke i ndarë zonat me ndërtim dhe zonat me pyllëzim . Do vendosim rregulla të tipologjisë ndërtimore, katet , normat e përgjithshme, ngjyra , guret , catite , gjelbërimet në nivel koeficientesh.

8.4 Pyetje dhe sugjerime 4

1. Në problematike kryesore kemi vaditjen. E gjithë zona e Dumresë , vaditej nga lumi i Devollit, por sot kanalet janë bllokuar . Çfarë do bëhet për këte pjesë ?
2. Duhet bërë studim me vete për çdo fshat për ujrat e zeza, të ndërtohen gropa septike .
3. Investimet mos përqendrohen vetëm në Belsh- Qendër , por edhe në fshatrat . Ndërtimi i terreneve sportive të parashikohet edhe në fshatra, që mos mbliidhen të gjithë në Belsh .

Komente :

Pikat që ju preket u trajtuan edhe gjatë prezantimit . Çdo vendbanim duhet të ketë stacione, sheshe, zona sportive, park lojrash, lidhje me liqenin . Në do shprehemi për çdo pikë të territorit të Bashkisë Belsh . Për çdo zonë do ketë propozime.

8.5 Pyetje dhe sugjerime 5 nga Prof. Sherif Lushaj pranë Universitetit POLIS

Bashkia Belsh përbehet nga 5 Njësi Administrative, e secila duhet të ketë planet e veta të zhvillimit . Përparsi duhet t'i jepni zhvillimit të Agro- Turizmit . Bujqësia është rrenja, zhvillon gjithë prodhimet e konsumit. Pavarësisht se ju keni një nivel të lartë të burimeve ujore, shfrytëzimi i tyre është mjaft i ulët. Ju nevojitet një rigjenerim i sistemit të ujitjes. Prioritetet e Planit duhet të jenë 3 sisteme të zhvillimit të bujqësisë : ulliri , vreshtaria, duhani , për të cilat duhet rritur eksporti . Blektoria është e ulët , krahasuar me mundësitë që zona ka. Duhet një konsolidim i fermave, duhen gjetur forma bashkëpunimi.

Konceptoi :

Adelina ABDI

Erdison BAXHIJA

Miratoi Kryetari

Arif TAFANI
(Ne Mungese dhe me Porosi)
Sekretari i Pergjithshem
Mustafa ÇARÇIU

Foto nga dëgjesa e dytë

Raporti i dëgjesës së parë të VSM-së

REPUBLIKA E SHQIPERISE
BASHKIA BELSH

26.09.2017

Belsh, më:

Raport

Dëgjesa e parë publike për Vlerësimin Strategjik Mjedisor, në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor të territorit të Bashkisë Belsh.

Dëgjesa filloi në orën 11:00 , datë 26.09.2017 , në prezencë të sekretarit të Përgjithshëm z. Mustafa Çarçiu , përfaqësues të studios Metro- Polis, përfaqësuesve të ndryshëm nga bizneset , shoqatat, arkitektë të ndryshëm, përfaqësues nga Bashkia Belsh .

Permbajtja e Prezantimit :

1. BAZA LIGJORE DHE METODOLOGJIA
2. ANALIZA E GJENDJES SE MJEDISIT
 - 2.1 Territori dhe toka bujqesore
 - 2.2 Burimet ujore Siperfaqesore
 - 2.3 Pellgjet Ujore nentokesore (Akuiferet)
 - 2.4 Ajri
 - 2.5 Pyjet, Kullotat dhe peisazhi.
 - 2.6 Biodiversiteti dhe zonat e mbrojtura
 - 2.7 Ndryshimet klimaterike
3. SHERBIMET PUBLIKE
 - 3.1 Menaxhimi i mbetjeve
 - 3.2 Ujesjelles- Kanalizime
4. PRESIONET MJEDISORE
5. PERFUNDIMET E ANALIZAVE
6. DISKUTIM

1. BAZA LIGJORE DHE METODOLOGJIA

Per studimin e Vleresimit Strategjik Mjedisor per Bashkine e Belshit jemi bazuar ne legjislacione dhe strategji si me poshte :

- **Ligji nr.91,datë 28.02.2013** “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.
- **VKM nr.507, datë 10.6.2015** “Për miratimin e listës së detajuar të planeve apo programeve me pasoja negative në mjedis, që do t'i nënshtrohen procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor”.
- **VKM nr.219, datë 11.3.2015** “Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupe te interest dhe publikun, si dhe dëgjësën publike gjatë procesit të vlerësimit strategjik mjedisor”.
- **VKM nr. 686,datë 22.11.2017** “Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit”
- **Draft-Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit (2015-2020)**
- **Ligjet sektoriale:** Mbrojtjen e Mjedisit, Ajrit, Ujit, Biodiversitetit, Menaxhimit e Mbetjeve, etj.

METODOLOGJIA E HARTIMIT TË VSM-së

Analiza e Gjendjes së Mjedisit

Behet hartimi i raportit paraprak , duke mbledhur informacione per ceshtjet mjedisore , te cilat do te shqyrtohen ne VSM .

Behet vleresimi i ndikimit ne mjedis dhe shendet te propozimeve te Planit dhe caktohen masat parandaluese e zbutese te ndikimeve negative ne mjedis.

Format e monitorimit në përputhje me objektivat, standartet, rregullat dhe kushtet e PPVPT dhe VSM.

Parashikohet ne 2 faza:

FazaII: Pjesëmarrja e grupeve të interesit

Faza III: Pjesëmarrja e grupeve të interes & publikut të gjerë .

2. ANALIZA E GJENDJES SE MJEDISIT

Territori i Bashkise se Belshit eshte kryesisht fushor dhe kodrinor. Elemente te territorit jane : Liqenet (84 ne kete zone) , Mali i Gradishtes , Rrenojat e Kishes .

Sistemet ekzistuese territoriale jane : Sistemi Bujqesor, Sistemi Natyror, Sistemi Infrastrukturor, Sistemi Urban si dhe Sistemi Ujor, ku pjesen me te madhe te territorit e ze Sistemi Bujqesor.

Kulturat bujqesore , per te cilat eshte i njohur territori i Bashkise Belsh jane :

- **Drithërat** (grurit, misë, tërshërë)
- **Pemtaria** (gështenja, fik, kumbull, ftua, qershi, hurm, etj.,)
- **Perimeve**
- **Vreshtarisë** (rrushit)
- **Duhanit**

Problematiche kryesore e tokes eshte kerkesa e vazhdueshme e banoreve te kesaj zone per te bere konvertimin e tokes Are ne toke Truall , ne menyre qe te kene mundesi te ndertojne shtepite , prane parcelave bujqesore .

Gjithashtu kemi nje ulje te rendimentit të tokave për shkak të përdorimit intensiv të saj .

- kultivimin e tokës bujqësore përgjatë gjithë vitit
- përdorimin e makinerive moderne e inputeve bujqësore të panjohura më parë
- shtimin e kulturave bujqësore të reja
- përdorimi i plehrave të ndryshëm kimik (kalimi nga plehu organik në diamond superfosfat)

Ujrat siperfaqesore qe prekin kete territor jane Lumi i Devollit, Liqenet dhe rezervuaret , si dhe kanalet ujites dhe kullues. Problematikat qe prekin keto ujra jane :

- Mungesa e monitorimit të cilësisë të ujërave liqenore dhe lumore
- Dëmtime të zonës ripariane në lumin Devoll
- Dëmtime të zones bregliqenore
- Dëmtime të sistemit vaditës dhe kullues
- Ndotja

Burimet , nga te cilat ndoten keto ujra jane shkarkimet e ujrave te ndotura urbane dhe industriale, gropat septike, ndotja nga bujqesia, vend-depozitimet e mbetjeve .

Problematikat e ujrave nentokesore

- Mungesa e njohjes së kapacitetit ujor të shfrytëzuar
- Mungesa e zonave higjieno-sanitare
- Mungesa e monitorimit të akuiferëve

- Ndotja e akuiferëve nëpërmjet ujit të lumit Devoll
- Ndotja e akuifereve nga shfrytëzimi i inerteve lumore të Devollit

Cilesia e Ajrit

Territori i Bashkise eshte kryesisht rural, me nje cilesi ajri relativisht te mire, edhe pse nuk jane bere monitorime te cilesise se ajrit .

Burimet ndotese te ajrit jane:

- Mjetet e **transportit** dhe **vjetërsia** e tyre;
- Rritja e **numrit të makinave**;
- **Cilësia** jo e mire e **lëndës djegëse**;
- Vend depozitimi i mbetjeve urbane;
- Sektori bujqësor

Sa i perket mbetjeve urbane, vend depozitimi i tyre eshte jashte standarteve. Gazet e cliruara gjate dekompozimit lihen te lire. Mbetjet urbane ne zonat rurale digjen.

Bashkia Belsh nuk ka plan menaxhimi per sa i perket pyjeve dhe kullotave. Nevojitet nje inventarizim i ri i fondit pyjor .ka demtime te pyjeve si rrjedhoje e demtimeve natyrore (insektet dhe semundjet) , prerjet ilegale ne zonat rurale. Zona ripariane e lumit Devoll eshte pakesuar ekstremisht .

Zonat e mbrojtura ne territorin e Bashkise jane mali i Gradishtes dhe Rrenojat e Kishes.

Problematikat e biodiversitetit

Mungon një inventar i specieve shtazore/bimore në Bashki. Shumë specie jane në zhdukje Mbikullotja po rrezikon zhdukjen e specieve të florës. Shpyllëzimet jane te zakonshme. Moratoriumi 5 Vjeçar i ka dhënë një hov rivitalizimit të faunës në të gjithë vendin.

3. SHERBIMET PUBLIKE

Bashkia prodhon një sasi relativisht të moderuar mbetjesh:

- 0.5-0.7 kg/ditë/person
- 17.7 ton/mbetje/ditë

Njesite Administrative kane edhe vend depozitime te ndryshme mbetjesh.

Mbetjet spitalore mblidhen 1 herë në 6-muaj duke prodhuar 350 kg/muaj. Mbetjet spitalore trajtohen në autoklavën.

Furnizimi me uje ka mjaft problematike per shkak te orareve , humbjeve ne rrjet , I cili eshte mjaft i amortizuar. Kanalizimet e ujrave te zeza e cojne nje pjese te mbetjeve ne liqen , duke ndotur mjaft ujrat nentokesore (akuiferet) .

4. PRESIONET MJEDISORE

Zonat e ndotura

Problematiche mjedisore jane : vend depozitimi i mbetjeve urbane (jashte standarteve), shkarkimi i ujrave te zeza (te patrajtura), karriere guri gelqeror , karriere inerte lumore, liqenet nen presion mjedisor (ujra te zeza, mbetje nga bujqesia) , mungesa e zones ripariane .

5. PERFUNDIMET E ANALIZAVE

Potencialet kryesore ne territor

Bashkia Belsh ka pasuri të mëdha natyrore (burime ujore, florë, faunë, rezervate të mbrojtura, pyje) e kulturore. Këto pasuri jane të shpërndarë në të gjithë territorin.

Pasuri/monumente natyre&kulturore jane potencial i shkëlqyer për zhvillimin e turizmit.

Pasuritë mbi/nëntokësore janë një potencial i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik.

Problematikat kryesore ne territor

Bashkia përballlet me sfida të mëdha mjedisore (ndotja e liqeneve, mbetjet urbane, menaxhimi i burimeve ujore) që kërcënojnë rrezikun e banorëve. Menaxhimi i mbetjeve urbane në gjithë territorin, mbetet ende pa zgjidhje

Ujërat sipërfaqësore e nëntokësore paraqesin shenja ndotjeje, duke shfaqur nevojën për studime të thella të cilësisë së ujërave.

Prerja dhe dëmtimi i pyjeve vazhdon të mbetet problem. Gjithashtu mungesa e inventarizimit periodik mbetet problematike e pa zgjidhur ende.

Sistemi dhe trajtimi i ujrave të ndotura mbetet problem në të gjitha Njesite Administrative.

6. DISKUTIM

Në përfundim të prezantimit pati pyetje dhe sugjerime nga të pranishmit :

Sugjerime rreth të dhënave që janë sjellë në prezantim (plotësime, saktësime, mospërputhje, etj.)

Problematika të reja (çështje mjedisore shqetësuese për banorët) që nuk janë përfshirë në raport.

Propozime për përmirësimin e gjendjes ekzistuese dhe vlerësim të projekteve të strategjisë.

6.1 Pyetje dhe sugjerime 1

4. Problematike kryesore ne kemi Ujesjelles- Kanalizimet. Na rrethon uji , por skemi uje as 1 ore ne ship. Eshte propaganduuar uje 24 ore , por tubacioni ekzistues le per te deshruar. Cili eshte synimi i ketij plani , per kete pjese. Sipas studimeve Plani i Pergjithshem, rregullorja ka koncepte per mjedisin, gjelberimin per banore. A ka norm ate percaktuara ne lidhje me kete?

Komente :

Plani i Pergjithshem vendor do kete pike te forte edhe kanalizimin e ujrave. Jemi ende ne fazen e analizes se gjendjes ekzistuese. Furnizimi me uje eshte ceshtje e rendesishme ne plan.

Sugjerimet tuaja jane mjaft te vlefshme dhe sigurisht qe do merren parasysh ne plan.

Rregullorja e planit per zonat e gjelberta , per zonat urbane do percaktohet konform planit.

6.2 Pyetje dhe sugjerime 2

6. Ne cilin lloj zhvillimi jeni bazuar per planin , jeni fokusuar vetem tek qendra e Belshit apo do kete zhvillim edhe per njesite administrative ?

Komente :

Ne fakt sot jemi mbledhur me teper per te diskutuar ne lidhje me vleresimin strategjik mjedisor , jo per planin e pergjithshem . Gjithsesi per territorin e bashkise Belsh duhet nje zhvillim ne agro- turizem per te gjithë bashkine. Ekspertet e planit se bashku me bashkine , po punojne per komplet bashkine. Do kemi nje zhvillim te njetrajtshem per te gjithë , jo monocentrizem .

Do vleresohen njesite vecmas sipas karakteristikave te seciles zone. Procesi do te ndiqet paralelisht me zhvillimet strategjike dhe te mjedisit. Ne kuader te zhvillimit do merret per baze Plani Kombetar , karakteri I njesive , vete bashkia, zonat me prioritet, ne kuader te vlerave mjedisore. Smund te shkaterrojme tokat bujqesore dhe t'i kthejme ne toka urbane. Degjesa tjeter do jete Vizioni, ku do reflektohen te gjitha sugjerimet tuaja dhe propozimet per planet.

6.3 Pyetje dhe sugjerime 3 (Ahmet Mehmeti , Klubi Ekologjik Elbasan)

1. Duhet te fokusoheni tek krijimi i projekteve peisazhistike eko-agro-turizem. Bashkia Belsh eshte larg qendrave industriale dhe ndotjen e liqeneve e ka vetem nga ujrart e zeza dhe mbetjet urbane . Duhet bere analiza per uje te pastër, projekte per rregullimin e brigjeve te liqeneve pasi uji eshte shume i turbullt . Dikur neper liqene banoret benin plazh, laheshin. Te krijohen modele te projekteve peisazhistike, ripertertije e pyjeve, zonave te mbrojtura me kafshe per turizem. Ka shume resurse natyrore, vende atraktive per turistë shqiptare dhe te huaj. Mbetjet urbane duhet te dalin nga Belshi, te menaxhohen nga Qarku i Elbasanit . mbi te gjitha ne duhet te kujdesemi per mbrojtjen e mjedisit dhe shendetit .

Komente :

Ju falenderojme shume per sugjerimet . Sigurisht qe ne do i marrim parasysh dhe do diskutojme akoma me shume me ekspertet dhe stafin e bashkise per planet e investimeve kapitale per te zhvilluar sa me shume territorin e Bashkise Belsh .

Konceptoi :

Adelina ABDI

Erdison BAXHIJA

Foto nga dëgjesa e parë e VSM

Miratoi Kryetari

Arif TAFANI
(Ne Mungese dhe me Porosi)
Sekretari i Pergjithshem
Mustafa ÇARÇIU

Raporti i dëgjesës së tretë publike

REPUBLIKA E SHQIPERISE
BASHKIA BELSH

Belsh,

më:25.10.2017

Raport

Dëgjesa e trete publike (Strategjia e Zhvillimit) për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Belsh.

Dëgjesa filloi në orën 11:00 , datë 25.10.2017 , në presence te përfaqësuesve të AKPT , përfaqësues të studios Metro- Polis, përfaqësuesve të ndryshëm nga bizneset , shoqatat, arkitektë të ndryshëm, përfaqësues nga Bashkia Belsh .

Permbajtja e Prezantimit :

1. VIZIONI

1.1 PERDITESIMI INFRASTRUKTURES LIDHESE RAJONALE DHE LOKALE.

- 1.2 PERDITESIM I CILESISE SE VENDBANIMEVE ME VEMENDJE TEK ZHVILLIMI I INFRASTRUKTURES, SHERBIMEVE DHE HAPESIRES PUBLIKE.
- 1.3 VLERESIMI I TOKES BUJQESORE DHE ELEMENTEVE TE FORTA NATYRORE.
- 1.4 ZHVILLIMI I TURIZMIT LIQENOR, TE KULINARISE DHE KULTUROR. ZHVILLIM I INTEGRUAR I MJEDISEVE TE NDERTUARA ME ATO BUJQESORE DHE ME POTENCIALET RAJONALE TURISTIKE.

2. OBJEKTIVAT STRATEGJIK TE ZHVILLIMIT TE BASHKISE

- 2.1 OBJEKTIVI STRATEGJIK 1
- 2.2 OBJEKTIVI STRATEGJIK 2
- 2.3 OBJEKTIVI STRATEGJIK 3
- 2.4 OBJEKTIVI STRATEGJIK 4

3. DISKUTIM

1. VIZIONI

Takimi i sotem do permbaje disa fasha, ose piketa ne lidhje me vizionin per territorin e Bashkise Belsh. Bashkia Belsh edhe pse afer me kryeqytetin, nje territor mjaft i populluar dhe i mbushur me ndertime , ka nje mjedis te ndertuar thjeshte ne harmoni me territorin. Ne baze te karakterit te territorit dhe problematikave qe hasen cdo dite nga banoret , ne bashkepunim me stafin e bashkise , jane ndertuar disa projekte specifike te cilat do i sherbejne mjaft komunitetit si dhe do sjellin nje rritje te cilesise se jeteses dhe rritjes se te ardhurave per qytetin tuaj .

Jemi bazuar ne nje zhvillim te qendrueshem te te gjithe territorit .

- Perditesim i infrastruktures lidhese rajonale dhe lokale duke bere lidhjen e fshatrave me segmente te ndryshem me qendrat e njesive administrative dhe me rrugët kryesore . Nuk duhet te fokusohemi vetem tek qendrat e njesive administrative , por duhen prekur me nga afer me projekte edhe fshatrat. Segmentet rrugore qe ne kemi perfshire jane ato qe lidhin Belshin me Kuçoven, Cerrikun, Lushnjen, Elbasanin, Peqinin, nje pjese e ketyre rrugeve jane duke u ndertuar aktualisht. Por Belshit i mungon nje orbital (unaze) qe do te lidhte pothuajse te gjithe fshatrat me nje gjatesi 132 km, por do te sillte nje zhvillim edhe me te madh per kete zone.
- Perditesim i cilesise se vendbanimeve me vemendje tek zhvillimi i infrastruktures, sherbimeve dhe hapësirës publike. Zhvillimi i qendrave te njesive duke i pasuruar me sherbime te ndryshme dhe me parqe te ndryshem.
- Vleresim i tokes bujqesore dhe elementeve te forta natyrore. Belshi ka shume pasuri natyrore , te cilat nese shfrytezohen ashtu sic duhet , perfitojme me shume prej tyre .
- Zhvillimi i Turizmit liqenor , te kulinarise dhe kulturor. Zhvillimi i integruar i mjediseve te ndertuara me ato bujqesore dhe me potencialet rajonale turistike .

Burimet qe permban territori jane ato natyrore , bujqesore si dhe burimet njerezore .
Plani i Pergjithshem Vendor do percaktoje zonat ne zhvillim, projektet ne
infrastruktura si dhe projektet ne sherbime. Synimi apo pritshmerite jane qe ky plan te
sjelle rritje te te ardhurave, rritje te turizmit , si dhe rritje te cilesise se jeteses .

2. OBJEKTIVAT STRATEGJIK TE ZHVILLIMIT TE BASHKISE

Jane 4 objektiva strategjik, te cilat kane programet e tyre dhe projektet kyçe.

2.1 OBJEKTIVI STRATEGJIK 1.

Eshte bazuar ne nje zhvillim te qendrueshem ekonomiko- social, ne uljen e papunesise, ne
rritjen e konkureshmerise rajonale te bashkise Belsh me bashkite e tjera ne sektorin
energjitik dhe turistik, si dhe ne specializimin e ekonomise rurale. Ky objektiv perbehet nga 3
programe te cilat permbajne projekt- idete e tyre.

Programi 1. Rritja e performances se sektoreve ekonomike, zhvillimi i sektorit te
sherbimeve, si dhe zhvillimit te sektoreve bujqesore-blektorale e turistik ne zonat me karakter
natyror.

Projektet qe perfshihen ne kete program jane:

1. Ndertimi i nje pike grumbullimi te produkteve bujqesore ne pjesen jugore te qytetit.
2. Krijimi i nje qendre agro- industrial per perpunimin, pregatitjen e prodhimeve ne
shkalle rrethi, si produkte bujqesore dhe blektorale ne pjesen jugore te qytetit.
3. Ndertimi i thertores per prerjen e gjese se gjalle ne pjesen jugore te qytetit.

Dihet qe tregu zhvillohet vetem ditën e shtunë ne kete zone, ku mblidhen tregetare nga te
gjitha fshatrat per te shitur produktet e tyre . Kemi menduar dhe kemi hedhur si ide ndertimin
e nje pike grumbullimi , ne menyre qe i gjithë prodhimi i Dumrese , qofshin keto produkte
bujqesore , blektorale apo edhe therrtorja te kene hapësirat e tyre te nevojshme , sigurisht
brenda standarteve.

4. Projekti per rehabilitimin dhe pastrimin e kanaleve vaditese dhe kulluese te pare dhe
te dyte ne te gjithë bashkine.

5. Projekti per rehabilitimin e rezervuareve ujites te Bashkise Belsh.

Eshte vene re, ne takimet e meparshme qe kemi pasur, qe nje nga problematikat kryesore ka
qene dhe mbetet pastrimi dhe rehabilitimi i kanaleve vaditese dhe kulluese ne komplet
territorin. Ne e kemi perfshire si projekt ide. Ne fund te planit ne do percaktojme edhe
projektet prioritare per bashkine.

6. Projekti per ndertimin e bujtinave ne zonen e liqeneve, kryesisht ne fshatrat Fierze, Kajan, Seferan, Merhoje.

Rritja e turizmit ne kete zone , me liqene pafund , mund te behet perms ndertimit te bujtinave , te cilat mund te pershtaten me territorin perrreth, mund te jene bujtina me dru te cilat ofrojne sherbime te ndryshme , si dhe gatime tradicionale te zones.

Programi 2.Nxitja dhe zhvillimi i ndertimeve nepermjet zgjerimit, densifikimit dhe diversifikimit te tyre per zhvillimin e sektorit te sherbimeve ne qytet.

1. Projekti per rikonstrukcionin e bllokut te banimit pergjate bregut verior te Liqenit te Belshit, zhvillimi i bizneseve te vogla me qellim diversifikimin e veprimtarise ekonomike te zones
2. Rehabilitimi mjedisor dhe rigjenerimi i kapanoneve industrial ne pjesen veriore te qytetit me qellim zhvillimin e nje zone sherbimesh dhe rezidenciale.
3. Zhvillimi i sherbimeve tregetare rezidenciale dhe te industrise se lehte ne fillim te aksit rrugor Belsh- Rrase.
4. Rehabilitimi dhe zhvillimi i zones ne pjesen pergjate bregut perendimor te Liqenit te Belshit si zone e institucioneve te ndryshme administrative, te sherbimeve publike dhe aktiviteteve social- kulturore.
5. Projekti per zhvillimin e hapësirës hyrese te qytetit si zone sherbimesh tregetare dhe zone me karakter te industrise se lehte.
6. Projekti per ndertimin e banesave sociale ne pjesen jugore te qytetit dhe integrimin e tyre shoqeror.

Qendra e Belshit ka nevojë te zhvillohet edhe me tej, por kjo jo vetem duke rritur numrin e kateve , por edhe duke rritur shtrirjen e qytetit . Pergjate bregut verior te liqenit te Belshit veme re nje hapësirë te cilen mund ta shfrytezojme permes gjelberimit, ndertimit te bizneseve te vogla , krijimin e nje parku per femijet. Ka nje projekt ide per zhvillimin e komplet bregut te liqenit me pedonale dhe korsi bicikletash, duke e bere kete liqen me te aksesueshem si nga banoret ashtu edhe nga vizitore te ndryshem.

Hyrja e qytetit ka nevojë per nderhyrje. Nuk kuptohet qe po arrin ne nje qender derisa te shfaqet liqeni i Belshit. Kjo hapësirë hyrese duhet te shoqerohet edhe me zone sherbimesh tregetare dhe zone me karakter te industries se lehte.

Institucionet administrativ, te sherbimeve publike dhe aktiviteteve social kulturore jane menduar te ndertohen ne pjesen pergjate bregut perendimor te Liqenit te Belshit.

Nga aplikimet qe ka pasur prane bashkise, eshte vene re nje numer i madh familjesh qe kane nevojë per strehim social . Me kerkese te stafit te bashkise si dhe te vete kryetarit eshte

kerkuar qe te perfshihet ne plan edhe projekti per ndertimin e banesave sociale ne pjesen jugore te qytetit.

Programi 3. Permiresimi i klimes se biznesit te vogel nepermjet politikave nxitese dhe sigurimit te infrastruktures se pershtatshme mbeshtetese te tyre.

1. Mbeshtetja e zhvillimit te bizneseve te vogla artizanale ne zonat ekonomike me karakter tregetar.

Keto projekt-ide jane diskutuar me grupin e punes te Bashkise si dhe me kryetarin e Bashkise Belsh , per te caktuar edhe zonat e zhvillimit , gjithsesi jemi te hapur ndaj sugjerimeve apo ideve qe ju mund te keni.

2.2 OBJEKTIVI STRATEGJIK 2.

Eshte bazuar ne zhvillimin e infrastruktures rajonale duke permiresuar aksesin ne boshtet kryesore te rajonit dhe itineraret turistike, si dhe ne permiresimin vendor te gjendjes se levizshmerise, transportit dhe sherbimeve te lidhura me infrastrukturen.

Programi 1.Konsolidimi i lidhjeve te bashkise se Belshit ne nivel rajonal , duke siguruar integrimin me rrjetet shteterore rrugore.

1. Projekti per rehabilitimin dhe sistemimin e rruges Elbasan- Belsh- Vlashuk- Kucove- berat si pjese e aksit te bushtit te jugut.
2. Projekti per rehabilitimin dhe sistemimin e rruges Belsh- Hysgjokaj – Lushnje.
3. Projekti per rehabilitimin dhe sistemimin e rruges Belsh- Cerrage- Bicakaj- Karbunare.
4. Projekti per rehabilitimin dhe sistemimin e rruges Cerrik- Gostime- Belsh-Sheze- Pajove- Peqin.

Nje pjese e ketyre projekteve, eshte duke u zbatuar ne territorin e Belshit dhe pritet te perfundojne shume shpejt .

Programi 2. Permiresimi i lidhjeve nderqytetase mes qendrave te njësive rurale me njera-tjetren dhe me Belshin.

1. Projekti per rehabilitimin dhe sistemimin e rruges orbitale bashkiake qe lidh fshatrat Rrase-Shegas-Qafshkalle-Shkendi-Trojas-Shtith-Dushk-Rrenas-Grekan-Deshiran-Dragot-Kosove-Cerrage-Rrase.
2. Projekti per rehabilitimin dhe sistemim i rruges Cerrage-Fierze-Çestije-Kajan-Gjolene-Deshiran-Selite.

3. Projekti per rehabilitimin dhe sistemim i rruges Shegas-Hysaj-Seferan-Idrizaj-Grekan-Mollas.
4. Projekti per rehabilitimin dhe sistemim i rruges Belsh-Stanaj.
5. Projekti per rehabilitimin dhe sistemim i rruges Belsh-Shtith.
6. Projekti per rehabilitimin dhe sistemim i rruges Belsh-Shkendi.
7. Projekti per rehabilitimin dhe sistemim i rruges Belsh-Qafshkalle.
8. Projekti per rehabilitimin dhe sistemim i rruges Gjinuk-Lisaj-Deshiran.
9. Projekti per ndertimin e ures mbi lumin Devoll qe mundeson kalimin nga fshati Rrenas ne fshatin Mollas.

Te gjitha segmented qe permendem me lart jane segmente rrugore qe lidhin qendrat e njesive rurale me njera- tjetren dhe me Belshin.

Programi 3. Sistemimi i rrjeteve rrugore ne nivel qyteti per te rritur nivelin e jetueshmerise ne qytet dhe zona rurale.

1. Projekti per ndertimin e unazes se qytetit Belshit.
2. Projekti per ndertimin e rruges pergjate pjeses lindore te liqenit te Belshit ne lagjen Tavan.
3. Projekti per rehabilitimin, sistemimin dhe zgjerimin e akseve qe lidhin unazen e re me rrejtin rrugor ekzistues ne pjesen perendimore te qytetit.
4. Projekti per rehabilitimin, sistemimin dhe zgjerimin e akseve qe lidhin unazen e re me rrejtin rrugor ekzistues ne pjesen jugore te qytetit.
5. Projekti per rehabilitimin, sistemimin dhe zgjerimin e akseve qe lidhin unazen e re me rrejtin rrugor ekzistues ne pjesen veriore te qytetit.

Programi 4.Integrimi i Bashkise Belsh ne teresine e itinerareve te gjelbra ne nivel qyteti dhe rajoni nepermjet infrastruktures se lehte e turistike

1. Krijimi i nje rrjeti shtigjesh qe lidhin liqenet e Belshit te pajisur me sinjalistiken respektive dhe sherbimet ndihmese.
2. Ndertimi i nje sistemi rrugesh per bicikleta te cilat aksesojne dhe lidhin liqenet e Belshit.
3. Ndertim i korsive te bicikletave dhe kalimeve kembesore nga kodra ne pjesen jugore te qytetit ne malin e Gradishtes.

4. Ndertimi dhe rehabilitimi i shkalleve ne pjesen jugore te qytetit per tu ngjitur ne parkun e Belvederes se qytetit.

Kjo do sjelle nje rritje mjaft te madhe te vizitoreve ne qytetin e Belshit. Levizja nga nje liqen ne tjetrin permes shtigjeve dhe korsive te bicikletave do ishte terheqese per shume turiste, te cilet do vinin ti kalonin ne Belsh fundjavat.

Programi 5. Permiresimi i infrastruktures se furnizimit me uje te pijshem dhe kanalizimeve urbane dhe bujqesore, duke siguruar sherbim cilesor per te gjithë territorin e bashkise.

1. Projekti per rehabilitimin dhe ndertimi i tubacioneve te reja te ujerave te ndotura urbane ne lagjen Tafa dhe ne fshatin Qafshkalle.
2. Projekti per rehabilitimin dhe ndertimin e gropave septike sipas standarteve ne fshatrat qe nuk kane akses ne KUZ.
3. Projekti per rehabilitimin dhe zgjerimin e rrjetit te ujesjellesit te qytetit te Belshit dhe te zone se Dumrese.
4. Projekti per ndertimin e impjantit te trajtimit te ujerave te ndotura urbane.
5. Ndertimi i tubacionit kryesor te kanalizimeve te ujerave te zeza qe ben lidhjen e qytetit me impjantin e trajtimit te ujrave.
6. Permiresimi teresor i sistemit te kanalizimeve duke ndare ujerat e shiut nga ato te ndotura ne qytet, si dhe duke siguruar mbulim me rrjet per te gjithë bashkine.

Programi 6. Programi per permiresimin e situates s levizshmerise dhe transportit publik ne nivel bashkie.

1. Projekti per zhvillimin i nje sistemi transporti publik brenda bashkise per te siguruar aksesin sa me te mire te NJA-ve me qytetin e Belshit.
2. Projekti per ndertimin e terminalit te autobuzeve ne pjesen veri-perendimore te qytetit te Belshit.
3. Projekti per ndertimin dhe rehabilitimin e vendqendrimave te automjeteve qe kryejne transportin rretheqytetas ne NJA-te e Bashkise Belsh.

2.3 OBJEKTIVI STRATEGJIK 3.

Ky objektiv perfshin menaxhimin e qendrueshem mjedisor ne mbrojtje te sistemit te ujerave sipërfaqesore e nentokesore, vleresimin e tokes bujqesore dhe elementeve te forta natyrore,

zhvillimin e turizmit liqenor, te kulinarise dhe kulturor. zhvillimin e integruar te mjedisese te ndertuara , bujqesore me potencialet rajonale turistike.

Programi 1. Menaxhimi i integruar i mbetjeve urbane duke perfshire strategjite per mbledhjen e diferencuar dhe reduktimin e mbetjeve, zhvendosjen dhe rregullimin e vendit te depozitimit ekzistues per t'u pershtatur me kushte me sanitare, si dhe mundesite e kryerjes se kompostimit te mbetjeve organike.

1. Hartimi i nje plani te menaxhimit te mbetjeve urbane ne nivel bashkie me synim riciklimin dhe reduktimin e mbetjeve urbane, si dhe blerja e automjeteve per transportimin e mbetjeve urbane.
2. Rehabilitimi mjedisor i venddepozitimit ekzistues te mbetjeve te ngurta.
3. Projekti per ndertimin sipas standarteve te pikes se transferimit te mbetjeve te ngurta.
4. Hartimi i nje strategjie dhe sigurimi i kushteve fizike per kompostimin e mbetjeve.

Problemi i mbetjeve urbane duhet trajtuar ne nivel Qarku. Ne Bashkine Belsh duhet te trajtohet ne vecanti rehabilitimi i venddepozitimit ekzistues i cili do sherbeje edhe si pike trasferimi per mbetjet e ngurta.

Programi 2. Programi per krijimin e parqeve rajonale ne zonat mjedisore qe cilesohen si zona me biodiversitet te larte duke mbrojtur dhe konservuar faunen dhe floren si dhe elementet e forte natyror, peizazhistik, e historiko-kulturor.

1. Krijimi i parkut rajonal pergjate rezervuarit te Thanës ne pjesen jugore te Bashkise.
2. Krijimi i parkut rajonal i zones se pyllit te Deshiranit.

Programi 3. Rehabilitimi mjedisor i zonave ripariane te lumenjve perrenjve, brigjeve te liqeneve dhe zonave me rrezik natyror.

1. Rehabilitimi mjedisor dhe kthimi ne zone rekreative te zonave ripariane te lumit Devoll.
2. Rehabilitimi mjedisor i liqeneve dhe pastrimi i tyre nga inertet dhe mbetjet organike qe depozitohen ne to.
3. Rehabilitimi mjedisor i liqenit ne pjesen veriore te qytetit te Belshit qe sherben si venddepozitimi i ujerave te ndotura urbane.
4. Projekti per pyllezimin e brigjeve te liqeneve te Belshit si mase mbrojtese per ruatjen e cilesise se ujerave nga ndotja.

Duke qene se ky territor ka nje numer te konsiderueshem liqenesh , pyllzimi i brigjeve te tyre , pastrimi nga inertet dhe mbetjet organike, ndalimi i depozitimit te ujrave te zeza ne to, do i bente keto liqene me te vizitueshem, dhe me te shfrytezueshem jo vetem nga banoret , por edhe nga vizitore te ndryshem .

2.4 OBJEKTIVI STRATEGJIK 4.

Ky objektiv perfshin mbeshtetjen e komuniteteve te qendrueshme dhe te shendetshme, mundesi me te mira zhvillimi ne arsim dhe punesim, perditesim i cilesise se vendbanimeve me vemendje tek rritja e infrastruktures, sherbimeve dhe hapesires publike, duke sjelle nje cilesi jetese te permiresuar per te gjithe komunitetin.

Programi 1. Rikonstruksioni i objekteve arsimore shendetesore dhe me funksione publike me probleme fizike, si dhe pershtatja e mjediseve per te plotesuar kerkesat, kapacitetet dhe standardet.

1. Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare ne NJA Belsh.
2. Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare ne NJA Grekan.
3. Rikonstruksioni i shkollave 9-vjeçare ne NJA Kajan.
4. Rikonstruksioni i shkollave 9-veçare ne NJA Fierze dhe NJA Rrase.
5. Projekti per rikonstruksionin e shkollave te mesme ne qytetin e Belshit dhe ne fshatrat Kosove dhe Deshiran.
6. Projekti per rikonstruksionin e qendrave shendetsore ne NJA Belsh ne fshatrat Shkendi, Qafshkalle, Shkoze, Marinez, Seferan, Dushk dhe qytetit te Belshit.
7. Projekti per rikonstruksionin e qendrave shendetsore ne NJA Grekan ne fshatrat Deshiran, Grekan, Guras dhe Rrenas.
8. Projekti per rikonstruksionine qendrave shendetsore ne NJA Kajan.
9. Projekti per rikonstruksionine qendrave shendetsore ne NJA Fierze.
10. Projekti per rikonstruksionine qendrave shendetsore ne NJA Rrase.

Programi 2. Rikonstruksioni, ndertimi dhe rehabilitimi i shesheve kryesore ne qytet dhe ne qendrat e njesive administrative dhe fshatrave.

1. Rikonstruksioni i shesheve te qendrave te njesive administrative.
- Eshte menduar qe ne te gjitha njesite administrative te sistemohet sheshi kryesor para njesive.

Programi 3. Zhvillimi social-kulturor dhe sportiv i popullsisë duke rehabilituar infrastrukturen ekzistuese dhe duke shtuar objekte sociale e kulturore në shërbim të nevojave të komunitetit.

1. Projekti për ndertimin e godines së bashkësisë së re Belsh dhe qendres multifunksionale.
2. Projekti për ndertimin e pallatit të sportit në Bashkinë Belsh.
3. Projekti për rikonstruksionin e kështjës së sportit në Bashkinë Belsh.

Programi 4. Zhvillimi i qendrueshëm i hapësirave të lira në Belsh, gjelbërimit dhe hapësirave me karakter të veçantë për t'i shërbyer funksionit mjedisor dhe estetik për qytetin.

1. Projekti për rivitalizimin e Belvederes në kodrinë e qytetit në pjesën jugore të tij.
2. Projekti për ndertimin e zonës rekreative të qytetit në pjesën lindore të qytetit.
3. Projekti për ndertimin e sheshit të tregut të levizshëm të qytetit të Belshit.
4. Projekti për ndertimin e varrezave të reja të qytetit.

3. DISKUTIM

Në përfundim të prezantimit pati pyetje dhe sugjerime nga të pranishmit:

3.1 Pyetje dhe sugjerime 1

Kemi diskutuar deri tani për prekjen e natyrës në nivel panoramik, skemë një vendpushim për qytetarët përreth liqeneve, një zonë për plazh. Të kthejme në atraksion turistik liqenët, jo vetëm për t'i parë, por edhe për t'i prekur, siç është rasti i liqenit të Pogradecit, i cili shfrytëzohet për plazh.

Komente:

Sugjerimet tuaja janë mjaft të vlefshme. Sigurisht që është menduar në bashkëpunim edhe me stafin e Bashkisë. Marrdhenie me ujë ka, mole, levizje mbi ujë, rrugica të vogla, mund të krijojmë zonë pishinash provizore me ujë liqeni. Mund të ndertojmë pishinë të hapura në liqenin e Merhoxës, ku uji është më i pastër, por fillimisht liqenët duhet t'i nënshtrohen rehabilitimit mjedisor.

3.2 Pyetje dhe sugjerime 2

Ne liqenet e Belshit ka pompa zhytuese qe perdoren per vaditjen. Duhet te mendohet qe mos te ulet niveli i tyre gjate veres, duke bere furnizim mekanik te ujit te liqeneve. Dikur vaditja behej nga lumi i Devollit.

Komente :

Problemi per kanalet kulluese dhe vaditese eshte permendur edhe ne degjesat e tjera. Mund te bejme nje lidhje me Lumin e Devollit sic ka qene. Liqenet duhet ti shfrytezojme per turizem dhe jo per vaditje. Pavaresisht se bujqesia eshte kryesorja per kete zone, ajo duhet te konsolidohet me tej, por pa demtuar liqenet.

3.3 Pyetje dhe sugjerime 3

Problematiche kryesore eshte depozitimi i ujrave te zeza ne liqen , sidomos ne liqenin e Belshit.

Komente :

Ekziston nje projekt per zhvillimin e linjave te ujesjellesit dhe ujrave te zeza. Qyteti ka nevoje per rehabilitim komplet te kanalizimit te ujrave te zeza, ndertimin e nje kolektori , impiantin e perpunimit te ujrave te zeza dhe shkarkimin e tyre ne uje te rrjedhshem, por jo ne liqen. Shkarkimi i ujrave te zeza ne liqene eshte problemi me i madh mjedisor qe prek kete territor.

Projektet qe ne kemi parashikuar dhe qe permendem me lart e permiresojne mjaft nivelin dhe cilesine e jeteses se banoreve , ajo qe mbetet eshte realizimi konkret i tyre , por per kete duhen menduar financuesit e projekteve dhe ndarja e projekteve prioritare.

Konceptoi :

Adelina ABDI

Erdison BAXHIJA

Foto nga dëgjesa e tretë

Mustafa ÇARÇIU

Miratoi Kryetari

Arif TAFANI

(Ne Mungese dhe me Porosi)

Sekretari i Pergjithshem

Raporte nga takime konsultimesh

Belsh me 12 Tetor 2017

Takim Konsultues me Stafin e Bashkisë Belsh dhe Administratorët e NjA-ve të Bashkisë për evidentimin e problematikave kryesore dhe identifikimin e projekteve në territorin e bashkisë Pjesmarrës: Stafi i Bashkisë Belsh; Administratorët e NjA-ve të Bashkisë; Përfaqësues të MetroPOLIS sh.p.k.

Si fillim u fol kryesisht për problematikën e të cilat lidhen me qytetin si dhe me rrjetin rrugor në shkallë qyteti dhe bashkie. Si dhe u ra dakort për akset kryesore rrugore në të cilat synohet të investohet si në shkallë qyteti dhe në shkallë bashkie.

Në këtë seksion një rëndësi e veçantë i u kushtua Unazës së re të qytetit dhe aksit orbital të bashkisë të cilat janë ndër projektet më kryesore që ndërmerr plani.

Gjithashtu u diskutua mbi projektet e tjera madhore dhe nevojat imediate që paraqet qyteti i Belshit siç ishin:

- Hapësira e varrezave të reja;
- Ndërtimi i qendrës agro-përpunuese,
- Ndërtimi i Godinës së Bashkisë dhe i Qendrës Multifunksionare
- Ndërtimi i parkut të madh të qytetit.
- Ndërtimi i zonës ekonomike në hyrje të qytetit
- Ndërtimi i rrjetit të kanalizimeve dhe ujësjellesit,
- Rikonstruksioni i fushës së sportit.
- Ndërtimi i terminalit të autobusave.

Gjithashtu si pjesë e diskutimit ishin dhe projektet për NjA-të e bashkisë ku u diskutuan këto çështje:

- Ndërtimi i shesheve kryesore të fshatrave.
- Ndërtimi dhe rikonstruksioni objekteve arsimore.
- Ndërtimi dhe rikonstruksioni i objekteve shëndetsore.

- Ndërtimi dhe rikonstrksioni i rrjetit të kanalizimeve dhe ujësjellësit si dhe i gropave septike dhe pus-shpimeve sipas standarteve higjenosanitare dhe të planifikimit.

Si rezultat i këtij konsultimi u shqyrtuan problematikat kryesore të zonës sidhe u vendosën projektet prioritare të bashkisë.

¹ Enciklopedia e Elbasanit, 2004, fq. 101

² Enciklopedia e Elbasanit, 2004, fq. 348

³ Treguesit makroekonomik si PBB, VSHP, shpërnarja dhe lloji i ndërmarrjeve ekonomike janë analizuar në nivel Qarku, përkatësisht Qarku Elbasan ku bën pjesë dhe Bashkia Belsh, si niveli më i detajuar i informacionit referuar të dhënave statistikore të INSTAT.

⁴ Referuar metodologjise dhe termave të INSTAT.

⁵ INSTAT, 2012

⁶ Ky seksion i analizës mbështetet në metodologjitë e përdorura nga ESPON/BE

⁷ Siç përcaktohet në metodologjinë e ESPON, Potential of Rural Regions

⁸ Densiteti i punësimit shprehet si numri i të punësuarve për njësi hapësinore (kriteret për këtë janë pjesë e metodologjive specifike që mund të përdoren).

⁹ Produktiviteti, sipas përkufizimit, është efektiviteti i përpjekjeve produktive i matur në lidhje me normën e prodhimit për njësi të inputit.

¹¹ Google map, Shtator, 2017

¹² Sources: Esri, HERE, DeLorme, USGS, Intermap, increment P Corp., NRCAN, Esri Japan, METI, Esri China (Hong Kong), Esri (Thailand), Tom Tom, MapmyIndia, © OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community

¹³ Ligji nr. 8308, date 18.3.1998 "Per transportet Rugore", i ndryshuar

¹⁴ Ligji nr. 8308, date 18.3.1998 "Per transportet Rugore", i ndryshuar

¹⁵ Ligji nr. 8308, date 18.3.1998 "Per transportet Rugore", neni 9, fq 5

¹⁶ Ligjin nr.8378, datë 22.7.1998 i Kodit Krugor Të Republikës Së Shqipërisë, i ndryshuar me ligjin nr.10 488

¹⁷ Bashkia Belsh dhe MetroPolis 2017, analiza e infrastrukturës rrugore, matur nga GIS

¹⁸ Evidentim nga ortofoton e vitit 2007 dhe 2015, ASIG

¹⁹ Ligji nr. 8308, date 18.3.1998 "Per transportet Rugore", i ndryshuar

²⁰ Ligji nr. 8308, date 18.3.1998 "Per transportet Rugore", i ndryshuar

²¹ Ligji nr. 8308, date 18.3.1998 "Per transportet Rugore", i ndryshuar

²² Vlera është nxjerr nga analiza në GIS

²³ Bashkia Belsh 2005, Detyra e Projektimit për Planin Urbanistik të Bashkisë Elbasan, Bashkia Belsh

²⁴ Të dhënat janë marrë nga Bashkia Belsh, 2017

²⁵ Burimi i informacionit për hartën e fluksit të energjisë është marrë nga SHGJSH (biomasa), AKBN dhe TAP (hidrokarburet, energjia e erës, energjia e diellit dhe energjia gjeotermale), [ëë.riveratch.eu](http://ee.riveratch.eu) (HEC-et), Atlasi Gjeotermal (burimet gjeotermale), Bashkia Belsh dhe Co-PLAN (sipërfaqet ujore)

²⁶ INSTAT, 2015

²⁷ Universiteti Politeknik i Tiranës, Fakulteti i Gjeologjisë dhe Minierave, Atlasi i Burimeve Gjeotermale në Shqipëri, Tiranë 2004

²⁸ Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Energji të rinovueshme, energjia diellore

²⁹ Ministria e Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, Strategjia Kombëtare e Energjisë 2013-2020, Tiranë 2012

³⁰ INSTAT, Censusi 2011

³¹ Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, Gjeoresurset dhe Gjeorrezizqet në Qarqet e Shqipërisë, Qarku i Elbasanit, Tiranë 2014, (Harta Hidrologjike)

³² EU Commission, *Overview of CAP Reform 2014-2020*, Agricultural Policy Perspectives Brief, N°5* / December 2013

³³ Me qendra shëndetësore, në këtë rast, nënkuptohen si qendra shëndetësore, sipas përkufizimit në VKM-në nr. 857, datë 20.12.2006, "Për financimin e shërbimeve të kujdesit shëndetësor parësor nga skema e detyrueshme e sigurimeve të kujdesit shëndetësor", ashtu edhe ambulancat konsultore.

³⁴ South-East Europe Transport Observatory (SEETO), *Multi-Annual Development Plan, Five year Multi-Annual Plan 2015* (page 54)

³⁵ Burimi: Raporti teknik "Ndertim Asfaltim i rruges Cerrik – Belsh – Dragot – Kucove – Ure Vajguore"

(Segmenti Cerrik - Belsh - Grekan)", nga Geo Consult & Co

³⁶ Largësia nga Rruga

³⁷ Largësia nga Qendra e Qytetit

³⁸ <http://ëë.archdaily.com/276957/gehua-youth-and-cultural-center-open-architecture>,

³⁹ Strategjia Ndërsektoriale për Decentralizim dhe Qeverisje Vendore, 2015, faqe 12.

⁴⁰ Projekt-ligji për ligjin e ri Organik për Organizimin dhe Funksonimin e Qeverisë Vendore, aprovuar nga Këshilli i Ministrave, aktualisht në pritje për të kaluar për votim në kuvend.

⁴¹ Në përputhje me Ligjin nr. 115/2014 , datë 31.07.2014 “Mbi Ndarjen territoriale administrative të Njësive të Qeverisjes Vendore në Republikën e Shqipërisë”

⁴² Njësi të qeverisjes vendore (bashkitë dhe qarqet sipas legjislacionit në fuqi për ndarjen territoriale dhe administrative)

⁴³ PLGP/USAID: Sistemi i transfertave ndërqeveritare dhe formula e re e ndarjes së transfertës së pakushtëzuar

⁴⁴ Të dhëna zyrtare nga Bashkia Belsh

⁴⁵ Organizata të Shoqërisë Civile

